

2025

Sporządził
Wójt Gminy Ostrówek
Ostrówek-Kolonia 32
21-102 Ostrówek

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

**projektu Planu ogólnego
gminy Ostrówek**

OPRACOWANO DNIA 3.03.2026 r.

mgr inż. Inga Kulicka

Inga Kulicka
.....

1.	WPROWADZENIE	4
2.	PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA	4
3.	CEL I ZAKRES OPRACOWANIA	5
4.	MATERIAŁY WYJŚCIOWE.....	5
5.	METODY BADAWCZE ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZENIU PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	6
6.	INFORMACJA O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO ORAZ JEGO POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI.....	6
	6.1. CEL I ZAKRES PLANU OGÓLNEGO GMINY OSTRÓWEK	6
	6.2. POWIĄZANIA PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO Z INNYMI DOKUMENTAMI	12
7.	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA STANU ZASOBÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO I KULTUROWEGO TERENÓW OBJĘTYCH PROJEKTEM PLANU OGÓLNEGO.....	18
	7.1. POŁOŻENIE, UŻYTKOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE TERENU	18
	7.2. POŁOŻENIE FIZYCZNOGEOGRAFICZNE I RZEŻBA TERENU	26
	7.3. BUDOWA GEOLOGICZNA I WARUNKI GRUNTOWE	28
	7.4. ZŁOŻA UDOKUMENTOWANE KOPALIN ORAZ OBSZARY I TERENY GÓRNICZE	33
	7.5. WODY POWIERZCHNIOWE.....	36
	7.6. WODY PODZIEMNE.....	50
	7.7. GLEBY	52
	7.8. WARUNKI KLIMATYCZNE.....	57
	7.9. SZATA ROŚLINNA	57
	7.10. FAUNA	61
	7.11. POWIĄZANIA PRZYRODNICZE.....	62
	7.12. WALORY PRZYRODNICZE, KRAJOBRAZOWE I KULTUROWE	67
	7.12.1. WALORY KRAJOBRAZOWE I PRZYRODNICZE.....	67
	7.12.2. OCHRONA PRZYRODY	67
	7.12.3. OCHRONA ŚRODOWISKA KULTUROWEGO	73
8.	NATURALNA ODPORNOŚĆ ŚRODOWISKA NA DEGRADACJĘ ORAZ JEGO ZDOLNOŚĆ DO REGENERACJI	84
	8.1. ODPORNOŚĆ LITOSFERY	84
	8.2. ODPORNOŚĆ BIOSFERY	84
	8.3. ODPORNOŚĆ PEDOSFERY	85
	8.4. ODPORNOŚĆ HYDROSFERY	85
	8.5. ODPORNOŚĆ ATMOSFERY.....	86
9.	JAKOŚĆ ŚRODOWISKA	86
	9.1. STAN CZYSTOŚCI POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO.....	86
	9.2. STAN CZYSTOŚCI HYDROSFERY	88
	9.3. STAN CZYSTOŚCI PEDOSFERY	95
	9.4. PRZEKSZTACENIE SZATY ROŚLINNEJ	95
	9.5. PRZEKSZTAŁCENIE ŚWIATA ZWIERZĘCEGO	96
	9.6. JAKOŚĆ KLIMATU AKUSTYCZNEGO	97
	9.7. PROMIENIOWANIE ELEKTROENERGETYCZNE	97

10. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI USTALEŃ PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO	97
11. PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO	99
11.1. OCHRONA PRZYRODY	99
11.1.1.OBSZARY I OBIEKTY WSKAZANE DO OBJĘCIA OCHRONĄ PRAWNĄ	102
11.1.2.OBSZARY I OBIEKTY WSKAZANE DO OBJĘCIA OCHRONĄ PLANISTYCZNĄ.....	104
11.2. OCHRONA ZŁÓŻ KOPALIN	106
11.3. OCHRONA ZASOBÓW WODNYCH.....	106
11.4. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ	108
11.5. OCHRONA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH	109
11.6. OCHRONA ZABYTKÓW I DÓBR MATERIALNYCH	111
11.7. ŁAD PRZESTRZENNY, KSZTAŁTOWANIE I OCHRONA KRAJOBRAZU.....	112
11.8. PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE.....	114
11.9. EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ ORAZ UCIAŹLIWOŚĆ AKUSTYCZNA.....	115
12. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA SZCZEBŁA MIĘDZYNARODOWEGO, WSPÓLNOTOWEGO I KRAJOWEGO UWZGLĘDNIONE W OPRACOWYWANYM DOKUMENCIE.....	115
13. PROGNOZA WPŁYWU PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO NA FUNKCJONOWANIE I JAKOŚĆ ŚRODOWISKA	121
13.1. PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA REALIZACJI PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO NA POSZCZEGÓLNE ELEMENTY ŚRODOWISKA NATURALNEGO.....	124
13.2. RYZYKO WYSTĄPIENIA POWAŻNEJ AWARII.....	145
14. PRAWDOPODOBIENSTWO WYSTĄPIENIA ODDZIAŁYWAŃ TRANSGRANICZNYCH I SKUMULOWANYCH	145
15. PROPOZYCJE ROZWIĄZAŃ MAJĄCYCH NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI USTALEŃ PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO ..	147
16. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKCIE PLANU OGÓLNEGO	150
17. WSKAZANE TRUDNOŚCI PRZY OPRACOWANIU PROGNOZY WYNIKAJĄCE Z CHARAKTERU ZMIAN	151
18. PRZEWIDYWANE METODY ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ DOKUMENTU	152
19. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	153
AKTY PRAWNE:.....	158
BIBLIOGRAFIA.....	159
SPIS TABEL	159
SPIS RYCIN.....	159

1. WPROWADZENIE

Przedmiotem opracowania jest prognoza oddziaływania na środowisko projektu planu ogólnego gminy Ostrówek, opracowywanego na podstawie uchwały LXVI/380/2024 z dnia 22 marca 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego gminy Ostrówek.

Obszar opracowania obejmuje teren gminy Ostrówek.

Pierwsza ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 1688), która weszła w życie 24 września 2023 r., wprowadziła zasadę, że **studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego obowiązuje do dnia 31 grudnia 2025 r.** Z uwagi na stan zaawansowania prac nad planami ogólnymi pojawiła się obawa, że wiele gmin nie zdąży zakończyć procedur w tym terminie. W związku z tym uchwalono kolejną nowelizację – ustawę z dnia 4 kwietnia 2025 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2025 r. poz. 527), która weszła w życie 7 maja 2025 r. Zgodnie z nią **studium utraci moc 1 lipca 2026 r. albo z dniem uchwalenia planu ogólnego, jeżeli nastąpi to wcześniej, jednak nie później niż 1 lipca 2026 r.** Nowelizacja ta wprowadza w miejsce studium nowy akt planowania przestrzennego – **plan ogólny gminy**. Dokument ten będzie określał podział obszaru gminy na strefy planistyczne oraz wskazywał gminne standardy urbanistyczne, w których zostaną szczegółowo określone profile funkcjonalne stref oraz wskaźniki urbanistyczne. Plan ogólny będzie aktem prawa miejscowego, stanowiącym podstawę do sporządzania planów miejscowych oraz ich zmian a także wydawania decyzji o warunkach zabudowy na obszarze gminy Ostrówek.

Plan ogólny gminy, w przeciwieństwie do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, jest dokumentem o wysokim stopniu ogólności i kierunkowym charakterze ustaleń. Nie rozstrzyga on o szczegółowych sposobach zagospodarowania poszczególnych terenów ani nie wskazuje konkretnych przedsięwzięć inwestycyjnych, które mogłyby powodować bezpośrednie oddziaływania na środowisko. Jego funkcją jest wyznaczenie ram i kierunków polityki przestrzennej gminy poprzez podział obszaru gminy na strefy planistyczne oraz określenie dla nich profili funkcjonalnych – podstawowych i dodatkowych – zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130, z późn. zm.). Należy podkreślić, że katalog funkcji przypisanych do poszczególnych profili ma charakter szeroki i uniwersalny, co wynika z założeń ustawowych. Profil podstawowy jest obligatoryjny i jego zakres nie może być ograniczany przez gminę – stanowi on zatem ogólny opis dominującej funkcji przestrzeni, w ramach której dopuszcza się występowanie różnorodnych form zagospodarowania, zgodnych z obowiązującymi przepisami. Tym samym plan ogólny nie daje podstaw do jednoznacznego określenia skali ani zasięgu potencjalnych oddziaływań środowiskowych, gdyż nie przesądza o lokalizacji ani parametrach przyszłych inwestycji.

W związku z powyższym, analiza oddziaływania na środowisko przeprowadzona w prognozie ma charakter strategiczny i odnosi się do możliwych kierunków przekształceń przestrzeni, wynikających z przyjętej struktury stref planistycznych. Ocena potencjalnych oddziaływań ma więc charakter ogólny i porównawczy, z uwzględnieniem istniejących uwarunkowań środowiskowych, a nie szczegółowy – inwestycyjny. W dalszych etapach planowania przestrzennego (na poziomie planów miejscowych lub decyzji o warunkach zabudowy) możliwe będzie dokonanie szczegółowej oceny wpływu planowanych przedsięwzięć na środowisko.

2. PODSTAWA PRAWNA OPACOWANIA

Podstawę prawną sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko stanowi art. 46 pkt. 1 *ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2024r. poz. 1112, z późn. zm.), zwanej dalej ustawą ooś. Prognoza oddziaływania na środowisko jest elementem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Przez strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko rozumie się, zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt. 14 ustawy, postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji polityki, strategii, planu, studium i programu, obejmujące w szczególności:

- uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko,
- uzyskanie wymaganych ustawą opinii
- zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu.

3. CEL I ZAKRES OPRACOWANIA

Prognoza ma na celu identyfikację przewidywanych ewentualnych skutków wpływu ustaleń projektu planu ogólnego na środowisko, ocenę zaproponowanych w nim rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych, a także ich zgodność z przepisami prawa z zakresu ochrony środowiska.

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, sporządzenie planu ogólnego gminy ma na celu, przede wszystkim w oparciu o istniejące uwarunkowania, określenie:

- ✓ stref planistycznych,
- ✓ gminnych standardów urbanistycznych,

oraz dodatkowo określenie:

- ✓ obszarów uzupełnienia zabudowy,
- ✓ obszary zabudowy śródmiejskiej

W prognozie oddziaływania na środowisko analizie i ocenie podlega projekt uchwały w sprawie planu ogólnego gminy, obejmujący część tekstową oraz załączniki w formacie GML, stanowiące cyfrowe odwzorowanie ustaleń planu. Zakres merytoryczny prognozy jest zgodny z ustawą ooś. Prognoza uwzględnia ustalenia Zamawiającego, który uzgodnił zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Lublinie – pismo znak: WOOŚ.411.6.2025.KKO z dnia 12 lutego 2025 roku oraz z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Lubartowie - pismo znak: ONS-NZ.9027.2.9.2025 z dnia 30 stycznia 2025 roku.

Zakres i treść *Prognozy* określa art. 51 ust. 2 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku (...), zgodnie z którym prognoza zawiera:

- informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami;
- informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy;
- propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jego przeprowadzania;
- informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko;
- streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym;

określa, analizuje i ocenia:

- istniejący stan środowiska, w tym na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem;
- istniejące problemy oraz cele ochrony środowiska istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu;
- przewidywane znaczące oddziaływania;

przedstawia:

- rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko;
- rozwiązania alternatywne, o ile zostanie wykazane, że istnieją możliwości ich wprowadzenia.

Zgodnie z art. 52 ust. 1 ustawy ooś informacje zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko muszą być opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny, a także dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości informacji zawartych w projekcie analizowanego dokumentu.

Prognoza opracowana została zgodnie z zakresem problemowym wynikającym z art. 51 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie(...), który to precyzuje schemat formalnej i merytorycznej zawartości prognozy oddziaływania na środowisko oraz wymagany zakres analiz i ocen.

4. MATERIAŁY WYJŚCIOWE

Prognozę dotyczącą projektu Planu ogólnego sporządzono w oparciu o dostępne materiały, publikacje mapowe, literaturę oraz własne obserwacje terenowe. Opracowanie wykonano na podstawie:

- wizji terenu;
- analizy obowiązującego Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Ostrówek zatwierdzone Uchwałą Nr XV/72/2004 Rady Gminy Ostrówek z dnia 25 września

2004 r., zmienione Uchwałą Nr XXXVIII/211/2014 z dnia 17 października 2014 r. oraz Uchwałą Nr XXXV/200/2018 z dnia 26 lipca 2018 r.;

- analizy ustaleń obowiązującego na terenie gminy miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru położonego w granicach miejscowości Leszkowice, uchwalonego Uchwałą Nr XXXIX/214/2014 Rady Gminy Ostrówek z dnia 7 listopada 2014 r., zmienionego Uchwałą Nr XXXVII/204/2018 Rady Gminy Ostrówek z dnia 12 października 2018 r. oraz Uchwałą Nr XXXVII/205/2018 Rady Gminy Ostrówek z dnia 12 października 2018 r.;
- analizy opracowania ekofizjograficznego sporządzonego na potrzeby Planu ogólnego gminy Ostrówek;
- analizy Raportu o stanie gminy Ostrówek 2024 rok;
- analizy archiwalnych materiałów fizjograficznych i geologicznych;
- dokumentów o charakterze regionalnym, w tym w szczególności Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego oraz Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego;
- Projekt Audytu Krajobrazowego Województwa Lubelskiego
- analizy Raportów o stanie środowiska województwa lubelskiego;
- literatury przedmiotu i obowiązujących w dniu podjęcia uchwały o przystąpieniu do opracowania projektu Planu ogólnego, aktów prawnych (spis w załączeniu), o ile tak stanowią przepisy szczególne.

Ileć w przedmiotowym dokumencie jest mowa o „projekcie Planu ogólnego”, bądź „projekcie dokumentu”, należy przez to rozumieć „projekt Planu ogólnego gminy Ostrówek”. Analogicznie, poprzez określenie „prognoza” należy rozumieć „prognozę oddziaływania na środowisko projektu Planu ogólnego gminy Ostrówek”.

5. METODY BADAWCZE ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZENIU PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Metodyka prognozy określona jest przez ustawę z dnia 3 października 2008 o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Zgodnie z ustawą dokonuje się oceny wpływu ustaleń projektu planu na poszczególne komponenty środowiska oraz uwzględnia zależności pomiędzy jego poszczególnymi elementami. W trakcie pracy przyjmuje się, że przyjęte zapisy planu zostaną w pełni zrealizowane, ponieważ tylko w takim ujęciu możliwe jest dokonanie kompletnej i wiarygodnej oceny potencjalnych skutków środowiskowych wynikających z realizacji dokumentu. Założenie to stanowi podstawę metodyczną wszystkich strategicznych ocen oddziaływania na środowisko – gdyby nie przyjęto pełnej realizacji ustaleń planu, prognoza nie odzwierciedlałaby rzeczywistych, maksymalnych możliwych oddziaływań, a jej wyniki mogłyby być zaniżone i niemiarodajne. Oznacza to z jednej strony maksymalizację oddziaływań powstałych na skutek realizacji planu – tych negatywnych i pozytywnych, a z drugiej realizację wszystkich ustaleń dotyczących ochrony środowiska. Ocena możliwości wystąpienia danych skutków dokonywana jest na podstawie aktualnego stanu środowiska i planowanych zmian w zagospodarowaniu. Proponowane formy użytkowania determinują bowiem siłę oraz skalę oddziaływania na środowisko. Istotnym jest przeprowadzenie analizy wpływów środowiskowych, wywołanych realizacją ustaleń planu, na tereny znajdujące się w granicach opracowania oraz jego otoczenie, ze szczególnym uwzględnieniem różnych form ochrony przyrody. Końcowym etapem opracowania jest sformułowanie wniosków i ustalenie ewentualnych zmian, których wprowadzenie do projektu planu może skutkować zmniejszeniem presji.

6. INFORMACJA O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO ORAZ JEGO POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI

6.1. CEL I ZAKRES PLANU OGÓLNEGO GMINY OSTRÓWEK

Zgodnie z art. 13b ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w planie ogólnym należy, uwzględnić uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy, a w szczególności:

- 1/ Politykę przestrzenną gminy określoną w strategii rozwoju gminy lub strategii rozwoju ponadlokalnego
- 2/ Ustalenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa;
- 3/ Znajdujące się na obszarze gminy:
 - a/ Formy ochrony przyrody oraz ich otuliny
 - b/ Obszary szczególnego zagrożenia powodzią, wały przeciwpowodziowe oraz pasy o szerokości 50 m od stopy wału,
 - c/ Obszary gruntów zmeliorowanych,

- d/ Tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi oraz tereny, na których występują te ruchy,
- e/ Strefy ochronne ujęć wody,
- f/ Obszary ochronne zbiorników wód śródlądowych,
- g/ Tereny górnicze i obszary górnicze wraz z filarami ochronnymi,
- h/ Udokumentowane złoża kopalin, kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla i podziemne bezzbiornikowe magazyny substancji
- i/ Obszary uzdrowisk oraz obszary ochrony uzdrowiskowej
- j/ Zabytki objęte formami ochrony, o których mowa w ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, lub ujęte w wojewódzkiej lub gminnej ewidencji zabytków oraz dobra kultury współczesnej,
- k/ Obszary pomników zakłady i ich strefy ochronne
- l/ Tereny zamknięte i ich strefy ochronne,
- m/ Obszary ograniczonego użytkowania,
- n/ Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji,
- o/ Obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji,
- p/ Obszary ciche w aglomeracji oraz obszary ciche poza aglomeracją,
- q/ Grunty rolne stanowiące użytki rolne klas I- III oraz grunty leśne,
- r/ Zakłady o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej,
- s/ Obszary pasa nadbrzeżnego, w tym w szczególności pasa technicznego;
- 4/ Rozmieszczenie istniejących i planowanych obiektów infrastruktury społecznej, transportowej i technicznej wraz z obowiązującymi dla nich ograniczeniami,
- 5/ Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym oraz krajobrazy priorytetowe,
- 6/ Opracowanie ekofizjograficzne w zakresie wymagań, o którym mowa w art. 72 ust. 1-3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska
- 7/ Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w gminie.

W oparciu o uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego, o których mowa powyżej, wskazano zamknięty katalog 12 stref funkcjonalnych oraz ich profil podstawowy i dodatkowy. Na terenie gminy nie wyznaczono strefy handlu wielkopowierzchniowego. W planie ogólnym dla każdej z wyznaczonych stref planistycznych przypisane zostały podstawowe profile funkcjonalne, a także profile dodatkowe, w oparciu zarówno o ustalenia obowiązujących miejscowych planach jak i uzasadnioną konieczność uwzględnienia istnienia lub możliwości wprowadzenia terenów o funkcjach innych niż wynikających z podstawowych profili przypisanych obligatoryjnie dla każdej ze stref. Analiza stanu zagospodarowania obszaru gminy oraz obowiązujących dokumentów planistycznych, dopuszczających na poszczególnych terenach lokalizację wielu różnych uzupełniających się i towarzyszących sobie funkcji, spowodowała iż uzasadnione stało się maksymalne zgeneralizowanie ustalenia profilu funkcjonalnego dla poszczególnych rodzajów wyznaczonych stref. Z zasady tej wyłączono jedynie strefy usługowe, strefy cmentarzy oraz strefy otwarte z uwagi na konieczność uwzględnienia specyfiki znajdujących się w ich granicach obiektów (kościół) lub stanów ochrony prawnej oraz związanych z tym wymogów organów i instytucji uzgadniających i opiniujących projekt planu (obiekty objęte ochroną przyrodniczą i konserwatorską). W szczególności dotyczy to stref otwartych, w związku ze wskazaniem, na niektórych z nich, dodatkowych funkcji mogących mieć istotny wpływ na ostateczne zagospodarowanie przestrzeni w postaci terenów elektrowni słonecznych oraz biogazowni. W każdej ze stref ustalono wartości wskaźników i parametrów zabudowy i zagospodarowania w zakresie wynikającym z przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, a także z uwzględnieniem ustaleń obowiązujących na danym obszarze planów miejscowych. Nie znaleziono wystarczającego uzasadnienia dla wyznaczenia wskaźników i parametrów zabudowy i zagospodarowania dla stref tego nie wymagających. Przy ustalaniu wskaźników w miarę możliwości dążono do maksymalnego dla każdego z rodzajów stref ujednoczenia wartości maksymalnej nadziemnej intensywności zabudowy, maksymalnej wysokości zabudowy oraz maksymalnego udziału powierzchni zabudowy. Przyjęte odstępstwa dla pojedynczych stref wynikały ze szczególnych ustaleń zawartych w miejscowych planach (parametr intensywności zabudowy oraz wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej), bądź istnienia w ich granicach szczególnych obiektów w postaci kościołów (parametr wysokości). W przypadku minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej, jego wartość, co do zasady przyjęto nie mniejszą niż wynika to z załącznika nr 1 do Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów. Wyjątkiem jest strefa 5SP: tj. strefa gospodarcza w miejscowości Leszkowice (10% udziału powierzchni biologicznie czynnej), w której to przyjęto wartość niższą – w oparciu o ustalenia obowiązującego miejscowego planu.

Na terenie gminy Ostrówek, wyznaczono następujące strefy planistyczne:

STREFA WIELOFUNKCYJNA Z ZABUDOWĄ ZAGRODOWĄ - (1SZ – 265SZ)

Profil podstawowy: teren zabudowy zagrodowej, teren produkcji w gospodarstwach rolnych, teren akwakultury i obsługi rybactwa, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej.

Profil dodatkowy: teren wielkotowarowej produkcji rolnej, teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren usług, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód.

Strefa o powierzchni 4 248 010 m² tereny przeznaczone w planach pod zabudowę zagrodową, w których dopuszczono również funkcje usługowe oraz urządzenia i obiekty infrastruktury technicznej, a także część terenu UK z istniejącą zabudową mieszkalną - plebanią i jednocześnie z wyłączeniem części terenu zabudowanego istniejącym kościołem, zgodnie z ustaleniem planu dopuszczającym na terenie UK lokalizację funkcji mieszkalnej. Zlokalizowana jest ona we wszystkich miejscowościach gminy.

SZ	teren zabudowy zagrodowej, teren produkcji w gospodarstwach rolnych, teren akwakultury i obsługi rybactwa, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren wielkotowarowej produkcji rolnej, teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren usług, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód	0,8 0,4 ^{6,7}	15 12 ⁷ 10 ⁸	40 20 ^{6,7}	30 50 ⁷
----	---	--	---------------------------	--	-------------------------	-----------------------

4,6,7,8,9,10,11,12 - w strefach objętych wojewódzką gminną ewidencją zabytków i w sąsiedztwie terenów zabytkowych (205SZ, 265SZ)

STREFA WIELOFUNKCYJNA Z ZABUDOWĄ MIESZKANIOWĄ JEDNORODZINNĄ - (1SJ-8SJ)

Profil podstawowy: teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej.

Profile dodatkowe: teren zabudowy letniskowej lub rekreacji indywidualnej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód.

Strefa o powierzchni pow. 379 832 m², która obejmuje swoim zasięgiem tereny przeznaczone w planach pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, w których dopuszczono funkcją usługową, a także urządzenia i obiekty infrastruktury technicznej.

Wskaźniki przestrzenne wyznaczone dla strefy SJ:

- Maksymalna nadziemna intensywność zabudowy: 1,0;
- Maksymalna wysokość zabudowy: 12,0 m
- Maksymalny udział powierzchni zabudowy: 40 %
- Minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej: 30 %

STREFA WIELOFUNKCYJNA Z ZABUDOWĄ MIESZKANIOWĄ WIELORODZINNĄ - (1SW)

Profil podstawowy: teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej.

Profile dodatkowe: teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, teren zieleni naturalnej.

Strefa o powierzchni 2 258 m², która obejmuje tereny zainwestowane w miejscowości Cegielnia (budynek 8 lokalowy), będące własnością wspólnoty mieszkaniowej.

Wskaźniki przestrzenne wyznaczone dla strefy SW:

- Maksymalna nadziemna intensywność zabudowy: 1,2;

- Maksymalna wysokość zabudowy: 16,0 m
- Maksymalny udział powierzchni zabudowy: 30 %;
- Minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej: 30 %

STREFA USŁUGOWA - (1SU-30SU)

Profil podstawowy: teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej.

Strefa o powierzchni 203 458 m², która obejmuje lokalizację terenów przeznaczonych w miejscowych planach pod funkcje usługowe w granicach miejscowości Leszkowice, a w przypadku pozostałych miejscowości tereny istniejących funkcjonujących usług publicznych, w tym w szczególności usług kultury, edukacji, bezpieczeństwa publicznego (obiekty OSP) oraz kultu religijnego, które znajdują się w miejscowościach: Ostrówek-Kolonia, Leszkowice, Tarkawica, Dębica, Żurawieniec, Żurawieniec-Kolonia, Zawada, Jeleń, Kamienowola, Antoniówka, a w przypadku głównego ośrodka gminnego – Ostrówka-Kolonii dodatkowo strefą usługową objęto obszar funkcjonujących usług z zakresu administracji publicznej oraz usług niepublicznych – komercyjnych, w tym będących przedmiotem wniosków do planu ogólnego.

SU	teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren składów i magazynów, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód	1,0	15	50	30
		tereny zieleni naturalnej, tereny lasu	0,2 ⁹ 0,1 ¹⁰	12 ⁹ 9 ¹⁰ 13 ¹¹ 30 ¹	10 ⁹ 4 ¹⁰ 12 ¹¹	20 ² 80 ¹⁰ 50 ¹¹

¹ w strefach lokalizacji kościołów i kaplic (15SU, 30SU)

² wskaźniki wynikające z ustaleń obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (1SU)

^{9,10,11} w strefach objętych wojewódzką gminną ewidencją zabytków i w sąsiedztwie terenów zabytkowych (2SU, 5SU, 31SU)

STREFA GOSPODARCZA - (1SP –9 SP)

Profil podstawowy: teren produkcji, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej.

Profile dodatkowe: teren usług, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód.

Strefa o powierzchni 944 138 m², która obejmuje nieruchomości w granicach których istnieje już zabudowa o funkcji produkcyjnej, usługowej i magazynowej, tj. w granicach miejscowości: Jeleń, Luszawa, Ostrówek-Kolonii i Ostrówek, a także obejmuje obszary, które wskazane zostały w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w miejscowości Leszkowice pod lokalizację produkcji i usług.

SP	teren produkcji, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren usług, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód	1,5	50 30 ¹³	50	20
			1.6 ²		80 ²	20 ²
			1.6 ³		90 ³	10 ³

^{2,3} wskaźniki wynikające z ustaleń obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (5SP, 6SP)

¹³ w strefach 1SP, 4SP, 7SP, 8SP, 9SP, 10SP – bezpośrednio sąsiadujących ze strefami SJ i SZ

STREFA PRODUKCJI ROLNICZEJ - (1SR)

Profil podstawowy: teren produkcji w gospodarstwach rolnych, teren wielkotowarowej produkcji rolnej, teren akwakultury i obsługi rybactwa, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej.

Profile dodatkowe: teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren biogazowni, teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód

Strefa o powierzchni 466 860 m², która obejmuje tereny istniejącej wysoce zorganizowanej produkcji rolniczej, związanej z gospodarką rybacką funkcjonującą w oparciu o stawy hodowlane w miejscowości Dębica.

Wskaźniki przestrzenne wyznaczone dla strefy SR:

- Maksymalna nadziemna intensywność zabudowy: 0,5;
- Maksymalna wysokość zabudowy: 15,0 m
- Maksymalny udział powierzchni zabudowy: 40%
- Minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej: 30 %

STREFA ZIELENI I REKREACJI - (1SN)

Profil podstawowy: teren zieleni urządzonej, teren plaży, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej.

Profile dodatkowe: teren usług sportu i rekreacji, zieleni naturalnej, teren lasu.

Strefa o powierzchni 29 128 m², która obejmuje pojedynczy teren w miejscowości Leszkowice, zlokalizowany w sąsiedztwie rzeki Wieprz, który planuje się zagospodarować na funkcje związane z rekreacją i wypoczynkiem.

Wskaźniki przestrzenne wyznaczone dla strefy SN:

- Minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej: 50 %

STREFA INFRASTRUKTURALNA - (1SI – 5SI)

Profil podstawowy: teren infrastruktury technicznej, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych.

Profile dodatkowe: teren usług, teren produkcji, teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód.

Strefa o powierzchni 33 610 m², wskazana została zgodnie z dokonanymi lokalizacjami terenów komunalnej infrastruktury technicznej – gminnych ujęć wody w Ostrówku-Kolonii, Leszkowicach i Dębicy oraz oczyszczalni ścieków w Ostrówku-Kolonii i Leszkowicach.

Wskaźniki przestrzenne wyznaczone dla strefy SI:

- Minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej: 20 %

STREFA CMENTARZY- (1SC – 4SC)

Profil podstawowy: teren cmentarza, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej.

Strefa o powierzchni 25 704 m², która obejmuje tereny istniejących czynnych cmentarzy w miejscowościach: Ostrówek-Kolonia i Leszkowice.

SC	teren cmentarza, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren usług kultu religijnego, teren usług handlu detalicznego, teren zieleni naturalnej,	-	10	-	30
		teren usług kultu religijnego,		10		

		teren zieleni naturalnej ⁴				
		teren zieleni naturalnej ¹²		O ¹²		

¹² w strefach objętych wojewódzką gminną ewidencją zabytków i w sąsiedztwie terenów zabytkowych (1SC, 2SC, 4SC)

STREFA GÓRNICICTWA - (1SG – 5SG)

Profil podstawowy: teren górnictwa i wydobywania, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej.

Profile dodatkowe: teren produkcji, teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód.

Strefa o powierzchni 2 104 845 m², która obejmuje nieruchomości z ustanowionymi dla eksploatacji udokumentowanych złóż kopalin terenami i obszarami górnictwa (w miejscowościach Jeleń i Leszkowice), a także w przypadku pojedynczej strefy (Kamienowola) obszar bez udokumentowanego złoża oraz bez ustanowionych aktualnie terenu i obszaru górnictwa – będącej wynikiem złożenia wniosku z związku z planowaną lokalizacją kopalni piasków i żwirów.

SG	teren górnictwa i wydobywania, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren produkcji, teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód	1,5	50	50	-
----	---	--	-----	----	----	---

STREFA OTWARTA - (1SO – 22SO)

Profil podstawowy: teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej.

- 6SO – 13SO, 21SO - profile dodatkowe: teren elektrowni słonecznej, teren biogazowni, teren zieleni urządzonej;
- 1SO – 5SO, 14SO-20SO – profile dodatkowe, teren zieleni urządzonej;

Strefa o powierzchni 81 330 258 m², która obejmuje obszary niezabudowane i nie przeznaczone pod zabudowę, stanowiących pola uprawne, łąki, w tym niezagospodarowane użytki rolne oraz lasy, jednocześnie obejmując obszary szczególnego zagrożenia powodzią od wód rzeki Wieprz i rzeki Tyśmienica oraz obszar przyrodniczo Natura 2000 w dolinie rzeki Tyśmienica.

W strefach 6SO – 13SO, 21SO położonych poza obszarami szczególnego zagrożenia powodzią i nieobjętych ochroną przyrodniczą, dopuszcza się możliwość realizacji teren elektrowni słonecznej, teren biogazowni, teren zieleni urządzonej. Plan ogólny jedynie dopuszcza możliwość lokalizacji urządzeń związanych z produkcją energii z OZE (Odnawialne Źródła Energii), nie wskazuje konkretnych lokalizacji oraz nie określa parametrów wielkości i mocy tych urządzeń. Uszczegółowienie informacji w tym zakresie uwzględni miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy.

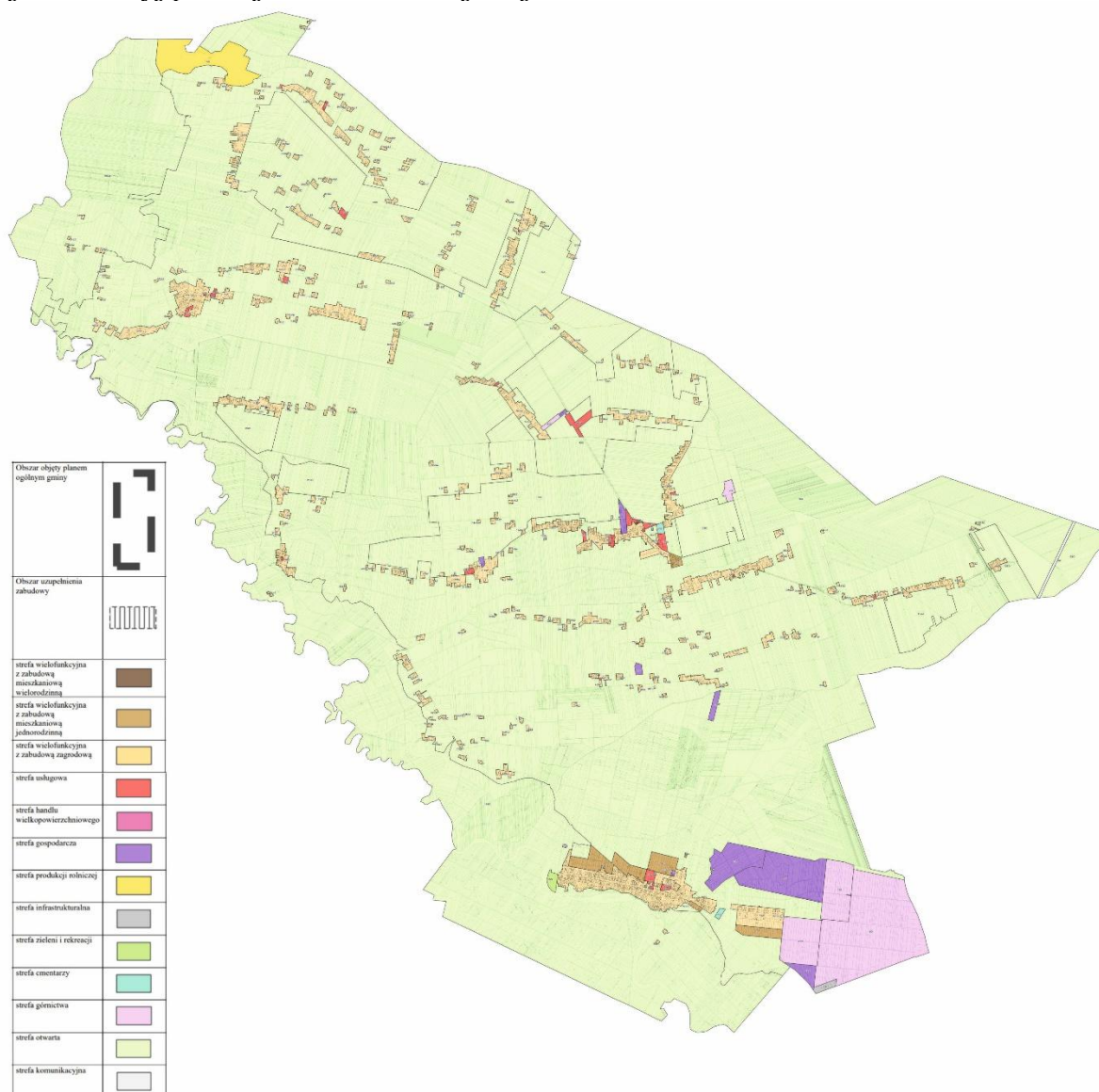
STREFA KOMUNIKACYJNA - (1SK)

Profil podstawowy: teren autostrady, teren drogi ekspresowej, teren drogi głównej ruchu przyspieszonego, teren drogi głównej, teren komunikacji kolejowej i szynowej, teren komunikacji kolei linowej, teren komunikacji wodnej, teren komunikacji lotniczej, teren obsługi komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej.

Profile dodatkowe: teren drogi zbiorczej, teren zieleni urządzonej.

Strefa o powierzchni 35 343 m², która obejmuje wyłącznie teren drogi wojewódzkiej nr 815 klasy technicznej G.

Rycina 1. Strefy planistyczne na obszarze gminy Ostrówek

6.2. POWIĄZANIA PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO Z INNYMI DOKUMENTAMI

Przy opracowaniu Prognozy wykorzystano obowiązujące dokumenty strategiczne. W dokumentach tych ważne miejsce zajmują zagadnienia ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju.

❖ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego przyjęty Uchwałą Sejmiku Województwa Lubelskiego Nr XI/162/2015 z dnia 30 października 2015 r., to dokument określający kierunki zagospodarowania przestrzennego na szczeblu regionalnym. Jest on dokumentem o charakterze długookresowym, stanowiącym element krajowego systemu planowania przestrzennego i określa zasady i kierunki kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu oraz działania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych stanowiąc formalną i merytoryczną płaszczyznę odniesienia dla podejmowanych decyzji przestrzennych w planach niższego szczebla.

W strukturze funkcjonalno – przestrzennej województwa lubelskiego, gmina Ostrówek położona jest w obszarze rolniczej przestrzeni produkcyjnej w strefie gospodarki hodowlanej o charakterze polno – leśnym. W związku z tym przyjmuje się zasadę nadrzędności działań służących utrzymaniu i wzmocnieniu ich funkcji podstawowych oraz preferencje rozwojowe, nakazujące zachowanie

naturalnych wartości zasobów rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz zrównoważony rozwój gospodarki rolnej i funkcji towarzyszących.

W gminie Ostrówek w miejscowości Leszkowice znajdują się przygotowane tereny inwestycyjne dla rozwoju przedsiębiorczości pozarolniczej o dużej koncentracji własności komunalnej i Skarbu Państwa, w związku z czym zalecana jest koncentracja zainwestowania w wyznaczonej strefie aktywności gospodarczej,

Przez obszar gminy Ostrówek przebiegają główne powiązania transportowe oparte o korytarz wzdłuż drogi ekspresowej S17 i drogi wojewódzkiej nr 815, dla których przyjmuje się zasadę wzmocnienia ich funkcji poprzez rozwój infrastruktury transportowej zapewniającej sprawność powiązań komunikacyjnych, minimalizującą zagrożenia bezpieczeństwa publicznego oraz kolizje z elementami regionalnej sieci ekologicznej.

Zgodnie z PZPWL, na terenie gminy Ostrówek, znajdują się obszary o wiodącej funkcji przyrodniczej, takie jak ostoje przyrody oraz kluczowe ekosystemy leśne, dla których obowiązuje zasada podporządkowania wszelkiej działalności w utrzymaniu wartości przyrodniczych. Występują tutaj również korytarze ekologiczne, stanowiące elementy pasmowe, dla których obowiązuje zasada przyporządkowania wszelkich działań utrzymaniu i ciągłości powiązań ekologicznych pomiędzy elementami węzłowymi układu naturalnego. W tym kontekście elementy regionalnej sieci ekologicznej wskazuje się do uwzględnienia w planie ogólnym strefy otwartej.

W ramach kształtowania wielkoobszarowych elementów struktury funkcjonalno – przestrzennej województwa, PZPWL lokalizuje gminę Ostrówek w obrębie:

- obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym tj.: w wiejskim obszarze funkcjonalnym uczestniczącym w procesach rozwojowych;
- obszaru funkcjonalnego o znaczeniu regionalnym w obszarze funkcjonalnym Dolny Wieprz. Cele rozwojowe i wiodące kierunki zagospodarowania na terenie gminy Ostrówek są następujące:
- stworzenie warunków dla integracji funkcjonalnej z miastami - włączenie obszarów wiejskich otaczających miasta w procesy rozwojowe,
- zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej,
- stworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości pozarolniczej,
- dywersyfikacja sektorowa gospodarki rolnej,
- wykorzystanie rezerw obszarów ogroblowanych dla potrzeb gospodarki rybackiej
- wykorzystanie gleb do uprawy roślin energetycznych
- rozwój infrastruktury turystycznej (szlaki turystyczne, w tym wodny na rzece Wieprz) i usług obsługi turystyki
- rozwój gospodarstw agroturystycznych i ekologicznych.

❖ **Projekt Audytu Krajobrazowego Województwa Lubelskiego – dokument po etapie konsultacji z instytucjami**

W aktualnej systematyce aktów planowania przestrzennego, audyt krajobrazowy obok planu zagospodarowania przestrzennego województwa należy do podstawowych narzędzi kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej na poziomie regionalnym. Podstawą wprowadzenia nowych kompetencji organów samorządu województwa, dotyczących sporządzenia audytu krajobrazowego, było przyjęcie ustawy z dnia 24 kwietnia 2015r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu, co skutkowało m.in. nowelizacją przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Zgodnie z art. 13 b ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ustalenia planu ogólnego muszą uwzględniać rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym oraz krajobrazy priorytetowe. Na terenie województwa lubelskiego, sporządzony został projekt Audytu krajobrazowego województwa lubelskiego, który jest już po etapie opiniowania.

Na terenie gminy Ostrówek nie wyznaczono krajobrazów priorytetowych.

❖ **Strategia Rozwoju Gminy Ostrówek na lata 2016-2030**

Dokument przyjęty Uchwałą Nr XXII/126/2016 Rady Gminy Ostrówek z dnia 29 grudnia 2016 r. W Strategii sformułowane zostały cele strategiczne:

- Obszar priorytetowy I - Infrastruktura:

- Cel strategiczny I – Poprawa jakości i funkcjonalności infrastruktury drogowej i układu komunikacyjnego oraz infrastruktury towarzyszącej:
 - Poprawa jakości i bezpieczeństwa dróg gminnych
 - Poprawa jakości i bezpieczeństwa dróg powiatowych i wojewódzkich
 - Budowa i rozbudowa ciągów pieszych i rowerowych
 - Budowa i modernizacja oświetlenia przestrzeni publicznych przy centrach miejscowości
 - Budowa i modernizacja mostów
 - Usprawnienie funkcjonowania komunikacji zbiorowej i indywidualnej z ośrodkami powiatowymi i wojewódzkim
 - Organizacja transportu zbiorowego na terenach dotychczas wykluczonych z powodu braku infrastruktury zbiorowej
- Cel strategiczny II – Poprawa jakości i wydajności infrastruktury energetycznej
 - Modernizacja i unowocześnienie linii energetycznych
 - Budowa sieci gazowej
 - Promocja i rozwój energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych
- Cel strategiczny III – Poprawa stanu oraz funkcjonalności melioracji i urządzeń wodnych
 - Opracowanie systemu i koncepcji modernizacji melioracji i urządzeń wodnych na terenie Gminy we współpracy z powiatem i innymi zainteresowanymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz właścicielami nieruchomości gruntowych
 - Udrożnienie istniejących urządzeń melioracyjnych
 - Modernizacja urządzeń wodnych
 - Budowa urządzeń przeciwpowodziowych oraz zbiorników retencyjnych
- Cel strategiczny IV – Poprawa i rozwój infrastruktury teleinformatycznej
 - Budowa internetowej sieci szerokopasmowej
 - Zwiększenie zasięgu telefonii sieci komórkowej
 - Promocja i wykorzystanie nowoczesnych technologii teleinformatycznych przez instytucje publiczne i przedsiębiorstwa
 - Tworzenie publicznych punktów dostępu do Internetu
- Cel strategiczny V – Rozwój infrastruktury kulturalnej i poprawa jakości dziedzictwa kulturowego
 - Budowa, przebudowa, modernizacja oraz wyposażenie obiektów służących działalności kulturalnej
 - Rewitalizacja i odnowienie lokalnych zabytków i pomników historycznych
 - Tworzenie miejsc pamięci historycznej oraz służącej kultywowaniu tradycji i dziedzictwa kulturowego
 - Budowa obiektów widowiskowych z zapleczem kulturalno-oświatowym
- Cel strategiczny VI – Rozwój infrastruktury oświatowej i edukacyjnej
 - Rozbudowa, modernizacja i wyposażenie obiektów służących realizacji zadań oświatowych
 - Budowa i modernizacja obiektów sportowych przy placówkach oświatowych
- Cel strategiczny VII – Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej
 - Budowa i modernizacja boisk i innych obiektów sportowych
 - Wyposażenie w nowoczesny i funkcjonalny sprzęt obiektów sportowych na terenie Gminy
 - Wyznaczenie terenów publicznych i urządzenie ich jako tereny rekreacyjne dla społeczności lokalnej (m. in. miejsca do grillowania, skate park i inne formy aktywności sportowej i rekreacyjnej)
 - Budowa i wyposażenie placów zabaw
- Cel strategiczny VIII – Rozwój infrastruktury ochrony środowiska
 - Zagospodarowanie i odnowienie parków i terenów zielonych
 - Rewitalizacja zdegradowanych obszarów na terenie Gminy
 - Budowa, rozbudowa i modernizacja kanalizacji sanitarnych oraz budowa przydomowych oczyszczalni ścieków
 - Modernizacja infrastruktury wodociągowej i zwiększenie efektywności zaopatrzenia mieszkańców w wodę
 - Podnoszenie świadomości ekologicznej lokalnej społeczności
 - Przeciwdziałanie nielegalnemu składowaniu odpadów oraz likwidacja „dzikich” wysypisk śmieci

- Promocja wśród właścicieli gospodarstw rolnych ekologicznych rozwiązań w gospodarce ściekowej
- Obszar priorytetowy II – Gospodarka
 - Cel strategiczny IX – Rozwój przedsiębiorczości i wzrost aktywności gospodarczej
 - Stworzenie systemu doradztwa i informacji dla przedsiębiorstw
 - Stworzenie systemu zachęt do inwestowania i zakładania działalności gospodarczej poprzez opracowanie i wdrożenie polityki ulg i zwolnień podatkowych
 - Pomoc w organizacji seminariów i szkoleń dotyczących zakładania działalności gospodarczej oraz pozyskiwania zewnętrznego finansowania
 - Stworzenie systemu współpracy i pomocy w nawiązaniu kontaktów gospodarczych z firmami z innych regionów w kraju i za granicą
 - Promocja i rozwój przedsiębiorstw ekonomii społecznej
 - Cel strategiczny X – Rozwój turystyki i poprawa atrakcyjności turystycznej Gminy poprzez wykorzystanie zasobów i dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego
 - Stworzenie spójnego systemu promocji gminnych atrakcji turystycznych i rekreacyjnych
 - Budowa parkingów i miejsc postojowych w miejscach atrakcyjnych turystycznie
 - Wyznaczenie tras turystycznych
 - Stworzenie systemu informacji turystycznej
 - Wsparcie tworzenia infrastruktury turystycznej, w tym miejsc wypoczynku poprzez współorganizację szkoleń, udzielanie informacji i doradztwa
 - Wypracowanie zasad stałej współpracy z instytucjami i firmami zajmującymi się turystyką i wypoczynkiem w celu promocji oferty turystycznej Gminy
 - Wspieranie mieszkańców wsi w tworzeniu gospodarstw agroturystycznych poprzez promocję, informację i doradztwo
 - Cel strategiczny XI – Poprawa atrakcyjności społecznej i gospodarczej obszaru Gminy poprzez odpowiednie kształtowanie ładu przestrzennego
 - Kompleksowe i spójne zagospodarowanie przestrzenne Gminy we współpracy i w oparciu o szerokie konsultacje ze społecznością lokalną
 - Organizacja konkursów i innych przedsięwzięć dla mieszkańców i przedsiębiorców mających na celu poprawę ładu przestrzennego i wizerunku użytkowanych terenów
 - Uporządkowanie stanu własności nieruchomości
 - Zagospodarowanie przestrzeni publicznych, w tym centrum Ostrówka-Kolonii i innych miejscowości
 - Cel strategiczny XII – Wzrost kompetencji, wiedzy i kwalifikacji zawodowych lokalnej społeczności
 - Nabycie nowych kwalifikacji zawodowych poprzez pomoc w organizacji szkoleń i doradztwa zawodowego
 - Pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację projektów w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego dla społeczności lokalnej
 - Rozwój współpracy z instytucjami rynku pracy i okołobiznesowymi w realizacji wspólnych projektów i inicjatyw dla społeczności lokalnej: prace interwencyjne, prace społecznie użyteczne, roboty publiczne, staże i przygotowania zawodowe, szkolenia
 - Tworzenie w szkołach profili nauczania adekwatnych do potrzeb rynku pracy
 - Organizacja dodatkowych zajęć i kół zainteresowań dla dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez wykorzystanie istniejącej infrastruktury, w tym oświatowej
 - Cel strategiczny XIII – Promocja gospodarcza i inwestycyjna
 - Stworzenie profesjonalnej oferty inwestycyjnej dla potencjalnych inwestorów
 - Zidentyfikowanie i wypromowanie kluczowych produktów lokalnych z terenu Gminy
 - Stworzenie i wdrożenie systemu obsługi inwestora na terenie Gminy (Gminne Centrum Obsługi Inwestora)
 - Opracowanie i wdrożenie strategii marketingowej Gminy w tym m.in. opracowanie Planu Promocji Gminy
 - Organizacja inicjatyw mających na celu integrację lokalnych przedsiębiorców oraz rozwój partnerskiej współpracy z władzami Gminy (np. coroczny konkurs „Przedsiębiorca roku”)
 - Współpraca z biznesem i instytucjami otoczenia biznesu w promocji gospodarczej m.in. poprzez udział w targach gospodarczych, wizytach studyjnych i realizację wspólnych projektów
 - Cel strategiczny XIV – Promocja i rozwój odnawialnych źródeł energii

- Sporządzenie analizy potencjału i możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy
- Pomoc w organizacji systemu szkoleń, doradztwa i informacji dla mieszkańców w zakresie możliwości pozyskiwania finansowania zewnętrznego i technologii wykorzystania odnawialnych źródeł energii
- Nawiązanie współpracy ze specjalistycznymi instytucjami i ośrodkami naukowymi w zakresie promocji odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy
- Edukacja ekologiczna mieszkańców i instytucji
- Cel strategiczny XV – Promocja i wspieranie rozwoju sektora rolno-spożywczego
 - Rozwój stałej współpracy z instytucjami i ośrodkami doradztwa rolniczego w zakresie promowania nowoczesnych technologii produkcji rolnej i organizacji fachowego i rzetelnego doradztwa rolniczego
 - Promocja i pomoc w tworzeniu grup producentów rolnych
 - Promowanie i pomoc doradcza w zakładaniu gospodarstw ekologicznych
 - Promocja i pomoc w dystrybucji produktów rolniczych
 - Wspieranie tworzenia lokalnych zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego i konfekcjonowania produktów rolnych poprzez doradztwo, informację, promocję i ulgi podatkowe
 - Poprawa efektywności gospodarowania na gruntach rolnych poprzez wspieranie przekształcania rozdrobnionych gruntów rolnych
 - Wspieranie podejmowania w gospodarstwach rolnych lub w grupach gospodarstw lokalnych form przetwórstwa płodów rolnych, opartych o tradycyjne receptury i technologie
- Cel strategiczny XVI – Promocja i rozwój przedsiębiorstw ekonomii społecznej
- Obszar priorytetowy III – Społeczność lokalna
 - Cel strategiczny XVII – Rozwój oferty spędzania wolnego czasu dla społeczności lokalnej
 - Wzbogacanie oferty kulturalnej placówek kultury działających na terenie Gminy
 - Zwiększenie efektywności wykorzystania przez mieszkańców Gminy istniejących obiektów sportowych i rekreacyjnych
 - Wdrożenie systemu promocji i informacji o możliwościach spędzenia wolnego czasu w oparciu o istniejącą infrastrukturę sportową, kulturalną i rekreacyjną
 - Włączenie lokalnych liderów społecznych (radnych, sołtysów, przedstawicieli organizacji społecznych) w proces organizowania wolnego czasu dla mieszkańców Gminy
 - Cel strategiczny XVIII – Zwiększenie aktywności społecznej oraz wykorzystanie potencjału lokalnej społeczności
 - Inicjowanie tworzenia zespołów sportowych, muzycznych i śpiewaczych
 - Inicjowanie tworzenia lokalnych organizacji społecznych, w tym stowarzyszeń rozwoju oraz organizacji hobbistycznych i samopomocowych
 - Promocja i rozwój działalności kół gospodyń wiejskich
 - Zachowanie i promowanie ginących zawodów (kowalstwo, garncarstwo itp.)
 - Inicjowanie i organizacja wolontariatu
 - Opracowanie i wdrożenie narzędzi i technik prowadzenia konsultacji społecznych ze społecznością lokalną w kluczowych sprawach dla Gminy
 - Włączenie mieszkańców w opracowanie i publikację wydawnictw promujących gminę, jej historię i teraźniejszość
 - Tworzenie odpowiednich warunków do rozwoju uzdolnień (artystycznych, sportowych, intelektualnych)
 - Cel strategiczny XIX – Rozwój i promocja profilaktyki zdrowotnej
 - Promocja zdrowego trybu życia za pośrednictwem mediów, Internetu oraz instytucji publicznych i społecznych z terenu Gminy
 - Organizacja imprez i innych projektów służących ochronie zdrowia i profilaktyce zdrowotnej
 - Poszerzenie usług specjalistycznych w Gminie oraz zwiększenie dostępu do wysokospecjalistycznych zabiegów medycznych
 - Modernizacja, rozbudowa i doposażenie ośrodków zdrowia
 - Wspieranie aktywności i współpraca z organizacjami społecznymi zajmującymi się ochroną zdrowia i profilaktyką zdrowotną

- Wdrożenie programów promocji i profilaktyki zdrowotnej oraz przeciwdziałania uzależnieniom (nikotynizm, alkoholizm, narkomania)
- Cel strategiczny XX – Zwiększenie efektywności wykorzystania funduszy zewnętrznych przez instytucje publiczne i prywatne
 - Stworzenie systemu informacji o możliwościach finansowania zewnętrznego dla instytucji publicznych, prywatnych i społecznych
 - Organizacja szkoleń, projektów i doradztwa w zakresie możliwości wykorzystywania środków zewnętrznych na rozwój przedsiębiorczości, modernizację rolnictwa, innowacje i nowoczesne technologie
 - Podnoszenie kwalifikacji i wzrost wiedzy osób planujących i realizujących projekty poprzez zapewnienie udziału w szkoleniach, studiach podyplomowych i konferencjach
- Cel strategiczny XXI – Poprawa bezpieczeństwa lokalnej społeczności
 - Promowanie zachowań prospołecznych wśród młodzieży
 - Wspieranie Policji i innych służb oraz stała współpraca w zapewnieniu bezpieczeństwa społeczności lokalnej i przeciwdziałaniu różnorodnym zagrożeniom
 - Zwiększenie efektywności przeciwdziałania zagrożeniom pożarowym poprzez unowocześnienie wyposażenia jednostek straży pożarnej oraz promocję i informowanie lokalnej społeczności o istniejących zagrożeniach
 - Rozwój infrastruktury służącej poprawie bezpieczeństwa publicznego
- Cel strategiczny XXII – Rozwój oferty edukacyjnej i poprawa jakości kształcenia
 - Stworzenie warunków do kształcenia ustawicznego dorosłych
 - Edukacja dotycząca dziedzictwa kulturowego i historycznego
 - Zwiększenie oferty zajęć pozalekcyjnych rozwijających pozaszkolne zainteresowania dzieci i młodzieży
 - Wprowadzenie zajęć wyrównawczych dla dzieci i młodzieży mniej zdolnej
- Cel strategiczny XXIII – Przeciwdziałanie wykluczeniu
 - Uruchomienie punktów doradztwa prawnego, psychologicznego
 - Organizacja poradnictwa kryzysowego (alkoholizm, nikotynizm, długotrwałe bezrobocie, uzależnienia od Internetu i komputera)
 - Stworzenie możliwości rozwoju i poprawy jakości życia dla mieszkańców w podeszłym wieku (Uniwersytet trzeciego wieku, kluby seniora)
 - Pozyskiwanie funduszy na stworzenie systemu stypendialnego dla dzieci i młodzieży uzdolnionej
 - Promocja idei ekonomii społecznej i współpraca z instytucjami pozarządowymi w zakresie promocji i tworzenia spółdzielni socjalnych
 - Adaptacja istniejących budynków użyteczności publicznej na cele socjalne
 - Wspieranie rodzin dysfunkcyjnych
 - Tworzenie warsztatów terapii zajęciowej
 - Dostosowanie architektoniczne obiektów użyteczności publicznej dla potrzeb osób niepełnosprawnych.

Ogólność dokumentu planistycznego nie umożliwia na przeniesienie wprost celów strategicznych i operacyjnych określonych w Strategii. Ustalenia planu ogólnego umożliwiają natomiast realizację działań w różnych wymiarach. Przyjęte strefy planistyczne, tworząc strukturę funkcjonalno-przestrzenną gminy, wskazują tereny przeznaczone do zainwestowania, określając jednocześnie funkcje terenów, uwzględniające uwarunkowania przestrzenne, infrastrukturalne i środowiskowe

❖ **Opracowanie ekofizjograficzne sporządzone na potrzeby planu ogólnego.**

Za obszary o szczególnym znaczeniu dla zachowania różnorodności biologicznej oraz prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego uznano:

- ✓ dolinę Tyśmienicy – obszar o znaczeniu międzynarodowym – obszar specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000, projektowany Tyśmienicki Obszar Chronionego Krajobrazu, dolina rzeki łączy od południa PK „Pojezierze Łęczyńskie” z położonym na północ Obszarem Chronionego Krajobrazu „Pradolina Wieprza”
- ✓ dolinę Wieprza – wskazana do ochrony planistycznej jako korytarz ekologiczny rangi ponadlokalnej, łącząca od południa Nadwieprzański Park Krajobrazowy z Obszarem Chronionego Krajobrazu „Pradolina Wieprza”;

- ✓ Lasy Czemiernickie – obszar o znaczeniu ponadlokalnym, wchodzący w skład projektowanego Tyśmienickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Kompleks ten stanowi naturalną barierę izolacyjną i filtr powietrza, a jednocześnie pełni funkcje ostoi faunistycznej oraz rezerwuaru bioróżnorodności;
- ✓ obszary proponowane do objęcia ochroną prawną w formie Tyśmienickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, użytku ekologicznego ze względu na występowanie cennych gatunków roślin, zwierząt oraz siedlisk przyrodniczych;
- ✓ obszary leśne jako ostoje bioróżnorodności i istotne siedliska w strukturze korytarzy ekologicznych. W systemie ekologicznym gminy lasy te spełniają funkcję łącznika ekologicznego między dolinami rzecznyymi a terenami rolnymi;
- ✓ ciek i doliny cieków wodnych jako osie korytarzy ekologicznych i drogi migracji fauny oraz tereny występowania cennych siedlisk flory i fauny;
- ✓ zadrzewienia śródpolne jako tzw. stepping stones (miejsca odpoczynku) - element struktury korytarzy ekologicznych zwiększających ich funkcjonalność, ostoje siedlisk i gatunków leśnych i zaroślowych na obszarach odkształconych wskutek działalności rolniczej;
- ✓ zbiorniki wodne (stawy, oczka wodne) – jako siedliska roślinności i fauny wodnej i wodno-błotnej, w tym gatunków podlegających ochronie prawnej i rzadkich;
- ✓ obszary podmokłe jako siedliska o szczególnym bogactwie przyrodniczym, ostoje różnorodności biologicznej, w tym chronionych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt.

Zagospodarowanie obszarów wskazanych do pełnienia funkcji przyrodniczej powinno być podporządkowane nadrzędnym funkcjom ochrony różnorodności biologicznej i zapewnienia prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego. W związku z tym zaleca się:

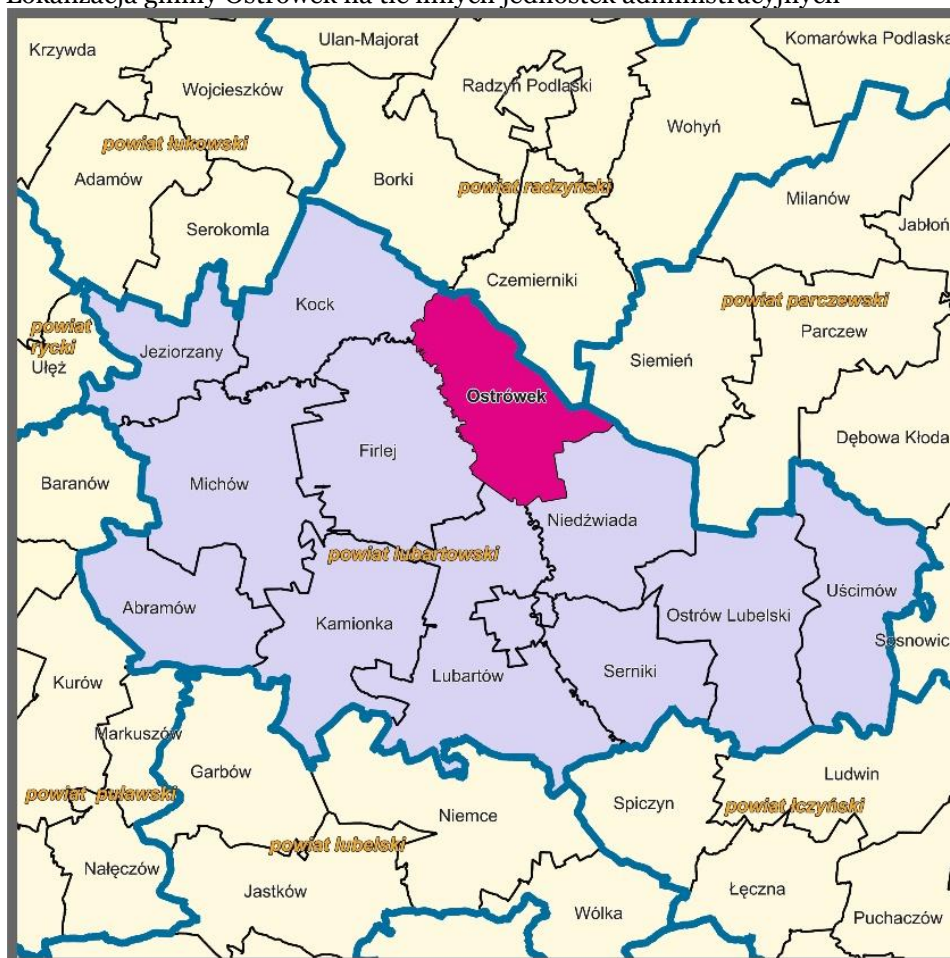
- ✓ ochronę wskazanych powyżej obszarów przed zmianą ich funkcji i sposobów zagospodarowania oraz pogarszaniem stanu ekologicznego;
- ✓ zabezpieczenie miejsc o szczególnych wartościach przyrodniczych wskazywanych do ochrony poprzez objęcie ich ochroną prawną na podstawie zapisów Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 o ochronie przyrody;
- ✓ utrzymanie integralności i unikanie fragmentacji obszarów wskazanych do pełnienia funkcji przyrodniczych;
- ✓ zapewnienie drożności korytarzy ekologicznych warunkującej swobodny przepływ materii i energii, poprzez likwidację istniejących i eliminację potencjalnych barier ekologicznych (budowa odpowiednich przepustów i przejść dla zwierząt w miejscach przecięcia korytarzy przez ciągi komunikacyjne, pozostawianie fragmentów terenu wzdłuż osi korytarza wolnych od zabudowy i intensywnego zagospodarowania);
- ✓ właściwe kształtowanie przestrzeni poprzez wprowadzanie elementów poprawiających funkcjonalność korytarzy ekologicznych (pasy zadrzewień wzdłuż cieków wodnych, zalesienia, zarośla śródpolne, oczka wodne);
- ✓ ograniczyć stopień rozwoju funkcji rekreacyjnej do chłonności turystycznej obszarów.

7. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA STANU ZASOBÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO I KULTUROWEGO TERENÓW OBJĘTYCH PROJEKTEM PLANU OGÓLNEGO

7.1. POŁOŻENIE, UŻYTKOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE TERENU

Gmina Ostrówek jest typową gminą wiejską, znajdującą się w północno - wschodniej części województwa lubelskiego, w powiecie lubartowskim w północnej jego części. Graniczy od północy z gminami Kock i Czemierniki z kompleksem lasów Nadleśnictwa Lubartów, od wschodu z gminą Siemień, od południa z gminą Niedźwiada, a od zachodu z gminą Firlej i Lubartów. Zachodnią granicę gminy na pewnym odcinku stanowi koryto rzeki Wieprz, następnie Wieprzysko - starorzecze Wieprza uchodzące do Tyśmienicy oraz Tyśmienica. Gmina zajmuje powierzchnię 89,9 km², (0,36% powierzchni województwa lubelskiego) i liczy 3702 mieszkańców).

Rycina 2. Lokalizacja gminy Ostrówek na tle innych jednostek administracyjnych

źródło: opracowanie własne

Sieć osadniczą gminy tworzy 15 sołectw. Rolę ośrodka dominującego, w którym koncentrują się funkcje handlowo-usługowe, produkcyjne oraz administracyjne pełni Ostrówek – Kolonia. Obecnie miejscowości są jednostkami osadniczymi o różnej formie przestrzennej. Dominują zwarte i luźne rzędówki oraz wsie o zabudowie rozproszonej. Zwartymi rzędówkami są: Cegielnia, Jeleń, Kamienowola, oraz śurawinie-Kolonia; rzędówkami luźnymi są Antonówka i Babczyzna. Wsiami o zabudowie rozproszonej są Dębica, Dębica-Kolonia, Luszawa, Ostrówek. Zwarta zabudowa po obu stronach drogi jest charakterystyczna dla ulicówek, do których należą wsie: Zawada, śurawiniec oraz Ostrówek-Kolonia, która wykazuje największe tendencje rozwojowe i przekształca się stopniowo w wielodrośnicę. Wielodrośnicami są wsie Leszkowice i Tarkawica. Obecnie historyczny układ wsi został w dużym stopniu zniekształcony poprzez niekorzystne rozpraszanie zabudowy. Pozostałości tradycyjnego budownictwa mieszkalnego sprzed 1945 roku stanowią około 10% ogółu zabudowy mieszkalnej. Tradycyjne budownictwo obszaru nie różni się od występującego na Lubelszczyźnie. W chałupach dominowała konstrukcja węglowa; dachy były cztero i dwuspadowe, początkowo kryte słomianą strzechą z czasem wymienioną na trwalszy materiał. Zachowały się jeszcze stodoły kryte strzechą w Leszkowicach, Luszawie, Tarkawicy i śurawiniec. Formy zabudowy tradycyjnej drewnianej z XIX i początku XX wieku pozostały głównie w Antonówce, Leszkowicach i Tarkawicy. Nieliczne z nich we wsiach: Kamienowola, Dębica, Zawada, śurawiniec, Jeleń, Ostrówek, Luszawa, Cegielnia, Ostrówek-Kolonia, Babczyzna.

Rycina 3. Podział administracyjny gminy Ostrówek

Źródło: opracowanie ekofizjograficzne 2014 r.;

Gmina Ostrówek znajduje się w odległości ok. 145 km od Warszawy (stolicy Polski), 45 km od Lublina (centralnego ośrodka administracyjno – usługowego województwa lubelskiego) i 20 km od Lubartowa (stolicy powiatu lubartowskiego). Dostępność komunikacyjna obszaru będącego przedmiotem analizy jest ograniczona. System komunikacyjny gminy Ostrówek jest powiązany z drogą wojewódzką nr 815 relacji Wisznice – Parczew – Siemień – Lubartów przebiegającą przez południowo-wschodnią część gminy. Droga ta łączy większe ośrodki regionu, tj. Lublin, Lubartów i Parczew przejściami granicznymi poprzez drogi krajowe nr 19, 63 i 2. Odległości od przejść granicznych wynoszą odpowiednio: Sławatycze - Domaczewo (76 km), Kukuryki-Kozłowicze (103 km) oraz Terespol (przejście drogowe: 99 km), co szczegółowo przedstawia rycina poniżej.

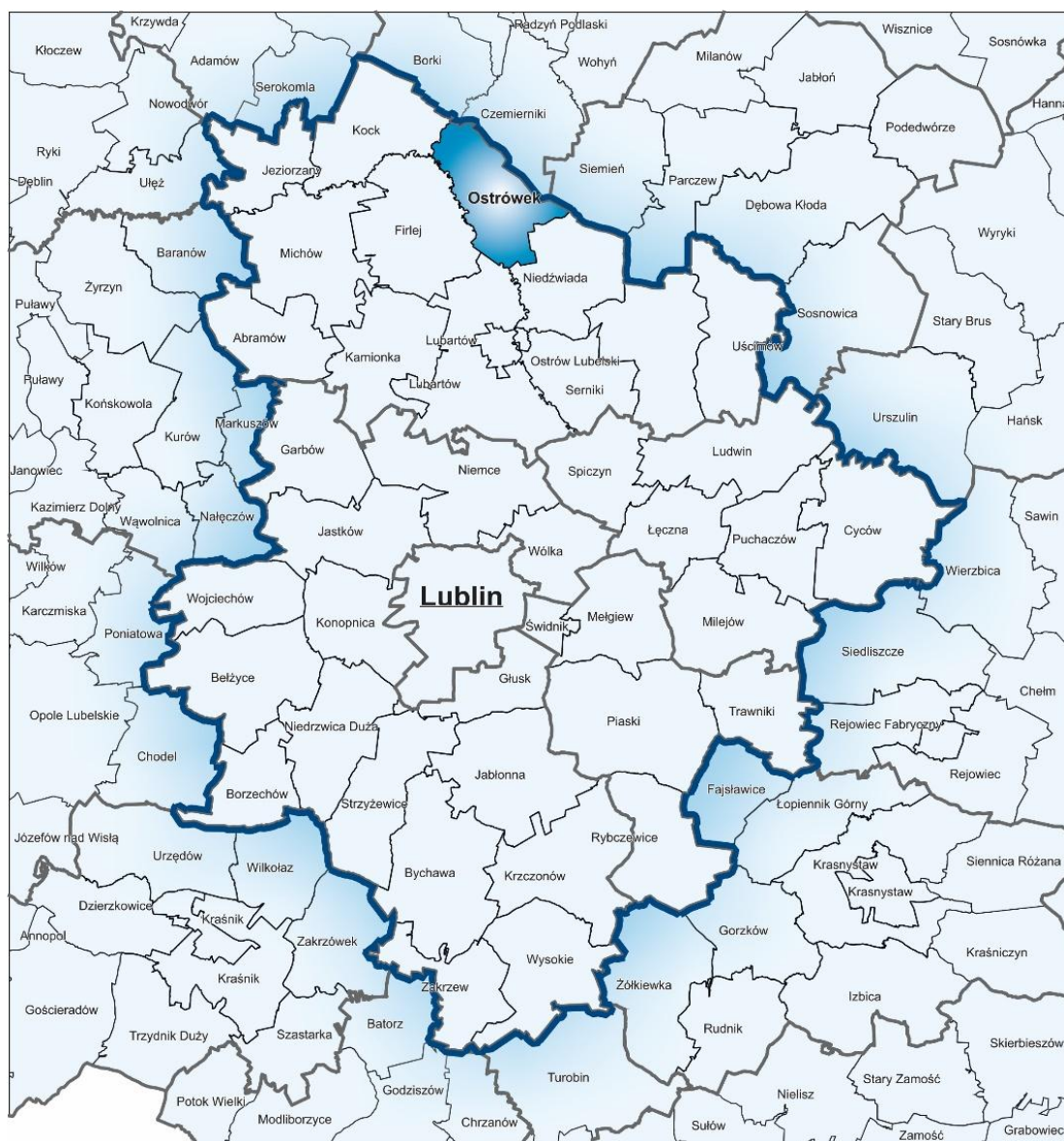
Rycina 4. Położenie gminy Ostrówek

Źródło: opracowanie ekofizjograficzne 2014 r

Gmina Ostrówek znajduje się w obszarze Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego (LOM). LOM to obszar funkcjonalny obejmujący Miasto Lublin wraz z gminami i mniejszymi miastami, które powiązane są ze sobą komunikacyjnie i stanowią jednolity obszar zamieszkania (tzn. osoba mieszkająca w dowolnym miejscu takiego obszaru może dojechać do pracy w dowolnym innym fragmencie takiego obszaru). Lubelski Obszar Metropolitalny usytuowany jest w Polsce Wschodniej, w centralnej części województwa lubelskiego. Zajmuje 4 221 km², co stanowi 16,8% powierzchni województwa oraz 1,3% powierzchni kraju. Obszar tworzą: powiat lubelski (1 680 km²), powiat lubartowski (1 289 km²), powiat łączyński (637 km²), powiat świdnicki (468 km²) oraz Gmina Lublin (147 km²). Lubelski Obszar Metropolitalny składa się z 41 gmin otaczających w promieniu maksymalnie 70 km stolicę regionu - Lublin. Tworzą go 3 gminy miejskie, 6 gmin miejsko-wiejskich oraz 32 gminy wiejskie.

Rycina 5. Gmina Ostrówek na tle Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego

Źródło: opracowanie własne

Układ podstawowy dróg publicznych w gminie Ostrówek tworzą: odcinek drogi wojewódzkiej nr 815, sieć dróg powiatowych i gminnych. Droga wojewódzka nr 815 pełni rolę łącznika pomiędzy drogami krajowymi: nr 19 Kuźnica Białostocka – Lublin – Rzeszów (włączenie w Lubartowie) oraz nr 63 Węgorzewo – Łuków – Sławatycze (włączenie w Wisznicach), tworząc najkrótsze połączenie Lublina z drogowym przejściem granicznym w Sławatyczach. Odcinek drogi wojewódzkiej nr 815 o długości 1,1 km przebiega przez południowo – wschodnią część obszaru gminy Ostrówek.

Większość dróg powiatowych przebiegających przez obszar gminy jest utwardzonych. Istotne dla powiązań zewnętrznych i wewnętrznych gminy są drogi powiatowe: nr 1532L, 1553L, 1533L. Pozostałe drogi powiatowe zapewniają spójność sieci drogowej oraz służą głównie wewnętrznym potrzebom komunikacyjnym gminy i w ograniczonym zakresie zewnętrznym. W 2024 r. jedna droga została Uchwałą Rady Gminy nr V/25/24 z dnia 23 sierpnia przekształcona w drogę gminną – droga wewnętrzna położona w m. Kamienowola, o długości 579,04 mb, stanowiąca nieruchomość oznaczoną w ewidencji gruntów jako część działki nr 566. W tym samym roku Wójt Gminy Ostrówek wydał dwa zarządzenia w sprawie zmiany klasy dróg gminnych.

Rycina 6. Układ komunikacyjny na terenie gminy Ostrówek

Źródło: opracowanie własne

Długość sieci wodociągowej na terenie gminy Ostrówek w roku 2024 wynosiła 76,7 km, z 1333 przyłączami do budynków. W gminie zwodociągowane są wszystkie sołectwa. Stopień zwodociągowania gminy określony za pomocą wskaźnika udziału korzystających z sieci wodociągowej, w roku 2024 wynosił 82,5%. Źródłem wody pitnej w zdecydowanej większości są wody podziemne zalegające w utworach poziomu kredowego, sporadycznie są to również wody występujące w utworach poziomu trzeciorzędu i czwartorzędu. Eksploatowane są trzy ujęcia wody. Ujęcie wody w Leszkowicach o docelowej przepustowości 600 m³/h zaopatruje w wodę mieszkańców wsi Leszkowice, natomiast z ujęcia wody Ostrówek - Kolonia (docelowa przepustowość 1207,2 m³/h) korzystają mieszkańcy wsi środkowej części gminy. Północna część gminy zaopatrywana jest z ujęcia wody w Dębicy o wydajności 448,8 m³/h. Eksploatowane ujęcia wody posiadają znaczne rezerwy w zakresie możliwości poboru wody. Wszystkie

ujęcia posiadają wyznaczone zgodnie z ustawą Prawo wodne strefy ochrony bezpośredniej ujęć wody. Ze względu na pokrycie warstwy wodonosnej nieprzepuszczalną warstwą gruntu nie było potrzeby wyznaczania strefy ochrony pośredniej ujęć wody w w/wym. miejscowościach.

Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

W gminie funkcjonują dwie oczyszczalnie ścieków mechaniczno – biologiczne: w Leszkowicach – o przepustowości 100 m³/d oraz w Ostrówku – Kolonii o przepustowości 110 m³/d, która obecnie jest rozbudowywana. W ww. obiektach wykonywane są bieżące remonty i konserwacje. W 2024 r. wykonano wymianę złóż filtracyjnych w Stacji Uzdatniania Wody w Leszkowicach. W ramach prac gruntownym przeglądom i czyszczeniu poddane zostały filtry odpowiedzialne za uzdatnianie wody pitnej. Wraz z budową oczyszczalni wybudowano 18,2 km sieci kanalizacyjnej, która odbiera cieki z 350 przyłączonych nieruchomości (stan na koniec 2024 r.). W sieć kanalizacyjną wyposażone zostały jedynie 3 miejscowości tj. Leszkowice, Cegielnia i Ostrówek – Kolonia. Są to obszary występowania zwiększonego ruchu budowlanego. Obecnie budowana jest sieć kanalizacyjna w miejscowości Tarkawica, która zapewni odbiór ścieków z 149 nieruchomości, z możliwością budowy kolejnych przyłączy. Stopień skanalizowania gminy określony za pomocą wskaźnika udziału korzystających z instalacji kanalizacyjnej wynosi 30,8%. Pomimo, zrealizowania wymienionych inwestycji należy stwierdzić, iż za wzrostem sieci wodociągowej nie nadąża rozwój sieci kanalizacyjnej. Uzupełnieniem istniejącego systemu kanalizacji sanitarnej są zbiorniki bezodpływowe, których na terenie gminy funkcjonuje aż 604. Rozproszona zabudowa, rozdrobnione gospodarstwa oraz brak środków finansowych na budowę kanalizacji sanitarnej nie stwarzają możliwości do budowy zbiorowych systemów odprowadzenia i oczyszczania ścieków, co stanowi w dalszym ciągu istotne zagrożenie dla środowiska przyrodniczego poprzez dużą liczbę nieoczyszczonych ścieków wprowadzanych do gleby i wód. W gminie funkcjonuje 127 przydomowych indywidualnych ekologicznych oczyszczalni ścieków.

Elektroenergetyka

Gmina Ostrówek zasilana jest w energię elektryczną za pomocą napowietrznych linii magistralnych SN 15 kV Lubartów – Parczew oraz Kock – Zawada powiązanych ze stacjami 110/15 kV w Lubartowie, Kocku i Radzynie Podlaskim. Z linii tych zasilane są napowietrzne stacje transformatorowe o napięciu 15/0,4 kV. Układy sieci 15 kV oparte na liniach napowietrznych, stosowane w obszarach o większym rozproszeniu zabudowy i odbiorców, wykazują często znaczną rozległość, przez co odczuwa się w nich problemy z utrzymaniem wymaganych parametrów napięciowych. Stan linii elektroenergetycznych, zarówno magistralnych 15 kV, jak również sieci niskiego napięcia jest dobry i w pełni pokrywa bieżące zapotrzebowanie na energię elektryczną. Na terenie gminy zlokalizowanych jest kilkadziesiąt napowietrznych stacji transformatorowych 15/04 kV.

Telekomunikacja

Na skutek malejącego zainteresowania usługami telefonii stacjonarnej w gminie następuje spadek liczby abonentów telefonii przewodowej. Jednym z powodów tego zjawiska jest dynamiczny rozwój telefonii komórkowej. Przez teren gminy przebiega kabel telefonii światłowodowej. Należy nadmienić, że na terenie gminy Ostrówek zostały zrealizowane maszty telefonii komórkowej w miejscowościach: Luszawa (Plus), Leszkowice (Play), Zawada (Play).

Rycina 7. Infrastruktura techniczna na terenie gminy Ostrówek

Źródło: opracowanie własne

Gospodarka odpadami

Na terenie gminy istnieje nieczynne gminne wysypisko śmieci we wsi Luszczawo, które zostało zrehabilitowane w 2012 roku. Należy podkreślić, że zlikwidowano i zrehabilitowano dawne dzikie składowiska odpadów będące wyrobiskami poeksploatacyjnymi piasku (w Tarkawicy, Luszczawie, Ostrówku i Antoniówce).

Zadania wynikające z ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach w zakresie gospodarki odpadami na terenie gminy Ostrówek prowadzi Związek Komunalny Gmin Ziemi Lubartowskiej. Odpady komunalne niesegregowane odebrane z terenu gminy Ostrówek składowane są na wysypisku odpadów w Rokitnie, zaś segregowane poddawane są recyklingowi w Zakładzie Zagospodarowania Odpadami Komunalnymi w Wólce Rokickiej. Na terenie gminy funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w miejscowości Luszczawo, ułatwiający oddawanie odpadów zbieranych selektywnie oraz odpadów wielkogabarytowych i niebezpiecznych. W 2024 r. łącznie odebrano od mieszkańców 272,58 Mg odpadów komunalnych niesegregowanych i 304,735 Mg odpadów segregowanych. Na PSZOK-u zgromadzono łącznie 115,696 Mg odpadów.

Gazyfikacja

W gminie Ostrówek brak jest sieci gazowej. Opracowany został program gazyfikacji gminy siecią średniego ciśnienia od projektowanej stacji redukcyjnej w okolicach Kocka. Budynki mieszkalne ogrzewane są węglem i drewnem. Istniejące kotłownie modernizuje się wymieniając kotły na opalane lekkim olejem opałowym lub gazem propan - butan.

7.2. POŁOŻENIE FIZYCZNOGEOGRAFICZNE I RZEŻBA TERENU

Zgodnie z regionalizacją fizycznogeograficzną Polski według J. Kondrackiego (1988), obszar gminy Ostrówek w przeważającej części położony jest w obrębie mezoregionu Wysoczyzna Lubartowska, który stanowi część makroregionu Nizina Południowopodlaska. Jedynie północno-zachodnie obrzeża gminy należą do mezoregionu Pradolina Wieprza, będącego jednostką fizjograficznie i krajobrazowo odmienną, ale funkcjonalnie powiązaną z wysoczyzną.

Wysoczyzna Lubartowska charakteryzuje się krajobrazem równinnym i falistym, miejscami przechodzącym w lekko wzgórzowy, zaliczanym do typu krajobrazu peryglacialnego (A. Richling, A. Dąbrowski, 1995). Ukształtowanie terenu jest wynikiem działalności procesów glacialnych i fluwioglacialnych zlodowacenia środkowopolskiego, a także późniejszych procesów erozyjno-denudacyjnych. Cechy charakterystyczne krajobrazu wysoczyzny to:

- w hydrosferze – zróżnicowana głębokość zalegania wód podziemnych, przeważnie o zwierciadle napiętym, oraz rzadka sieć wód powierzchniowych, szczególnie na obszarach wzniesionych; wody podziemne występują często w układzie piętrowym,
- w pedosferze – dominacja gleb rdzawych i bielcowych, wytworzonych z piasków i glin zwałowych, charakteryzujących się średnią lub niską przydatnością rolniczą,
- w potencjalnej roślinności naturalnej – przewaga siedlisk borów mieszanych i sosnowych oraz łąk; miejscami występują również zbiorowiska zaroślowe i łąkowe, związane z dolinami niewielkich cieków.

Krajobraz Wysoczyzny Lubartowskiej tworzy zatem mozaikę terenów rolniczych i leśnych o umiarkowanym stopniu przekształcenia antropogenicznego, w której zachowały się liczne elementy środowiska naturalnego o wysokiej wartości przyrodniczej.

Zachodnia część gminy wchodzi w skład Pradoliny Wieprza, stanowiącej rozległy pas obniżenia dolinnych o charakterze akumulacyjnym. Krajobraz tej jednostki określany jest jako krajobraz zalewowych den dolin akumulacyjnych, ukształtowany przez działalność fluwialną rzeki Wieprz. Cechy wyróżniające krajobraz Pradoliny Wieprza to:

- w hydrosferze – występowanie płytko zalegających wód gruntowych oraz okresowych zalewów, determinujących dużą wilgotność siedlisk i wysoką aktywność procesów fluwialnych,
- w pedosferze – dominacja mady rzecznych, często żyznych i wykorzystywanych rolniczo, lecz narażonych na podtopienia,
- w potencjalnej roślinności naturalnej – przewaga siedlisk łąkowych i zarośli nadrzecznych, które tworzą cenne przyrodniczo korytarze ekologiczne wzdłuż doliny Wieprza.

Pradolina Wieprza odgrywa kluczową rolę w funkcjonowaniu lokalnego systemu przyrodniczego gminy. Jest to obszar o szczególnych walorach ekologicznych, pełniący funkcję korytarza ekologicznego o znaczeniu ponadregionalnym, łączącego systemy przyrodnicze środkowej i północnej części województwa lubelskiego.

Rzeźba terenu gminy Ostrówek jest słabo zróżnicowana, co wynika z jej położenia w obrębie Wysoczyzny Lubartowskiej – jednostki geomorfologicznej o charakterze równinnym, uformowanej w wyniku działalności lądolodu środkowopolskiego oraz późniejszych procesów fluwialnych i denudacyjnych. Ukształtowanie powierzchni ma charakter niskiej wysoczyzny morenowej z rozległymi, łagodnie falistymi równinami oraz lokalnymi obniżeniami akumulacyjnymi i dolinnymi. Najwyższe wzniesienia terenu, sięgające 165,1 m n.p.m., występują w środkowej części gminy, w rejonie miejscowości Luszawa–Góry, natomiast najniższe punkty położone są w pobliżu miejscowości Dębica, w obszarze doliny rzeki Wieprz. Różnica wysokości bezwzględnych na terenie gminy nie przekracza 20 metrów, co potwierdza jej nizinny i wyrównany charakter. Dominującą formą rzeźby jest zdenudowana równina falista, miejscami płaska, położona na wysokości 155–165 m n.p.m., zbudowana z utworów lodowcowych i wodnolodowcowych – głównie glin zwałowych, piasków i żwirów fluwioglacialnych. Powierzchnia wysoczyzny obniża się łagodnie w kierunku zachodnim i północnym, ku dolinom rzek Wieprz i Tyśmienicy. Na równinie tej występują niewielkie pagórki moreny czołowej, będące relikdami dawnej krawędzi lądolodu, zlokalizowane m.in. w rejonie Żurawińca, Luszawy i Ostrówka. Formy te, o wysokości względnej kilku metrów, wzbogacają monotonną rzeźbę wysoczyzny i stanowią lokalne dominanty krajobrazowe. W środkowej części gminy, w rejonie miejscowości Ostrówek, rozciąga się rozległe obniżenie o charakterze równiny akumulacji fluwioglacialnej i jeziorno-zastoiskowej,

zbudowane z piasków, pyłów i torfów. Obszar ten powstał w wyniku stagnacji wód w końcowej fazie działalności lodowca, a następnie został przekształcony przez procesy fluwialne. Występują tu grunty o zwiększonej wilgotności, często organiczne, co wpływa na ograniczoną przydatność dla zabudowy. Znaczącym elementem rzeźby gminy są dolina rzeki Wieprz i dolina Tyśmienicy, które stanowią główne osie morfologiczne i hydrologiczne obszaru. Dolina Wieprza ma szerokość od 2 do 3 km i wyraźnie zaznacza się w krajobrazie dzięki obecności krawędzi o wysokości względnej do 10 m, miejscami o stromych stokach o spadkach sięgających 15%. Dno doliny jest płaskie i podmokłe, a jej powierzchnię urozmaicają liczne starorzecza o różnej wielkości i kształcie, często wypełnione wodą lub osadami organicznymi. W obrębie doliny wykształcił się typowy układ teras rzecznych:

- terasa nadzalewowa o wysokości względnej 4,5–10 m nad poziom rzeki – pozostająca poza zasięgiem wód stuletnich,
- terasa zalewowa wyższa – 2,5–4,5 m n.p.rz.,
- terasa zalewowa średnia – 1,5–2,5 m n.p.rz.,
- terasa zalewowa niższa – 0,5–1,5 m n.p.rz., okresowo zalewana wodami wezbraniowymi.

Niższe terasy i dno doliny stanowią obszary szczególnego zagrożenia powodziowego, które powinny być zachowane jako tereny otwarte, użytkowane ekstensywnie (łąki, pastwiska, zadrzewienia łąkowe). W strefie krawędziowej doliny Wieprza, gdzie występują znaczne spadki terenu, obserwuje się aktywne procesy erozji powierzchniowej i dennej, w tym rozcinanie stoków i przemieszczanie mas ziemnych. Strefy te wymagają objęcia działaniami przeciwoerozyjnymi, takimi jak: zadrzewienia ochronne, pasy roślinności stabilizującej oraz ograniczenie orki wzdłuż spadków.

Dolina Tyśmienicy o szerokości 2,5–3,0 km, ma charakter płaskiej doliny akumulacyjnej, zdominowanej przez piaszczyste terasy nadzalewowe, które łagodnie przechodzą w poziom wysoczyzny. Występują tu rozległe łąki i torfowiska, okresowo podtapiane, pełniące ważną funkcję w retencji powierzchniowej i podziemnej wód. Strefa dolinna Tyśmienicy, podobnie jak dolina Wieprza, charakteryzuje się wysokim poziomem wód gruntowych i ograniczoną nośnością podłoża, co wymaga zachowania jej jako obszaru o funkcji przyrodniczo-retencyjnej.

Ukształtowanie powierzchni gminy Ostrówek ma charakter łagodny i niskodenudacyjny, co sprzyja gospodarce rolniczej, lecz jednocześnie ogranicza naturalne procesy odwodnienia terenu. Najbardziej zróżnicowane morfologicznie fragmenty występują w strefach krawędziowych dolin rzecznych, które pełnią istotną rolę w modelowaniu krajobrazu i struktur ekologicznych. W skali fizjograficznej rzeźba terenu gminy charakteryzuje się:

- niewielkimi amplitudami wysokości bezwzględnych (ok. 10–20 m),
- łagodnymi nachyleniami stoków (1–5°),
- przewagą form akumulacyjnych nad erozyjnymi,
- obecnością form wodno-lodowcowych i rzecznych o znaczeniu hydrologicznym.

Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, w ramach realizacji ogólnopolskiego projektu badawczego pt. „System Ochrony Przeciwośuwiskowej” (SOPO), opracował zestaw map tematycznych prezentujących występowanie i zagrożenie zjawiskami ruchów masowych na obszarze Polski pozakarpackiej. Celem projektu było określenie potencjalnych stref występowania ruchów masowych ziemi oraz identyfikacja terenów o zwiększonej podatności na ich rozwój w warunkach naturalnych i antropogenicznych. Na mapach opracowanych w ramach projektu wskazano zasięgi obszarów predysponowanych do występowania zjawisk geodynamicznych (osuwisk, spełzań, obrywów, zsuwów i obniżeń grawitacyjnych), a także miejsca udokumentowanych osuwisk. Dane te stanowią podstawę do wstępnej oceny stabilności stoków i krawędzi terenowych, w tym także dolin rzecznych. Zgodnie z wynikami opracowania SOPO dla województwa lubelskiego, w granicach gminy Ostrówek zidentyfikowano niewielki obszar predysponowany do występowania ruchów masowych, zlokalizowany:

- 1) wzdłuż krawędziowej doliny rzeki Wieprz,
- 2) w rejonie starorzecza Wieprzysko, na zachód od miejscowości Tarkawica.

Obszary te charakteryzują się większymi spadkami terenu (do 10–15%), lokalnym zróżnicowaniem litologicznym gruntów (naprzemianległe warstwy piasków, mułków i glin), a także zmiennym uwodnieniem. Są to czynniki sprzyjające rozwojowi zjawisk spełzania lub płytkich przemieszczeń mas ziemnych, szczególnie w okresach intensywnych opadów lub przy podniesionym poziomie wód gruntowych. Mimo występowania obszarów o potencjalnej predyspozycji do ruchów masowych, na terenie gminy Ostrówek nie zidentyfikowano aktywnych osuwisk ani innych zjawisk geodynamicznych

o charakterze katastrofalnym. Zgodnie z danymi Państwowego Instytutu Geologicznego oraz wynikami rejestracji i inwentaryzacji naturalnych zagrożeń geologicznych, nie odnotowano dotychczas przypadków przemieszczeń mas ziemnych, które wymagałyby działań zabezpieczających. Ryzyko wystąpienia zjawisk geodynamicznych na terenie gminy ma charakter lokalny i umiarkowany, i może być związane z:

- 1) podcinaniem stoków w wyniku erozji brzegowej rzeki Wieprz,
- 2) nawodnieniem gruntów w obrębie dolin rzecznych i obniżen terenowych,
- 3) przekształceniami antropogenicznymi, takimi jak niekontrolowane nasypy, wykopy, skarpy przy drogach czy niewłaściwe odwodnienie terenów zabudowanych.

Tabela 1. Charakterystyka obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych w gminie Ostrówek

Lokalizacja / rejon	Forma rzeźby / uwarunkowania geomorfologiczne	Rodzaj predyspozycji geodynamicznej	Stopień zagrożenia	Czynniki sprzyjające rozwojowi ruchów masowych	Zalecenia i wskazania planistyczne
Krawędź doliny rzeki Wieprz (na odcinku między Leszkowicami a Tarkawicą)	Krawędź doliny o spadkach 10–15%, lokalne obniżenia i skarpy erozyjne	Predyspozycja do splezywania i osuwania stokowego	Umiarkowany (lokalny)	Duże nachylenie stoków, erozja boczna rzeki, lokalne uwodnienie gruntów, zmienna budowa litologiczna (piaski, mułki, gliny)	Unikać nowej zabudowy w bezpośrednim sąsiedztwie krawędzi doliny; zachować pas roślinności stabilizującej; ograniczyć głębokie wykopy i nasypy; nie dopuszczać do podcinania skarp.
Rejon starorzecza Wieprzysko (na zachód od Tarkawicy)	Obniżenie dolinne z dawnym korytem rzeki, obecność osadów organicznych i piasków drobnych	Predyspozycja do osuwania płytkiego i osiadania gruntu	Niski (potencjalny)	Wysoki poziom wód gruntowych, okresowe podtopienia, niska spoistość gruntów organicznych	Utrzymać teren w funkcji biologicznie czynnej (łąki, zadrzewienia); ograniczyć zabudowę ciężką; stosować lekkie konstrukcje i dobre odwodnienie.
Strefa krawędziowa doliny Wieprza (na południe od Leszkowic)	Krawędź o wysokości względnej ok. 10 m, lokalne uskoki erozyjne i płytkie jarowiska	Predyspozycja do splezywania i erozji powierzchniowej	Umiarkowany	Użytkowanie rolnicze na stokach, brak roślinności trwałej, intensywne opady	Wprowadzić pasy roślinności przeciwoerozyjnej, zadrzewienia ochronne; ograniczyć uprawy orne na stokach; utrzymywać roślinność trwałą.

źródło: opracowanie własne

7.3. BUDOWA GEOLOGICZNA I WARUNKI GRUNTOWE

Pod względem geologicznym gmina Ostrówek położona jest na pograniczu dwóch głównych jednostek strukturalnych Polski: krystalicznej platformy wschodnioeuropejskiej oraz niecki brzeźnej, należącej do systemu struktur fałdowych Europy Zachodniej. Granica tych jednostek przebiega w przybliżeniu wzdłuż doliny rzeki Wieprz, nadając obszarowi gminy charakter strefy przejściowej o zróżnicowanej budowie geologicznej. Platforma wschodnioeuropejska, obejmująca wschodnią część gminy, zbudowana jest ze skał krystalicznych prekambryjskiego fundamentu, przykrytych grubą serią osadów paleozoicznych, mezozoicznych i kenozoicznych. Jednostką wtórną platformy w tej części kraju jest Obniżenie Nadbużańskie, wypełnione kompleksami skał paleozoicznych, wśród których występują m.in. piaskowce, mułowce i łupki ilaste z lokalnymi pokładami węgla kamiennego. Na tej sekwencji zalegają utwory kredowe, które dominują w profilu geologicznym obszaru. Niecka brzeźna (zwłaszcza w części zachodniej gminy) wypełniona jest głównie osadami kredy górnej, reprezentowanymi przez wapień, margle i opoki, a także krzemionki i gezy, które tworzą zwartą pokrywę o miąższości przekraczającej miejscami 200–300 m. Skały te stanowią istotny poziom wodonośny i warstwę macierzystą dla rozwoju procesów krasowych oraz denudacyjnych, które ukształtowały współczesny krajobraz wysoczyznowy. Bezpośrednią powierzchnię terenu budują osady czwartorzędowe, głównie pochodzenia glacialnego i fluwioglacialnego, których miąższość waha się od kilku do kilkudziesięciu metrów. Na obszarach wysoczyznowych dominują gliny zwałowe, piaski i żwiry wodnolodowcowe, natomiast w dolinach rzecznych – piaski, mułki i mady rzeczne. Lokalnie występują również osady

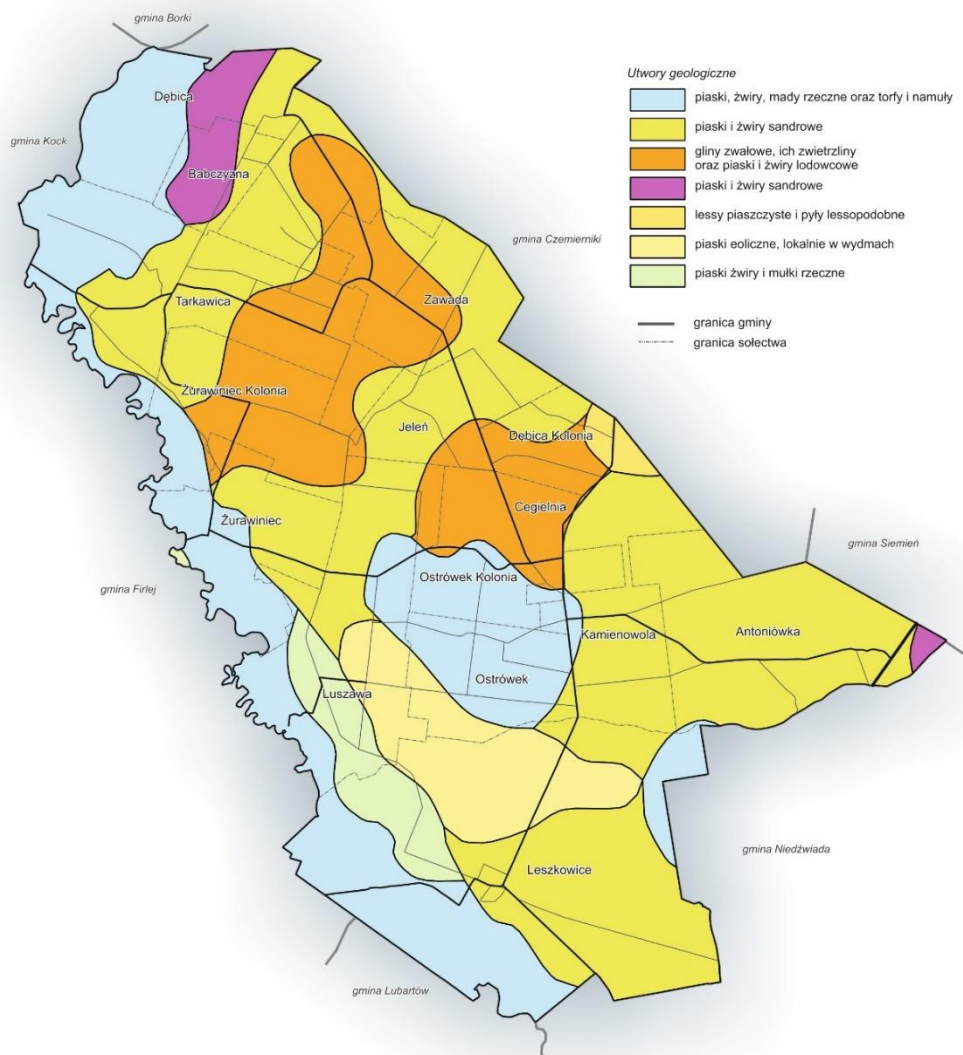
organiczne (torfy, gytie) w obniżeniach terenu, związane z dawnymi zbiornikami wodnymi i terenami podmokłymi.

Główną rolę w budowie geologicznej gminy, odgrywają utwory kredowe, trzeciorzędowe i czwartorzędowe. Utwory kredy (mastrycht) wykształcone są jako margle opoki, wapienie i kreda pisząca. Zalegają one na głębokości 25 - 32,5 m p.p.t. w centralnej części gminy i 70 - 90 m pod powierzchnią terenu w obrębie doliny Wieprza. Na utworach kredowych zalegają utwory trzeciorzędowe w postaci kilku odrębnych płatów, reprezentowanych przez iły, mułki i piaski glaukonitowe. Miąższość osadów trzeciorzędowych jest niewielka i wynosi od 4,5 do 8,0 m. Występują one na głębokościach 11 m w okolicach miejscowości Luszawa, 17 m w Ostrówku - Kolonii i 37 m p. p. t. w Dębicy. Natomiast utwory czwartorzędowe (plejstocen i holocen) pokrywają całą powierzchnię gminy. Miąższość pokrywy utworów czwartorzędowych wynosi w obszarze wysoczyznowym 20-25 m, w części północno-zachodniej zmniejsza się do 5 - 10 m, a w obrębie dolin osiąga wartość 70 - 80 m. Utwory plejstocenijskie pochodzą z okresu zlodowacenia środkowopolskiego. Są to przede wszystkim piaski akumulacji lodowcowej, często podścielone gliną, piaski, żwiry i głązy moreny czołowej, występujące w północno-wschodniej części gminy (okolice Dębicy, Ostrówek - Kolonii, Zawady) i środkowej części gminy (na zachód od Ostrówka) oraz glina zwałowa (północno-wschodnia część gminy i fragmentarycznie część południowa i wschodnia gminy). Charakterystycznym osadem glacialnym jest szara glina zwałowa z przewarstwieniami piasku osiagająca zwykle miąższość kilku – kilkunastu metrów. Obszar jej zwartego występowania obserwuje się w rejonie miejscowości Tarkawica. Utwory zlodowacenia północnopolskiego rozpoczynają piaski i mułki jeziorno – rozlewiskowe, których występowanie wiąże się z rozległymi misami jeziornymi powstałymi po wytopieniu brył martwego lodu. W okolicy Antoniówki występują płaty piasków pyłowatych i pyłów piaszczystych. Piaski eoliczne występują powszechnie na obszarze gminy. Na wysoczyźnie większe pokrywy piasków eolicznych stwierdzono w okolicy Tarkawicy, Luszawy, między Ostrówkiem a Leszkowicami. Osady te stanowią głównie piaski drobno i średnioziarniste, słabo wysortowane z dużą domieszką piasków pyłowatych. Wzdłuż zachodniej granicy gminy występują piaski eoliczne w wydmach, które zbudowane są najczęściej z piasków drobno i średnioziarnistych wykazujących dobre wysortowanie. Na obszarze miejscowości Leszkowice, znajdują się 2 izolowane zagłębienia o charakterze chłonnym. Jedno z nich położone jest na północ od Leszkowic w okolicach Lasu Zagórze, natomiast drugie znajduje się w północno – wschodniej części obszaru, w pobliżu Lasu Mitros. Najmłodszymi utworami na omawianym terenie są utwory holocenijskie: mady, piaski rzeczne, namuły i torfy budujące dna dolin Wieprza i Tyśmienicy. Wzdłuż doliny rzeki Wieprz, przepływającej przez teren gminy Ostrówek, występuje taras nadzalewowy zbudowany z wodnolodowcowych piasków ze żwirami. W stropie występuje pospółka z przewarstwieniami żwirów skał północnych, na których zalegają utwory aluwialne wykształcone w postaci piasków drobno i średnioziarnistych warstwianych z laminami drobnego żwiru. Taras zalewowy wyższy występuje wewnątrz meandry rzeki Wieprz, gdzie osady rzeczne reprezentowane są przez piaski średnio i drobnoziarniste, dobrze wysortowane i przemyte. W spągu występują przewarstwienia piasków gruboziarnistych. Równowiekowym odpowiednikiem piasków rzecznych tego tarasu zalewowego są gliny pyłowate i piaski pyłowate (mady), reprezentując fację powodziową Wieprza z tego okresu. Miąższość tej serii jest zmienna i osiąga 3 m w rejonie miejscowości Leszkowice. Średni taras zalewowy rzeki Wieprz tworzą gliny facji powodziowej (mady), które wykształcone są w postaci namułów i glin pyłowatych, glin piaszczystych, lokalnie namułów torfiastych. W warunkach naturalnych są to obszary stale lub okresowo podmokłe. Największy zwarty obszar osadów organoleptycznych występuje w dolinie rzeki Tyśmienica.

Szczególną uwagę zwraca się na obecność utworów bursztynonośnych w południowo – wschodniej części gminy. W nadkładzie utworów bursztynonośnych występują utwory czwartorzędowe, miejscami w postaci płatów (często wypełnień dolin rzecznych), a także utwory niższej części miocenu. Osady czwartorzędowe wykształcone są w postaci piasków kwarcowych i polimiktycznych, drobno – średnioziarnistych, gdzieniegdzie mułkowatych barwy żółtobrunatnej i szarej, glin morenowych lessopodobnych barwy brunatnej, szarobrunatnej i szarozielonej oraz piasków bardzo drobnoziarnistych, mułkowatych. Podrzędnie występują mułki piaszczyste, mułki i mułki ilaste zastoiskowe, w dolinach rzecznych także piaski ze żwirem i torfy. Utwory czwartorzędowej asocjacji bursztynowej (złoże wtórne) występują miejscami bezpośrednio pod glebą lub pod niewielkim nadkładem. Miąższość utworów czwartorzędowych osiąga średnio 22,6 m. Osady niższego miocenu są wykształcone w postaci drobnoziarnistych piasków kwarcowych, mułków i mułków ilastych barwy szarej z przewarstwieniami mułków i iłów węglistych. Ich miąższość waha się w granicach od 0 do 20 m. Utwory paleogeńsko – eocenijskiej serii bursztynonośnej wykształcone są w postaci mułków piaszczystych, mułków i mułków ilastych barwy szarozielonej z glaukonitem i okruchami bursztynu, lokalnie także z kongrecjami pirytowymi oraz piasków bardzo drobnoziarnistych kwarcowo – glaukonitowych, mułkowatych zielonych i szarozielonych (Kasiński 1993). Dość często występują także

ił, mułki i piaski mułkowate barwy szaro - stalowej. Miąższość utworów asocjacji bursztynonośnej eocenu waha się od 0 do 29,4 m, osiągając średnio około 5 m (formacja z Siemienia). W podłożu utworów asocjacji bursztynonośnej występują margle, wapienie margliste i mułki paleocenu (formacja sochaczewska). Utwory bursztynonośne należą do eocenu, gdzie ziarna bursztynu znajdują się in situ, podczas gdy w utworach czwartorzędowych występują w złożu wtórnym.

Rycina 8. Utwory geologiczne na terenie gminy Ostrówek

źródło: opracowanie własne

Warunki podłoża budowlanego

Warunki geologiczno-inżynierskie na terenie gminy Ostrówek determinowane są przez budowę geologiczną, ukształtowanie powierzchni terenu, charakter litologiczny gruntów oraz poziom i zmienność zwierciadła wód gruntowych, a także przez obecność i aktywność procesów geodynamicznych, takich jak erozja, osiadanie gruntów czy okresowe zalewanie dolin rzecznych. Czynniki te decydują o przydatności terenów do zabudowy oraz o potencjalnych ograniczeniach i kosztach inwestycyjnych związanych z posadowieniem obiektów. Analiza warunków podłoża budowlanego pozwoliła na wydzielenie rejonów korzystnych i niekorzystnych (utrudniających) dla budownictwa. Przy ocenie wyłączono z analiz tereny:

- kompleksów leśnych,
- gleb chronionych klas I–III,
- łąk i torfowisk na gruntach organicznych,

- obszarów górniczych i złóż udokumentowanych,
- terenów zwartej zabudowy, gdzie warunki geotechniczne są już określone lokalnie.

Do terenów o korzystnych warunkach geologiczno–inżynierskich zaliczono obszary, w których:

- występują grunty spójne zwarte, półzwarte lub twardoplastyczne, ewentualnie grunty sypkie średniozagęszczone,
- poziom zwierciadła wód gruntowych zalega głębiej niż 2 m p.p.t.,
- nie obserwuje się procesów osuwiskowych, podtopień ani zastoisk wód,
- rzeźba terenu jest łagodna lub falista, bez znaczących deniwelacji.

Rejony te występują głównie w centralnej i południowej części gminy, w obrębie wysoczyzny morenowej oraz terenów użytkowanych rolniczo. Grunty w tych strefach posiadają dobre parametry nośności i stabilności, co umożliwi bezpośrednie posadowienie budowli bez konieczności specjalnych zabiegów technicznych. Warunki wodne są tam stabilne, a infiltracja opadów naturalna, co sprzyja inwestycjom o charakterze mieszkaniowym i usługowym.

Rejony o niekorzystnych (utrudnionych) warunkach budowlanych - związane są z występowaniem gruntów słabonośnych, mało spójnych lub nadmiernie uwodnionych, które nie zapewniają odpowiedniej stabilności podłoża pod obiekty budowlane. Niekorzystne warunki występują w szczególności tam, gdzie:

- zalegają grunty organiczne (torfy, namuły, gytie) o dużej ściśliwości i małej nośności,
- pojawiają się grunty nasypowe i antropogeniczne, często niejednorodne i niekontrolowane,
- zwierciadło wód gruntowych znajduje się płycej niż 2 m p.p.t.,
- występują obszary zabagnione i okresowo zalewane,
- zidentyfikowano erozję brzegową i fluwialną w dolinach rzek.

Tego typu warunki dominują w dolinach rzecznych Wieprza i Tyśmienicy, a także w rozległych obniżeniach terenowych w środkowej części gminy, zwłaszcza w rejonie miejscowości Ostrówek, gdzie stwierdzono obecność utworów organicznych oraz okresowe stagnacje wód. Na tych terenach występuje konieczność zastosowania specjalnych rozwiązań technicznych, takich jak:

- wymiana lub wzmocnienie gruntów słabonośnych,
- palowanie i stosowanie fundamentów pośrednich,
- odpowiednie odwodnienie i stabilizacja podłoża,
- zachowanie pasów buforowych od cieków wodnych i terenów zalewowych.

Z uwagi na podwyższone ryzyko hydrologiczne, obszary położone w dolinach rzecznych powinny być wyłączone z nowej zabudowy kubaturowej, a ich użytkowanie ograniczone do funkcji rolniczych, przyrodniczych lub rekreacyjnych (np. trwałe użytki zielone, zadrzewienia, tereny rekreacji ekstensywnej).

Analiza warunków geologiczno–inżynierskich wskazuje, że większość powierzchni gminy Ostrówek posiada dogodne warunki dla budownictwa, zwłaszcza w centralnej i południowej części wysoczyzny. Ograniczenia dotyczą głównie dolin rzecznych i obniżeń o niekorzystnych warunkach gruntowo-wodnych.

Tabela 1. Charakterystyka warunków podłoża budowlanego na obszarze gminy Ostrówek

Rejon gminy	Dominujący rodzaj gruntów	Poziom zwierciadła wód gruntowych	Ocena przydatności dla budownictwa	Główne ograniczenia	Zalecenia i wskazania planistyczne
Centralna część gminy (Ostrówek, Ostrówek–Kolonja)	Gliny zwałowe, piaski gliniaste, lokalnie żwiry fluwioglacjalne	2–5 m p.p.t.	Korzystne	Lokalnie drobne obniżenia o gorszych warunkach odwodnienia	Możliwość bezpośredniego posadowienia budowli. Zachować naturalny spływ wód. Dopuszczalne budownictwo mieszkaniowe, usługowe i komunalne.

Rejon gminy	Dominujący rodzaj gruntów	Poziom zwierciadła wód gruntowych	Ocena przydatności dla budownictwa	Główne ograniczenia	Zalecenia i wskazania planistyczne
Południowa część gminy (Leszkowice Kamienowola,)	Grunty spoiste i sypkie średniozagęszczone, piaski gliniaste	2–4 m p.p.t.	Korzystne do umiarkowanie korzystnych	Lokalnie podmokłości w obniżeniach, sezonowe wahania poziomu wód gruntowych	Dopuszczalna zabudowa po lokalnym rozpoznaniu geotechnicznym. Wskazane stosowanie drenażu lub kanalizacji deszczowej.
Północna część gminy (Dębica, Tarkawica)	Piaski luźne, gliny piaszczyste, lokalnie nasypy niekontrolowane	1,5–3 m p.p.t.	Umiarkowane	Niestabilność gruntów luźnych, miejscami płytkie wody gruntowe	Wymagana weryfikacja nośności podłoża. Dopuszczalne posadowienie lekkich konstrukcji. Unikać zabudowy ciężkiej bez wzmocnienia podłoża.
Obszary dolin rzecznych (Wieprz, Tyśmienica)	Mady rzeczne, piaski drobne, torfy, namuły	< 2 m p.p.t. (często 0,5–1,5 m)	Niekorzystne	Zalewy okresowe, podtopienia, grunty organiczne o niskiej nośności, ryzyko osiadania	Zakaz lokalizacji zabudowy kubaturowej. Utrzymać funkcje przyrodnicze, rolnicze lub rekreacyjne. Wskazane użytkowanie łąkowo–pastwiskowe.
Środkowe obniżenia terenu (okolice Ostrówka)	Grunty organiczne, gliny próchniczne, torfy	0,5–2 m p.p.t.	Niekorzystne (utrudnione)	Wysoki poziom wód gruntowych, stagnacje powierzchniowe, słabonośne grunty organiczne	Ograniczyć zabudowę do obiektów lekkich lub tymczasowych. Dopuszczalne użytkowanie rolnicze i rekultywacyjne. Wskazane działania melioracyjne.
Zachodnie obrzeża gminy (rejon doliny Wieprza)	Piaski rzeczne, mady, osady aluwialne	0,5–2 m p.p.t.	Niekorzystne (zalewowe)		

źródło: opracowanie własne

Okolo 60–70% powierzchni gminy stanowią tereny o korzystnych lub umiarkowanie korzystnych warunkach budowlanych, zlokalizowane głównie w jej części centralnej i południowej. Rejony niekorzystne ograniczają możliwości inwestycyjne w dolinach rzecznych oraz w obniżeniach terenu o wysokim poziomie wód gruntowych. W przypadku planowanych inwestycji kubaturowych i infrastrukturalnych konieczne jest wykonanie szczegółowych badań geotechnicznych określających lokalne parametry podłoża (nośność, przepuszczalność, ścisłość, stabilność).

Rycina 6. Przydatność gruntów na terenie gminy Ostrówek do celów budowlanych

Źródło: opracowanie ekofizjograficzne do planu ogólnego gminy Ostrówek

7.4. ZŁOŻA UDOKUMENTOWANE KOPALIN ORAZ OBSZARY I TERENY GÓRNICZE

Na obszarze gminy Ostrówek udokumentowano liczne złoża kopalin pospolitych (piaski i żwiry) oraz kopaliny towarzyszące, takie jak bursztyn i surowce szklarskie, a także surowce ilaste wykorzystywane w przemyśle ceramicznym. Surowce te mają istotne znaczenie gospodarcze w skali lokalnej i regionalnej, stanowiąc potencjalne źródło surowców budowlanych i mineralnych. Z punktu widzenia znaczenia gospodarczego i zasobów, największe złoża zlokalizowane są w rejonie Leszkowic i Górki Lubartowskiej, natomiast mniejsze – o charakterze lokalnym – w miejscowościach Antoniówka, Jeleń oraz Dębica–Kolonia. Charakterystyka złóż kopalin:

- 1) Antoniówka – kopalina główna – piaski i żwiry – eksploatacja złoża zaniechana. Powierzchnia złoża wynosi ok. 18,7 ha, miąższość złoża 1,37 m;
- 2) Górka Lubartowska - kopalina główna – bursztyn o zasobach w kategorii D. Zasoby geologiczne

- bilansowe wg stanu na 31.12.2024 r. wynosiły 880,49 t, złożo o powierzchni 239,46ha, z czego blisko 25% złożo położona jest w granicach przedmiotowego terenu, kopalina towarzysząca – piaski. Miąższość złożo 1,0 – 16,0 m, grubość nakładu od 3,75 m do 34,35 m. Złożo o zasobach rozpoznanych wstępnie. Możliwe wykorzystanie kopaliny: do celów leczniczych, galanteria, jubilerstwo oraz przemysł chemiczny. Litologia skał otaczających złożo: gleby, margle, piaski (psamity);
- 3) Górka Lubartowska - kopalina główna – piaski i żwiry o zasobach w kategorii C₂. Zasoby geologiczne bilansowe wg stanu na 31.12.2024 r. wynosiły 88 740 tys. t, złożo o powierzchni 405,4 ha. Miąższość złożo 2,5 – 33,10 m, grubość nakładu od 0,3 m do 5,8 m. Złożo o zasobach rozpoznanych wstępnie. Możliwe wykorzystanie kopaliny: dla budownictwa, dla drogownictwa. Litologia skał otaczających złożo: gleby, gliny, margle, mułki, piaski (psamity);
 - 4) Górka Lubartowska VII – kopalina główna – piaski i żwiry udokumentowane w kategorii C₁ o zasobach 397,6 tys. ton wg stanu na 31.12.2024 roku, powierzchnia złożo 1,89 ha, brak kopaliny towarzyszącej. Miąższość złożo 8,70 – 14,10 m, grubość nakładu od 0,4 m do 1,5 m. Złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo. Możliwe wykorzystanie kopaliny: dla budownictwa, dla drogownictwa;
 - 5) Górka Lubartowska - kopalina główna – piaski i żwiry oraz bursztyny o zasobach w kategorii C₁ i C₂. Zasoby geologiczne bilansowe wg stanu na 31.12.2024 r. wynosiły 1 826,14 tys. t, przemysłowe: 849,93 tys. t., nieprzemysłowe: 401,73 tys. t. Złożo o powierzchni 8,55 ha. Miąższość złożo 8,6 – 20,60 m, grubość nakładu 0,4 m. Złożo zagospodarowane, eksploatowane. Litologia skał otaczających złożo: gleby, ily, piaski (psamity);
 - 6) Jeleń I – złożo surowców ilastych ceramiki budowlanej, którego zasobność wynosi 41,8 tys. m³. Złożo o powierzchni 1,29 ha. Miąższość złożo 8,70 – 14,10 m, grubość nakładu od 0,4 m do 1,5 m. Złożo eksploatowane okresowo. Możliwe wykorzystanie kopaliny: d/p wyrobów grubościennych, d/p ceramiki czerwonej;
 - 7) Dębica – Kolonia – kopalina główna – piaski i żwiry. Obszar złożo obejmuje powierzchnię 1,6 ha, w ilości 132,78 tys. ton zasobów bilansowych w kategorii C₁. Złożo nie posiada kopaliny towarzyszącej, a jego wydobycie zostało zaniechane. Możliwe wykorzystanie kopaliny: dla budownictwa, dla drogownictwa;
 - 8) Leszkowice – kopalina główna – piaski i żwiry - złożo o zasobach bilansowych w ilości 87 043 tys. ton wg stanu na 31.12.2024 roku, powierzchnia złożo 218,68 ha. Miąższość złożo 3,20 – 39,0 m, grubość nakładu 0,2 m – 9,60 m. Złożo o zasobach rozpoznanych wstępnie. Litologia skał otaczających złożo: gleby, gliny, margle, mułki, piaski (psamity);
 - 9) Leszkowice 1 – kopalina główna – surowce szklarskie, bursztyny oraz piaski i mułki z glaukonitem, złożo o zasobach bilansowych w ilości 2510,79 tys. ton wg stanu na 31.12.2024 roku, powierzchnia złożo 218,68 ha. Miąższość złożo 8,80 – 19,80 m, grubość nakładu 0,2 m. Powierzchnia złożo 13,02 ha. Złożo zagospodarowane i eksploatowane. Możliwe wykorzystanie kopaliny: d/p szkieł butelkowych i technicznych, dla drogownictwa. Litologia skał otaczających złożo: gleby, gliny, margle, mułki, piaski (psamity);
 - 10) Leszkowice 2 – kopalina główna – piaski i żwiry, złożo o zasobach bilansowych w ilości 891,68 tys. ton wg stanu na 31.12.2024 roku, powierzchnia złożo 218,68 ha. Miąższość złożo 14,10 m – 21,60 m, grubość nakładu 0,4 m. Powierzchnia złożo 13,02 ha. Złożo rozpoznane szczegółowo. Możliwe wykorzystanie kopaliny: dla budownictwa, dla drogownictwa. Litologia skał otaczających złożo: gleby, gliny, torfy, piaski (psamity);
 - 11) Leszkowice 3 – kopalina główna – piaski i żwiry, złożo o zasobach bilansowych w ilości 806,59 tys. ton wg stanu na 31.12.2024 roku, powierzchnia złożo 218,68 ha. Miąższość złożo 8,70 m – 15,20 m, grubość nakładu 0,4 m – 0,8 m. Powierzchnia złożo 4,47 ha. Złożo rozpoznane szczegółowo. Możliwe wykorzystanie kopaliny: dla budownictwa, dla drogownictwa. Litologia skał otaczających złożo: gleby, gliny, piaski (psamity);
 - 12) Leszkowice 4 – kopalina główna – piaski i żwiry, złożo o zasobach bilansowych w ilości 806,59 tys. ton wg stanu na 31.12.2024 roku, powierzchnia złożo 218,68 ha. Miąższość złożo 11,60 m – 21,10 m, grubość nakładu 0,4 m. Powierzchnia złożo 4,48 ha. Złożo rozpoznane szczegółowo. Możliwe wykorzystanie kopaliny: dla budownictwa, dla drogownictwa. Litologia skał otaczających złożo: gleby, gliny, piaski (psamity).

Na podstawie obowiązujących decyzji koncesyjnych, w granicach gminy Ostrówek czynna eksploatacja prowadzona jest w obrębie następujących złóż:

- 1) Leszkowice 1 – Pole A1 – koncesja ważna do 31.12.2043 r.;
- 2) Górka Lubartowska – Leszkowice Pole B - koncesja ważna do 31.12.2039 r.;
- 3) Leszkowice 1 – Pole D1 - koncesja ważna do 31.12.2043r.;
- 4) Górka Lubartowska – Leszkowice Pole A - koncesja ważna do 31.12.2039 r.;
- 5) Górka Lubartowska VII - koncesja ważna do 23.03.2032r.;
- 6) Jeleń I - koncesja ważna do 31.12.2031 r.;
- 7) Leszkowice 1 – Pole B1 - koncesja ważna do 31.12.2043r.;
- 8) Leszkowice 1 – Pole C1 - koncesja ważna do 31.12.2043r.

Na tle regionu lubelskiego gmina Ostrówek wyróżnia się potwierdzoną obecnością bursztynu – kopaliny o znaczeniu strategicznym i wysokiej wartości rynkowej. Złoża w rejonie Górki Lubartowskiej oraz Leszkowic obejmują bursztyn w towarzystwie piasków glaukonitowych i margli kredowych. Kopalina ta ma szerokie zastosowanie:

- w jubilerstwie i galanterii,
- w przemyśle chemicznym i kosmetycznym,
- w działaniach balneoterapeutycznych i leczniczych.

Występowanie bursztynu na terenie gminy Ostrówek znacząco podnosi jej potencjał gospodarczy i surowcowy, stwarzając możliwości rozwoju przemysłu wydobywczego oraz powiązanych gałęzi przetwórstwa.

Wschodnia i południowa część gminy Ostrówek znajduje się w granicach obszaru perspektywicznych zasobów złóż węgla kamiennego, stanowiącego północno-zachodnią część Lubelskiego Zagłębia Węglowego (LZW). Obszar ten obejmuje rozległe złoża karbonu górnego, występujące na znacznych głębokościach (od ok. 850 do 1300 m p.p.t.), wypełniające struktury tektoniczne w obrębie tzw. obniżenia nadbużańskiego, będącego jednostką wtórną platformy wschodnioeuropejskiej. Zasoby węgla kamiennego w tym rejonie mają charakter perspektywiczny. Obszar ten zaliczany jest do północnego skrzydła basenu lubelskiego, w którym potencjalnie mogą występować pokłady o parametrach zbliżonych do eksploatowanych w rejonie Bogdanki, Cycowa i Puchaczowa. Ze względu na dużą głębokość zalegania i brak infrastruktury górniczej, złoża te mają obecnie status nieeksploatowanych i nieudokumentowanych szczegółowo. Stanowią one jednak istotny rezerwuuar strategicznych zasobów energetycznych, które w przyszłości mogą mieć znaczenie gospodarcze w kontekście krajowej polityki surowcowej i bezpieczeństwa energetycznego.

Rycina 10. Udokumentowane złoża kopalin na terenie gminy Ostrówek

Źródło: opracowanie ekofizjograficzne do planu ogólnego gminy Ostrówek

7.5. WODY POWIERZCHNIOWE

Zgodnie z podziałem hydrograficznym kraju, obszar gminy Ostrówek położony jest w regionie wodnym Wisły Środkowej, w dorzeczu Wieprza. Rzeka stanowi dział wodny najwyższego rzędu – II, który jest rozgraniczany zlewniami jego dopływów, wydzielając w ten sposób bezpośrednią zlewnię rzeki głównej, którą jest Wieprz. Południowo – zachodnia część obszaru objętego analizą położona jest w części zlewni bezpośredniej Wieprza (II) oznaczonej jako Wieprz od dopływu spod Kolonii Brzeźnica Bychawska (III rzędu) do Biłki (III rzędu). Dalej na północ teren opracowania położony jest w zlewni Biłki (III), obejmując obszar poniżej miejscowości Leszkowice. Południowo – zachodnia część terenu (obejmująca obszar od miejscowości Leszkowice do Luszawy) znajduje się w zlewni Wieprza (II) oznaczonej jako od Biłki do Wieprzyska (zlewnia III rzędu). Centralna część gminy znajduje się w zlewni Wieprzyska (III). Północna część położona jest w zlewni rzeki Tyśmienica od Bystrzycy do ujścia (III rzędu) – prawostronnego dopływu Wieprza (II). Północno – wschodnia część terenu (okolice miejscowości Dębica, Zawada, Jeleń) znajduje się w zlewni oznaczonej jako dopływ spod Tarkawicy (IV),

zaś wschodnie obrzeża gminy obejmujące tereny leśne na wschód od miejscowości Antoniówka, znajdują się w zlewni rzeki Piskornicy (V rzędu), stanowiącej dopływ Tyśmienicy (III).

Sieć wód powierzchniowych na terenie gminy tworzą rzeka Wieprz oraz jego dopływy: Tyśmienica, Wieprzysko z dopływem oraz Biłka z bezimiennym dopływem. Rzekom (tj.: Wieprz, Tyśmienica) towarzyszą liczne starorzecza, będące często zbiornikami wody stojącej. Na niewielkich odcinkach rzeki stanowią naturalną granicę administracyjną gminy, tj. na południowym odcinku – rzeka Wieprz oraz na północnym odcinku - rzeka Tyśmienica. Wieprz jest rzeką meandrującą, której szerokość koryta (w obrębie gminy) wynosi od 30 do 70 m. Szczególnie interesującym elementem sieci rzecznej gminy jest Wieprzysko – odcięty fragment dawnego koryta Wieprza. Charakteryzuje się on niewielkimi przepływami i sedymentacją typową dla starorzeczy. Na terenie analizowanego obszaru brak jest stacji wodowskazowej. Najbliższa stacja znajduje się w Lubartowie. Średni przepływ Wieprza w Lubartowie w okresie 1961 – 2000 wyniósł 22,9 m³/s, co odpowiada odpływowi jednostkowemu 3,60 dm³s-1km². Przepływy średnie miesięczne, niższe od tej wartości, utrzymują się od czerwca do stycznia. Odpływ w ciągu roku wykazuje małą zmienność charakterystyczną dla rzek wyżynnych. Wartości miesięcznych współczynników Wieprza na stacji wodowskazowej w Lubartowie zmieniały się w przedziale od 0,76 do 1,43. Drugą co do wielkości rzeką w obszarze analizy jest Tyśmienica, charakteryzująca się dużą nieregularnością odpływu. Miesięczne współczynniki odpływu wahają się w granicach 0,52 – 1,52, zaś współczynnik nieregularności wynosi 3,0 (Wilgat T., 1998). Możliwości retencyjne są bardzo małe (o wiele mniejsze od zlewni rzek wyżynnych). Szczególnie jest to widoczne w czasie wzmogionych opadów lub podczas topnienia śniegów, kiedy rzeka występuje z brzegów, rozlewając się szeroko w dolinie i zalewając znaczny areal użytków rolnych w północnej części przedmiotowego terenu. Ten niski wskaźnik retencyjności wynika głównie z nieprzepuszczalnego płytkiego podłoża w dolinie oraz bardzo małych spadków. Rzeki przepływające przez teren gminy posiadają charakter nizinny (mała prędkość i wielkość przepływów) – mimo to Wieprz jest rzeką o wysokich wahaniami stanów wody, dochodzących nawet do 3 m. Średni roczny przepływ Wieprza wynosi około 20,0 m³/s, a Tyśmienicy od 5 do 10 m³/s. Natomiast przepływ chwilowy rzeki Biłki w miejscowości Leszkowice w 2006 r. wyniósł zaledwie 0,09 m³/s. Sieć wód powierzchniowych uzupełniają stawy w Dębicy oraz liczne w dnach dolin Wieprza i Tyśmienicy - rowy melioracyjne.

W kilku rejonach gminy woda stagnuje na powierzchni terenu. Są to torfianki, występujące w dolinie Tyśmienicy i okolicach miejscowości Ostrówek oraz zbiorniki astatyczne, dość małe i płytkie, cechujące się nieregularnymi i znacznymi zmianami poziomu wody. W obszarze opracowania spotyka się je w izolowanych zagłębieniach bezodpływowych typu ewapotranspiracyjnego, w pobliżu miejscowości Żurawiniec – Piaski, Jeleń oraz typu chłonnego występujące w okolicach miejscowościach: Antoniówka, Leszkowice i Jeleń.

Zgodnie z wymogami Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE oraz przepisami krajowymi dotyczącymi zarządzania wodami (Prawo wodne, Dz.U. z 2025 r. poz. 960, z późn. zm.), obszar Polski został podzielony na jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) – podstawowe jednostki oceny i zarządzania stanem wód. W granicach gminy Ostrówek wyznaczono sześć JCWP, obejmujących cieki płynące w granicach gminy i w jej bezpośrednim sąsiedztwie. Każda z tych jednostek charakteryzuje się odmiennymi warunkami hydromorfologicznymi, różnym stopniem przekształcenia oraz zagrożeniem nieosiągnięcia celów środowiskowych. Wszystkie JCWP należą do regionu wodnego Wisły Środkowej, w obrębie dorzecza Wieprza, a ich monitorowanie i klasyfikacja prowadzone są przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie w ramach planów gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły. Na terenie gminy Ostrówek zidentyfikowano następujące JCWP:

- ✓ PLRW2000112479 - Wieprz od oddzielenia się Kanału Wieprz - Krzna do Tyśmienicy – rzeka nizinna piaszczysto – gliniasta – zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych w wyniku działalności antropogenicznej i braku rozwiązań technicznych możliwych do zastosowania w celu poprawy stanu JCW. Na terenie gminy obszar JCWP obejmuje jej południowo - zachodnią część wzdłuż doliny rzeki Wieprz do miejscowości Luszawa. Odcinek ten charakteryzuje się dużą wartością przyrodniczą (obecność starorzeczy, siedlisk łąkowo-bagiennych) oraz wysoką wrażliwością na zanieczyszczenia i zmiany hydrologiczne. Wymaga ochrony strefy zalewowej i utrzymania naturalnej retencji dolinnej.
- ✓ PLRW20001724769 – Biłka - potok nizinny piaszczysty - niezagrożony nieosiągnięciem celów środowiskowych, położony w południowo – wschodniej części obszaru gminy Ostrówek. Zlewnia o charakterze rolniczym, lokalnie zmeliowana, z niewielkim udziałem zabudowy. Ciek o cechach okresowych w dolnym biegu. Wskazane utrzymanie naturalnych odcinków i roślinności brzegowej.

- ✓ PLRW200017248329 – Piskornica – potok nizinny piaszczysty - zagrożony nieosiągnięciem celów środowiskowych w wyniku działalności antropogenicznej i braku rozwiązań technicznych możliwych do zastosowania w celu poprawy stanu JCWP, obejmujący obrzeża gminy i położony na wschód od miejscowości Antoniówka;
- ✓ PLRW200017248789 – Wieprzysko - potok nizinny piaszczysty – niezagrożony nieosiągnięciem celów środowiskowych. Teren JCWP obejmuje środkową część gminy Ostrówek. Ciek o charakterze półnaturalnym, z licznymi starorzeczami i zbiornikami astatycznymi. Wysoki potencjał siedliskowy dla płazów, ptactwa wodnego i roślinności szuwarowej. Zalecane utrzymanie doliny w funkcji przyrodniczej i przeciwpowodziowej.
- ✓ PLRW2000242489 – Tyśmienica od Brzostówki do ujścia – rzeka zaliczana do małych i średnich, występująca na obszarach będących pod wpływem procesów torfotwórczych – zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych w wyniku działalności antropogenicznej i braku rozwiązań technicznych możliwych do zastosowania w celu poprawy stanu JCWP. Obszar JCWP obejmuje północną część gminy. Dolina Tyśmienicy ma charakter rozległy, z licznymi łąkami i torfowiskami. Stanowi ważny element korytarza ekologicznego Wieprza. Wymaga działań ochronnych polegających na renaturyzacji stosunków wodnych i ograniczeniu odwadniania dolin.
- ✓ PLRW20001024789 – Przerwa – potok nizinny piaszczysty - zagrożony nieosiągnięciem celów środowiskowych, obejmujący południowo – zachodnią część obszaru gminy

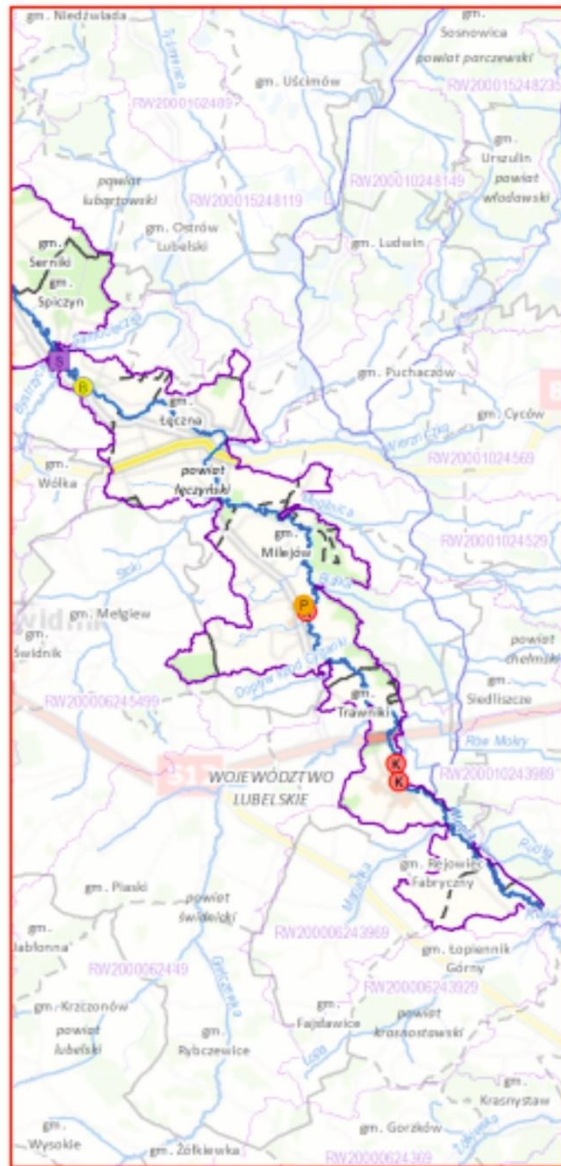
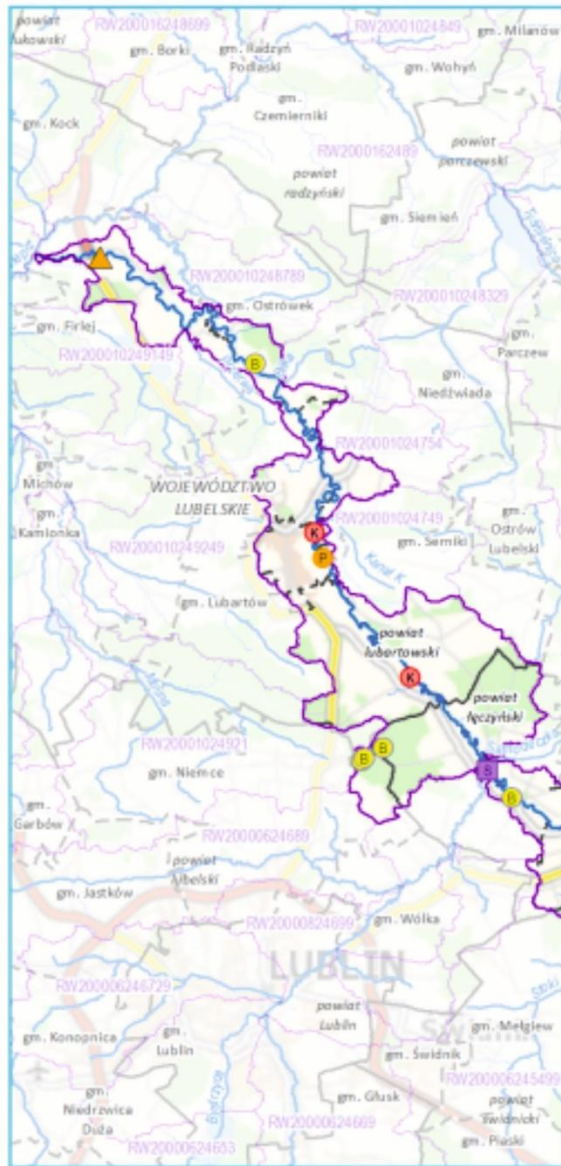
Tabele poniżej przedstawiają informacje o stanie ekologicznym, celach środowiskowych i działaniach dla JCWP znajdujących się w obszarze Ostrówek.

KOD JCWP	PLRW2000112479	
NAZWA JCWP	Wieprz od oddzielenia się Kanału Wieprz - Krzna do Tyśmienicy	
CEL ŚRODOWISKOWY	STAN LUB POTENCJAŁ EKOLOGICZNY	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych
	STAN CHEMICZNY	dobry stan chemiczny
OCENA RYZYKA NIEOSIĄGNIĘCIA CELÓW ŚRODOWISKOWYCH	zagrożona	
TERMIN OSIĄGNIĘCIA DOBREGO STANU	2027	
UZASADNIENIE ODSTĘPSTWA	z art. 4 ust. 4, 7 Ramowej Dyrektywy Wodnej	

Rycina 11. Zlewnia Wieprz od oddzielenia się Kanału Wieprz - Krzna do Tyśmienicy z lokalizacją presji poboru i zrztu

RW2000112479

Wieprz od oddzielenia się Kanału Wieprz-Krzna do Tyśmienicy

Zlewnia jednolitej części wód powierzchniowych (JCWP) rzecznych z lokalizacją presji poboru i zrztu

Sieć monitoringu JCWP 2022-2027, punkty pomiarowo-kontrolne (ppk):

- ▲ ppk - monitoring badawczy [0]
- ▲ ppk - monitoring operacyjny [0]
- ▲ ppk - monitoring diagnostyczny [0]
- ▲ ppk - monitoring operacyjny, badawczy [0]
- ▲ ppk - monitoring diagnostyczny, operacyjny [1]
- ▲ ppk - monitoring diagnostyczny, operacyjny, badawczy [0]

Granice administracyjne:

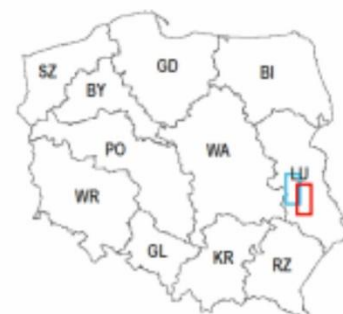
- Polska
- województwa
- powiatu
- gminy

Lokalizacja punktów poboru i zrztu (aktualność danych: 2016 r.):

- B Punkt zrztu ścieków bytowych [5]
- K Punkt zrztu ścieków komunalnych [5]
- P Punkt zrztu ścieków przemysłowych [2]
- B Punkt poboru wód powierzchniowych [1]
- M Miejsce odwodnień zakładów górniczych [0]
- Kierunek przepływu wody
- ~ JCWP rzecznych (RW)
- ~ Pozostałe ciek
- Jeziora i zbiorniki wodne
- Obszar zlewni wybranej JCWP RW
- Zlewnia JCWP RW

0 10 20 km

Lokalizacja zlewni JCWP na tle podziału na RZGW

[2] - liczba obiektów w zlewni wybranej JCWP RW (obiekty mogą nakładać się na siebie)
Mapa podkładowa BDO0 / BDO710A,
źródło: http://mapy.geoportal.gov.pl/wsa/service/WMTS?guest/wmts/G2_MOBILE_500

KOD JCWP	PLRW20001724769	
NAZWA JCWP	Biłka	
CEL ŚRODOWISKOWY	STAN LUB POTENCJAŁ EKOLOGICZNY	dobry potencjał ekologiczny
	STAN CHEMICZNY	dobry stan chemiczny.
	STAN (OGÓLNY)	zły stan wód
OCENA RYZYKA NIEOSIĄGNIĘCIA CELÓW ŚRODOWISKOWYCH	niezagrożona	
TERMIN OSIĄGNIĘCIA DOBREGO STANU	do końca 2027 r.	
UZASADNIENIE ODSTĘPSTWA	z art. 4 ust. 4, 7 Ramowej Dyrektywy Wodnej	

Rycina 12. Zlewnia JCWP Biłka z lokalizacją presji poboru i zrzutu

RW20001024769

Biłka

Zlewnia jednolitej części wód powierzchniowych (JCWP) rzecznych z lokalizacją presji poboru i zrzutu

Sieć monitoringu JCWP 2022-2027, punkty pomiarowo-kontrolne (ppk):

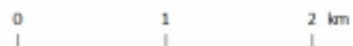
- ▲ ppk - monitoring badawczy [0]
- ▲ ppk - monitoring operacyjny [0]
- ▲ ppk - monitoring diagnostyczny [0]
- ▲ ppk - monitoring operacyjny, badawczy [0]
- ▲ ppk - monitoring diagnostyczny, operacyjny [0]
- ▲ ppk - monitoring diagnostyczny, operacyjny, badawczy [0]

Granice administracyjne:

- Polski
- województwa
- powiatu
- gminy

Lokalizacja punktów poboru i zrzutu (aktualność danych: 2016 r.):

- B Punkt zrzutu ścieków bytowych [0]
- K Punkt zrzutu ścieków komunalnych [0]
- P Punkt zrzutu ścieków przemysłowych [0]
- P Punkt poboru wód powierzchniowych [0]
- M Miejsca odwodnień zakładów górniczych [0]
- Kierunek przepływu wody
- ~ JCWP rzecznych (RW)
- ~ Pozostałe ciekł
- Jeziora i zbiorniki wodne
- Obszar zlewni wybranej JCWP RW
- Zlewnie JCWP RW

Lokalizacja zlewni JCWP na tle podziału na RZGW

[B] - liczba obiektów w zlewni wybranej JCWP RW (obiekty mogą nakładać się na siebie)
Mapa podkładowa BDOO / 8007104,
źródło: http://mapy.geoportal.gov.pl/wsa/service/WMTS?guest/wmts/G2_MOBILE_500

KOD JCWP	PLRW200017248329	
NAZWA JCWP	Piskornica	
CEL ŚRODOWISKOWY	STAN LUB POTENCJAŁ EKOLOGICZNY	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [EFI+PL/ IBI_PL]; pozostałe wskaźniki – II klasa jakości); zapewnienie drożności cieków dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D
	STAN CHEMICZNY	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry
OCENA RYZYKA NIEOSIĄGNIĘCIA CELÓW ŚRODOWISKOWYCH	zagrożona	
TERMIN OSIĄGNIĘCIA DOBREGO STANU	do końca 2027 r.	
UZASADNIENIE ODSTĘPSTWA	z art. 4 ust. 4, 5, 7 Ramowej Dyrektywy Wodnej	

Rycina 13. Zlewnia JCWP Piskornica z lokalizacją presji poboru i zrzutu

RW200010248329

Piskornica

Zlewnia jednolitej części wód powierzchniowych (JCWP) rzecznych z lokalizacją presji poboru i zrzutu

Sieć monitoringu JCWP 2022-2027, punkty pomiarowo-kontrolne (ppk):

- ▲ ppk - monitoring badawczy [0]
- ▲ ppk - monitoring operacyjny [0]
- ▲ ppk - monitoring diagnostyczny [0]
- ▲ ppk - monitoring operacyjny, badawczy [0]
- ▲ ppk - monitoring diagnostyczny, operacyjny [1]
- ▲ ppk - monitoring diagnostyczny, operacyjny, badawczy [0]

Granice administracyjne:

- Polski
- województwa
- powiatu
- - - gminy

Lokalizacja punktów poboru i zrzutu (aktualność danych: 2016 r.):

- Ⓚ Punkt zrzutu ścieków bytowych [0]
- Ⓚ Punkt zrzutu ścieków komunalnych [1]
- Ⓚ Punkt zrzutu ścieków przemysłowych [0]
- Ⓚ Punkt poboru wód powierzchniowych [1]
- Ⓚ Miejsce odwodnień zakładów górniczych [0]
- Kierunek przepływu wody
- JCWP rzecznych (RW)
- Pozostałe ciekły
- Jeziora i zbiorniki wodne
- Obszar zlewni wybranej JCWP RW
- Zlewnie JCWP RW

0 3 6 km

Lokalizacja zlewni JCWP na tle podziału na RZGW

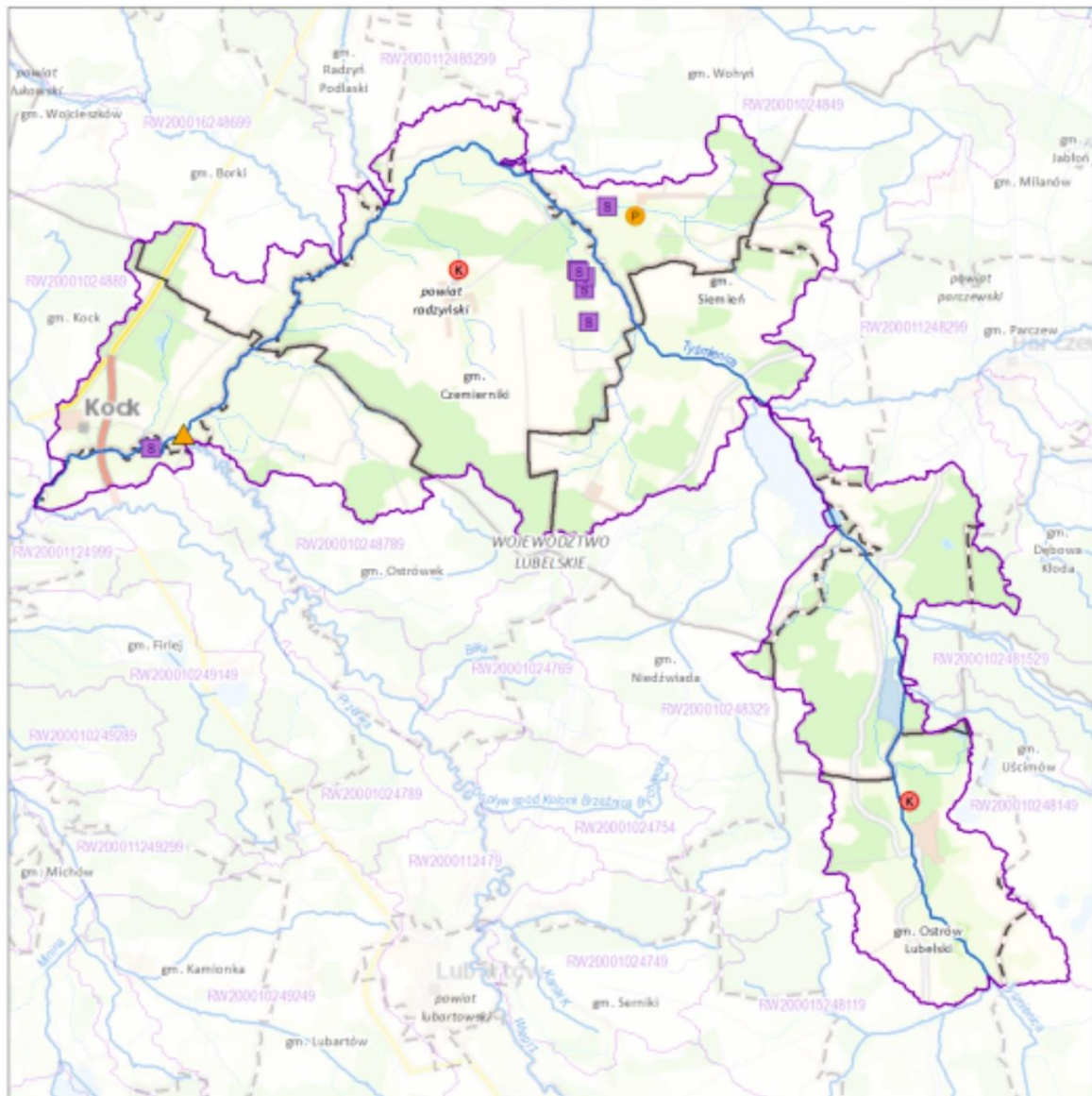
[0] - liczba obiektów w zlewni wybranej JCWP RW (obiekty mogą nakładać się na siebie)
Mapa poskidkowa B000 / 8007104,
źródło: http://mapy.geoportal.gov.pl/wsz/service/WMTS/guest/wmts/G2_MOBILE_500

KOD JCWP	PLRW2000242489	
NAZWA JCWP	Tyśmienica od Brzostówki do ujścia	
CEL ŚRODOWISKOWY	STAN LUB POTENCJAŁ EKOLOGICZNY	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [MIR, MMI, EFI+PL/ IBI_PL]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości);
	STAN CHEMICZNY	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), DEHP(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry
	STAN (OGÓLNY)	zły stan wód
OCENA RYZYKA NIEOSIĄGNIĘCIA CELÓW ŚRODOWISKOWYCH	zagrożona	
TERMIN OSIĄGNIĘCIA DOBREGO STANU	do końca 2027 r.	
UZASADNIENIE ODSTĘPSTWA	z art. 4 ust. 5, 7 Ramowej Dyrektywy Wodnej.	

Rycina 14. Zlewnia JCWP Tyśmienica od Brzostówki do ujścia z lokalizacją presji poboru i zrzutu

RW2000162489

Tyśmienica od Brzostówki do ujścia

Zlewnia jednolitej części wód powierzchniowych (JCWP) rzecznych z lokalizacją presji poboru i zrzutu

Sieć monitoringu JCWP 2022-2027, punkty pomiarowo-kontrolne (ppk):

- ppk - monitoring badawczy [0]
- ppk - monitoring operacyjny [0]
- ppk - monitoring diagnostyczny [0]
- ppk - monitoring operacyjny, badawczy [0]
- ppk - monitoring diagnostyczny, operacyjny [1]
- ppk - monitoring diagnostyczny, operacyjny, badawczy [0]

Granice administracyjne:

- Polski
- województwa
- powiatu
- gminy

Lokalizacja punktów poboru i zrzutu (aktualność danych: 2016 r.):

- Punkt zrzutu ścieków bytowych [0]
- Punkt zrzutu ścieków komunalnych [2]
- Punkt zrzutu ścieków przemysłowych [1]
- Punkt poboru wód powierzchniowych [7]
- Miejsce odwodnień zakładów górniczych [0]
- Kierunek przepływu wody
- JCWP rzecznych (RW)
- Pozostałe ciekły
- Jaziora i zbiorniki wodne
- Obszar zlewni wybranej JCWP RW
- Zlewnie JCWP RW

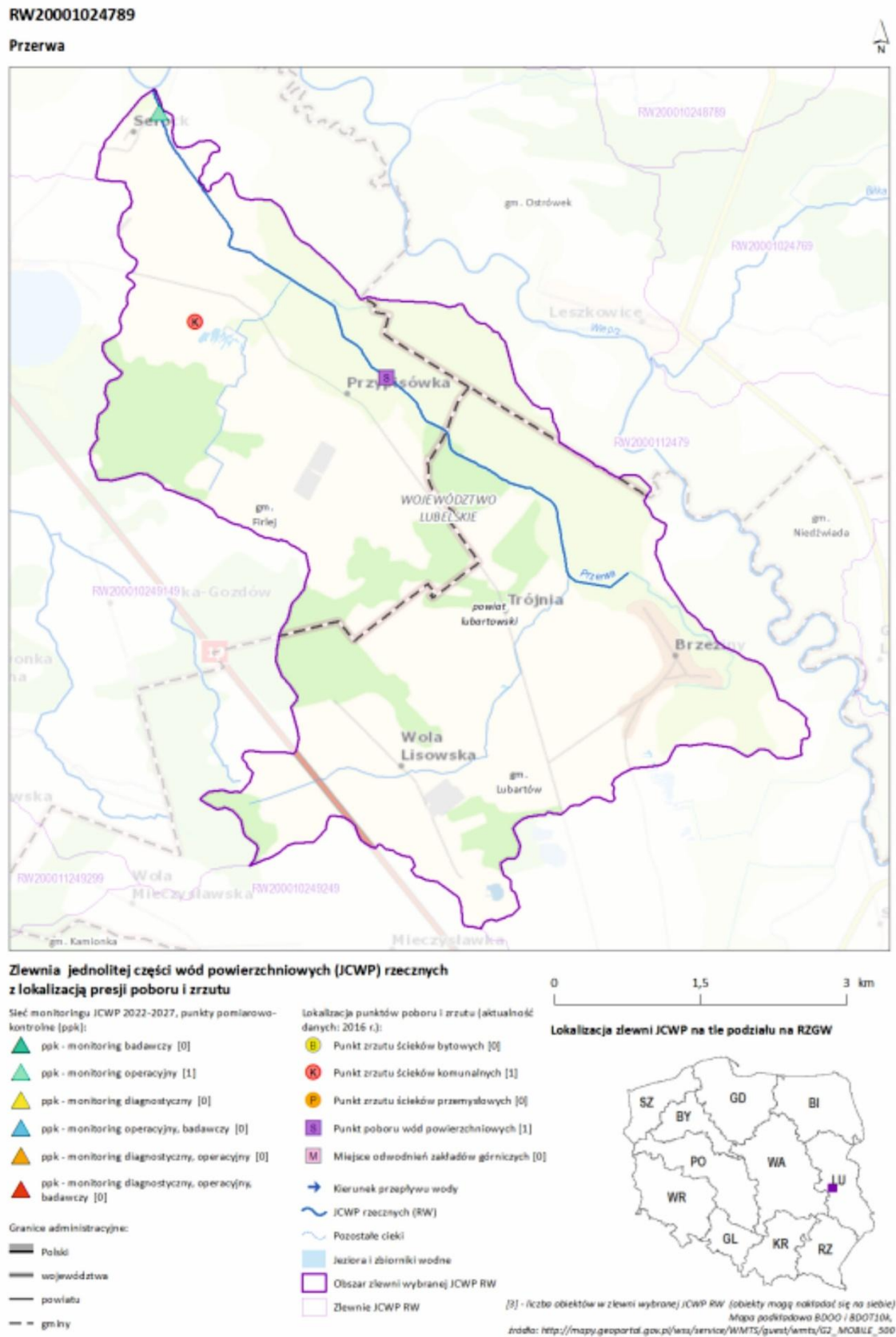
Lokalizacja zlewni JCWP na tle podziału na RZGW

[0] - liczba obiektów w zlewni wybranej JCWP RW (obiekty mogą nakładać się na siebie)
Mapa podkładowa 8000 / 8007104,
źródło: http://mapy.geoportal.gov.pl/wsz/service/WMTS?guest=semtu/G2_MOBILE_500

KOD JCWP	PLRW20001024789	
NAZWA JCWP	Przerwa	
CEL ŚRODOWISKOWY	STAN LUB POTENCJAŁ EKOLOGICZNY	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [azot amonowy, fosforany,, MIR]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D
	STAN CHEMICZNY	dobry stan chemiczny
	STAN (OGÓLNY)	zły stan wód
OCENA RYZYKA NIEOSIĄGNIĘCIA CELÓW ŚRODOWISKOWYCH	zagrożona	
TERMIN OSIĄGNIĘCIA DOBREGO STANU	do końca 2027 r.	
UZASADNIENIE ODSTĘPSTWA	z art. 4 ust. 5, 7 Ramowej Dyrektywy Wodnej	

Rycina 15. Zlewnia JCWP Przerwa z lokalizacją presji poboru i zrzutu

Rycina 16. Sieć hydrograficzna oraz rozmieszczenie JCWP na terenie gminy Ostrówek

Źródło: opracowanie ekofizjograficzne do planu ogólnego gminy Ostrówek

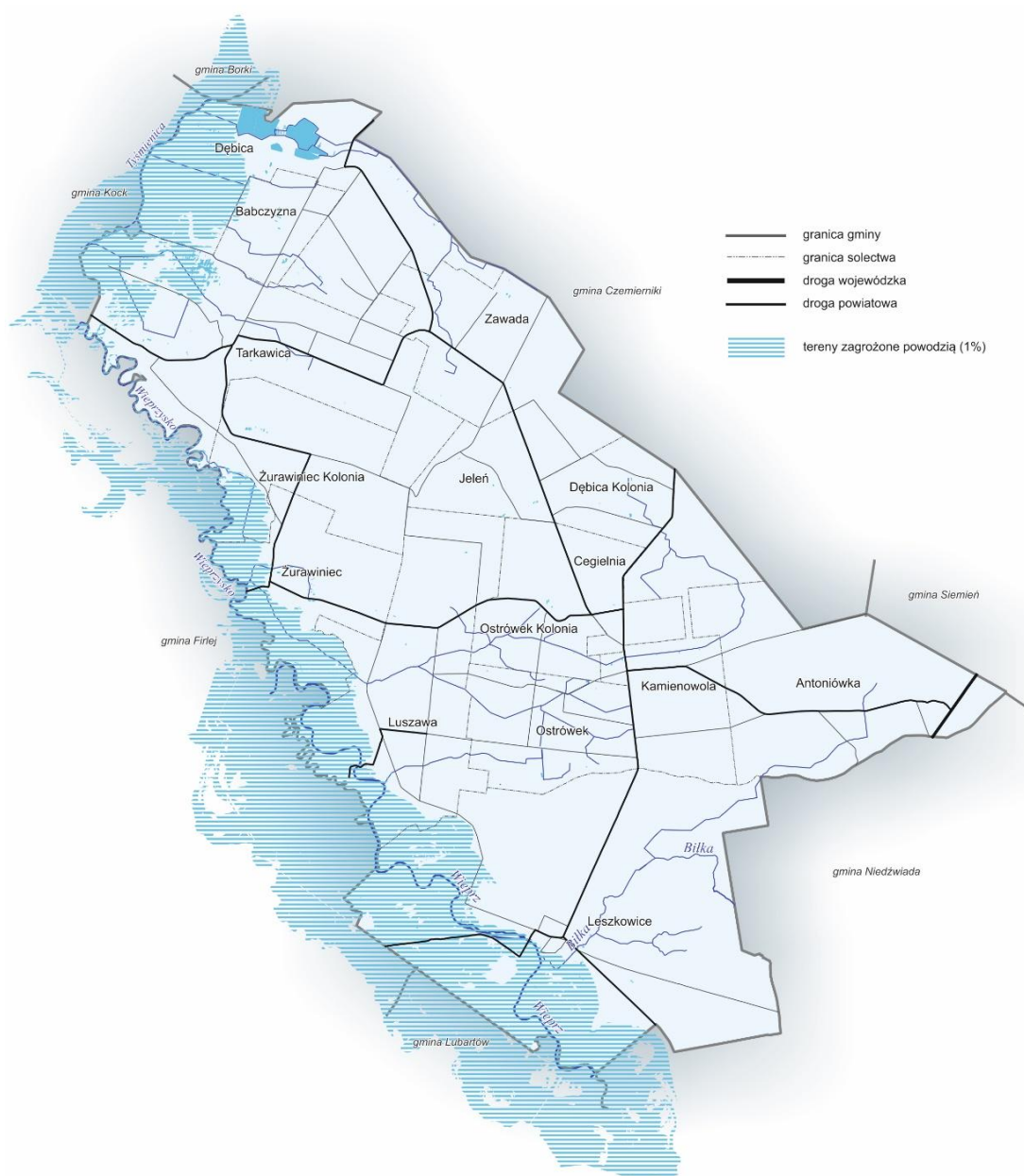
Zgodnie z dyrektywą 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (Dyrektywa Powodziowa) istnieje obowiązek sporządzenia map zagrożenia powodziowego (MZP) i map ryzyka powodziowego (MRP). MZP i MRP stanowią podstawę do oceny ryzyka powodziowego oraz podejmowania działań mających na celu ograniczenie negatywnych skutków powodzi dla zdrowia i życia ludzi, działalności gospodarczej i środowiska.

Zgodnie z ustawą Prawo wodne za obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których obowiązują przepisy szczególne, uznaje się:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%;
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%;
- obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 224, stanowiące działki ewidencyjne,
- pas techniczny.

Mapy zagrożenia powodziowego sporządzone zostały dla rzeki Wieprz (M-34-22-A-c-2) oraz dla rzeki Tyśmienica (M-34-22-A-a-3). Na terenie gminy zagrożenie powodziowe cechuje południowo – zachodnia oraz północna część gminy Ostrówek ze względu na położenie i uwarunkowania naturalne. Ze strony rzeki Wieprz zagrożone powodzią są w szczególności miejscowości intensywnie zabudowane: Leszkowice i Żurawiniec, ze strony Tyśmienicy (północno – zachodnia część gminy okolice wsi Babczyzna) – w przeważającej części są to obszary rolne. Zagrożenie powodziowe występujące na terenie gminy stwarzają w głównej mierze spływające wody rzeki Wieprz oraz jego dopływów. Skutkiem długotrwałych i intensywnych opadów deszczu i roztopów śniegu jest gwałtowne wezbranie w rzece, co powoduje powstanie fali powodziowej. Zagrożenie dla otoczenia stanowi niedostateczny stan techniczny budowli hydrotechnicznych okresowo piętujących wodę, tj. zły stan rowów wywołany brakiem konserwacji i właściwej eksploatacji, nieprawidłowo eksploatowana infrastruktura melioracyjna i techniczna, niewłaściwa regulacja i udrażnianie koryt rzek. Obszary szczególnego zagrożenia powodziowego podlegają zakazom i ograniczeniom wynikającym z przepisów szczególnych w zakresie ochrony przed powodzią. Zgodnie z zasadą zapobiegania zagrożeniom poprzez planowanie przestrzenne, ochrona obszarów zagrożonych zalaniem musi wiązać się z zakazem zabudowy naturalnych terenów zalewowych, w tym dolin rzecznych.

Rycina 17. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi na terenie gminy Ostrówek

Źródło: opracowanie ekofizjograficzne do planu ogólnego gminy Ostrówek

Należy jednak zaznaczyć, że mapy zagrożenia i ryzyka powodziowego nie obejmują wszystkich obszarów, a jedynie wybrane doliny rzeczne o największym znaczeniu hydrologicznym i gospodarczym. Oznacza to, że w wielu miejscach, w tym również poza doliną Wieprza, może wystąpić ryzyko powodzi. Szczególnie narażone są doliny mniejszych rzek i cieków wodnych, które nie zostały ujęte w opracowaniach, a także obszary silnie zurbanizowane, gdzie gęsta zabudowa oraz uszczelnienie powierzchni (asfalt, beton) znacznie ograniczają naturalną retencję wód opadowych. Dodatkowym zagrożeniem są tzw. suche doliny, które w normalnych warunkach nie prowadzą wody, lecz podczas intensywnych opadów mogą gwałtownie się wypełniać, stając się korytarzami spływu wód.

Powódzie o charakterze lokalnym, zwane również powodziami błyskawicznymi, występują najczęściej wskutek krótkotrwałych, lecz bardzo intensywnych opadów deszczu, gwałtownych roztopów wiosennych czy awarii urządzeń hydrotechnicznych, takich jak wały, zbiorniki czy przepusty. Zjawiska te są szczególnie niebezpieczne, ponieważ rozwijają się dynamicznie, często w ciągu kilku lub kilkunastu minut, pozostawiając niewiele czasu na reakcję.

Na terenach, gdzie zwierciadło wód podziemnych znajduje się płytko (do ok. 2 m), w okresach obfitych opadów lub długotrwałego nawodnienia, mogą pojawiać się lokalne podtopienia. Podnoszący się poziom wód gruntowych powoduje wówczas wysycenie gruntu, co prowadzi do zalewania piwnic, fundamentów, a nawet całych posesji. Jest to zjawisko szczególnie uciążliwe w rejonach zabudowanych, gdzie brakuje naturalnych możliwości infiltracji i retencji wód.

7.6. WODY PODZIEMNE

Teren Gminy Ostrówek znajduje się w zasięgu Jednolitej Części Wód Podziemnych – GW200075. Struktura JCWPd 75 jest złożona z czterech poziomów wodonośnych rozdzielonych utworami trudnoprzepuszczalnymi. Każdy z tych poziomów charakteryzuje się nieco innym układem strefa zasilania i drenażu. Jednak, generalizując, można przyjąć, iż teren jednostki pod względem hydrogeologicznym stanowi obszar zamknięty. Jedynie w zachodnim jej fragmencie część wód podziemnych może nie być drenowana przez Wieprz, lecz odpływać bezpośrednio do Wisły. Poziom przypowierzchniowy Q1 jest praktycznie nie izolowany od powierzchni terenu, co umożliwia jego infiltracyjne zasilanie. Strefy zasilania są związane z lokalnymi działami wód powierzchniowych. Natomiast wody podziemne są drenowane przez rzeki. System krążenia wód podziemnych poziomu przypowierzchniowego ma charakter wybitnie lokalny. Poziom Q2 w strefach, gdzie jest pozbawiony izolacji od powierzchni terenu może być zasilany przez infiltrację wód opadowych, natomiast w pozostałych obszarach zasilanie odbywa się przez przesączanie wód z powierzchni terenu lub z poziomów Q1, Pg-Ng, K przez utwory trudnoprzepuszczalne oraz przez okna hydrogeologiczne z sąsiednich warstw wodonośnych. Poziom Q2 drenują główne cieki powierzchniowe, o głęboko wciętych dolinach: Wieprz, Tyśmiennica, Minina, Mała Bystrzyca, Białka. Poziomy Pg-Ng i K są zasilane na zasadzie przesączania z nadległych warstw wodonośnych. Drenowane natomiast przez główne cieki występujące na terenie JCWPd 75. Warto podkreślić, iż lokalnie piaski kenozoiczne są w bezpośrednim kontakcie z utworami szczelinowymi, tworząc wspólny poziom wodonośny.

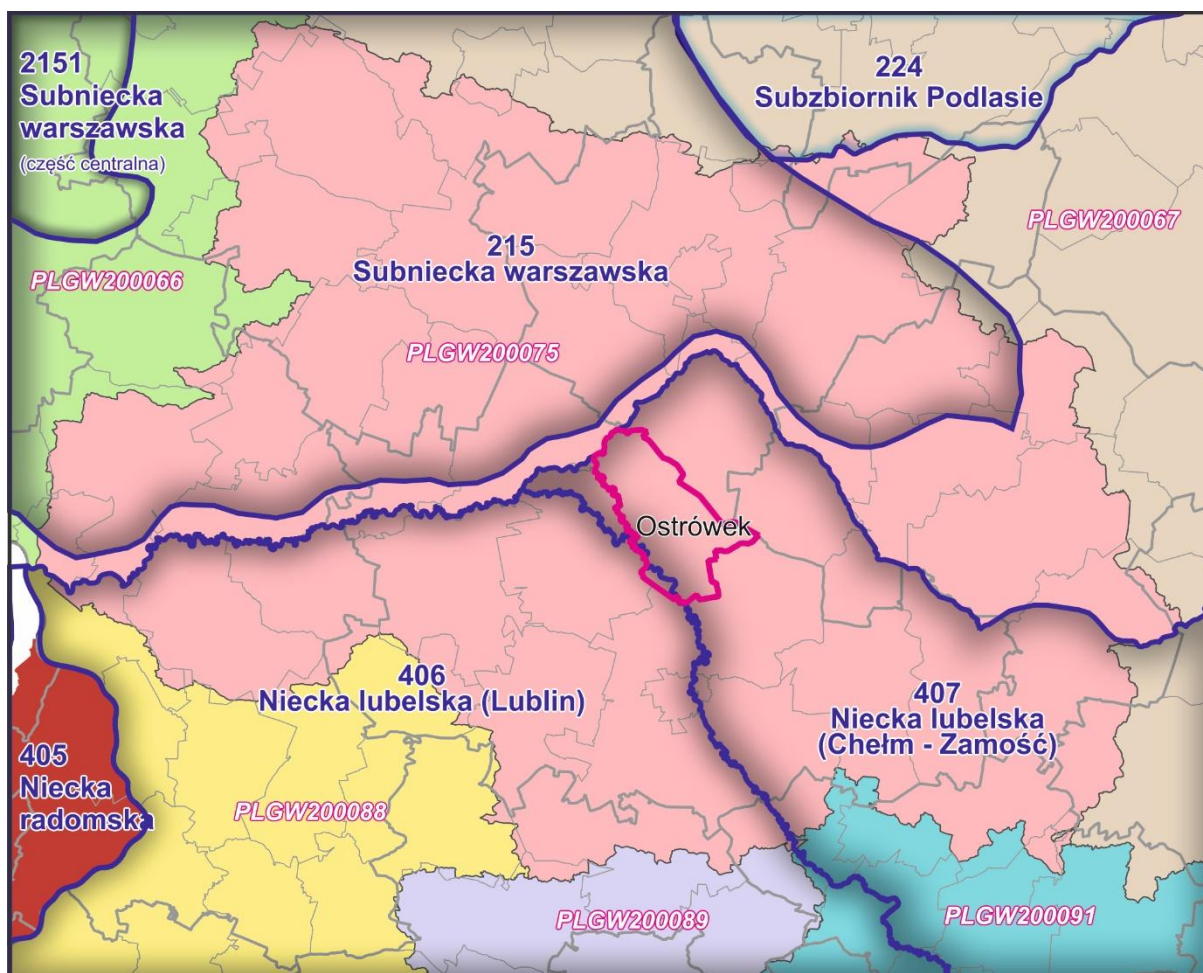
Na terenie gminy Ostrówek zasoby wód podziemnych o znaczeniu użytkowym występują w utworach kredowych, trzeciorzędowych i czwartorzędowych. Najistotniejsze znaczenie dla zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do celów pitnych mają wody z poziomów wodonośnych piętra kredowego (skały węglanowe kredy górnej) pozostające w mniejszym lub większym kontakcie hydraulicznym z poziomem czwartorzędowym. Wody w utworach kredowych związane są z margłami, wapieniami i kredą pizzącą. Głębokość nawierconego zwierciadła wody waha się od: 24,0 (Kamienowola), poprzez 24,5 m (Leszkowice), 26,0 m (Ostrówek - Kolonia), 28,0 m (Ostrówek) do 51,5 m (Jeleń), przy maksymalnej wydajności tych ujęć 12,5 - 60 m³/h. Obecnie eksploatowane są 3 ujęcia wody: w Leszkowicach, Ostrówku - Kolonii ujmujące wody kredowe oraz w Dębicy ujmujące wody trzeciorzędowe. W miejscowości Leszkowice ujęcie występuje na krawędzi doliny rzeki Wieprz, która cechuje się najkorzystniejszymi parametrami hydrogeologicznymi tego poziomu wodonośnego. Ujęta do eksploatacji warstwa wodonośna wykształcona jest w postaci margli twardych, przechodzących ku górze w margle ilaste i zwiertzelinę margla. Woda nawiercona została na głębokości 24,5 m, zaś zwierciadło ustabilizowało się na głębokości 12,2 m. Zasoby eksploatacyjne tego ujęcia kształtują się na poziomie 25 m³/h. Poziom kredowy stanowi fragment Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) Nr 407 Niecka Lubelska (Chełm – Zamość), charakteryzującego się wodami o bardzo wysokiej jakości. Zasady zagospodarowania na terenie zbiornika określa „*Dokumentacja określająca warunki hydrogeologiczne dla ustanowienia stref ochronnych GZWP nr 407 (Chełm - Zamość)*”, zatwierdzona Decyzją Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 24.07.1997r. znak: KDH1/013/6017/97.

Z informacji zawartych w dokumentacji hydrogeologicznej dla GZWP 407 wynika, że cały obszar zbiornika jest wrażliwy na zagrożenia i powinien być objęty ochroną. Przemawiają za tym takie uwarunkowania jak:

- duża powierzchnia,
- płytkie występowanie zwierciadła o charakterze swobodnym,
- niska naturalna odporność na infiltrację zanieczyszczeń antropogenicznych,
- tworzenie zasobów wód podziemnych poprzez infiltrację wód opadowych na całym obszarze zbiornika,
- szybka wymiana wód w ośrodku skalnym wynikająca z porowatego charakteru,
- wysoka jakość wód podziemnych,
- rolniczy charakter regionu o niewielkim stopniu uprzemysłowienia i urbanizacji.

Cały obszar GZWP nr 407 jest objęty ochroną wód podziemnych, zgodnie z ustawą Prawo wodne. Przedsięwzięcia projektowane na obszarze GZWP muszą podlegać ocenie pod kątem możliwości potencjalnego oddziaływania na zasoby oraz na jakość wód podziemnych, w tym szczególnie poziomu wodonośnego, dla którego wyznaczono GZWP.

Rycina 18. Położenie gminy Ostrówek na tle GZWP oraz JCWPd

Źródło: opracowanie własne

Lokalne uwarunkowania hydrologiczne i geologiczne czwartorzędowego poziomu wodonośnego ukształtowały dwie strefy o odmiennym reżimie wód gruntowych: dolinną obejmującą zachodnie oraz północno – zachodnie obszary gminy oraz wierzchowinową na pozostałym terenie. Pierwszy z tych obszarów cechuje się płytkim zaleganiem wód gruntowych od 0 do 2 m p.p.t. Wody te tworzą ciągły poziom o swobodnym zwierciadle wody. Głębokość zalegania wody gruntowej uzależniona jest od stanu wody w rzece Wieprz oraz Tyśmienicy. Na równinie denudacyjnej wyniesionej ponad dolinami rzek wody podziemne znajdują się na różnych głębokościach, co związane jest z występowaniem warstw

piaszczystych. W piaskach śródglinowych i podglinowych mają głębokość do kilkunastu metrów, natomiast w miejscach gdzie piaski zalegają na powierzchni, są to wartości zdecydowanie mniejsze. Wody w utworach czwartorzędowych tworzą zbiornik o zwierciadle swobodnym, pochylonym ku północy (tylko w piaskach nadglinowych wykazuje on nieznaczne napięcie). Powyżej głównego zwierciadła w wielu miejscach występują wody wierzchówkowe, zawieszane w piaskach naglinowych. Maksymalne wydajności ujęć wód czwartorzędowych na terenie gminy jest niska i wynosi od 10,0 – 20,0 m³/h. W miejscowości Leszkowice zwierciadło czwartorzędowego piętra wodonośnego występuje jako swobodne i jest mało wydajne. Nawiercono je w warstwie piasków średnioziarnistych, przedzielonych wkładką pyłów, na głębokości 15,8 m.

Stwierdza się, iż większość zasobów wód podziemnych na terenie gminy może zostać wykorzystanych na cele konsumpcyjne i gospodarcze, po przednim zastosowaniu prostych metod uzdatniania.

7.7. GLEBY

Zróznicowanie gleb na terenie gminy Ostrówek jest wynikiem współdziałania wielu czynników przyrodniczych, w tym budowy geologicznej, ukształtowania powierzchni, warunków hydrologicznych, klimatu lokalnego oraz charakteru roślinności naturalnej. Wpływ tych czynników zdeterminował przebieg procesów glebotwórczych, prowadząc do powstania mozaikowej struktury pokrywy glebowej, w której dominują gleby lekkie i ubogie, o przeciętnych lub słabych właściwościach rolniczych. Skalami macierzystymi gleb są głównie osady lodowcowe, wodnolodowcowe i rzeczne (piaski, żwiry, gliny zwałowe oraz mułki), a w obniżeniach dolinnych – utwory organiczne, w tym torfy i mursze. Część gleb, zwłaszcza w dolinach Wieprza i Tyśmienicy, powstała na utworach aluwialnych i charakteryzuje się młodą genezą oraz dużą zmiennością właściwości w krótkich odcinkach przestrzennych. Najmłodszymi utworami glebowymi są gleby torfowe, murszowe i mady rzeczne, które występują głównie w dolinach oraz w obniżeniach terenu, stanowiąc element współczesnych procesów akumulacyjnych.

Na obszarze gminy występuje kilka podstawowych typów i podtypów gleb, których rozmieszczenie jest silnie uzależnione od rzeźby terenu i warunków wodnych.

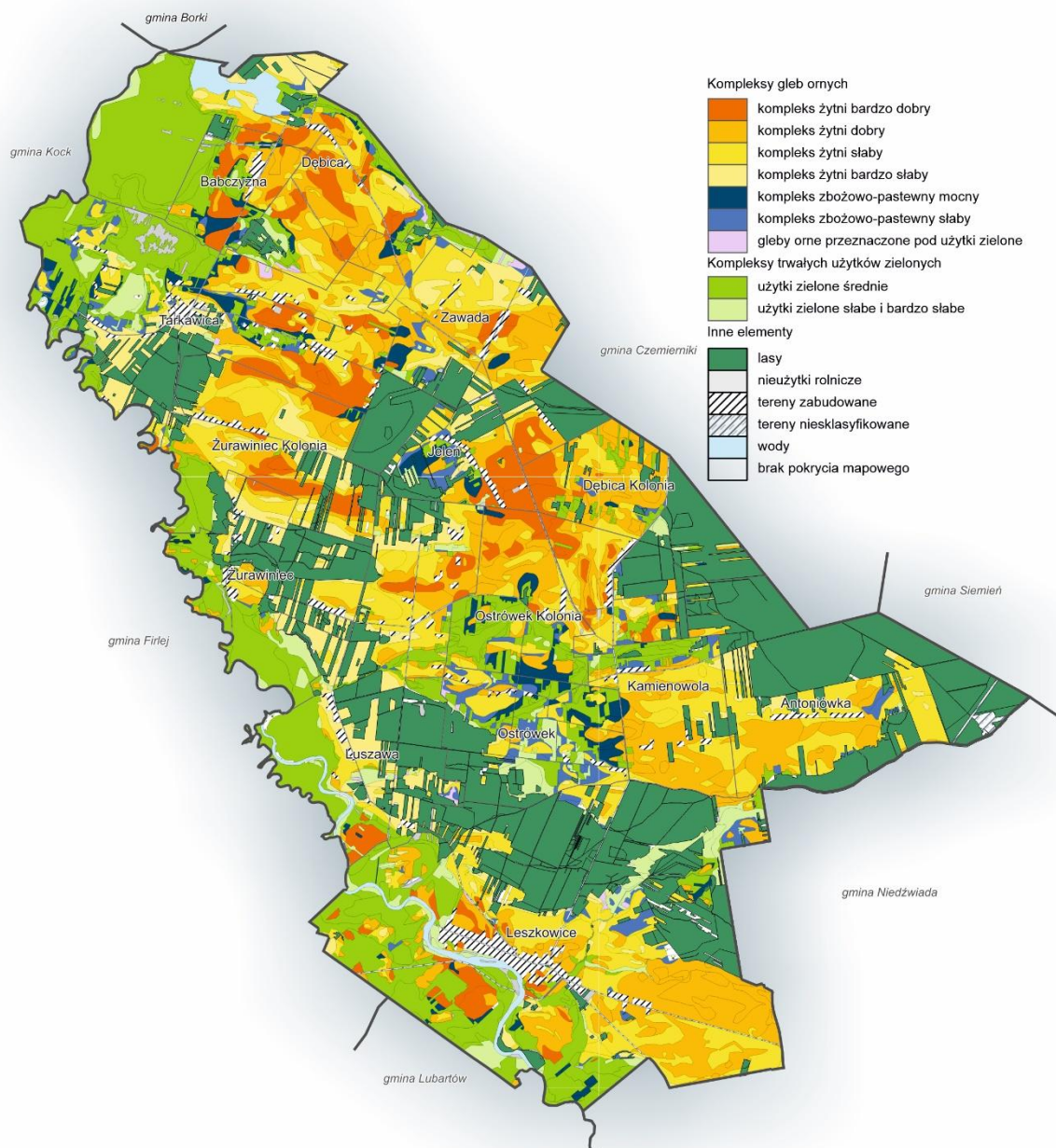
1. Gleby bielcowe i pseudobielcowe - Występują głównie w północnej części gminy, w rejonie wysoczyzn i terenów piaszczystych. Powstały z piasków luźnych i słabo gliniastych, niekiedy z gliny średniej spiaszczonej oraz piasków naglinowych. Cechują się kwaśnym odczynem, niską zawartością próchnicy i małą zasobnością w składniki pokarmowe. W klasyfikacji bonitacyjnej należą do kompleksów żytnich słabych (V–VI klasy). Ich potencjał rolniczy jest niski, a wrażliwość na procesy erozji i deflacji – wysoka.
2. Gleby brunatne wylugowane i kwaśne - Dominują w centralnej części gminy, w rejonie Ostrówka, Luszawy i Antoniówki. Wykształciły się z piasków gliniastych lekkich i słabo gliniastych, miejscami z gliny zwałowej. Są to gleby o umiarkowanych właściwościach rolniczych, zaliczane do kompleksów żytnich dobrych i słabych (IVa–V klasy). Cechują się średnią przepuszczalnością i umiarkowaną retencją wodną.
3. Czarne ziemie (gleby murszaste i próchniczne) - Występują fragmentarycznie w obniżeniach terenu oraz w strefach źródłiskowych. Powstały z piasków gliniastych i pyłów na glinie, często przy udziale procesów gruntowoglebowych i okresowego uwilgotnienia. Są to gleby dość żyzne, o wysokiej zawartości próchnicy, zaliczane do kompleksu pszennego wadliwego lub żytniego dobrego (IIIb–IVa klasy). Ze względu na korzystne właściwości fizykochemiczne powinny być chronione przed trwałym przekształceniem.
4. Mady rzeczne - Występują w zachodniej części gminy, w dolinie rzeki Wieprz oraz lokalnie w dolinie Tyśmienicy. Są to gleby młode, powstałe z utworów aluwialnych (piasków, pyłów, mułków), charakteryzujące się dużą miąższością i zmiennością poziomów próchnicznych. W zależności od stopnia odwodnienia mogą być zaliczane do gleb ornich lub łąkowych. Ich wartość rolnicza jest zróżnicowana – od klasy II–III w przypadku mad właściwych, do klasy IV–V przy nadmiernym uwilgotnieniu.
5. Gleby torfowe i torfowo–murszowe - Występują w dolinach rzek Wieprz i Tyśmienica oraz w obniżeniach terenowych w centralnej części gminy. Są to gleby organiczne o dużej zawartości materii próchnicznej, jednak podatne na procesy murszenia i mineralizacji. W większości zajęte są przez użytki zielone (łąki i pastwiska). W warunkach nieuregulowanego poziomu wód gruntowych pełnią ważne funkcje przyrodnicze i retencyjne.

Gleby murszowo–mineralne - Występują w zachodniej części gminy, w rejonach przejściowych między dolinami rzecznyymi a wysoczyzną. Są to gleby powstałe w wyniku przekształcenia torfów przez odwodnienie, o średniej wartości rolniczej (IVb–V klasy). Charakteryzują się okresową wilgotnością i dużą wrażliwością na odwodnienie wtórne.

Przydatność gleb do produkcji rolnej w gminie jest słaba, czego miernikiem są kompleksy przydatności rolniczej gleb. Poprzez „kompleksy” rozumie się zespoły różnych gleb, które wykazują podobną specyfikę tj. posiadają zbliżone właściwości rolnicze i podobny sposób użytkowania. Na terenie objętym opracowaniem zdecydowanie dominującymi są kompleksy słabe i bardzo słabe, tj. zbożowy oraz zbożowo – pastewny, których udział wynosi ponad 53% ogółu gruntów ornych. Kompleksy te należą do obszarów charakteryzujących się niską klasą bonitacyjną gleb (IV – VI kl.). Kompleksy bardzo dobre i dobre, obejmujące 4 i 5 kompleks zbożowy oraz kompleks zbożowo – pastewny mocny (III i IV kl. bonitacyjna), stanowią około 46%, w tym udział kompleksu pszenno – żytniego wynosi 10,4% powierzchni gruntów ornych. Wśród użytków zielonych zdecydowaną większość (ponad 84%) stanowią gleby przynależące do kompleksu średniego „2z”. Według klasyfikacji bonitacyjnej, gleby tego kompleksu należą do III i IV klasy i charakteryzują się dość wysokim plonowaniem zarówno siana jak i zielonki. Pozostałe gleby należą do słabych i bardzo słabych kompleksów użytków zielonych. Przestrzenne rozmieszczenie kompleksów przydatności rolniczej gleb na gruntach ornych, w gminie Ostrówek przedstawia się następująco:

- ✓ **gleby kompleksu pszenno – żytniego (bielicowe i brunatne)** o składzie przeważnie piasków gliniastych, często pylastych na glinie. Są to najlepsze gleby obszaru gminy, bezwzględnie chronione przed zmianą użytkowania na cele nierolnicze. Występują w niewielkich obszarach punktowo w południowo – zachodniej części gminy oraz pojedyncze tereny w rejonie wsi Tarkawica, Dębica i Jeleń;
- ✓ **gleby kompleksu żytniego dobrego** – o składzie mechanicznym piasków gliniastych lekkich lub mocnych średnio głębokich na glinie. Z uwagi na mniejszą zasobność w składniki pokarmowe gleby te nadają się pod uprawę roślin z grupy żytnio – ziemniaczanych, a w warunkach poprawy kultury, uprawia się na nich mniej wymagające odmiany pszenicy. Gleby te zajmują około 31% ogólnego arealu gruntów i występują w większych połączaniach na terenie całej gminy;
- ✓ **gleby kompleksu żytniego słabego** – o składzie mechanicznym piasków słabogliniastych zalegających na piaskach luźnych, ubogie w składniki pokarmowe, w większości okresowo za suche. Gleby te występują na obszarze całej gminy, na przemian z glebami kompleksu żytniego dobrego;
- ✓ **gleby kompleksu żytniego bardzo słabego** - o składzie mechanicznym piasków słabogliniastych zalegających na piaskach luźnych, o dużej przepuszczalności i małej zasobności w składniki pokarmowe. Gleby te bonitowane są nisko (VI kl.), brak jest praktycznej możliwości podniesienia ich wartości;
- ✓ **gleby kompleksu zbożowo – pastewnego** – okresowo nadmiernie uwilgotnione nadające się głównie pod uprawę roślin pastewnych. Uregulowanie stosunków wodnych może wydatnie poprawić ich użytkowość. Gleby te zajmują małe powierzchnie w środkowej i w północno – zachodniej części gminy;
- ✓ **gleby użytków zielonych** – mady, czarne ziemie i gleby glejowe wytwarzane najczęściej z pyłów zwykłych lub ilastych oraz piasków gliniastych. Stosunki wodne tych gleb nie są w pełni uśrednione, okresowo występują tu nadmiary lub niedobory wilgoci. Gleby te związane są z dolinami rzek, występują na dużych obszarach z największymi zasięgami w północno – zachodniej części gminy.

Rycina 19. Przestrzenne rozmieszczenie kompleksów glebowych na terenie gminy Ostrówek

źródło: opracowanie własne

Według bonitacji gruntów ornich sporządzonej przez IUNG w Puławach, na obszarze objętym opracowaniem zdecydowanie dominują gleby średnie (IV kl. bonitacyjnej) zajmujące 47,7% powierzchni gruntów ornich, a także gleby słabe i najslabsze (V i VI kl. bonitacyjnej), których udział wynosi 45,1% ogółu gruntów. Gleby najlepsze i bardzo dobre (klasa I i II) nie występują, natomiast w klasie III zajmują niewielką powierzchnię, stanowiąc 3,6% powierzchni gruntów ornich. Gleby dobre występują w małych kompleksach głównie w północnej części gminy i są to obszary bezwzględnie chronionych przed zmianą użytkowania na cele nierolnicze. Gleby o najniższej wartości produkcyjnej (VI kl.) występują w zasadzie na terenie całej gminy, a największe ich zasięgi znajdują się w okolicach miejscowości: Tarkawica, Żurawiniec, Żurawiniec - Kolonia, Luszawa, Zawada, Antoniówka i Leszkowice.

Trwałe użytki zielone zajmują około 21,9% powierzchni gminy. Gleby użytków zielonych to mady, czarne ziemie i gleby glejowe wytworzone najczęściej z pyłów zwykłych lub ilastych oraz piasków gliniastych. W

dolinie Wieprza i Tyśmienicy występują także gleby torfowe oraz murszowe – torfowe. Na terenie gminy Ostrówek dominują użytki zielone średniej jakości zaliczanych do III i IV klasy bonitacyjnej, których udział wynosi ponad 80% ogółu gruntów, w tym gleby III kl. – 21,4% i IV kl. – 60,2%. Stosunki wodne tych gleb nie są w pełni uśrednione, okresowo występują tu nadmiary lub niedobory wilgoci, jednak przy stosunkowo wysokiej bonitacji i rozległości obszaru predestynują go do intensywnej produkcji roślin paszowych.

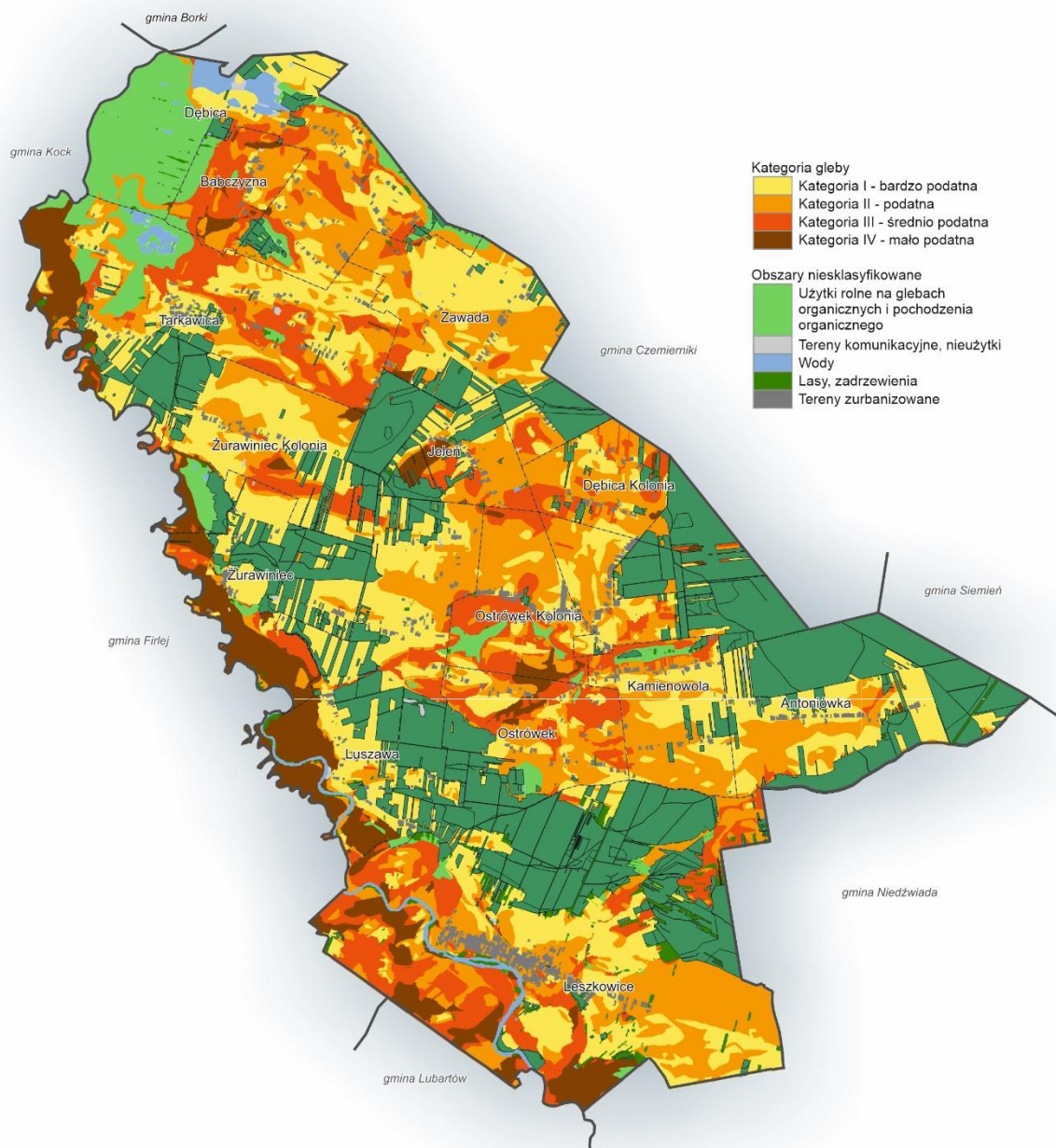
Wśród użytków rolnych - 88% gleb posiada odczyn kwaśny i bardzo kwaśny – gleby te wymagają wapnowania. Stosunki wilgotnościowe gleb są wadliwe: okresowym nadmiarem wody odznacza się 23% gleb, 17% gleb – niedoborem wody, a 16% gleb jest zagrożona częstym i długotrwałym niedoborem wody. Około 6% powierzchni gminy zagrożone jest erozją wodną powierzchniową, występującą w stopniu słabym. Erozja występuje głównie w strefie krawędziowej doliny Wieprza, obszar ten zaliczony został do III stopnia pilności ochrony przed erozją (ochrona najniższa, pilna lokalnie).

Zjawisko suszy na obszarze gminy Ostrówek jest istotnym czynnikiem ograniczającym produktywność rolniczą i stabilność ekosystemów. Wynika ono z dominacji gleb lekkich i piaszczystych, o niskiej pojemności wodnej oraz niewielkiej zdolności do magazynowania wody opadowej. Analiza przestrzenna kategorii gleb przedstawionych na mapie wskazuje, że znaczna część powierzchni gminy charakteryzuje się wysoką podatnością na występowanie skutków suszy. Na podstawie mapy „Kategorii gleb według podatności na suszę” można wyróżnić cztery zasadnicze kategorie terenów:

- 1) Kategoria I – bardzo podatna na suszę. Obejmuje znaczne obszary w centralnej i południowo-zachodniej części gminy, w rejonach miejscowości Ostrówek, Ostrówek-Kolonia, Luszawa, Leszkowice i Żurawiniec. Są to głównie gleby piaszczyste, ubogie w próchnicę, o małej zdolności retencyjnej, zbudowane z utworów wodnolodowcowych. Obszary te są szczególnie wrażliwe na deficyt opadów w okresie wegetacyjnym, co skutkuje szybkim przesuszaniem warstwy ornej i obniżeniem plonów.
- 2) Kategoria II – podatna na suszę. Występuje na dużych powierzchniach środkowej i północno-wschodniej części gminy, obejmując tereny miejscowości Dębica, Dębica-Kolonia, Kamienowola, Antoniówka oraz częściowo Zawada. Gleby te mają nieco lepsze właściwości wodne (piaski gliniaste lekkie i średnie), jednak przy dłuższych okresach bezopadowych również wykazują tendencję do przesuszania.
- 3) Kategoria III – średnio podatna na suszę. Tereny te rozmieszczone są fragmentarycznie, głównie w rejonach przejściowych między wysoczyzną a dolinami rzecznyymi, np. w otoczeniu Ostrówka, Babczynt, Leszkowic oraz Kamienowoli. Gleby te, zbudowane z piasków gliniastych i glin lekkich, charakteryzują się umiarkowaną retencją wodną. Ich podatność na suszę jest niższa, zwłaszcza tam, gdzie utrzymuje się wyższy poziom wód gruntowych.
- 4) Kategoria IV – mało podatna na suszę. Obejmuje głównie tereny dolinne rzek Wieprza i Tyśmienicy, a także fragmenty północno-zachodniej części gminy (okolice Babczyzny i Żurawińca). Występują tu gleby organiczne, murszowe, mady i gleby torfowo-mineralne, o wysokiej pojemności wodnej i dobrej zdolności do zatrzymywania wody. Obszary te pełnią ważną funkcję retencji krajobrazowej i łagodzą skutki suszy w skali lokalnej.

Dodatkowo, lasy, zadrzewienia i użytki zielone - pełnią funkcję naturalnych buforów klimatycznych i poprawiają bilans wodny, ograniczając skutki suszy na terenach sąsiednich.

Rycina 20. Zagrożenie występowaniem suszy na terenie gminy Ostrówek.

źródło: opracowanie własne

Wysoka podatność na suszę obejmuje przeważającą część powierzchni gminy, w szczególności tereny wysoczyznowe i równinne o glebach lekkich (kategorie I i II), które stanowią ok. 60–65% powierzchni gminy. Są to obszary o ograniczonej zdolności retencji wody, narażone na szybkie przesuszenie w okresach bezopadowych i wysokich temperatur.

Najmniej zagrożone suszą są tereny dolinne – zwłaszcza dolina Wieprza i Tyśmienicy – gdzie występują gleby organiczne i mady (kategoria IV). Obszary te stanowią lokalne strefy buforowe, stabilizujące warunki wilgotnościowe w krajobrazie rolniczym.

Szczególnie wrażliwe na suszę są obszary intensywnie użytkowane rolniczo, pozbawione zadrzewień śródpolnych i pasów wiatrochronnych, zwłaszcza w rejonach Ostrówek–Kolonia, Luszawa, Kamienowola i Antoniówka.

Duże znaczenie dla ograniczenia skutków suszy mają lasy i użytki zielone, które poprawiają mikroklimat oraz przyczyniają się do zwiększenia parowania zwrotnego i infiltracji wód opadowych.

7.8. WARUNKI KLIMATYCZNE

Klimat terenu gminy odznacza się cechami klimatu kontynentalnego. Kontynentalizm klimatu polega na: niskich temperaturach zimą i wysokich latem (duże średnie rocznych amplitud temperatur); dominacji opadów letnich; skróceniu okresu wegetacyjnego oraz skróceniu okresów przejściowych między porami roku.

Według regionalizacji klimatycznej Lubelszczyzny, gmina sytuuje się w dziedzinie lubartowsko – parczewskiej, uważanej za niezbyt sprzyjającą człowiekowi, ze względu na duże wahania temperatury przy średnich dobowych i średnich z wielolecia. Średnia roczna temperatura powietrza dla gminy Ostrówek w ciągu roku wynosi 7°C – 8°C. W rocznym rozkładzie średnich temperatur miesięcznych, najcieplejszym miesiącem jest lipiec (17°C/18°C), a najchłodniejszym – styczeń (4°C/5°C). Przymrozki pojawiają się we wrześniu i obserwowane są jeszcze w maju. W ciągu roku na w/w obszarze notuje się średnio 54 dni mroźnych (z temp. maks. poniżej 0°C), 22 dni bardzo mroźne (z temp. maks. poniżej -10°C) i 40 dni gorących (z temp. maks. powyżej 25°C). Średni czas trwania zimy termicznej wynosi 90 – 100 dni, natomiast średni czas trwania lata termicznego wynosi 80 – 90 dni. Okres wegetacyjny na obszarze objęty opracowaniem trwa około 210 dni od pierwszej dekady kwietnia do ostatniej dekady października. Wpływ kontynentalnych mas powietrza obserwowany jest w przypadku opadów atmosferycznych. Średnie wartości opadów dla gminy kształtują się na poziomie 550 – 600 mm, przy czym najwięcej opadów występuje w miesiącach letnich (czerwiec, lipiec, sierpień, mniej – w styczniu, lutym i marcu). Średnio w ciągu roku występuje 23 dni z burzą. Pokrywa śnieżna, na badanym terenie utrzymuje się średnio 95 dni w roku i posiada duże znaczenie dla rolnictwa, ze względu na ochronę roślin przed mrozem i wpływa korzystnie na retencjonowanie wody.

Na badanym terenie najczęściej występują wiatry wiejące z sektora zachodniego i południowego. Średnia prędkość wiatrów wynosi 3,0 – 3,5 m/s. Najsilniejsze (5 m/s i więcej) występują zimą, a najsłabsze o prędkościach ok. 2 m/s – latem. Wilgotność względna powietrza atmosferycznego, w ciągu roku kształtuje się na poziomie charakterystycznym dla pozostałych regionów Polski i wynosi średnio 80%. Najwyższą wilgotność odnotowuje się w okresie jesienno – zimowy (listopad – luty), a najniższą latem i wiosną. Dużą wilgotność względną posiadają także dna dolin rzecznych i obniżeń terenu, gdzie występuje wysoki poziom wód gruntowych. Na omawianym terenie, średnio w roku, występuje około 37 dni z mgłą. Najwięcej dni z mgłą odnotowuje się w listopadzie, natomiast najmniej w czerwcu. Występowanie powyższego zjawiska uzależnione jest od warunków lokalnych, a najbardziej zagrożonymi obszarami są wilgotne doliny rzeczne – Wieprza i Tyśmienicy.

Na klimat lokalny największe znaczenie wywiera rzeźba terenu, zbiorniki wodne, kompleksy leśne. Na terenie gminy wyodrębniają się trzy typy klimatu lokalnego:

- *klimat równiny denudacyjnej* - o dobrych warunkach termicznych, wilgotnościowych, wietrznych i solarnych. Najbardziej korzystne warunki nasłonecznienia posiadają zbocza równiny wysoczyzny o ekspozycji południowej, południowo-zachodniej i południowo-wschodniej. Tereny takie znajdują się na północ od drogi Cegielnia – Kolonia Luszawa oraz zbocza doliny Wieprza na północ od miejscowości Żurawiniec;
- *klimat obszarów leśnych* - charakteryzujący się zacisznością terenu, złagodzeniem dobowych i rocznych ekstremalnych wielkości temperatury powietrza, zmniejszeniu amplitud dobowych temperatury i wilgotności powietrza. Wytwarzane przez drzewa olejki eteryczne (fitocydy) posiadają właściwości bakteriobójcze i wpływają regenerująco na organizm człowieka. Najbardziej korzystne warunki dla pobytu ludzi występują w lasach na siedliskach suchych i świeżych;
- *klimat dna dolin rzecznych Wieprza i Tyśmienicy*, na których występuje duża wilgotność powietrza, często tworzą się mgły i inwersje temperatury powietrza, panują tam niekorzystne warunki rozpraszania zanieczyszczeń, sphywa nimi chłodne powietrze.

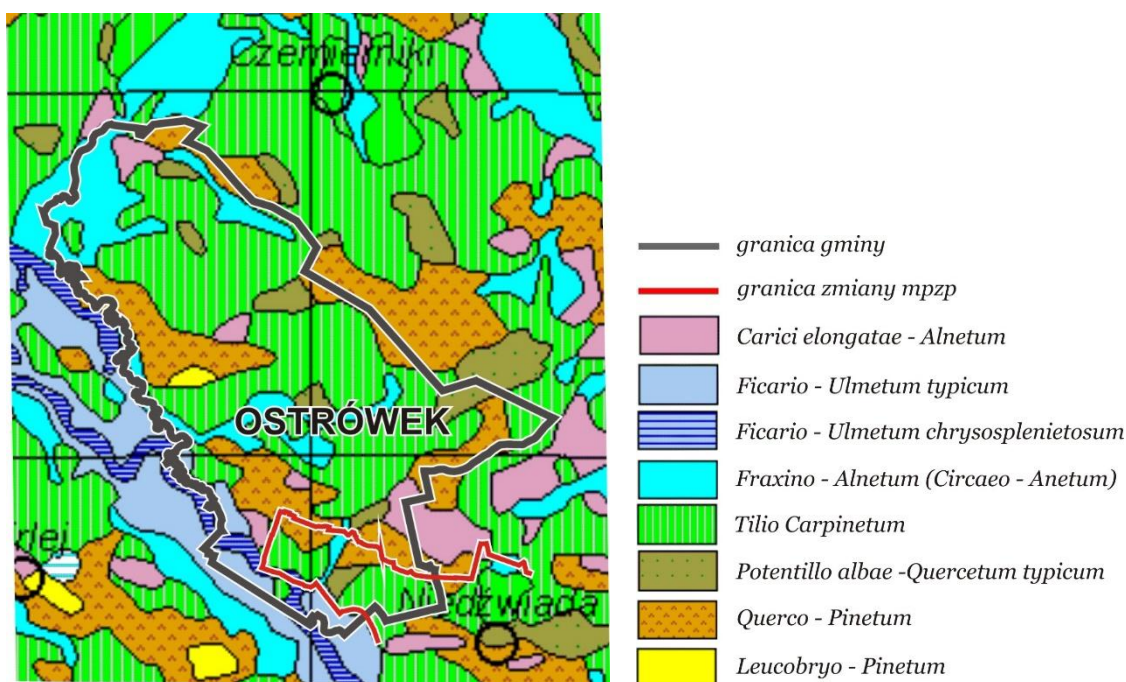
7.9. SZATA ROŚLINNA

Roślinność potencjalna

Występujące na terenie gminy Ostrówek siedliska wskazują, iż panującym typem roślinności potencjalnej, jaka mogłaby zapanować w warunkach nieskrępowanej sukcesji ekologicznej, jest grąd

subkontynentalny lipowo – dębowo – grabowy (*Tilio Carpinetum*). Wśród roślinności potencjalnej znaczne przestrzenie zajmują bory mieszane sosnowo – dębowe (*Quercus Pinetum*), których siedliska występują w zwartych kompleksach na terenie całej gminy. Z piaszczysto – żwirowymi obszarami związane są siedliska dąbrowy świetlistej (*Potentillo albae – Quercetum typicum*), natomiast na glebach mułowo – torfowych występują niewielkie zbiorowiska olsu środkowoeuropejskiego (*Carici elongatae – Anetum*). W pobliżu miejscowości Żurawiniec, na ubogich siedliskach o przepuszczalnym podłożu i głębokim poziomie wód gruntowych występuje subatlantycki bór sosnowy świeży. Z dolinami rzek Tyśmienicy, Wieprzyska, Wieprza i Bilki związane są niżowe łągi olszowe (*Circaeo – Alnetum*). W zachodniej i południowo – zachodniej części gminy w strefie zalewów epizodycznych dolin rzecznych, występują niżowo nadrzeczne łągi jesionowo – wiązowe (*Ficario – Ulmetum typicum*) oraz siedliska wodogruntowe poza strefą zalewów tj. niżowy łągowy las wiązowo – dębowy (*Ficario – Ulmetum chrysosplenietosum*).

Rycina 21. Roślinność potencjalna na terenie gminy Ostrówek.

Źródło: www.igiz.pan.pl

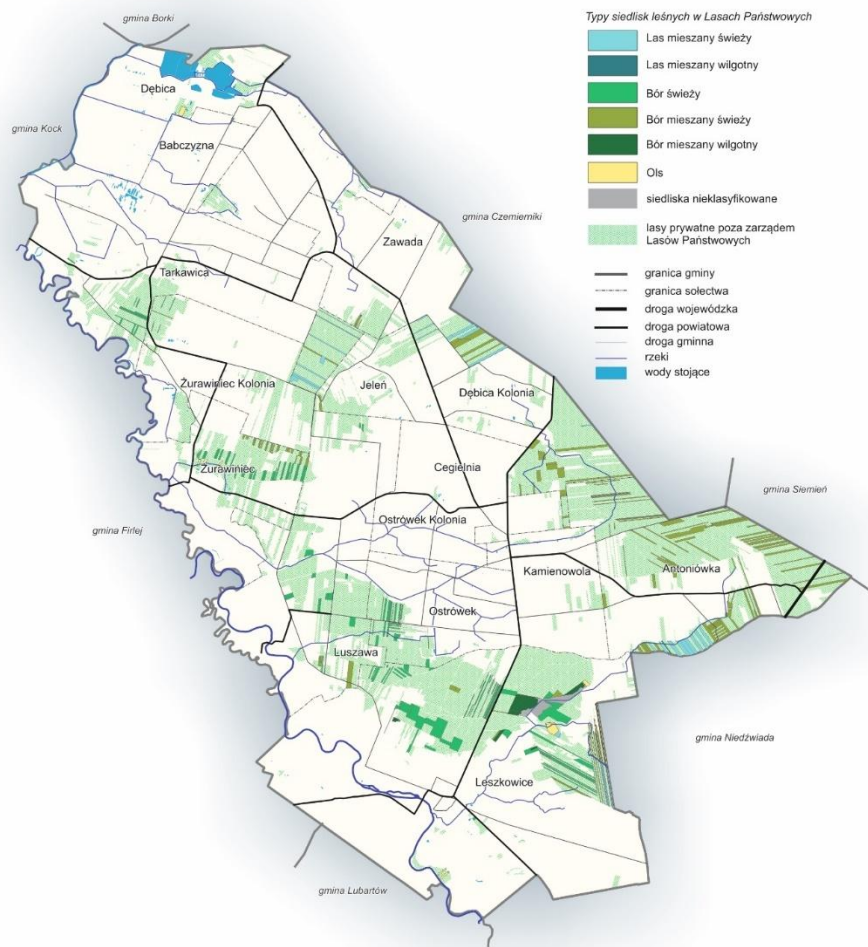
Roślinność rzeczywista

Pod względem przyrodniczo – leśnym obszar gminy znajduje się w krainie IV Mazowiecko – Podlaskiej w granicach okręgu Równiny Lubartowskiej. Charakterystyczną cechą krainy jest niska lesistość i ubogi zasób gatunków tworzących drzewostan. Obszar znajduje się w zasadzie poza granicami zasięgu świerka, buka i jodły. Na terenie gminy wyróżnia się kilka podstawowych typów siedlisk przyrodniczych, tj. zbiorowiska: leśne, łągowe, kserotermiczne i muraw napiaskowych, łąkowo – pastwiskowe, torfowiskowe, wodne, szuwarowe oraz synantropijne.

- **zbiorowiska leśne i zaroślowe** – największe kompleksy leśne w obszarze opracowania skupiają się głównie w południowej części opracowania. Są to: Las Brzezina, Las Zagórze, Las Mitros oraz lasy wschodniej części gminy stanowiące obrzeża Lasów Czemiernickich i kompleks leśny w miejscowości Tarkawica - „Las Dębicki”. Dominującym typem siedliskowym jest bór suchy (Bs). Znaczne powierzchnie zajmuje bór świeży (Bśw) oraz bór mieszany świeży (BMśw). Niewielkie powierzchnie zajmują: ols (Ol), las mieszany wilgotny (Lmw), las świeży (Lśw) i las mieszany świeży (LMśw). Lasy są w dużym stopniu przekształcone przez człowieka, co przejawia się głównie w występowaniu na znacznych powierzchniach młodego wiekowo drzewostanu, o uproszczonym składzie florystycznym i dominacji jednego gatunku drzewa – głównie sosny zwyczajnej (*Pinus sylvestris*). Na siedliskach najsuchszych wykształciły się siedliska (*Cladonio – Pinetum*, *Dicrano – Pinetum* i *Peucedano – Pinetum*). Gatunkiem budującym drzewostan jest sosna. Pokrycie budują przeważnie jałowiec pospolity (*Juniperus communis*), rzadziej kruszyna pospolita (*Frangula alnus*) z nieliczną domieszką brzozy brodawkowatej (*Betula verrucosa*) oraz dębu czerwonego (*Quercus rubra*). W runie spotkać

można: borówkę czarną (*Vaccinium myrtillus*), borówkę brusznicę (*Vaccinium vitis – idea*), pszeńca zwyczajnego (*Melampyrum pratense*) oraz wrzos zwyczajny (*Calluna vulgaris*). W warstwie mchów występują widłoząb leśny (*Dicranum scoparium*), widłoząb Bergera (*Dicranum undulatum*), rokitnik pospolity (*Pleurozium Schreberi*) oraz porosty z rodzaju chrobotkowatych *Cladonia*. W lesie Zagórze, na północ od miejscowości Leszkowice, stwierdzono licznie występującą płucnicę islandzką (*Cetraria islandica*). Miejsca nieco wilgotniejsze zajmuje *Festuca ovinae – Pinetum* z panującą kostrzewą owczą (*Festuca ovina*) oraz (*Leucobryo- Pinetum*) w runie z orlicą pospolitą (*Pteridium aquilinum*) i borówką czarną (*Vaccinium myrtillus*) oraz w warstwie mchów z bieliską siwą (*Leucobryum glaucum*). Dość suche, mezotroficzne siedliska pokrywają bory mieszane (*Quercus roboris – Pinetum*), głównie we wschodniej części przedmiotowego terenu. Obok sosny zaznacza się duży udział dębu czerwonego (*Quercus rubra*), dębu bezszypułkowego (*Quercus sessilis*), rzadziej brzozy brodawkowatej (*Betula verrucosa*). W runie spotkać można konwalię majową (*Convallaria maialis*). Niewielką powierzchnię zajmuje bór mieszany wilgotny (*Quercus – Piceetum*) – na wschód od miejscowości Leszkowice w lesie Mitros. Występuje tu znaczna domieszka świerka pospolitego (*Picea abies*), w runie występuje borówka czarna (*Vaccinium myrtillus*) i widłak jałowcowaty (*Lycopodium annotinum*). W lokalnych obniżeniach terenu w lasach położonych w kierunku północno-zachodnim od wsi Jeleń, w kierunku południowym od Antoniówki i w kierunku wschodnim od Leszkowic rośnie śródładowy bór wilgotny (*Molinio – Pinetum*) z panującą trzęślicą modrą (*Molinia coerulea*). W jego sąsiedztwie wykształcił się fragmentarycznie bór bagienny (*Vaccinio uliginosi – Pinetum*) z kępkami borówki bagiennej (*Vaccinium uliginosum*) oraz bagna zwyczajnego (*Ledum palustre*). Zbiorowiska grądowe (*Tilio – Carpinetum*) zajmują małą powierzchnię (na siedlisku lasu świeżego) w lesie na południe od Antoniówki.

Rycina 22. Typy siedlisk leśnych w Lasach Państwowych znajdujących się na terenie gminy Ostrówek

Źródło: opracowanie własne

- **zbiorowiska łęgowe** – tworzą: łęg jesionowo-olsowy, łęg gwiazdnicowy i łęg wierzbowo - topolowy. Występują głównie w dolinie Wieprza, w pobliżu miejscowości: Kolonia Borek, Żurawiniec, Ostrówek, Babczyzna oraz w sąsiedztwie stawów w Dębicy i w lesie Mitros (na wschód od miejscowości Leszkowice). Głównym gatunkiem w drzewostanie jest olsza czarna (*Alnus glutinosa*). Na uwagę zasługują fragmenty łągi wierzbowo-topolowego występujące nad Wieprzem w pobliżu miejscowości Leszkowice i Kolonii Borek, w których zachowały się okazałe wierzy: białej (*Salix alba*) i kruchej (*Salix fragilis*) oraz topoli czarnej (*Populus nigra*), rzadziej białej (*Populus alba*), a także pojedyncze okazy rzadkiej na terenach nizinnych olszy szarej (*Alnus incana*). Wzdłuż brzegów Wieprza, Tyśmienicy i Wieprzyska występują fragmentami łęg nadrzeczny z przewagą wierzy wiciowej (*Salix viminalis*). Typowo wykształcone olsy występują dość rzadko na terenie gminy. Fragmenty olsów zachowały się na terenie wsi: Kolonia Borek, Żurawiniec, Babczyzna, Binduga, Dębica i w lesie Mitros. W olsach i łęgach występują rzadkie gatunki roślin: turzyca prosowa (*Carex paniculata* - w miejscowości Babczyzna i Dębica), jaskier wielki i czermień błotna (*Ranunculus lingua* i *Calla palustris* - w okolicach wsi Binduga). Pierwotnie bardziej rozpowszechnione na terenie gminy olsy i łęgi zostały wycięte i typowe dla nich siedliska zajmują obecnie zarośla łozowe;
- **zbiorowiska kserotermiczne i muraw napiaskowych** - wykształciły się niewielkimi płatami. Na skarpie w miejscowości Binduga występuje niewielki płat tarniny (*Prunus spinosa*), a we wsi Kolonia Borek – smółki pospolitej (*Viscaria vulgaris*);
- **zbiorowiska łąkowe i pastwiskowe** - występują głównie w dolinach Wieprza i Tyśmienicy oraz w dolinach mniejszych cieków wodnych. Przewagę stanowią zbiorowiska z dużym udziałem traw porastające zmeliorowane w większości łąki. Niewielki udział mają zbiorowiska ziołoroślowe i turzycowe, występujące głównie wzdłuż rowów melioracyjnych. Naturalne zespoły łąk wilgotnych z domieszką rzadkich gatunków roślin położone są w okolicach Dębicy, Żurawińca i Leszkowic. W rejonie wsi Kolonia Borek znajduje się rzadki zespół łąkowy z przewagą trzęślicy modrej (*Molinia caerulea*);
- **naturalne zbiorowiska torfowiskowe (torfowisk niskich i przejściowych)** - z dominującą turzycą nitkowatą (*Carex lasiocarpa*), pospolitą (*Carex nigra* Reichard) i prosową (*Carex paniculata*) występują w pobliżu miejscowości Dębica, Żurawiniec, Zabagnie i Ostrówek;
- **zbiorowiska roślinności wodnej** - występują głównie w starorzeczach Wieprza i Tyśmienicy, wyrobiskach potorfowych, oczkach wodnych i niektórych rowach melioracyjnych, rzadziej – w Wieprzu i stawach w Dębicy. Najczęściej spotykanym zespołem roślin pływających jest zespół z rzęsą drobną (*Lemna minor*) i rzęsą trójrowkową (*Lemna trisulca*). Na szczególną uwagę zasługują zbiorowiska rzadkie i chronione m.in.: zbiorowisko z grążelem żółtym (*Nuphar lutea*) w starorzeczu Wieprzysko i Tyśmienicy, zespół z żabiściekiem pływającym (*Hydrocharis morsus-ranae*) – w torfiance Owcze Bagno (k/Leszkowice), okolicach Dębicy i rowach w pobliżu wsi Żurawiniec i Babczyzna;
- **zbiorowiska szuwarowe** - wykształciły się głównie wzdłuż brzegów Wieprza i starorzecza Wieprzysko, na obrzeżach stawów w miejscowości Dębica, rowów melioracyjnych i torfianek. Na terenie objętym analizą pospolicie występującymi zespołami roślinności szuwarowej są zespoły: z panującą trzcina pospolitą (*Phragmites communis*), pałą szerokolistną (*Typhetum latifoliae*), manną mielec (*Glycerietum maximae*) oraz ze strzałką wodną (*Sagittario – sparganietum emersi*). Rzadziej występują zbiorowiska z oczeretem jeziornym (*Schoenoplectus lacustris*), pałą wąskolistną (*Typha angustifolia*), skrzypem bagiennym (*Equisetum fluviatile*) oraz zbiorowiska wielkich turzyc. Szczególnie interesującymi są płaty roślinności z turzycą prosowatą (*Carex panicea*) - w torfiankach Owcze Bagno, stawach i rowach w Dębicy oraz w okolicach Babczyzny i Zabagnia;
- **zbiorowiska synantropijne** – rozwinęły się na terenach zagospodarowanych przez człowieka, w grupie której wyróżnia się zbiorowiska segetalne (zwane też chwastami polnymi właściwymi), które rosną na polach uprawnych wśród roślin okopowych i zbożowych oraz zbiorowiska ruderalne zasiedlające szczególnie pobocza dróg oraz rowy. Zaliczane są one do klas: *Epilobietea angustifolii*, *Artemisietea*, *Chenopodietea*, *Plantagietea maioris* i *bidentetea tripartiti*.

Na terenie gminy stwierdzono występowanie 13 gatunków roślin objętych ochroną całkowitą bądź częściową. Wśród roślin rzadkich wyróżnić można 29 gatunków, do których należą.: włosiennik

wodny (*Batrachium aquatile*), okrężnica bagienna (*Hottonia palustris*), osoka aloesowata (*Stratiotes aloides*), pływacz zwyczajny (*Utricularia vulgaris*), wolfia bezkorzeniowa (*Wolffia arrhiza*), czermień błotna (*Calla palustris*), szuwar turzycy prosowej (*Caricetum paniculatae*), groszek błotny (*Lathyrus paluster*), tojeść bukietowa (*Lysimachia thyrsoiflora*), bobrek trójlistkowy (*Menyanthes trifoliata*), dziewięciornik błotny (*Parnassia palustris*), jaskier jadowny (*Ranunculus sceleratus*), rutewka żółta (*Thalictrum flavum*), rutewka wąskolistna (*Thalictrum lucidum*), przetacznik błotny (*Veronica scutellata*), turzycza drżączkowata (*Carex brizoides*), narecznica grzebieniasta (*Dryopteris cristata*), gruszyczka jednostronna (*Pirola secunda*), pięciornik (*Potentilla alba*), wierzba rokita (*Salix rosmarinifolia*), rozchodnik biały (*Sedum album*), przestęp biały (*Bryonia alba*), bielun dziedzierzawa (*Datura stramonium*), popłoch pospolity (*Onopordon acanthium*), rdest sachaliński (*Polygonum sachalinense*).

7.10. FAUNA

Północna część gminy Ostrówek, położona w dolinie Tyśmienicy, objęta jest programem NATURA 2000, jako obszar specjalnej ochrony ptaków „Dolina Tyśmienicy”. Dolina Tyśmienicy stanowi siedlisko dla wielu cennych gatunków ptaków. Głównie ornitofauna przesądza o bardzo wysokiej randze przyrodniczej tego obszaru, co ma swoje przełożenie w objęciu tego obszaru siecią NATURA 2000. W granicach obszaru NATURA 2000 znajdującego się w obrębie gminy, stwierdzono występowanie co najmniej 3 gatunków ptaków wymienionych w załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Są to:

- ✓ derkacz (*Cred cred*) – gatunek występujący najliczniej w obrębie ostoi w granicach gminy;
- ✓ błotniak stawowy (*Circus aeruginosus*) – stawy rybne w Dębicy oraz oczka wodne na północ od miejscowości Zabagnie;
- ✓ bocian biały (*Ciconia ciconia*) – pola uprawne na północ od miejscowości Zabagnie.

Dodatkowo w granicach obszaru NATURA 2000 stwierdzono występowanie gatunków zwierząt objętych ścisłą ochroną gatunkową do których należą:

- ✓ żuraw (*Grus grus*) – obszary szuwarowe na północ od miejscowości Zabagnie;
- ✓ lerka (*Lullula arborea*) – pola uprawne na północ od stawów w Dębicy na obrzeżach gminy.

Pozostała część gminy cechuje się typowo rolniczym charakterem, co w decydujący sposób wpływa na rodzaj występującej tutaj fauny. Analizowany teren cechuje się przewagą siedlisk polnych, niewielkich obszarowo powierzchni siedlisk łąkowych oraz ekosystemów wodnych i lasów. Faunę **ssaków** reprezentują sarny (*Capreolus capreolus*) oraz pospolite lisy (*Vulpes vulpes*), zające szaraki (*Lepus europaeus*) oraz wiewiórki (*Sciurus vulgaris*). Na terenach, gdzie zabudowa mieszkaniowa graniczy z terenami zielonymi można spotkać jeże (*Erinaceus europaeus*). W wielu ogrodach przydomowych żyją krety (*Talpa europea*), jak również często spotykane gatunki **mięczaków** jak: ślimak winniczek (*Helix pomatia*). Spośród gatunków **plazów** na terenie gminy występuje: żaba trawna (*Rana temporaria*). Na terenach zieleni pospolicie występują przedstawiciele **owadów** m.in. przedstawiciel motyli: paź królowej (*Papilio machano*). W obrębie fauny najlepiej rozpoznana jest ornitofauna. Przedstawicielami **ptaków** są gatunki pospolicie występujące na terenie całej gminy, których rozmieszczenie uwarunkowane jest panującym na danym terenie typem siedliska. Pola uprawne położone na terenie gminy, pod względem środowiskowym należą do bardzo urozmaiconych m.in. ze względu na liczne zadrzewienia i zakrzewienia czy pasma lasów wchodzących w uprawy. Obszary pól uprawnych stwarzają dogodne warunki do bytowania następujących gatunków ptaków: pokląskwi (*Saxicola rubetra*), pliszki żółtej (*Motacilla flava*), szczygła (*Carduelis carduelis*), skowronka polnego (*Alauda arvensis*), świergotka polnego (*Anthus campestris*), dzwońca (*Chloris chloris*), gąsiorka (*Lanius collurio*), pokrzewki cierniówki (*Sylvia communis*) oraz trznadla (*Emberizinae*). Odmienne środowiska tworzą tereny dolin rzecznych Wieprza i Tyśmienicy oraz tereny leśne. Najbardziej atrakcyjną dla świata zwierząt ze względu na różnorodność biotopów jest dolina Wieprza z dawnym jego korytem – Wieprzyskiem. Rzeka Wieprz wraz z jej dopływem, stanowi korytarz ekologiczny rangi krajowej, umożliwiający przemieszczanie się różnych gatunków zwierząt. Na w/w obszarze można spotkać następujące gatunki ptaków: kos (*Turdus merula*), kwiczoł (*Turdus pilaris*), pierwiosnek (*Phylloscopus collybita*), trznadel (*Emberiza citrinella*), remiz zwyczajny (*Remiz pendulinus*), pliszka żółta i siwa (*Motacilla flava* i *Motacilla alba*), grzywacz (*Columba*), sierpówka (*Streptopelia decaocto*), szpak (*Stzmiurnus vulgaris*), zaganiacz zwyczajny (*Hippolais icterina*), dzwoniec zwyczajny (*Chloris chloris*), pokrzewka ogrodowa i czarnołbista (*Sylvia borin* i *Sylvia atricapilla*), sikora modra i bogatka (*Cyanistes caeruleus* i *Parus major*), świergotek drzewny, polny i łąkowy (*Anthus trivialis*, *Anthus campestris* i *Anthus pratensis*), skowronek polny (*Alauda arvensis*), jaskółka brzegówka (*Riparia*

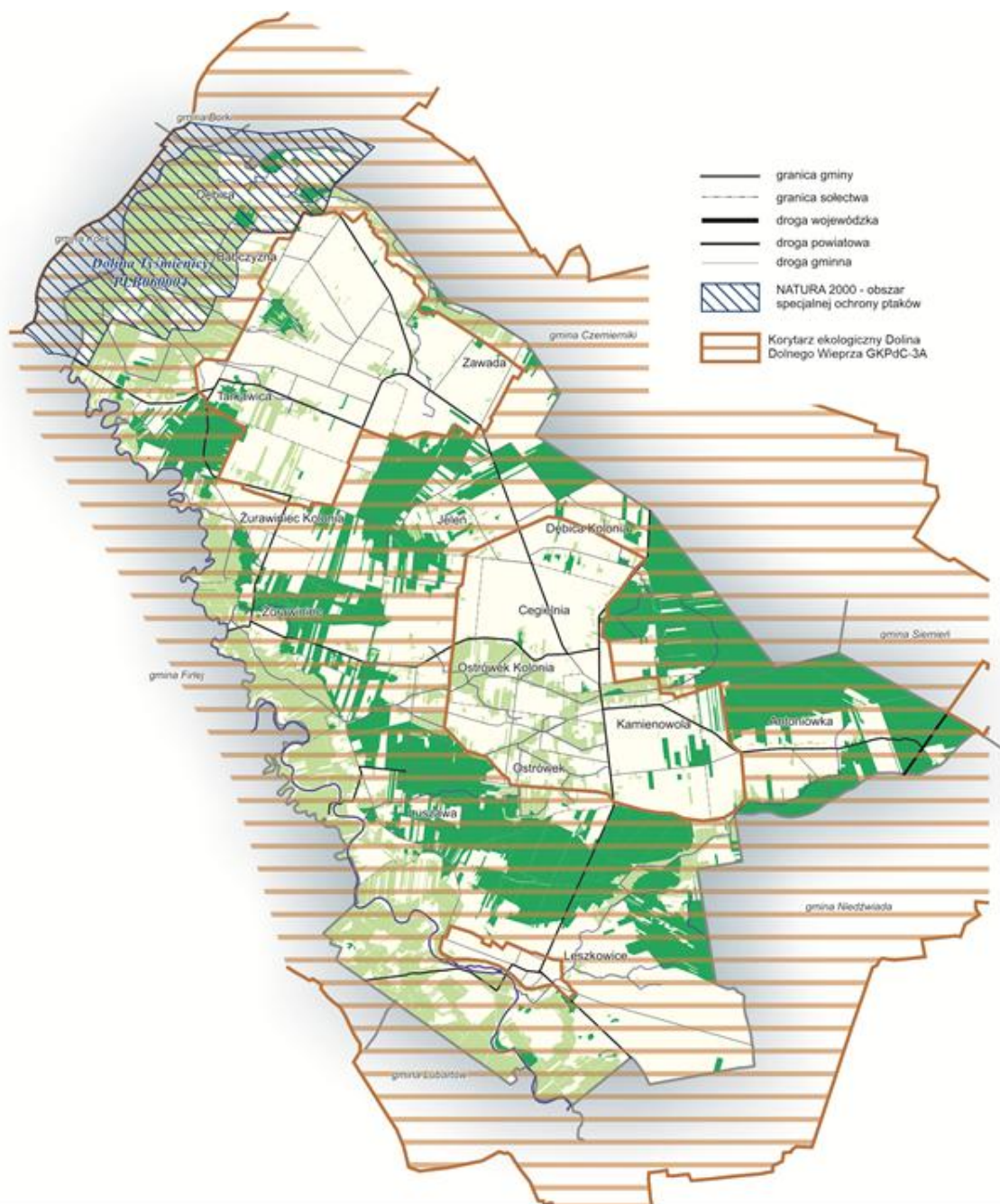
riparia), strzyżyk (*Troglodytidae*), dziwonia zwyczajna (*Carpodacus erythrinus*), poklęskwa (*Saxicola rubetra*), gąsiorek (*Lanius collurio*), srokosz (*Lanius excubitor*), pustulka zwyczajna (*Falco tinnunculus*), zimorodek zwyczajny (*Alcedo atthis*), myszołów zwyczajny (*Buteo buteo*). W okresie zimowym na Wieprzu można spotkać łabędzia krzykliwego (*Cygnus cygnus*) i niemego (*Cygnus olor*). Kompleksy leśne, graniczące zarówno z terenami pól uprawnych jak i z terenami łąk charakteryzują się bogatą różnorodnością gatunkową w gminie. W lasach tych można spotkać następujące gatunki ptaków: trznadle (*Emberizinae*), ziębę zwyczajną (*Fringilla coelebs*), grzywacza (*Columba*), kwiczoła (*Turdus pilaris*), gąsiorka (*Lanius*), dzwońca zwyczajnego (*Chloris chloris*), sikorkę bogatkę (*Parus major*), kosa (*Turdus merula*) oraz wilgę (*Oriolus oriolus*).

7.11. POWIĄZANIA PRZYRODNICZE

W obrębie przedmiotowego terenu występują obszary, które zostały dostrzeżone i docenione w Krajowej Sieci Ekologicznej (ECONET – PL), będącej częścią składową Europejskiej Sieci Ekologicznej (EECONET). Największe predyspozycje dla kształtowania powiązań przyrodniczych mają obszary związane z dolinami rzek. W ECONET – PL środkowy i dolny odcinek doliny rzeki Tyśmienica zaliczony został do biocentrum Poleskiego Obszaru Węzłowego o kodzie 27 M, który w północnej części gminy Ostrówek styka się z korytarzem ekologicznym doliny rzeki Wieprz o randze krajowej (kod 47 K). Pełni on w sieci funkcję łącznika pomiędzy biocentrami, strefami buforowymi oraz obszarami węzłowymi o randze krajowej i międzynarodowej [Liro 1998]. Sieć ECONET – PL wprawdzie nie posiada umocowania prawnego, to jednak jest istotną wytyczną polityki przestrzennej, czego wyrazem jest wprowadzenie sieci ekologicznej do dokumentów planistycznych wyższej rangi (krajowej i regionalnej).

W 2005 roku na zlecenie Ministerstwa Środowiska w ramach realizacji programu Phare PLO105.02 Zakład Badania Ssaków w Białowieży (obecnie Instytut Biologii Ssaków PAN) we współpracy z Stowarzyszeniem dla Natury „Wilk” oraz muzeum i Instytutem Zoologii PAN, opracował projekt korytarzy ekologicznych łączących europejską sieć Natura 2000 w Polsce (Jędrzejewski W., Nowak s., Stachura K., Skierczyński M., Mysłajek R., Niedziałkowski K., Jędrzejewska B., Wójcik J. M., Zalewska H., Pilot M., „2005, Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce, ZBS PAN, Białowieża”). **Zgodnie z opracowaniem z 2005 r., w strukturze krajowej sieci ekologicznej uwzględniony został korytarz GK PdC-4C Dolina Bugu–Lasy Parczewskie. Jest to korytarz o znaczeniu ponadregionalnym, łączący dolinę rzeki Bug z kompleksem leśnym Lasów Parczewskich. Jego funkcja polega na zapewnieniu ciągłości ekologicznej pomiędzy wschodnią granicą kraju a centralną częścią województwa lubelskiego, umożliwiając migrację gatunków związanych zarówno z dolinami rzecznyymi, jak i z siedliskami leśnymi.** Aktualizację projektu wykonano w latach 2010-2012. Opracowanie to stanowiło próbę kompleksowego określenia i zobrazowania kluczowych korytarzy migracyjnych umożliwiających przemieszczanie się gatunków zwierząt – zwłaszcza dużych ssaków – pomiędzy obszarami chronionymi w ramach sieci Natura 2000. Przez obszar gminy przebiega ponadlokalny korytarz ekologiczny Dolina Dolnego Wieprza GKPdC-3A. Jest to korytarz ponadregionalny, stanowiący ważny element krajowej sieci ekologicznej. Korytarz ten obejmuje dolinę rzeki Wieprz w jej dolnym biegu i pełni funkcję łącznika między kompleksem przyrodniczym doliny Wisły a obszarami położonymi w środkowej i wschodniej części kraju. Charakteryzuje się znaczną różnorodnością siedlisk – od łąk zalewowych i starorzeczy, poprzez zarośla wierzbowe, po fragmenty lasów łęgowych i grądowych – co sprzyja zachowaniu jego funkcji migracyjnej i bytowej dla wielu gatunków zwierząt, w tym ssaków drapieżnych, kopytnych oraz ptaków wodno-błotnych. Utrzymanie ciągłości przestrzenno-ekologicznej korytarza Doliny Dolnego Wieprza ma kluczowe znaczenie dla zachowania spójności systemu przyrodniczego na poziomie regionalnym i krajowym. W szczególności istotne jest ograniczanie barier migracyjnych, wynikających m.in. z rozwoju zabudowy, infrastruktury drogowej czy przekształceń hydrotechnicznych w dolinie rzeki. **Obecność korytarzy ekologicznych GK PdC-3A oraz GK PdC-4C w strukturze przyrodniczej regionu nakłada obowiązek uwzględniania ich integralności w dokumentach planistycznych, w szczególności w zakresie lokalizacji inwestycji mogących powodować fragmentację siedlisk lub ograniczenie drożności ekologicznej. Elementami destabilizującymi system ekologiczny w gminie są przede wszystkim liniowe bariery ekologiczne pochodzenia antropogenicznego, w tym drogi oraz infrastruktura techniczna.**

Rycina 23. Położenie gminy Ostrówek na tle korytarzy ekologicznych oraz obszarów objętych ochroną przyrodniczą

Źródło: opracowanie własne na podstawie źródło: <http://mapa.korytarze.pl>

Pomimo faktu, że projekt planu ogólnego dopuszcza na tym obszarze strefy planistyczne tj. strefy wielofunkcyjne z zabudową zagrodową, strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową jednorodziną, strefy produkcji rolniczej, strefy zieleni i rekreacji, strefy infrastrukturalne, strefy otwarte, strefy komunikacji, realizacja projektu dokumentu nie spowoduje pogorszenia powiązań przyrodniczych. Plan ogólny został opracowany w taki sposób, aby nie tylko umożliwić rozwój funkcji dopuszczonych w ramach stref planistycznych, ale również zachować i wzmocnić istniejące powiązania przyrodnicze.

KRAJOWY SYSTEM OBSZARÓW CHRONIONYCH

Gmina Ostrówek położona jest poza obecnym krajowym systemem obszarów chronionych, tj. nie obejmuje terenów wchodzących w skład parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych ani obszarów Natura 2000. Pomimo braku formalnie ustanowionych form ochrony przyrody, obszar gminy cechuje się znacznymi walorami środowiskowymi, wynikającymi przede wszystkim z obecności doliny rzeki Tyśmienicy oraz rozległych kompleksów leśnych i łąkowych o dużym znaczeniu biocenotycznym i krajobrazowym. Zgodnie z ustaleniami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego (PZPWL) na terenie gminy planowana jest rozbudowa systemu obszarów chronionych poprzez wyznaczenie i objęcie ochroną planistyczną Tyśmienickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Planowany obszar ochronny obejmować będzie najcenniejsze elementy środowiska przyrodniczego regionu, w tym dolinę rzeki Tyśmienicy wraz z jej terasami zalewowymi, starorzeczami i siedliskami podmokłymi, a także kompleks Lasów Czemiernickich, które stanowią ważne ogniwo systemu przyrodniczego województwa. Teren ten pełni funkcję korytarza ekologicznego łączącego dolinę Wieprza z obszarami leśnymi i torfowiskowymi we wschodniej części regionu, co sprzyja zachowaniu ciągłości ekologicznej i migracji gatunków. Objęcie ochroną tego obszaru będzie miało na celu zachowanie różnorodności biologicznej, utrzymanie walorów krajobrazowych oraz ograniczenie presji inwestycyjnej na obszarach o wysokiej wrażliwości przyrodniczej. Propozycja ta wpisuje się w działania wynikające z audytu krajobrazowego województwa lubelskiego, którego jednym z efektów jest identyfikacja krajobrazów priorytetowych wymagających objęcia odpowiednimi formami ochrony. Dla gminy Ostrówek wprowadzenie tej formy ochrony będzie miało znaczenie zarówno środowiskowe, jak i społeczno-gospodarcze:

- Z punktu widzenia ochrony przyrody, objęcie doliny Tyśmienicy i Lasów Czemiernickich ochroną krajobrazową pozwoli na zachowanie ciągłości ekologicznej oraz utrzymanie siedlisk cennych gatunków roślin i zwierząt, w tym gatunków związanych z siedliskami podmokłymi i leśnymi. Ograniczenie presji inwestycyjnej i racjonalne gospodarowanie przestrzenią sprzyjać będzie utrzymaniu równowagi ekologicznej oraz poprawie stanu środowiska, w tym jakości wód powierzchniowych i bioróżnorodności krajobrazu rolniczego.
- Z perspektywy społecznej i gospodarczej, objęcie ochroną tego terenu może przyczynić się do wzrostu atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej gminy, promując walory krajobrazowe doliny Tyśmienicy i terenów leśnych. Ochrona krajobrazu i zachowanie jego naturalnego charakteru sprzyja również rozwojowi form turystyki zrównoważonej – w tym turystyki pieszej, rowerowej i edukacyjnej – co może stanowić impuls dla lokalnej gospodarki.

Z punktu widzenia planowania przestrzennego, ustanowienie Tyśmienickiego OChK będzie sprzyjać zrównoważonemu rozwojowi gminy, poprzez kształtowanie zasad zagospodarowania przestrzennego z poszanowaniem wartości przyrodniczych i krajobrazowych. Odpowiednie uwzględnienie zapisów ochronnych w dokumentach planistycznych pozwoli na harmonijne łączenie funkcji przyrodniczej, rolniczej i rekreacyjnej, ograniczając ryzyko powstawania konfliktów przestrzennych oraz degradacji środowiska.

KONCEPCJA LUBELSKIEJ REGIONALNEJ SIECI EKOLOGICZNEJ

Lubelska Regionalna Sieć Ekologiczna (LRES) stanowi integralny element krajowego systemu przyrodniczego, którego celem jest zapewnienie ciągłości ekologicznej i przestrzennej siedlisk przyrodniczych w skali regionalnej oraz umożliwienie migracji i wymiany genetycznej populacji zwierząt i roślin. Sieć ta opiera się na układzie powiązań dolinnych i leśnych, obejmujących obszary o wysokich walorach przyrodniczych, krajobrazowych i ekologicznych, tworzących system łączący istniejące formy ochrony przyrody, takie jak parki krajobrazowe, obszary Natura 2000, rezerваты i obszary chronionego krajobrazu.

Na obszarze gminy Ostrówek przebiegają elementy regionalnej sieci ekologicznej, w tym korytarze dolinne i leśne, które stanowią kluczowe powiązania przyrodnicze o znaczeniu ponadgminnym. Korytarze dolinne cechują się wysokim stopniem zachowania naturalnych walorów środowiska i krajobrazu, co czyni je szczególnie predysponowanymi do pełnienia funkcji kanałów migracyjnych i dyspersyjnych dla wielu gatunków zwierząt, zwłaszcza ptaków, płazów, gadów i ssaków. Przez teren gminy przebiegają korytarze ekologiczne o układzie równoleżnikowym i południkowym, których przebieg wyznaczają doliny rzeczne oraz systemy leśne.

Najważniejsze z nich to:

- Korytarz doliny rzeki Tyśmienicy – przebiegający przez północną część gminy, łączący od południa Park Krajobrazowy „Pojezierze Łęczyńskie” z położonym na północ Obszarem Chronionego Krajobrazu „Pradolina Wieprza”. Dolina Tyśmienicy zachowała wysoki stopień naturalności i jest jednym z kluczowych elementów Lubelskiej Regionalnej Sieci Ekologicznej. Ze względu na występujące tu siedliska łąkowo-pastwiskowe, torfowiskowe, murawowe, wodne i leśne, obszar ten został zakwalifikowany jako ostoja przyrody o znaczeniu krajowym i międzynarodowym. Występują tu liczne gatunki ptaków wodno-błotnych, ryb i ssaków, objęte ochroną gatunkową, a sam obszar posiada status uznany w ramach systemów NATURA 2000, IBA (Important Bird Areas) oraz ECONET-PL.
- Korytarz doliny rzeki Wieprz – zlokalizowany w zachodniej części gminy, łączący od południa Nadwieprzański Park Krajobrazowy z Obszarem Chronionego Krajobrazu „Pradolina Wieprza”. Dolina ta pełni funkcję łącznika pomiędzy cennymi przyrodniczo terenami środkowego i dolnego Wieprza, zapewniając ciągłość siedlisk i możliwość migracji gatunków wodno-błotnych oraz ssaków o dużych wymaganiach terytorialnych.

Drugą grupę korytarzy w strukturze przyrodniczej gminy stanowią korytarze leśne, tworzone przez duże zwarte kompleksy leśne oraz systemy zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych. Kompleksy te pełnią funkcję elementów węzłowych sieci ekologicznej, będących miejscami koncentracji różnorodnych siedlisk oraz punktami biocentrycznymi w strukturze krajobrazu.

Do głównych elementów węzłowych korytarzy leśnych należą:

- w południowej części gminy – Las Brzezina, Las Zagórze i Las Mitros,
- we wschodniej części – lasy położone na obrzeżach kompleksu Lasów Czemiernickich, znajdującego się poza granicami gminy.

Dodatkowo, mozaikowy charakter użytkowania terenu – obejmujący układy rolno-leśne, rolno-łąkowe, leśno-łąkowe, a także tereny podmokłe oraz zadrzewienia i zakrzaczenia śródpolne – stanowi istotny czynnik wspierający utrzymanie bioróżnorodności i krajobrazowej spójności ekologicznej. Struktura ta sprzyja zachowaniu tzw. drożności ekologicznej krajobrazu, umożliwiając przemieszczanie się gatunków oraz utrzymanie funkcjonalnych połączeń pomiędzy naturalnymi ekosystemami.

Koncepcja Lubelskiej Regionalnej Sieci Ekologicznej, w tym system korytarzy ekologicznych przebiegających przez gminę Ostrówek, ma kluczowe znaczenie dla zachowania spójności przyrodniczej regionu, realizacji celów Polityki ekologicznej państwa oraz wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju w planowaniu przestrzennym.

Sposób zagospodarowania przestrzennego gminy ma kluczowe znaczenie dla funkcjonowania lokalnych ekosystemów oraz zachowania różnorodności biologicznej. Ukształtowanie struktury użytkowania terenu wpływa bezpośrednio na ciągłość przyrodniczą, poziom naturalności krajobrazu oraz zdolność środowiska do samoregulacji.

Na równowagę ekologiczną fizjocenoz stabilizująco oddziałuje system ekologiczny, rozumiany jako zespół wzajemnie powiązanych elementów przyrodniczych – węzłów, ciągów i korytarzy ekologicznych – tworzących sieć umożliwiającą przepływ energii, materii i informacji biologicznej. Im bardziej rozwinięta jest struktura tych powiązań, tym większa spójność ekologiczno-przestrzenna krajobrazu oraz odporność środowiska na zakłócenia zarówno zewnętrzne (np. działalność człowieka), jak i wewnętrzne (np. procesy sukcesyjne czy klęski ekologiczne).

Bezkolizyjnie funkcjonujący system ekologiczny umożliwi zasilanie ubogich przyrodniczo obszarów w biomasę i gatunki pochodzące z tzw. węzłów ekologicznych, które stanowią centra różnorodności biologicznej.

Elementy struktury przyrodniczej.

W systemie przyrodniczym gminy Ostrówek wyróżnia się trzy zasadnicze elementy strukturalne:

- węzły ekologiczne,
- ciągi ekologiczne,
- korytarze ekologiczne.

Choć powierzchnia węzłów ekologicznych na terenie gminy jest stosunkowo niewielka, ich rola w utrzymaniu funkcjonalności systemu przyrodniczego jest bardzo istotna. Pełnią one funkcję lokalnych centrów różnorodności biologicznej, miejsc koncentracji siedlisk i źródeł biotycznego zasilania dla otaczających ekosystemów.

Na analizowanym obszarze zidentyfikowano leśne obszary węzłowe, obejmujące:

- kompleks Las Mitros,
- lasy w miejscowościach Luszawa, Jeleń, Żurawiniec i Tarkawica,

oraz torfowiskowe obszary węzłowe, w tym:

- „Owce Bagno” – położone w pobliżu miejscowości Ostrówek,
- „Podjesionie” – w rejonie miejscowości Tarkawica.

Z uwagi na ich walory przyrodnicze, zdolność regeneracyjną oraz funkcję zasilającą inne elementy systemu, uznano je za węzły ekologiczne o randze lokalnej. Wszystkie te węzły pozostają w powiązaniu z ciągami i korytarzami ekologicznymi, które umożliwiają przepływ organizmów oraz materiału genetycznego.

Ciągi i korytarze ekologiczne

Zgodnie z definicją przyjętą przez Chmielewskiego (1998), ciągi ekologiczne stanowią „kanały przepływu materii, energii i informacji biologicznej w obrębie poszczególnych stref ekologicznych”. Na obszarze gminy występują dwa podstawowe typy ciągów:

- ciąg rzeczno-łąkowy,
- ciąg leśny.

Kluczową rolę w utrzymaniu stabilności środowiska i ciągłości ekologicznej pełnią dolina rzeki Wieprz oraz dolina rzeki Tyśmienicy. Obie charakteryzują się wysokim stopniem drożności przestrzennej, co umożliwia migrację gatunków i przepływ procesów ekologicznych w układzie północ-południe.

Poza głównymi korytarzami dolinnymi, w strukturze przyrodniczej gminy wyraźnie zaznacza się leśny korytarz Lasów Czemiernickich, będący elementem łączącym kompleks Lasów Parczewskich z kompleksem leśnym Annówka. Korytarz ten odgrywa ważną rolę w wymianie populacyjnej gatunków leśnych oraz w utrzymaniu spójności systemu przyrodniczego w skali ponadlokalnej.

Bariery ekologiczne

Na obszarze gminy występują również czynniki ograniczające drożność ekologiczną, stanowiące tzw. bariery ekologiczne. Należą do nich przede wszystkim:

- bariery liniowe, takie jak drogi o dużej szerokości przekroju poprzecznego i znacznym natężeniu ruchu (np. drogi wojewódzkie i powiatowe), które utrudniają migrację zwierząt, zwłaszcza drobnych ssaków i płazów,
- linie elektroenergetyczne napowietrzne, stanowiące istotne zagrożenie kolizyjne dla ptaków,
- zabudowa rozproszona i liniowa, szczególnie wzdłuż dróg, która rozcina przestrzeń krajobrazową i ogranicza możliwości przemieszczania się zwierząt.

W pewnych przypadkach także cieki wodne, mimo że pełnią funkcję korytarzy ekologicznych, mogą stanowić naturalne bariery dla niektórych gatunków roślin oraz zwierząt naziemnych.

Plan ogólny został opracowany w sposób zapewniający zachowanie ciągłości i integralności systemu przyrodniczego gminy, w tym korytarzy ekologicznych o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym, a także terenów pełniących funkcje buforowe pomiędzy obszarami zabudowy a obszarami chronionymi. Układ stref planistycznych oraz przyjęte wskaźniki urbanistyczne uwzględniają rozmieszczenie i zasięg elementów środowiska przyrodniczego, takich jak kompleksy leśne, doliny rzeczne, obszary łąkowe i zadrzewienia śródpolne, które stanowią podstawowe ogniwa systemu ekologicznego. W planie zachowano ciągłość terenów otwartych i zieleni naturalnej, w tym szczególnie w rejonach powiązań z doliną rzeki Wieprz, co umożliwia swobodną migrację gatunków i wymianę biocenotyczną pomiędzy obszarami cennymi przyrodniczo. Strefy intensywniejszego zagospodarowania (mieszkaniowe, usługowe i gospodarcze) zostały rozmieszczone w sposób skoordynowany z istniejącą strukturą osadniczą, co ogranicza presję na obszary naturalne i minimalizuje ryzyko fragmentacji siedlisk.

Ponadto, plan ogólny wprowadza rozwiązania przestrzenne sprzyjające równowadze pomiędzy rozwojem funkcji gospodarczych i osadniczych a potrzebą ochrony zasobów środowiska. Zachowano m.in. minimalne wskaźniki powierzchni biologicznie czynnej, ustalone w przepisach wykonawczych, a także wskazano tereny, na których priorytetem jest utrzymanie i wzmacnianie funkcji przyrodniczych. W efekcie realizacja ustaleń planu ogólnego nie powinna prowadzić do degradacji elementów systemu przyrodniczego gminy, lecz przeciwnie – umożliwić jego lepszą integrację z układem przestrzennym gminy.

7.12. WALORY PRZYRODNICZE, KRAJOBRAZOWE I KULTUROWE

O walorach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych decydują czynniki naturalne w postaci rzeźby terenu, elementy pokrycia naturalnego (lasy i inne formy zieleni) oraz czynniki antropogeniczne, mające swój wyraz w historycznym, a także współczesnym zagospodarowaniu terenu.

7.12.1. WALORY KRAJOBRAZOWE I PRZYRODNICZE

Cechą charakterystyczną, dominującą na terenie gminy Ostrówek jest krajobraz terenów otwartych, użytkowanych rolniczo. Tworzą go rozległe powierzchnie równinne - pola uprawne, liczne łąki i pastwiska, poprzecinane rowami melioracyjnymi i lokalnymi ciekami oraz rozproszoną zabudową o charakterze wiejskim.

Urozmaiceniem krajobrazu są kompleksy leśne położone w południowej części gminy – Las Brzezina, Las Zagórze i Las Mitros oraz we wschodniej części – lasy położone na obrzeżach kompleksu Lasów Czemiernickich, znajdującego się poza granicami gminy.

Na krajobraz kulturowy składają się również obiekty zabytkowe opisane w rozdziale „Dziedzictwo kulturowe”, zwłaszcza zespoły dworsko – parkowe ze starym drzewostanem.

7.12.2. OCHRONA PRZYRODY

Zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, formami ochrony przyrody w Polsce są: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów. Na terenie Ostrówek spośród wymienionych form ochrony przyrody występuje jedynie obszar Natura 2000, natomiast pozostałe formy nie zostały dotychczas ustanowione. Pomimo braku tych form ochrony, na terenie gminy występują liczne gatunki roślin i zwierząt objęte ochroną gatunkową, w tym gatunki charakterystyczne dla terenów podmokłych, łąkowych i leśnych. Ich obecność potwierdza wysoką wartość przyrodniczą lokalnych ekosystemów oraz konieczność zachowania ciągłości przestrzenno-ekologicznej doliny Tyśmienicy i sąsiednich obszarów.

Obszary NATURA 2000

Północna część doliny rzeki Tyśmienica, która jako jedyna na terenie objętym opracowaniem uzyskała status obszaru chronionego na podstawie przepisów *ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r.* Teren ten został objęty programem NATURA 2000 jako obszar specjalnej ochrony ptaków OSO „Dolina Tyśmienicy”, zajmując powierzchnię 640,4 ha, co odpowiada 7,1% powierzchni gminy. Potwierdzeniem wysokiej rangi walorów przyrodniczych tego obszaru, jest fakt nadania dolinie Tyśmienicy statusu ostoi ptasiej o znaczeniu europejskim (IBA) (Gromadzki i in. 1994), a także statusu ostoi ochrony przyrody (CORINE) również o znaczeniu europejskim. Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO) o kodzie PLB 060004 „Dolina Tyśmienicy” obejmuje Dolinę Tyśmienicy. Ostoja ta obejmuje dolinę tej rzeki na odcinku od miejscowości Ostrów Lubelski do miejsca, w którym rzeka łączy się z Wieprzyskiem, tj. starym korytarzem Wieprza (na zachód od miejscowości Tarkawica w gm. Ostrówek). Obszar ten położony jest w województwie lubelskim, na terenie powiatów: lubartowskiego, parczewskiego oraz radzyńskiego. W obszarze gminy Ostrówek ostoja zajmuje powierzchnię 640,4 ha w północnej jej części. Teren jest silnie zmeliorowany, a jego charakterystycznym elementem są kompleksy stawów rybnych, z których największy – o powierzchni około 790 ha – znajduje się w rejonie miejscowości Siemięń. W granicach obszaru znajduje się również niewielkie jezioro o nazwie „Jezioro”, a także rozległe wilgotne łąki z fragmentami turzycowisk, miejscowo porośnięte zaroślami wierzbowymi i olszynami. Znaczącą rolę w strukturze siedlisk odgrywają także szuwały trzcinowe i pałkowe, które zajmują około 20% powierzchni dużych stawów i nawet 40–50% powierzchni stawów małych. Część

obszaru obejmuje krasowe zapadlisko wypełnione torfowiskiem przejściowym, porośniętym przez łoży, osikę i brzozę, a otoczone przez Las Wólczyński, fragmenty pól uprawnych oraz doły potorfowe, które obecnie zajmuje kilkadziesiąt małych torfianek. Otoczenie obszaru stanowią głównie tereny rolnicze, jednak mozaikowy charakter siedlisk, bogata sieć hydrologiczna i różnorodność zbiorowisk roślinnych czynią ten obszar cenną ostoją dla licznych gatunków ptaków wodno-błotnych, których ochrona stanowi nadrzędny cel funkcjonowania tego obszaru Natura 2000. Dolina Tyśmienicy na odcinku objętym obszarem Natura 2000 położona jest w dwóch regionach fizyczno-geograficznych - z Regionu Polesia przechodzi w dole rzeki na teren Nizin Środkowopolskich. Ujściowy odcinek doliny stanowi fragment Pradoliny Wieprza. Dolina Tyśmienicy odznacza się wysokimi walorami przyrodniczymi. Zachowały się one, pomimo że znaczna część rzeki została skanalizowana (od źródeł do m. Jezioro), lub znacząco skrócono jej bieg (od m. Jezioro do ujścia do Wieprza pod Kockiem), a dolinę pocięto siecią rowów. Ze względu na różnicowany krajobraz, na który składają się różnorodne siedliska i biotopy, znajduje się tam bogata szata roślinna. W dolinie stwierdzono stanowiska chronionych i rzadkich gatunków roślin, np. lilie wodne grzybień białe i grążel żółty, najmniejszą roślinę kwiatową świata – wolfię bezkorzeniową, drapieżną rosiczkę, goryczka wąskolistna. Dolina rzeki ma zmienną szerokość, dawniej bagnista i zalewana, potem w dużej części pocięta została rowami melioracyjnymi. Jednak mimo drastycznych zmian, w dolinie zachowały się podmokłe łąki z fragmentami turzycowisk, miejscami występują zarośla wierzbowe i olszyny. Bardzo cennymi siedliskami są starorzecza, a także powstałe w efekcie ludzkiej działalności torfianki. Obszar doliny Tyśmienicy ma duże znaczenie dla ochrony ptaków - daje schronienie niezwykle liczny populacjom ptaków siewkowych: kulików, rycyków, bekasów, kaczek, rybitw i chruścieli. Warunkiem bytowania tak licznych populacji ptaków jest regularne koszenie łąk w dolinie, co skutecznie hamuje sukcesję i nie pozwala im zarastać. Dodatkowym atutem doliny są stawy w Siemieniu, których znaczną powierzchnię zajmują szuwary trzcinowe i pałkowe. W stawach tych pierzy się corocznie kilkaset osobników łabędzia niemego. W ostoi tej stwierdzono występowanie co najmniej 23 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej. 11 gatunków występujących tu ptaków uznawanych jest za gatunki zagrożone - umieszczono je w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt. Dolina stanowi również ważną ostoję wydry oraz kilku zagrożonych gatunków ryb. Poza tym występują tu takie gatunki roślin chronionych jak: grzybień biały, grążel żółty, bagno zwyczajne, kruszyna pospolita. Obszar doliny otoczony jest terenami rolniczymi. Potwierdzeniem wysokiej rangi walorów przyrodniczych tego obszaru, jest fakt nadania dolinie Tyśmienicy statusu ostoi ptasiej o znaczeniu europejskim (IBA) (Gromadzki i in. 1994), a także statusu ostoi ochrony przyrody (CORINE) również o znaczeniu europejskim. Dolina Tyśmienicy to ostoja ptasia o randze europejskiej E 64. W obszarze stwierdzono dotychczas występowanie ok. 270 gatunków ptaków, w tym ok. 150 lęgowych, z czego ok. 240 na stawach rybnych w Siemieniu, w tym 115 lęgowych i 3 prawdopodobnie lęgowe. Występuje tu co najmniej 28 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej. Z uwagi na wysoką liczebność populacji lęgowych przedmiotami ochrony w obszarze są zarówno ptaki zamieszkujące siedliska łąkowe (derkacz, kulik wielki, krwawodziób, rycyk, dubelt), wodne (podgorzałka, zielonka, rybitwa rzeczna, rybitwa białowąsa, rybitwa czarna, gęgawa, krakwa, cyranka) czy zarośla nadrzeczne (bączek, podróżniczek, wąsatka) jak i ptaki drapieżne (bocian czarny, błotniak stawowy, błotniak łąkowy, uszatka błotna, puchacz). Dolina Tyśmienicy stanowi jedną z najważniejszych w kraju ostoi lęgowych dla krakwy, podgorzałki, bączka, zielonki, derkacza, uszatki błotnej. W skali regionu jest to także ważne miejsce lęgowe baka, błotniaka stawowego, gęgawy i wąsatki. Ostoja jest także ważnym punktem dla migrujących ptaków wodno – błotnych (do przedmiotów ochrony należy migrująca populacja bociana czarnego, świstuna i rożeńca). Na stawach rybnych w Siemieniu pierzy się do 500 łabędzi niemych. Dolina Tyśmienicy i położone w jej obrębie stawy rybne są miejscem jesiennego koczowania licznej populacji bielika (do 100 osobników) i zimowania ok. 50 osobników. Dolina Tyśmienicy stanowi ważne miejsce koncentracji ptaków przelotnych i zimujących (minimum 20 000 osobników w latach 2004 – 2009), oraz istotne miejsce żerowiskowe dla gatunków gniazdujących w sąsiadującym obszarze Natura 2000 Lasy Parzewskie PLBo60006 (bielik, puchacz, bocian czarny, bocian biały). Ważne dla Europy gatunki zwierząt (z Zał. II Dyr. siedliskowej i z Zał. I Dyr. Ptasiej, w tym gatunki priorytetowe):

- [A229] *Zimorodek Alcedo atthis* - Jako siedliska zajmuje przede wszystkim doliny dużych, nieuregulowanych rzek z brzegami porośniętymi roślinnością zielną, krzewami i drzewami, koryta mniejszych rzek o stromych brzegach oraz urwiste skarpy stawów i jezior. Częściowo wędrowny – młode osobniki przenoszą się na zimę na zachód na południe od lęgowisk.
- [A054] *Rożeniec Anas acuta* - Należy do tak zwanych kaczek łąkowych, związanych z otwartym krajobrazem. Wiosną stada przelotnych rożeńców zatrzymują się w dolinach rzek czy zalewowych, ekstensywnie użytkowanych łąk i pastwisk. W całym areale lęgowym jest gatunkiem wybitnie wędrownym. Po lęgach (na pierzowiskach) koncentruje się na niewielkich, płytkich zbiornikach wodnych otoczonych szerokimi szuwarami. Jesienią, na wędrowkach, przebywa w dolinach

- rzecznych, na stawach, jeziorach, w ujściach rzek, lagunach, zalewach i zatokach. Zimuje w zachodniej Europie, północnej Afryce, basenie morza Śródziemnego, nad morzem Czarnym oraz Kaspijskim.
- [A056] *Płaskonos Anas clypeata (Spatula clypeata)* - Gniazduje na płytkich wodach, z rozległym lustrem wody i bogatą roślinnością. Preferuje jeziora i stawy z szerokim pasem roślinności wodnej i brzegowej, zalewowe doliny dużych rzek z sąsiedztwem torfianek, starorzeczy i rozlewisk oraz niezarośnięte, niskie i przejściowe torfowiska z otwartym lustrem wody. Gatunek migrujący, płaskonosy zimują głównie w zachodniej Europie.
 - [A050] *Świstun Anas penelope (Mareca penelope)* - Gatunek niełęgowy w Polsce. Większość populacji jest wędrowna, zdarzają się przypadki zimowania w Polsce, na zachodzie. Zimuje głównie u wybrzeży zachodniej i południowej Europy. Stawy w Siemieniu stanowią ważne miejsce przystankowe na trasie przelotu świstuna.
 - [A055] *Cyranka Anas querquedula (Spatula querquedula)* - W okresie lęgowym preferuje rozległe podmokłe łąki i pastwiska, w sąsiedztwie starorzeczy, torfianek, rowów, stawów rybnych, wyrobisk potorfowych czy rozlewisk wodnych. Rzadziej zdarza jej się gniazdować na dużych zbiornikach porośniętych obficie szuwarem. Lubi gdy roślinność tworzy urozmaiconą linię styku z lustrem wody. Gatunek migrujący, zimuje głównie w Afryce i Azji.
 - [A051] *Krakwa Anas strepera (Mareca strepera)* - Zasiedla śródlądowe lub słonawe, płytkie wody z bujną roślinnością wodną. Preferuje stawy hodowlane, jeziora eutroficzne, zalewowe doliny rzeczne ze starorzeczami oraz podmokłe łąki z bagnami. Unika zbiorników w sąsiedztwie lasów. Wędrowna, zimuje w zachodniej i południowej Europie.
 - [A043] *Gęgawa Anser anser* - Gniazduje na słonych i słodkich wodach, na akwenach zapewniających bezpieczne miejsca gniazdowania, w pobliżu dogodnych żerowisk (pola, łąki i pastwiska). Głównie w szuwarach na stawach hodowlanych, starorzeczach, jeziorach, torfiankach oraz brzegach rzek. Gatunek migrujący, zimuje w Europie, niewielka część polskiej populacji zimuje w kraju.
 - [A222] *Uszatka błotna Asio flammeus* - Zasiedla turzycowiska, torfowiska, bagna, pastwiska i łąki. Gniazda zakłada najczęściej na turzycowiskach w sąsiedztwie lub w niewielkiej odległości od zakrzaczeń. Częściowo wędrowna, odbywa niewielkie migracje sezonowe.
 - [A060] *Podgorzalka Aythya nyroca* - Gniazduje na stawach hodowlanych i innych zbiornikach wodnych z szuwarem porastającym szeroką część brzegu. Gatunek migrujący, zimuje w południowej Europie i północnej Afryce.
 - [A021] *Bąk Botaurus stellaris* - Zasiedla głównie rozległe szuwały trzcinowe (również pałkowe, kłociowe i turzycowe). Jego główne siedliska stanowią stawy hodowlane, eutroficzne jeziora, terasy zalewowe dolin rzecznych. Zimuje na zachodzie
 - [A215] *Puchacz Bubo bubo* - Gatunek osiadły – zasiedla ten sam teren przez cały rok. Gniazduje w lasach liściastych i mieszanych, borach bagiennych, dolinach rzecznych. Jako siedlisko wybiera miejsca w bliskiej odległości od dużych zbiorników wodnych, torfowisk, rozległych łąk stanowiących jego areał żerowiskowy.
 - [A067] *Gągoł Bucephala clangula* - Zasiedla wody płynące i stojące na terenach nizinnych, w sąsiedztwie starych (z reguły ponad 100-letnich) drzewostanów liściastych, mieszanych i iglastych, obfitujących w dziuple po dzięciole czarnym. Częściowo wędrowny, zimuje w Europie zachodniej, część populacji regularnie zimuje w kraju, na wybrzeżu i większości niezamarzniętych akwenów wodnych.
 - [A196] *Rybitwa białowąsa Chlidonias hybridus (Chlidonias hybrida)* - Gniazduje w koloniach, w szuwarach (najczęściej manny mielec), rzadziej na skraju trzcinowisk. Zasiedla zarastające stawy, płytkie jeziora, doliny rzeczne z rozlewiskami i starorzeczami z roślinnością pływającą, mokradła i zbiorniki retencyjne. Gatunek migrujący, zimujący głównie w Afryce i miejscami nad morzem Śródziemnym.
 - [A198] *Rybitwa białoskrzydła Chlidonias leucopterus* - Zasiedla tereny podmokłe, zwłaszcza płytkie, słodkowodne zbiorniki zlokalizowane pośród rozległych obszarów trawiastych. Gniazduje na bagnach, dolinach nizinnych rzek, stawach rybnych oraz jeziorach. W obszarze Dolina

- Tyśmienicy od wielu lat nie obserwowano populacji lęgowej (ale pojawiają się osobniki na przelotach). Wędrowna, zimuje w Afryce, Azji, Australii i Nowej Zelandii.
- [A197] *Rybitwa czarna Chlidonias niger* - Gniazduje w dolinach rzecznych z rozlewiskami i starorzeczami, na stawach rybnych i jeziorach w miejscach gdzie pojawiają się pływające kożuchy roślinności wodnej. Tworzy niewielkie kolonie. Sporadycznie zakłada gniazda na wyspach. Wędrowna, zimuje w Afryce.
 - [A031] *Bocian biały Ciconia ciconia* - Gniazda zakłada w pobliżu osad ludzkich, na słupach energetycznych czy dachach lub kominach budynków. Jako tereny żerowiskowe wykorzystuje doliny rzeczne, podmokłe łąki, rozległe pastwiska, turzycowiska i bagna. Migrant długodystansowy, zimuje głównie w Afryce.
 - [A030] *Bocian czarny Ciconia nigra* - Bocian czarny gniazduje w drzewostanach liściastych lub mieszanych w wieku powyżej 80 lat. Warunkiem występowania gatunku jest obecność dogodnych żerowisk: dolin rzecznych, kompleksów stawów rybnych, starorzeczy, podmokłych łąk, bagien i mokradeł. Grupy bocianów czarnych migrują na zimowiska w Afryce, zatrzymując się po drodze nad większymi zbiornikami wodnymi.
 - [A081] *Blotniak stawowy Circus aeruginosus* - Wędrowny ptak drapieżny. Zasiedla szuwały trzcinowe, pałkowe lub oczeretowe porastające stawy rybne, jeziora, starorzecza czy zbiorniki retencyjne. Gniazduje też w szuwarach z domieszką wierzb w dolinach rzecznych lub ziołoroślach porastających torfianki i rowy melioracyjne. Jako żerowisko wykorzystuje otwarte tereny łąk i pastwisk.
 - [A122] *Derkacz Crex crex* - Gatunek bardzo skryty, zasiedlający tereny otwarte i półotwarte. Preferujący wilgotne łąki i pastwiska użytkowane ekstensywnie oraz turzycowiska w dolinach rzek. Migrant dalekodystansowy, zimujący we wschodniej Afryce.
 - [A379] *Ortolan Emberiza hortulana* - Preferuje suche, silnie nasłonecznione siedliska. Wybiera otwarty krajobraz rolniczy głównie z łanami zbóż, gdzie gniazduje w alejach przydrożnych, zadrzewieniach nadwodnych i śródleśnych, sadach i niewielkich laskach. Gatunek migrujący, zimuje w Afryce na południe od Sahary oraz na Półwyspie Arabskim.
 - [A154] *Dubelt Gallinago media* - Preferuje tereny podmokłe, z wysokim (do 0,5 m pod poziomem gruntu) poziomem wody. Preferuje doliny rzek oraz torfowiska niskie, a dokładniej mikrosiedliska z niewysoką, mało zwartą roślinnością, wysokim poziomem wody oraz obecnością fragmentów odkrytej ziemi. Migrant dalekodystansowy, zimuje w Afryce.
 - [A075] *Bielik Haliaeetus albicilla* - Gniazda zakłada w kompleksach leśnych, w konarach starych drzew. Żeruje na zbiornikach wodnych – stawach rybnych, jeziorach, nad rzekami. Po sezonie lęgowym osobniki młodociane koncentrują się na wspólnych żerowiskach, w obszarze Dolina Tyśmienicy głównie na kompleksie stawów Siemień.
 - [A022] *Bączek Ixobrychus minutus* - Zasiedla rozległe szuwały trzcinowe, pałkowe lub zakrzaczenia rosnące w wodzie albo nad nią (np. kępy wierzb). Jego główne siedliska stanowią stawy hodowlane, jeziora, starorzecza, torfianki, wyrobiska potorfowe z dużą ilością szuwaru z poprzedniego roku. Gatunek terytorialny, zimuje głównie w Afryce.
 - [A338] *Gąsiorek Lanius collurio* - Gąsiorek najchętniej zasiedla tereny otwarte o zróżnicowanej strukturze, często formacje krzewiaste (również cierniste) na obszarach silnie nasłonecznionych. Występuje na łąkach, pastwiskach i torfowiskach niskich, z gruntów rolnych preferuje rozdrobione pola o szerokich, zakrzewionych miedzach, z zadrzewieniami i licznymi ugorami. W obszarach zurbanizowanych zasiedla pasy zakrzewień przydrożnych, sady, uprawy porzeczek oraz peryferia miast i wsi. Gatunek migrujący, zimuje w południowej Afryce.
 - [A184] *Mewa srebrzysta Larus argentatus* - Ptak z grupy tzw. „dużych mew”, dawniej uważanych za jeden gatunek (mewa srebrzysta), dziś rozdzielonych na kilka, z których zasięgi trzech (srebrzysta, białogłowa *Larus cachinnans* i romańska *Larus michahellis*) nakładają się na terenie Polski. Trudne do odróżnienia nawet dla doświadczonych ornitologów. Zasiedla duże kompleksy stawów rybnych, zbiorniki retencyjne, jeziora. Gniazduje na wyspach pośród kolonii mew śmieszek i mew siwych. W obszarze licznie występują w okresie poza lęgowym podczas spuszczenia wody ze stawów.

- [A177] *Mewa mała Larus minutus (Hydrocoloeus minutus)* - Mewa mała gniazduje na terenach bagiennych, porośniętych wynurzoną roślinnością brzegach rzek, płytkich jezior, stawach, mokradłach i zalewowych łąkach w dolinach rzek. Gatunek wędrowny, zimujący w zachodniej Europie i rejonie morza Śródziemnego.
- [A156] *Rycyk Limosa limosa* - Rycyk gniazduje na rozległych, podmokłych łąkach kośnych i pastwiskach w dolinach rzek. Preferuje płaty wyższej roślinności w pobliżu płytkich rozlewisk. Unika sąsiedztwa terenów zakrzaczonych i zadrzewionych. Wyjątkowo zajmuje spuszczone stawy rybne. Wycofuje się z nieużytkowanych regularnie łąk, porośniętych zwartą, wysoką roślinnością zielną. Gatunek migrujący, zimuje w Afryce.
- [A272] *Podróżniczek Luscinia svecica* - Podróżniczek preferuje siedliska o zróżnicowanej gęstości roślinności zielnej, z zespołami roślinności typowymi dla całkowicie zarastających zbiorników wodnych, od szuwarów po lasy bagienne. Wybiera siedliska na podłożu trwale zatrzymującym wody powierzchniowe. Najliczniej gniazduje w różnego typu łożowiskach, porastających torfowiska niskie, brzegi rzek, stawy rybne, wyrobiska potorfowiskowe. Wędruje głównie nocą pojedynczo lub w niewielkich skupiskach do 10 osobników.
- [A160] *Kulik wielki Numenius arquata* - Preferuje rozległe kompleksy podmokłych łąk i pastwisk, pozbawione zadrzewień i zakrzaczeń. Zasiedla również otwarte, niskie torfowiska i wilgotne łąki w dolinach rzek i sąsiedztwie zbiorników wodnych. Kulik wielki jest gatunkiem wędrownym, zimuje w zachodniej Europie i basenie morza Śródziemnego.
- [A323] *Wąsatka Panurus biarmicus* - Wąsatka zasiedla tereny podmokłe oraz zbiorniki wodne z rozległymi, gęstymi szuwarami trzcinowymi. Preferuje głównie jeziora i stawy z bagnistymi brzegami, graniczące z terenami otwartymi, bagnami, łąkami. Tworzy kolonie. Unika sąsiedztwa lasu. Osiedla, zimuje na obszarach łęgowskich.
- [A151] *Batalion Philomachus pugnax (Calidris pugnax)* - Gatunek występujący na podmokłych, trawiastych łąkach nad jeziorami, a także na zalewowych łąkach kośnych z roślinnością turzycową w dolinach rzek lub w otoczeniu torfowisk. Na przelotach często spotykany na spuszczeniach stawach rybnych, zaoranych polach, ścierniskach, płytkich rozlewiskach czy w ujściach rzek. Liczny w okresie migracji, zimuje w południowej Europie i Afryce.
- [A120] *Zielonka Porzana parva (Zapornia parva)* - Zasiedla stawy rybne, jeziora, starorzecza, torfianki o zróżnicowanej linii brzegowej, z niewielkimi fragmentami lustra wody, porośnięte roślinnością szuwarową. Gniazda zakłada też na podmokłych torfowiskach niskich o strukturze kępkowej. Występowanie gatunku uzależnione jest od poziomu wody. Zielonka jest ptakiem silnie terytorialnym. Migruje pojedynczo, nocą.
- [A119] *Kropiatka Porzana porzana* - Kropiatka zajmuje zróżnicowane tereny podmokłe. Szuwary turzycowe na obrzeżach stawów hodowlanych, jezior czy innych zbiorników wodnych, otwarte torfowiska czy wilgotne łąki z fragmentami turzycowisk, trzcinowisk z zarastającymi torfiankami. Gatunek wędrowny, zimuje głównie w południowej Europie i północnej Afryce.
- [A193] *Rybitwa rzeczna Sterna hirundo* - Gatunek zasiedlający bardzo szerokie spektrum siedlisk. Gniazduje m.in. w dolinach rzek, na jeziorach, stawach, zwirowniach, zbiornikach powyrobowiskowych, wilgotnych łąkach, pastwiskach i torfowiskach. Na zbiornikach wodnych czy rzekach preferuje wyspy, półwyspy i ławice piasku. Lęgnię się w pobliżu żerowisk w postaci wód stojących lub płynących zasobnych w ryby. Gatunek migrujący, zimuje głównie w zachodniej i południowej Afryce.
- [A162] *Krwawodziób Tringa totanus* - Preferuje wilgotne, zalewowe łąki kośne i pastwiska w dolinach rzek niżowych, mniej licznie zasiedla łąki na obrzeżach jezior i stawów. Na łęgowskich wymaga dostępu do płytko zalewanych zagłębień terenu, rozlewisk, mulistych brzegów starorzeczy lub płyczn na brzegach rzek. Gatunek migrujący, zimuje w strefie wybrzeży morskich.
- [A096] *Pustulka Falco tinnunculus* - Pustulka związana jest z terenami otwartymi, głównie krajobrazem rolniczym. Zasiedla obszary zadrzewione, sąsiadujące z gruntami rolnymi – polami, łąkami i pastwiskami. Chętnie zasiedla doliny większych rzek z rozległymi łąkami. Gatunek częściowo osiadły, zimuje w zachodniej i środkowej Europie, część populacji zostaje w kraju.
- [A127] *Żuraw Grus grus* - Związany jest z szerokim spektrum siedlisk wodnych i podmokłych. Do gniazdowania wybiera śródlądne mokradła, zabagnione doliny rzeczne, brzegi zbiorników wodnych

(takie jak stawy rybne, jeziora zbiorniki powyroboiskowe). Preferuje tereny o ograniczonej możliwości penetracji przez drapieżniki – olsy, łągi, torfowiska i brzegi zbiorników wodnych porośnięte szuwarem. Gatunek wędrowny, zimuje w zachodniej

- [A137] *Sieweczka obroźna Charadrius hiaticula* - Gniazduje na piaszczystych, żwirowych lub porośniętych niską roślinnością zielną terenach otwartych, zlokalizowanych w pobliżu płytkiej wody (brzegów starorzeczy, zastoisk wody, wypłyconych brzegów koryt nieuregulowanych rzek). Optymalne warunki lęgowe występują na nadmorskich plażach, intensywnie spasanych pastwiskach na tarasach zalewowych rzek czy piaszczystych wyspach. Rzadziej zakłada łągi na odsłoniętych dnach zbiorników wodnych takich jak spuszczone stawy, ze względu na efemeryczność takich siedlisk. Gatunek migrujący, zimuje w Europie i basenie morza Śródziemnego.
- [A142] *Czajka Vanellus vanellus* - Preferuje rozległe pastwiska z niską roślinnością i zalewowe, kośne łąki. Wymaga dostępu do płytkich mokradeł, obniżen z wodą, mulistych brzegów rzek lub starorzeczy. Coraz częściej kolonizuje pola uprawne. Migruje za dnia, w niewielkich stadach, zimuje w południowo zachodniej Europie oraz basenie morza Śródziemnego.
- [A153] *Kszyk Gallinago gallinago* - Gniazduje i żeruje na terenach podmokłych: torfowiskach, zalewowych łąkach w dolinach rzek, turzycowiskach lub na luźnych trzcinowiskach przy stawach rybnych i jeziorach, na śródleśnych bagnach, porębach lasów i łągów. Gatunek wędrowny, wyjątkowo zimujący w Polsce nad niezamarzającymi zbiornikami wodnymi.
- [A236] *Dzięcioł czarny Dryocopus martius* - Gatunek zasiedla wszystkie typy lasów, najliczniej w rozległych kompleksach leśnych. Preferuje starsze drzewostany powyżej 100 lat, o niedużym zwarciu, lubi gniazdować w łągach w dolinach dużych rzek. Rzadziej zajmuje zadrzewienia śródpolne, za żerowiska wykorzystuje wtedy sąsiednie lasy. Gatunek osiadły, zajmujący terytorium o powierzchni kilkuset ha.
- [A238] *Dzięcioł średni Dendrocoptes medius* - Gniazduje w starych lasach (z drzewostanem powyżej 120 lat) liściastych z dominującym udziałem dębów. Głównie w grądach, dąbrowach oraz nadrzecznych lasach łągowych. Preferuje lasy o zróżnicowanej strukturze pionowej i poziomej. Dzięcioł średni zimuje w miejscu gniazdowania.
- [A239] *Dzięcioł białogrzbity Dendrocopos leucotos* - Zasiedla różnowiekowe (głównie stare) drzewostany liściaste. Preferuje łągi, olsy, grądy i buczyny. Często występuje w drzewostanach położonych na obszarach podmokłych. Warunkiem występowania jest duży udział martwych drzew różnych gatunków w drzewostanie. Gatunek osiadły, terytorialny przez cały rok.
- [A246] *Lerka Lullula arborea* - Optymalnym siedliskiem występowania lerki są obrzeża suchych borów i sosnowych zagajników, śródleśne polany i zręby, suche murawy. W terenach rolniczych wybiera obszary z dużym udziałem wysp leśnych na glebach suchych o najniższej bonitacji. Unika zwartych i podmokłych lasów. Jest migrantem krótkodystansowym, zimuje w południowej Europie.
- [A294] *Wodniczka Acrocephalus plaudicola* - Gniazduje na rozległych i żyznych torfowiskach niskich (kępiastych i łąkowych). Wybiera miejsca z obfitą warstwą mchów, przymieszką położonych, zeszlých turzyc oraz kilkucentymetrowym poziomem wody między kępami. Gnieździ się również na podmokłych łąkach z wysokimi trawami i kępami turzyc. Gatunek migrujący.
- [A307] *Jarzębatka Sylvia nisoria* - Zasiedla głównie krajobraz rolniczy oraz doliny rzeczne ze zróżnicowanymi strukturalnie wielowarstwowymi zadrzewieniami. Zasiedla formacje krzewiste z pojedynczymi drzewami zarówno na terenach wilgotnych jak i suchych, nasłonecznionych, z ciernistymi krzewami. Jarzębatka jest migrantem dalekodystansowym, zimuje w Afryce.
- [A336] *Remiz Remiz pendulinus* - Zasiedla zakrzewienia wzdłuż rzek, jezior, stawów i innych zbiorników wodnych, często też skraje lasów łągowych we wczesnych stadiach sukcesji. Do gniazdowania istotna jest obecność drzew lub krzewów o zwisających, sprężystych gałęziach (jak wierzba, brzoza, topola czy olcha). Remiz migruje do południowo zachodniej Europy.
- [A371] *Dziwonia Carpodacus erythrinus* - Preferuje doliny rzeczne oraz obniżenia nadjeziorne i torfowiska, ale też groble stawów rybnych. Występuje zarówno na terenach nizinnych, wyżynnych jak i górskich. Gatunek migrujący, zimuje na zachodzie i południu Europy oraz w północnej Afryce.

Pomimo wysokich walorów przyrodniczych doliny, na jej terenie nie został stworzony żaden obszar ochrony przyrody. Zagrożenia ostoi wynikają z działalności człowieka i związane są z wypalaniem łąk i ich zaorywaniem, regulacją stosunków wodnych, ręcznym wydobywaniem torfu oraz

niezorganizowanym pozbywaniem się odpadów z gospodarstw domowych. Poważne niebezpieczeństwo dla doliny stanowi również usuwanie roślinności szuwarowej, tępienie ptaków rybożernych na stawach oraz wędkarstwo. Sztuczne odwadnianie i zaprzestanie koszenia łąk przyczynia się do wtórnej sukcesji, a tym samym wpływa inwazyjnie na osiadłe tam populacje ptaków. Obecność obszaru NATURA 2000 w przedmiotowym terenie oznacza duże prawdopodobieństwo, iż w procedurach uzgadniania przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, konieczne będzie sporządzenie ocen oddziaływania tychże inwestycji na obszar NATURA 2000

Gatunki roślin chronionych

Na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 5 stycznia 2012 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin, zinventaryzowano 7 gatunków objętych ochroną ścisłą: rosiczka okrągłolistna (*Drosera rotundifolia*), 2 storczyki (*Orchis incarnata* i *Orchis latifolia*), pomocnik baldaszkowy (*Chimaphila umbellata*), bagno zwyczajne (*Ledum palustre*), widłak jałowcowaty (*Lycopodium annotinum*) i widłak gwoździsty (*Lycopodium clavatum*) oraz 6 gatunków objętych ochroną częściową: grązel żółty (*Nuphar luteum*), konwalia majowa (*Convallaria maialis*), kalina koralowa (*Viburnum opulus*), płucnica islandzka (*Cetraria islandica*), kruszyna pospolita (*Frangula alnus*) i porzeczka czarna (*Ribes nigrum*).

7.12.3. OCHRONA ŚRODOWISKA KULTUROWEGO

Na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003r o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, na terenie gminy Ostrówek ochroną objęte są obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz obiekty umieszczone w wojewódzkiej i gminnej ewidencji dóbr kultury. Są to:

- ✓ obiekty wpisane do rejestru zabytków:
 - park dworski i aleja dojazdowa w Dębicy (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego Nr 73 z 2000 r., poz. 869) - najcenniejszy element krajobrazu kulturowego na terenie gminy podlegający ścisłej ochronie konserwatorskiej,
- ✓ gminna ewidencja zabytków:

Tabela 3. Wykaz obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków

Miejscowość	Obiekt	datowanie	własność	Lokalizacja oraz stan zachowania
Dębica	Park dworski	II poł. XIX w.	część gminnej, część prywatnej)	Pozostałość dworu – Park dworski zlokalizowany w północnej części Dębicy. Przy drodze gminnej Dębica – Babczyzna – Tarkawica Stan zachowania - zły, brak bieżącej pielęgnacji
Cegielnia	Cmentarz parafialny	ok. 1920 r.	parafia rzymskokatolicka	Przy drodze powiatowej Cegielnia – Ostrówek – Kolonia, prostopadłej do trasy Czemierniki – Ostrówek – Lubartów. Stan zachowania - dobry, układ cmentarza dobrze czytelny,
Kamienowola	Kapliczka przydrożna	Kapliczka przydrożna	Kapliczka przydrożna	Kapliczka przydrożna
Leszkowice	Kościół parafialny p.w. św.	Kościół parafialny p.w. św.	Kościół parafialny p.w. św.	Przy głównej trasie Lubartów – Leszkowice – Czemierniki Stan zachowania - dobry

Leszkowice	Kapliczka przydrożna	Kapliczka przydrożna	Kapliczka przydrożna	Przy trasie Lubartów – Leszkowice – Czemierniki. Na posesji Bielendy Lecha. Stan zachowania - dobry, dobry stan zachowania figury świętego Jana Nepomucena
Leszkowice	Cmentarz parafialny ok. 1922 r.	Cmentarz parafialny ok. 1922 r.	Cmentarz parafialny ok. 1922 r.	Przy głównej trasie Lubartów – Leszkowice Czemierniki. Droga pow. nr 1253 L Stan zachowania - dobry, układ cmentarza dobrze czytelny
Ostrówek	Kapliczka przydrożna	Kapliczka przydrożna	Kapliczka przydrożna	Kapliczka przydrożna
Zawada	Cmentarz kolonistów	Cmentarz kolonistów		Położony przy drodze polnej prostopadłej w kierunku zachodnim do drogi powiatowej w odległości ok. 200 m na zachód od drogi powiatowej Ostrówek – Kolonia – Kock Stan zachowania - zły, brak bieżącej pielęgnacji

W obszarze analizy znalezione zostały osady i ślady osadnicze świadczące o ciągłości osadnictwa od epoki kamiennej i mezolitu po okres nowożytny. Osadnictwo pradziejowe koncentrowało się głównie w dolinie rzeki Wieprz i w jej bezpośrednim sąsiedztwie. Na terenie gminy Ostrówek zlokalizowanych jest 158 stanowisk archeologicznych, zaewidencjonowanych podczas badań powierzchniowych Archeologicznego Zdzjęcia Polski (AZP).

Tabela 4. Wykaz stanowisk archeologicznych znajdujących się w wojewódzkiej ewidencji zabytków

L.p.	ZWERYFIKOWANA NAZWA MIEJSCOWOŚCI	OB. AZP	NR STAN	NR STAN W MIEJSC	CHRONOLOGIA	FUNKCJA STANOWISKA
1.	Babczyzna	69 - 81	86	1	okres halsztacki-okres lateński wczesne średniowiecze (do X w.)	śląd osadnictwa śląd osadnictwa
2.	Babczyzna	69 - 81	87	2	I-III okres epoki brązu okres nowożytny (XVIII w.)	śląd osadnictwa osada
3.	Babczyzna	69 - 81	88	3	pradzieje	śląd osadnictwa
4.	Babczyzna	69 - 81	89	4	wczesne średniowiecze (do Xw.)	śląd osadnictwa
5.	Babczyzna	69 - 81	90	5	Pradzieje nowożytność (XVIII w.)	śląd osadnictwa osada?
6.	Babczyzna	69 - 81	91	6	pradzieje	śląd osadnictwa
7.	Babczyzna	69 - 81	92	7	okres halsztacki-okres lateński	śląd osadnictwa
8.	Cegielnia	70 - 82	21	1	okres nowożytny	osada?
9.	Cegielnia	70 - 82	22	2	pradzieje nowożytność	śląd osadnictwa osada
10.	Cegielnia	70 - 82	23	3	okres nowożytny	osada?

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROJEKTU
PLANU OGÓLNEGO GMINY OSTRÓWEK

11.	Cegielnia	70 - 82	24	4	okres nowożytny	osada?
12.	Cegielnia	70 - 82	25	5	Pradzieje okres nowożytny	śląd osadnictwa osada
13.	Cegielnia	70 - 82	26	6	pradzieje późne średniowiecze okres nowożytny	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada
14.	Dębica	69 - 81	12	1	XVI w. XVII w. XVIII w. XIX w.	relikt zespołu dworskiego osada osada śląd osadnictwa
15.	Dębica	69 - 81	68	2	pradzieje XVIII w.	śląd osadnictwa osada?
16.	Dębica	69 - 81	69	3	XV w. XVII w. XVIII w.	śląd osadnictwa osada osada?
17.	Dębica	69 - 81	70	4	późne średniowiecze XVIII w.	śląd osadnictwa osada?
18.	Dębica	69 - 81	71	5	wczesne średniowiecze XVIII w.	śląd osadnictwa śląd osadniczy
19.	Dębica	69 - 81	72	6	wczesne średniowiecze (po X w. XVII w. XVIII w.	śląd osadnictwa osada? osada
20.	Dębica	69 - 81	73	7	wczesne średniowiecze (po X w. XV w. XVII w. XVIII w.	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada? śląd osadnictwa
21.	Dębica	69 - 81	74	8	wczesne średniowiecze późne średniowiecze	śląd osadnictwa osada?
22.	Dębica	69 - 81	75	9	pradzieje późne średniowiecze	śląd osadnictwa śląd osadnictwa
23.	Dębica	69 - 81	76	10	XV w.	śląd osadnictwa
24.	Dębica	69 - 81	77	11	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa
25.	Dębica	69 - 81	78	12	pradzieje	śląd osadnictwa
26.	Dębica	69 - 81	79	13	okres lateński (II w. p.n.e.) wczesne średniowiecze (po X w. XV w.	śląd osadnictwa osada (?) śląd osadnictwa
27.	Dębica	69 - 81	80	14	wczesne średniowiecze (do X w. wczesne średniowiecze (po X w. XV w.	śląd osadnictwa osada (?) śląd osadnictwa
28.	Dębica	69 - 81	81	15	pradzieje późne średniowiecze	śląd osadnictwa śląd osadnictwa
29.	Dębica	69 - 81	82	16	okres wpływów rzymskich wczesne średniowiecze (do Xw.) późne średniowiecze	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa
30.	Dębica	69 - 81	83	17	nieokreślo	śląd osadnictwa

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROJEKTU
PLANU OGÓLNEGO GMINY OSTRÓWEK

					ny XVII w. XVIII w.	osada osada
31.	Dębica	69 - 81	84	18	wczesne średniowiecze (po Xw.) XIV-XV w.	osada (?) osada (?)
32.	Jeleń	70 - 81	43	1	nieokreślony	śląd osadnictwa
33.	Jeleń	70 - 81	44	2	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa
34.	Kamienowola	70 - 82	27	1	wczesne średniowiecze XVI w. okres nowożytny	śląd osadnictwa osada (?) osada
35.	Kamienowola	70 - 82	28	2	XVI w. okres nowożytny	śląd osadnictwa osada
36.	Kamienowola	70 - 82	29	3	późne średniowiecze XVI w. okres nowożytny	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada
37.	Kamienowola	70 - 82	30	4	XVI w. okres nowożytny	osada? osada
38.	Kamienowola	70 - 82	31	5	XVI w. XVII w. okres nowożytny	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada
39.	Kamienowola	70 - 82	32	6	okres nowożytny	osada
40.	Kamienowola	70 - 82	33	7	okres nowożytny	osada
41.	Kamienowola	70 - 82	34	8	późne średniowiecze okres nowożytny	śląd osadnictwa osada
42.	Kamienowola	70 - 82	35	9	okres nowożytny	osada?
43.	Leszkowice	71 - 82	4	4	nieokreślony	kurhan
44.	Leszkowice	71 - 82	5	5	epoka brązu okres nowożytny	śląd osadnictwa osada
45.	Leszkowice	71 - 82	6	6	epoka brązu średniowiecze okres nowożytny	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada
46.	Leszkowice	71 - 82	7	7	okres nowożytny	osada
47.	Leszkowice	71 - 82	8	8	późne średniowiecze XVIII w. okres nowożytny	śląd sadnictwa osada? osada?
48.	Leszkowice	71 - 82	9	9	okres nowożytny	osada?
49.	Leszkowice	71 - 82	10	10	pradzieje późne średniowiecze okres nowożytny	śląd osadnictwa osada? osada?
50.	Leszkowice	71 - 82	11	11	pradzieje późne średniowiecze okres nowożytny	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada?
51.	Leszkowice	71 - 82	12	12	pradzieje średniowiecze okres nowożytny	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada?

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROJEKTU
PLANU OGÓLNEGO GMINY OSTRÓWEK

52.	Leszkowice	71 - 82	13	13	średniowiecze XVIII w. okres nowożytny	osada? osada osada
53.	Leszkowice	71 - 82	14	14	pradzieje późne średniowiecze XVIII w. okres nowożytny	śląd osadnictwa osada? osada osada
54.	Leszkowice	71 - 82	15	15	okres nowożytny	osada
55.	Leszkowice	71 - 82	16	16	późne średniowiecze okres nowożytny	śląd osadnictwa osada
56.	Leszkowice	71 - 82	17	17	okres nowożytny	osada
57.	Leszkowice	71 - 82	18	18	okres nowożytny	osada?
58.	Leszkowice	71 - 82	19	19	późne średniowiecze okres nowożytny	śląd osadnictwa osada?
59.	Leszkowice	71 - 82	20	20	okres nowożytny	osada?
60.	Leszkowice	71 - 82	21	21	okres nowożytny	osada?
61.	Leszkowice	71 - 82	22	22	późne średniowiecze okres nowożytny	śląd osadnictwa śląd osadnictwa
62.	Leszkowice	71 - 82	23	23	okres nowożytny	osada?
63.	Luszawa	70 - 81	29	4	nieokreślony	śląd osadnictwa
64.	Luszawa	70 - 81	45	5	nieokreślony	śląd osadnictwa
65.	Luszawa	70 - 81	46	6	wczesne średniowiecze (XI- XII w.)	śląd osadnictwa
66.	Luszawa	70 - 81	47	7	nieokreślony	śląd osadnictwa
67.	Luszawa	70 - 81	48	8	mezolit	obozowisko
68.	Luszawa	70 - 81	49	9	II okres epoki brązu	osada (?)
69.	Luszawa	70 - 81	50	10	nieokreślony	śląd osadnictwa
70.	Luszawa	70 - 81	51	11	nieokreślony wczesne średniowiecze (XII- XIV w.)	śląd osadnictwa osada
71.	Luszawa	70 - 81	52	12	II okres epoki brązu wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa śląd osadnictwa
72.	Luszawa	70 - 81	53	13	nieokreślony	śląd osadnictwa
73.	Luszawa	70 - 81	54	14	wczesne średniowiecze (XII- XIV w.)	śląd osadnictwa
74.	Luszawa	70 - 81	55	15	wczesne średniowiecze (do Xw.)	osada
75.	Luszawa	70 - 81	56	16	nieokreślony	śląd osadnictwa
76.	Luszawa	70 - 81	57	17	nieokreślony	śląd osadnictwa
77.	Luszawa	70 - 81	58	18	nieokreślony	śląd osadnictwa
78.	Luszawa	70 - 81	59	19	nieokreślony	śląd osadnictwa
79.	Luszawa	70 - 81	60	20	nieokreślony	śląd osadnictwa
80.	Luszawa	70 - 81	61	21	nieokreślony	śląd osadnictwa

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROJEKTU
PLANU OGÓLNEGO GMINY OSTRÓWEK

81.	Luszawa	71 - 81	71	1	pradzieje	śląd osadnictwa
82.	Luszawa	71 - 81	72	2	pradzieje XVII w.	osada (?) śląd osadnictwa
83.	Luszawa	71 - 81	73	3	pradzieje XVII w. XVIII w.	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa
84.	Luszawa	71 - 81	74	4	neolit	grób
85.	Luszawa	70 - 82	19	(6)*	wczesne średniowiecze okres nowożytny	śląd osadnictwa osada?
86.	Ostrówek	70 - 82	2	2	pradzieje średniowiecze okres nowożytny	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada?
87.	Ostrówek	70 - 82	3	3	epoka brązu okres nowożytny	śląd osadnictwa osada?
88.	Ostrówek	70 - 82	4	4	okres nowożytny	osada
89.	Ostrówek	70 - 82	5	5	okres nowożytny	osada?
90.	Ostrówek	70 - 82	6	6	pradzieje okres nowożytny	śląd osadnictwa osada?
91.	Ostrówek	70 - 82	7	7	okres nowożytny	osada?
92.	Ostrówek	70 - 82	8	8	średniowiecze okres nowożytny	śląd osadnictwa osada
93.	Ostrówek	70 - 82	9	9	późne średniowiecze okres nowożytny	śląd osadnictwa osada?
94.	Ostrówek	70 - 82	10	10	XVI-XVII w. XVI w.	osada osada
95.	Ostrówek	70 - 82	11	11	pradzieje XVI w.	śląd osadnictwa osada
96.	Ostrówek	70 - 82	12	12	pradzieje XVIII w. okres nowożytny	osada? osada osada
97.	Ostrówek	70 - 82	13	13	XVIII w. okres nowożytny	osada? osada
98.	Ostrówek- Kolonia	70 - 82	14	1	mezolit? epoka brązu XVI w.? okres nowożytny	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada? osada?
99.	Ostrówek- Kolonia	70 - 82	15	2	okres nowożytny	osada?
100.	Ostrówek- Kolonia	70 - 82	16	3	pradzieje okres nowożytny	śląd osadnictwa osada
101.	Ostrówek- Kolonia	70 - 82	17	4	XVIII w. okres nowożytny	osada? osada
102.	Ostrówek- Kolonia	70 - 82	18	5	późne średniowiecze okres nowożytny	śląd osadnictwa osada
103.	Ostrówek-	70 - 82	20	7	pradzieje	śląd osadnictwa

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROJEKTU
PLANU OGÓLNEGO GMINY OSTRÓWEK

	Kolonia/Luszawa				okres nowożytny	osada?
104.	Tarkawica	69 - 81	9	1	młodszy mezolit	obozowiska
105.	Tarkawica	69 - 81	10	2	wczesna epoka brązu –	śląd osadnictwa
106.	Tarkawica	69 - 81	11	3	paleolit schyłkowy pradzieje okres halsztacki – okres lateński wczesne średniowiecze (do X w.	obozowisko osada? osada? śląd osadnictwa
107.	Tarkawica	69 - 81	41	5	pradzieje - osada I-III okres epoki brązu okres halsztacki – okres lateński młodszy okres przedrzymski (A2) XVIII w.	osada osada osada śląd osadnictwa śląd osadnictwa
108.	Tarkawica	69 - 81	42	6	okres halsztacki – okres lateński XVII w. XVIII w.	śląd osadnictwa osada (?) osada (?)
109.	Tarkawica	69 - 81	43	7	pradzieje wczesna epoka brązu XVIII w.	śląd osadnictwa osada (?) śląd osadniczy
110.	Tarkawica	69 - 81	44	8	pradzieje	śląd osadnictwa
111.	Tarkawica	69 - 81	45	9	okres halsztacki – okres lateński XVIII w.	osada śląd osadnictwa
112.	Tarkawica	69 - 81	46	10	pradzieje epoka brązu – okres halsztacki XVIII w.	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa
113.	Tarkawica	69 - 81	47	11	nieokreślony	cmentarzysko kurhanowe?
114.	Tarkawica	69 - 81	48	12	I-III okres epoki brązu późne średniowiecze XVII w. XVIII w.	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada (?) śląd osadnictwa
115.	Tarkawica	69 - 81	49	13	neolit wczesne średniowiecze po X w. późne średniowiecze XVII w. XVIII w.	śląd osadnictwa osada śląd osadnictwa osada osada
116.	Tarkawica	69 - 81	50	14	późne średniowiecze XVII w. XVIII w.	śląd osadnictwa osada (?) osada (?)
117.	Tarkawica	69 - 81	51	15	I-III okres epoki brązu XVII w. XVIII w.	śląd osadnictwa osada (?) osada (?)
118.	Tarkawica	69 - 81	52	16	wczesne średniowiecze (po X w. XVII w.	śląd osadnictwa osada (?)

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROJEKTU
PLANU OGÓLNEGO GMINY OSTRÓWEK

119.	Tarkawica	69 - 81	53	17	wczesne średniowiecze (po X w. późne średniowiecze XVII w. XVIII w.	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada (?) osada
120.	Tarkawica	69 - 81	54	18	wczesne średniowiecze (po X w. XVII w.	śląd osadnictwa osada (?) osada (?)
					XVIII w.	
121.	Tarkawica	69 - 81	55	19	XI – XII w. XVIII w.	śląd osadnictwa osada (?)
122.	Tarkawica	69 - 81	56	20	wczesne średniowiecze (po X w. późne średniowiecze XVII w. XVIII w.	osada śląd osadnictwa osada (?) osada
123.	Tarkawica	69 - 81	57	21	XI – XII w. XIV w. XV w. XVI w. XVII w.	osada (?) śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada (?)
124.	Tarkawica	69 - 81	58	22	wczesne średniowiecze (po X w. XVII w.	osada (?) śląd osadnictwa
125.	Tarkawica	69 - 81	59	23	pradzieje XVII w.	śląd osadnictwa osada (?)
126.	Tarkawica	69 - 81	60	24	pradzieje I-III okres epoki brązu XI-XII w późne średniowiecze XVII w.	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada osada (?) osada
127.	Tarkawica	69 - 81	61	25	wczesne średniowiecze (po X w. XV w. XVII w. XVIII w.	śląd osadnictwa osada (?) osada osada
128.	Tarkawica	69 - 81	62	26	pradzieje wczesna epoka brązu wczesne średniowiecze (po X w. XV w. XVII w. XVIII w.	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada osada (?) osada osada
129.	Tarkawica	69 - 81	63	27	pradzieje VII – X/XI w. XVII w. XVIII w.	śląd osadnictwa osada osada osada (?)
130.	Tarkawica	69 - 81	64	28	I-III okres epoki brązu	śląd osadnictwa
131.	Tarkawica	69 - 81	65	29	wczesne średniowiecze XVII w. XVIII w.	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada
132.	Tarkawica	70 - 81	16	(4)*	nieokreślony	śląd osadnictwa
133.	Tyniec	71 - 81	70	(2)*	XIII w.	

134.	Zawada	69 - 81	66	1	XVII w. XVIII w.	osada osada (?)
135.	Zawada	69 - 81	67	2	wczesne średniowiecze (po X w. XVII w.	śląd osadnictwa śląd osadnictwa
136.	Żurawiniec	70 - 81	17	2	nieokreślony	śląd osadnictwa
137.	Żurawiniec	70 - 81	18	3	paleolit schyłkowy	śląd osadnictwa
138.	Żurawiniec	70 - 81	19	4	epoka brązu	śląd osadnictwa
139.	Żurawiniec	70 - 81	20	5	nieokreślony	śląd osadnictwa
140.	Żurawiniec	70 - 81	21	6	nieokreślony	śląd osadnictwa
141.	Żurawiniec	70 - 81	22	7	epoka brązu	śląd osadnictwa
142.	Żurawiniec	70 - 81	23	8	nieokreślony	śląd osadnictwa
143.	Żurawiniec	70 - 81	24	9	I-III okres epoki brązu	osada
144.	Żurawiniec	70 - 81	25	10	nieokreślony	śląd osadnictwa
145.	Żurawiniec	70 - 81	26	11	epoka brązu	śląd osadnictwa
146.	Żurawiniec	70 - 81	27	12	nieokreślony	śląd osadnictwa
147.	Żurawiniec	70 - 81	28	13	nieokreślony	śląd osadnictwa
148.	Żurawiniec	70 - 81	30	14	nieokreślony	śląd osadnictwa
149.	Żurawiniec- Kolonja	70 - 81	13	1	I-II okres epoki brązu	śląd osadnictwa
150.	Żurawiniec- Kolonja	70 - 81	14	2	nieokreślony	śląd osadnictwa
151.	Żurawiniec- Kolonja	70 - 81	15	3	epoka brązu	śląd osadnictwa
152.	Żurawiniec- Kolonja	69 - 81	96	5	wczesne średniowiecze (po X w. XVII w. XVIII w.	śląd osadnictwa osada (?) osada
153.	Żurawiniec- Kolonja	69 - 81	97	6	wczesny okres epoki brązu (I- III OEB) wczesne średniowiecze (po X w. XVII w. XVIII w.	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada osada
154.	Żurawiniec- Kolonja	69 - 81	98	7	wczesne średniowiecze XVII w. XVIII w.	śląd osadnictwa osada (?) osada (?)
155.	Żurawiniec- Kolonja	69 - 81	99	8	neolit XVII w. XVIII w.	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada (?)
156.	Żurawiniec- Kolonja	69 - 81	100	9	przed X w. XI-XII w. XVII w.	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada

Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

Park dworski i aleja dojazdowa w Dębicy - Park o charakterze krajobrazowym założony w II Poł. XIX w. - Pierwsza wzmianka w źródłach o Dębicy pojawia się w 1509, kiedy król Zygmunt I nadaje dobra Dębica hetmanowi Wielkiemu Koronnemu Mikołajowi Firlejowi. Przed 1862 dobra należą do rodziny Sierakowskich, po czym zostają sprzedane Ewerystowi Grodzickiemu. Po jego śmierci w 1875 Dębica przypada córce Stanisławie Grodzickiej, która włada nimi do 1910 r., po niej Czesław i Janina Grodzicy do 1944 r. Do Grodzickich na pocz. XX w. należały także dobra Jakubowice Murowane oraz Czemierniki

więc należy przypuszczać, że w Dębicy nie była ulokowana reprezentacyjna rezydencja rodu, a jedynie folwark z ogrodami użytkowymi i niewielkim parkiem. Park położony na terenie płaskim, a od północnej granicy łagodnie opada ku łąkom i stawom. Park podzielony jest na 2 części aleją klonową: część zachodnia z najstarszymi drzewami, dziedzińcem dworskim ze słabo czytelną aleją dojazdową oraz gazonem, oraz część wschodnią, w której mieścił się prawdopodobnie salon ogrodowy z kwietnikami wydzielony z każdej strony rzędami drzew. Wschodnią granicę stanowił szpaler grabowy. Po 1944 park uległ częściowemu zniszczeniu, do chwili obecnej zachowały się (w różnym stopniu) historyczne aleje oraz pojedyncze egzemplarze starodrzewu. Po II wojnie światowej zniszczeniu uległy także zabudowania dworskie włącznie z dworem, na którego fundamentach postawiono budynek mieszkalny. Nie zachowały się żadne budynki folwarczne ani gospodarce.

Kościół parafialny p.w. św. Józefa Oblubieńca NMP i św. Jana Chrzciciela w Leszkowicach - Przed przeróbkami w 1985 r. kościół nawiązywał do stylu narodowego w polskiej architekturze drewnianej. Prace zostały uzgodnione ze służbami konserwatorskimi. W pierwotnym założeniu kościół drewniany, posadowiony na podmurówce konstrukcji szkieletowej wypełnionej warkoczami słomymoczonymi w roztworze gliny, ze ścianami oszalowanymi od wewnątrz i z zewnątrz. Obecnie nawa i prezbiterium od wewnątrz ściany szkieletowe, z zewnątrz ceglane, zakrystia i kaplica boczna murowana z cegły, kruchta i wieża drewniane konstrukcji szkieletowej. Bryła kościoła na rzucie prostokąta z przylegającym od północy zamkniętym trójbocznym prezbiterium, z zakrystią od zachodu, kruchtą i czterokondygnacyjną wieżą zamkniętą dachem dwuspadowym, na prezbiterium trójpołaciowym, wieża z ostrosłupowym dachem czteropołaciowym z krzyżem, na kalenicy nawy sygnaturka. Wszystkie dachy kryte blachą. W elewacji frontowej wieża z oknem na pierwszej i trzeciej kondygnacji przedzielone daszkami. Elewacje boczne niezdobione w wątku ceglanym.

Kościół parafialny p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej w Ostrówku-Kolonii - Parafia w Ostrówku - Kolonii została erygowana w 1921 r. Kościół w Ostrówku - Kolonii powstał na bazie dawnego dworu Grodzickich nabytego przez parafian od Michała Szymony. Adaptacja budynku została dokonana przez inż. Architektka Bogdana Krauzego. Wnętrze kościoła utrzymane jest w stylu neobarokowym. W ołtarzu głównym znajduje się kopia obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej przywieziona z Częstochowy w 1921 roku. Budynek kościoła otoczony ogrodzeniem murowanym z żeliwną bramą z lat 20-tych XX w

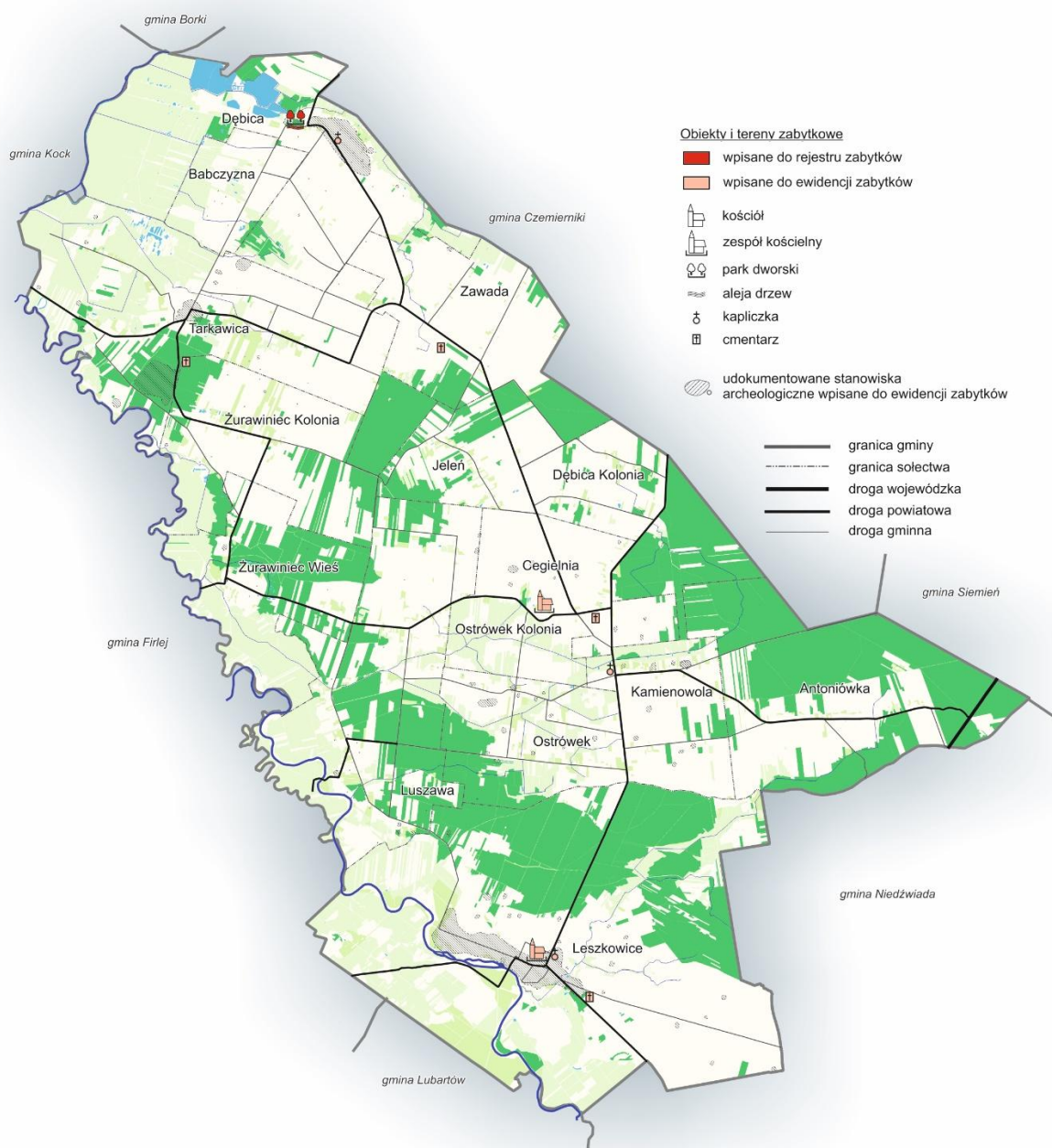
Kapliczki przydrożne - Liczne na terenie Polski kapliczki i krzyże przydrożne są materialnym świadectwem wierzeń, zwyczajów ale także wydarzeń historycznych, które upamiętniały wydarzenia, bardzo często o wymiarze jednostkowym, odnoszącym się do konkretnej rodziny czy postaci. Miejsce, w którym postawiono kapliczkę bądź krzyż nigdy nie było przypadkowe i zawsze miało swoje uzasadnienie. Kapliczki najczęściej mają charakter dziękczynny oraz błagalny. Ich fundatorami najczęściej byli mieszkańcy danej wsi, często pojedyncze osoby czy też rodziny, ale także właściciele okolicznych ziem. W Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Ostrówek ujęto do tej pory 3 kapliczki. Gminna Ewidencja Zabytków jest zbiorem otwartym i w porozumieniu z LWKZ Wójt Gminy Ostrówek może wprowadzić do GEZ kolejne kapliczki.

Kapliczka w Kamienowoli z połowy XIX w. (remontowana w XXI w.). - Kapliczka powstała po połowie XIX w. W XXI w. gruntownie remontowana – tradycyjne materiały i techniki zastąpiono płytkami ceramicznymi co odebrało jej autentyczny, zabytkowy charakter. Murowana z cegły, pierwotnie otynkowana, obecnie oblicowana płytkami ceramicznymi. Bryła na planie kwadratu zamknięta daszkiem namiotowym pokrytym blachodachówką, z drewnianym krzyżem w szczycie. Elewacje: naroża pierwotnie ujęte pilastrami z wydatnymi kapitelami tworzącymi profilowane gzymsy - obecnie ceramiczne „pilastry” z prostymi wykonanymi z płytek gzymsami. Górna część z trzystronnymi arkadowymi wnękami, obecnie wypracowane płytkami, obramienie arkady obrobione płytkami w jaśniejszym kolorze. Elewacje pierwotnie zaakcentowane profilowanym gzymsem wieńczącym obecnie obite blachą

Kapliczka w Leszkowicach z figurą św. Jana Nepomucena – figura z XIX w. - murowana kapliczka wybudowana na miejscu drewnianej kapliczki domkowej na przełomie XX i XXI wieku, w kapliczce drewniana figurka św. Jana Nepomucena pochodząca z XIX w. Stara drewniana kapliczka konstrukcji słupowej, była oszalowana deskami z dwuspadowym daszkiem, z otworem w licu przesłoniętym parapetem oraz z figurką św. Jana Nepomucena. Obecnie murowana, otynkowana, bryła na rzucie zbliżonym do kwadratu, zamknięta daszkiem namiotowym pokrytym blachą z metalowym krzyżem. Elewacja frontowa niezdobiona z otworem wejściowym łukowato zamkniętym; elewacje boczne ujęte w narożach lizenami z prostokątnymi oknami łukowo zamkniętymi z łukowatym nadprożem. Elewacja tylna ślepa ujęta w narożach lizenami. Wewnątrz figura św. Jana Nepomucena pochodząca z XIX w.

Kapliczka w Ostrówku z ok. połowy XIX w. - Kapliczka wybudowana ok. połowy XIX w. Murowana, na rzucie zbliżonym do kwadratu. Bryła nieprzekształcona, dwukondygnacyjna, zamknięta daszkiem namiotowym pokrytym blachą z metalowym ażurowym krzyżem na szczycie. Elewacja frontowa oraz boczne elewacje ujęte pilastrami. Pomiedzy pilastrami od frontu znajduje się arkadowa wnęka z figurką Serca Pana Jezusa (pierwotnie w kapliczce figurka św. Jana Nepomucena). W elewacjach bocznych arkadowe płyciny, elewacja tylna nie zdobiona, ślepa. Elewacje zaakcentowane gzymsem międzykondygnacyjnym oraz profilowanym gzymsem wieńczącym.

Rycina 24. Ochrona dziedzictwa kulturowego na terenie gminy Ostrówek

Źródło: opracowanie własne

8. NATURALNA ODPORNOŚĆ ŚRODOWISKA NA DEGRADACJĘ ORAZ JEGO ZDOLNOŚĆ DO REGENERACJI

Odporność środowiska przyrodniczego na degradację należy rozumieć jako zdolność do zachowania wewnętrznej równowagi, mimo naruszenia jej przez czynniki zarówno pochodzenia naturalnego jak i sztucznego. O ogólnej odporności na degradację decydują takie elementy środowiska naturalnego jak: rzeźba terenu, biosfera, hydrosfera oraz pedosfera. Ocena odporności środowiska przyrodniczego na degradację umożliwi uchwycenie tych komponentów, które cechują się najmniejszą odpornością na czynniki niszczące, dzięki czemu możliwe będzie podjęcie odpowiednich środków ochrony tychże elementów, determinując tym samym sposób zagospodarowania i użytkowania tych obszarów.

8.1. ODPORNOŚĆ LITOSFERY

Rzeźba terenu, o ile nie podlega intensywnym bieżącym procesom geomorfologicznym, stanowi jeden z najtrwalszych elementów środowiska. Jej antropogeniczne przekształcenia mogą być skutkiem wielkoskalowych inwestycji hydrotechnicznych, górniczych, czy drogowych. Obecnie na terenie objęty opracowaniem, zasadnicze rysy rzeźby terenu nie ulegają przeobrażeniom. Nie oznacza to jednak, że niezmiennym pozostaje również krajobraz. Na terenie gminy występują bowiem obszary predestynowane do występowania ruchów masowych ziemi, które skoncentrowane są wzdłuż krawędziowej doliny rzeki Wieprz oraz wzdłuż starorzecza Wieprzysko na zachód od miejscowości Tarkawica. Procesy denudacyjne prowadzą do powstawania osuwisk, a tym samym do stopniowego przekształcania powierzchni terenu. Do procesów naturalnych, w dużym stopniu kształtujących krajobraz naturalny gminy, zaliczyć należy zalewy wezbraniowe w dolinach rzek. Na powyższe zjawisko narażone są znaczne obszary położone w dolinie Tyśmienicy (płn. część gminy) i Wieprza (płd. – zach. część gminy) oraz mniejsze - w dolinie Wieprzyska, związane zazwyczaj z okresem wiosennych roztopów. W okolicach miejscowości Babczyzna, Dębica oraz na odcinku pomiędzy Żurawińcem a Żurawińcem – Kolonią występują grunty narażone na degradację naturogeniczną i uprawową. Tereny zagrożone tego rodzaju degradacją związane są z obszarami o większych spadkach lub zbudowanymi z materiałów mało spoiwych i występują zarówno w obrębie gruntów ornych (bardziej narażone) jak i pod lasami. Niemal na całej powierzchni opisywanego obszaru, wyjątek stanowią obszary leśne, wyróżniają się tereny zajęte pod zabudowę rozproszoną (zagrodową) o charakterze głównie mieszkaniowym. W większych miejscowościach (Ostrówek – Kolonia i Leszkowice) obszary zabudowane pełnią także funkcje administracyjne czy usługowe. Inną nieco formą antropogenicznej degradacji terenu jest eksploatacja surowców mineralnych. Na terenie gminy zidentyfikowano 2 wyrobiska powstałe na skutek wydobycia surowców budowlanych (piaski, żwiry), które znajdują się w miejscowości Dębica – Kolonia i w Leszkowicach. Miejsca powyrobiskowe mają zazwyczaj niewielką powierzchnię, natomiast ich głębokość wynosi odpowiednio 5 m (Dębica – Kolonia) i 6 m (Leszkowice). Powszechnie na obszarze całej gminy są antropogeniczne formy rzeźby – nasypy i wcięcia drogowe oraz groble.

8.2. ODPORNOŚĆ BIOSFERY

Istotnym elementem przyrodniczym są lasy. Odporność szaty roślinnej na degradację zależy od odporności na degradujące działania czynników pochodzenia naturalnego (szkodniki, choroby) oraz od odporności na degradujące działania czynników pochodzenia antropogenicznego, które w znacznym stopniu uzależnione są od stanu oraz od wielkości zasobów leśnych. Na terenie gminy przeważają siedliska borowe, cechujące się niską odpornością na degradację. Obszary leśne, za wyjątkiem Lasów Czemiernickich, stanowią rozdrobnione powierzchnie leśne, co znacznie obniża stabilność, żywotność oraz trwałość tych drzewostanów. W grupie czynników biotycznych mających wpływ na stan zdrowotny lasów wymienia się owady, zwierzęta łowne oraz grzyby patogeniczne, powodujące choroby bądź zamieranie drzew. Skład gatunkowy drzewostanów, a zwłaszcza zawartość gatunków liściastych jest istotnym wskaźnikiem opisującym wrażliwość w/w ekosystemu na degradację. Dominujący udział sosny (*Pinus*) w lasach gminy, sprzyja występowaniu wielu szkodników owadzych tj.: brudnica mniszka (*Lymantria monacha*) czy borecznik sosnowiec (*Diprion pini*). Na szkody wywoływane przez zwierzynę łowną, głównie jelenie (*Cervus elaphus elaphus*) i sarny (*Capreolus capreolus*), najbardziej narażone są uprawy oraz młodniki. Natomiast z grzybów pasożytniczych największe zagrożenie stwarza huba korzeniowa, a dokładniej korzeniowiec wieloletni (*Heterobasidion annosu*). Zagrożenia abiotyczne są powodowane występującymi w ostatnich latach anomaliami pogodowymi, m.in. obniżeniem średniorocznych opadów oraz wzrostem temperatur, co istotnie zwiększa podatność lasów na wszelkiego rodzaju choroby. W grupie czynników antropogenicznych, zjawiskiem zagrażającym lasom gminy są

pożary. Pożarem wielkoprzestrzennym zagrożone są Lasy Czemiernickie oraz kompleksy leśne w Leszkowicach i w Tarkawicy.

8.3. ODPORNOŚĆ PEDOSFERY

Odporność pokrywy glebowej analizuje się dla potrzeb planowania przestrzennego głównie pod kątem jej podatności na erozję wodną, erozję wietrzną, degradację chemiczną oraz zmiany stosunków wodnych. Są to zagrożenia typu obszarowego, mogące istotnie determinować sposób zagospodarowania oraz użytkowania terenu.

Obszar gminy narażony jest na występowanie erozji wietrznej. Czynniki kształtującymi nasilenie tej erozji są: podatność materiału glebowego na wywiewanie, wilgotność gleby, prędkość wiatru, położenie w terenie, czas i sposób prowadzenia zabiegów uprawowych oraz stopień pokrycia roślinnością. Znaczne obszary narażone są na silną deflację, kształtującą się na poziomie powyżej 30 t/ha/rok, głównie na terenach o ubogich glebach piaszczystych w niezalesionych częściach gminy z dominacją utworów piaszczystych i pyłowych, najbardziej podatnych na wywiewanie. W dolinach rzek Wieprza i Tyśmienicy występuje deflacja słaba, nieprzekraczająca 15 t/ha/rok. Sołectwa położone w zachodniej części gminy narażone są deflację średnią na poziomie 15 – 30 t/ha/rok.

Istotnym zagrożeniem dla gleb, jest ich silne zakwaszenie, co znacznie ogranicza możliwości produkcyjne tego obszaru. Gleby o odczynie kwaśnym stanowią utrudnienie w pobieraniu przez rośliny składników pokarmowych oraz ułatwiają przyswajanie metali ciężkich, przez co tego typu gleby w praktyce rolniczej należy traktować jako zdegradowane. Zabiegiem niezbędnym do zrównoważenia zakwaszenia gleb wywołanego stosowaniem nawozów jest ich wapnowanie.

W gminie dominują gleby biellicowe i pseudobiellicowe wykształcone na piaskach i piaskach gliniastych w 5 i 6 kompleksie glebowo – rolniczym. W przeważającej części są to gleby o małych zasobach wody potencjalnie dostępnej (90 – 125 mm). W północnej części omawianego obszaru, w pobliżu miejscowości Dębica i Tarkawica występują gleby o średnich zasobach wody potencjalnie dostępnej (125 – 170 mm). Oznacza to odpowiednio małe i średnie możliwości retencjonowania wody w glebie, a jednocześnie małą i średnią odporność na modyfikację stosunków wodnych. Wysokie zasoby wody potencjalnie dostępnej (170 – 300 mm) cechują gleby koncentrację których obserwuje się w północnej i zachodniej części analizowanego terenu, wzdłuż dolin rzeki Tyśmienica i Wieprz.

Najbardziej wrażliwe na zmiany stosunków wodnych są gleby hydrogeniczne: torfowe i mułowo – torfowe, pod użytkami zielonymi, koncentrujące się w dolinach rzecznych. Odwodnione tracą nie tylko wartości produkcyjne, ale także ekologiczne.

8.4. ODPORNOŚĆ HYDROSFERY

Hydrosfera stanowi geokomponent najbardziej wrażliwy i najbardziej narażony na przekształcenia i degradację. O odporności środowiska wodnego na zanieczyszczenia w głównej mierze decydują takie czynniki jak: wielkość przepływu wód płynących, spadek podłużny koryta, roczna

i wieloletnia amplituda przepływów, stan odbudowy biologicznej koryt rzecznych oraz wielkość ładunku zanieczyszczeń dopływających do odbiornika. Cieki wodne na terenie gminy (poza Wieprzem oraz Tyśmienicą cechującymi się największą zdolnością do samooczyszczania), z uwagi na minimalne przepływy, są bardzo podatne na zanieczyszczenia. Niewielkie fragmenty lasów nadrzecznych stanowią naturalny filtr, który ogranicza spływ nawozów sztucznych z okolicznych gruntów rolnych, ograniczając w ten sposób proces eutrofizacji rzeki. Zorganizowane zrzuty ścieków są niewielkie i występują one w miejscowościach Leszkowice oraz Ostrówek – Kolonia. Istotnym problemem są niekontrolowane zrzuty ścieków nieczyszczonych.

Wielkość zagrożenia jakości wód podziemnych zależy od głębokości ich występowania, stopnia izolacji od powierzchni terenu przez utwory słaboprzepuszczalne, sposobu użytkowania terenu i położenia ognisk zanieczyszczeń. O skali potencjalnego zagrożenia pierwszego poziomu wodonośnego, decyduje stopień przepuszczalności utworów powierzchniowych. Wydzielonym klasom przepuszczalności skał i gruntów przypisano orientacyjne współczynniki filtracji (opracowane wg danych Z. Pazdro, 1983). Zróznicowanie przepuszczalności skał wg wielkości współczynnika filtracji daje możliwość porównywalnej oceny ilościowej prędkości poruszania się wody w skale, w warunkach pełnego nasycenia wodą.

8.5. ODPORNOŚĆ ATMOSFERY

Na obszarze objętym opracowaniem nie występują większe przeszkody terenowe, za wyjątkiem zwartych kompleksów leśnych występujących: we wschodniej części gminy – kompleks Lasów Czemiernickich, w miejscowości Tarkawica - Las Dębica oraz w okolicach Leszkowic – Las Zagórze, Las Brzezina i Las Mitros. Rzeźba terenu jest monotonna, brak jest wyraźnych zagłębień terenowych, dlatego istnieje małe prawdopodobieństwo zalegania zanieczyszczeń w przyziemnej warstwie atmosfery. W związku z powyższym obszar gminy uznaje się jako korzystny pod względem parametrów przewietrzania, co sprzyja szybkiemu usuwaniu zanieczyszczeń pyłowych i gazowych w atmosferze.

Oceniając sumaryczną odporność środowiska gminy:

- za obszary o dużej odporności należy uznać zwarte kompleksy leśne o powierzchni co najmniej 10 ha, z drzewostanami zgodnymi lub częściowo zgodnymi z siedliskami,
- za obszary o średniej odporności należy uznać siedliska łąkowe i torfowe, koncentracje zieleni śródpolnej (zadrzewienia, zarośla),
- za obszary o małej odporności należy uznać obszary pozbawione trwałej szaty roślinnej (zalesień, zadrzewień, zakrzewień), poddawane stałej antropopresji, a więc agroekosystemy i ekosystemy zdegradowane, którymi są głównie tereny zurbanizowane,
- za obszary o bardzo małej odporności należy uznać trwałe podmokłości, rozlewiska, strugi i strumienie, a także ekosystemy zdegradowane (poeksploatacyjne).

9. JAKOŚĆ ŚRODOWISKA

9.1. STAN CZYSTOŚCI POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Na stan zanieczyszczenia powietrza na terenie gminy wpływają przede wszystkim trzy grupy czynników: emisja powierzchniowa, emisja komunikacyjna oraz warunki meteorologiczne:

- emisja powierzchniowa wiąże się głównie z indywidualnym ogrzewaniem budynków mieszkalnych oraz lokalnymi kotłowniami. W okresie grzewczym znacząco rośnie udział pyłów zawieszonych i innych zanieczyszczeń gazowych, które powstają w wyniku spalania paliw stałych, zwłaszcza niskiej jakości węgla i drewna;
- emisja komunikacyjna związana jest z natężeniem ruchu drogowego i dotyczy przede wszystkim tlenku węgla (CO), tlenków azotu (NO i NO₂), węglowodorów, a także pyłu zawieszonego pochodzenia mechanicznego (ścieranie opon, klocków hamulcowych, nawierzchni drogowej). Do tej grupy zalicza się również emisję metali ciężkich, takich jak ołów, który choć w mniejszym stopniu niż w przeszłości, nadal stanowi problem wzdłuż tras komunikacyjnych o dużym obciążeniu ruchem;
- warunki meteorologiczne mają istotny wpływ na poziom stężeń zanieczyszczeń. Niekorzystne sytuacje występują zwłaszcza w okresach bezwietrznych, przy niskich temperaturach i inwersjach temperatury, które sprzyjają kumulacji zanieczyszczeń w przyziemnej warstwie atmosfery.

Wśród wymienionych zanieczyszczeń największe zagrożenie dla zdrowia ludzi i środowiska stanowią pyły zawieszane (PM₁₀ i PM_{2,5}). Związane są one nie tylko z emisją ze spalania paliw stałych i transportu, ale także z wtórnym unoszeniem cząstek z powierzchni dróg czy pól uprawnych. Długotrwała ekspozycja na wysokie stężenia pyłów prowadzi do schorzeń układu oddechowego i krążenia, a także obniża jakość życia mieszkańców.

Ze względu na brak punktów monitoringowych jakości powietrza na terenie gminy, nie jest możliwe dokonanie szczegółowej analizy stanu zanieczyszczenia powietrza w skali lokalnej. Dlatego niniejsze opracowanie zostało oparte na danych udostępnionych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie, zawartych w raporcie pt. „Ocena jakości powietrza w województwie lubelskim za 2024 rok”. Dane te odzwierciedlają sytuację regionalną i stanowią punkt odniesienia do określenia zagrożeń dla obszaru gminy.

Tabela 5. Klasyfikacja strefy z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia

Nazwa strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy											
	SO ₂	NO ₂	CO	BaP	C ₆ H ₆	Pb	As	Ni	Cd	PM ₁₀	PM _{2,5}	O ₃
Strefa lubelska	A	A	A	A	A	A	A	A	A	C	A1	D2

Źródło: Ocena Jakości Powietrza w Województwie Lubelskim za 2024 r.

Na obszarze strefy lubelskiej nie wykazano obszarów przekroczeń poziomów dopuszczalnych oraz poziomów docelowych ze względu na ochronę zdrowia ludzi. Wykazano natomiast obszary przekroczeń poziomu celu długoterminowego ozonu, która uzyskała klasę D2. Na obszarze strefy lubelskiej, w tym gminy Ostrówek, od wielu lat występuje niski poziom zanieczyszczenia powietrza: dwutlenkiem siarki, dwutlenkiem azotu, benzenem, tlenkiem węgla oraz oznaczanymi w pyłe zawieszonym PM₁₀ metalami: ołowiem, arsenem, kadmem i niklem. W 2023 roku stężenia średnie roczne benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM₁₀ na wszystkich stanowiskach pomiarowych nie przekroczyły poziomu docelowego. Analiza wyników pomiarów jakości powietrza na terenie strefy lubelskiej wykazała, że po raz pierwszy od 2014 roku na wszystkich stanowiskach pomiarowych został dotrzymany poziom docelowy benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM₁₀, co wskazuje na poprawę jakości powietrza w roku oceny. W porównaniu do roku poprzedniego, wartości stężeń tego zanieczyszczenia znacznie się obniżyły. Pomimo to, w dalszym ciągu istnieje problem z występowaniem wysokich stężeń benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM₁₀ w sezonie grzewczym, co wskazuje, że główną przyczyną podwyższonych stężeń jest „niska” emisja pochodząca z indywidualnego ogrzewania budynków. W ostatnim dziesięcioleciu można zauważyć stopniową poprawę jakości powietrza pod względem zanieczyszczenia powietrza pyłem. W 2023 roku średnioroczne i dobowe stężenia pyłu zawieszonego PM₁₀ w stosunku do roku 2022 znacznie się obniżyły i na terenie strefy lubelskiej nie przekroczyły poziomów dopuszczalnych. Przeprowadzona ocena jakości powietrza wykazała brak przekroczeń w 2023 roku poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM_{2,5}. Na wszystkich stanowiskach pomiarowych został dotrzymany poziom dopuszczalny pyłu zawieszonego PM_{2,5} dla fazy II (20 µg/m³). W porównaniu do roku 2022 wartości stężeń tego zanieczyszczenia, podobnie jak pyłu zawieszonego PM₁₀, znacznie się obniżyły. W sezonie letnim rejestrowany był wzrost stężeń ozonu, spowodowany obecnością w atmosferze jego prekursorów oraz, w dużej mierze, warunkami meteorologicznymi. W 2023 roku nie stwierdzono przekroczenia poziomu docelowego ozonu określonego dla kryterium 100 ochrony zdrowia ludzi. Stwierdzono jednak, podobnie jak w latach poprzednich, przekroczenie poziomu celu długoterminowego na stacjach pomiarowych w województwie. W odniesieniu do kryterium ochrony roślin, w 2023 roku pomiary jakości powietrza oraz wyniki obiektywnego szacowania w oparciu o wyniki modelowania nie wykazały przekroczeń poziomów dopuszczalnych określonych dla dwutlenku siarki i tlenków azotu oraz poziomu docelowego ozonu. Przekroczenie w strefie lubelskiej stwierdzono w przypadku ozonu w odniesieniu do poziomu celu długoterminowego.

Tabela 6. Klasyfikacja strefy z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin

Nazwa strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy		
	SO ₂	NO _x	O ₃
Strefa lubelska	A	A	A

Źródło: Ocena Jakości Powietrza w Województwie Lubelskim za 2024 r.

Zgodnie z klasyfikacją dla kryteriów ochrony roślin strefa ta została zaliczona do klasy A ze względu na brak przekroczeń poziomu dopuszczalnego stężeń SO₂, dotrzymanie wartości stężeń średniorocznych NO_x, dotrzymanie poziomu docelowego O₃ oraz klasy D2 ze względu na nie dotrzymanie poziomu celu długoterminowego O₃.

Na terenie gminy Ostrówek największym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest tzw. „niska” emisja. Cechą charakterystyczną „niskiej” emisji jest to, że powodowana jest przez liczne źródła wprowadzające do powietrza niewielkie ilości zanieczyszczeń. Sytuacja taka ma miejsce na obszarach o zwartej zabudowie mieszkaniowej (jednorodzinna, zagrodowa), gdzie duża liczba emitorów wprowadzających zanieczyszczenia z kominów domowych pieców grzewczych i lokalnych kotłowni węglowych o niewielkiej wysokości powoduje, że zjawisko to jest uciążliwe, gdyż zanieczyszczenia gromadzą się wokół miejsca powstawania. Paliwem wykorzystywanym w kotłowniach są przede wszystkim paliwa stałe - węgiel, koks, miał węglowy oraz drewno.

Zanieczyszczenie powietrza przez środki transportu na terenie gminy Ostrówek ma charakter ograniczony do okolic dróg o znaczącym natężeniu ruchu. Jest to związane z tym, że źródło emisji zanieczyszczeń znajduje się na wysokości do metra od powierzchni ziemi, a także z unosem pyłu drogowego spowodowanym ruchem pojazdów. Emisja pochodząca ze środków transportu powoduje uciążliwość dla otoczenia, emitując zanieczyszczenia ze spalania paliw (transport drogowy i kolejowy). Uciążliwości związane z obniżeniem jakości powietrza atmosferycznego wokół szlaków komunikacyjnych mają inny charakter na terenie osłoniętym przez zabudowania, wzniesienia, zadrzewienia, a inny na otwartych przestrzeniach. Równocześnie zależą od stałych parametrów pogody dla danego obszaru, jak: kierunek wiatru, pułap chmur, częstotliwość opadów atmosferycznych. Transport drogowy należy do powierzchniowych źródeł emisji. W terenie zurbanizowanym, a szczególnie w okolicy skrzyżowań głównych dróg, natężenie ruchu jest największe i występuje kumulacja strumienia emisji oraz z reguły gorsze warunki jej rozpraszania, co często jest przyczyną powstawania lokalnych zagrożeń (długotrwała ekspozycja, smog). Dużą rolę odgrywa tu przepustowość dróg i związana z tym płynność jazdy, a także lokalizacja dróg tranzytowych. Całkowita wartość emisji CO₂ pochodzącej z przemieszczania się pojazdami mechanicznymi wyniosła: 6.363,50 Mg CO₂ w roku bazowym.

Istotnym uwarunkowaniem środowiskowym, mającym korzystny wpływ na jakość powietrza na terenie gminy, są tereny leśne, które zajmują blisko 1/4 powierzchni gminy Ostrówek. Lasy, oprócz walorów estetycznych i rekreacyjnych, pełnią szereg istotnych funkcji ekologicznych, w tym przede wszystkim poprawę jakości powietrza atmosferycznego. Dzięki zdolności do absorpcji i filtrowania zanieczyszczeń, działają one jak naturalne bariery, ograniczając negatywne skutki emisji i przyczyniając się do poprawy lokalnych warunków aerosanitarnych..

W więc reasumując, głównymi źródłami zanieczyszczenia powietrza w gminie Ostrówek są niewątpliwie lokalne kotłownie oraz paleniska domowe i piece, w których nośnikami energii jest węgiel i jego pochodne. Jako źródła niskiej emisji są one jedynie w lokalnej skali uciążliwe dla sąsiadującej z nimi zabudowy i mogą wpływać na pogorszenie warunków aerosanitarnych obszaru, powodując przekroczenia dopuszczalnych emisji zanieczyszczeń benzo(a)pirenu w pyłe PM₁₀. Z kolei emisja punktowa – powodowana przez zakłady przemysłowe i liniowa – powodowana przez pojazdy spalinowe, poruszające się po ulicach gminy nie wywierają zasadniczego wpływu na warunki aerosanitarnie gminy Ostrówek.

Mając na uwadze powyższe należy uznać, iż obszar gminy Ostrówek, charakteryzuje się dobrą jakością powietrza atmosferycznego, na co wpływ ma niewątpliwie rolniczy charakter terenu stanowiącego przedmiot analizy, znaczny udział terenów leśnych, a także brak większych zakładów przemysłowych, który stanowiąłby źródło generowania związków zanieczyszczających powietrze atmosferyczne.

9.2. STAN CZYSTOŚCI HYDROSFERY

Wody powierzchniowe

Oceny jakości wód powierzchniowych o podziemnych dokonuje się w ramach monitoringu, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 13 lipca 2021 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i jednolitych części wód podziemnych. Monitoring jednolitych części wód powierzchniowych prowadzi się w formie:

- 1) pomiarów poziomu i objętości lub natężenia przepływu wód w zakresie stosownym w odniesieniu do stanu ekologicznego lub potencjału ekologicznego, lub stanu chemicznego;
- 2) badań grup wskaźników lub poszczególnych wskaźników jakości wód na potrzeby:
 - a) klasyfikacji:
 - stanu ekologicznego jednolitych części wód powierzchniowych niewyznaczonych jako sztuczne lub silnie zmienione jednolite części wód powierzchniowych i trendów zmian tego stanu,
 - potencjału ekologicznego sztucznych i silnie zmienionych jednolitych części wód powierzchniowych i trendów zmian tego potencjału,
 - stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych i trendów jego zmian,
 - b) wypełnienia dodatkowych wymagań ustanowionych dla spełnienia celów środowiskowych

dla obszarów chronionych,

- c) oceny eutrofizacji wód,
- d) analiz długoterminowych trendów zmian stężeń substancji priorytetowych i innych zanieczyszczeń, dla których określa się środowiskowe normy jakości,
- e) gromadzenia dodatkowych danych o środowisku wodnym, w tym na potrzeby analizy zmienności wskaźników jakości wód.

Hydrosfera stanowi geokomponent najbardziej wrażliwy i najbardziej narażony na przekształcenia i degradację. O odporności środowiska wodnego na zanieczyszczenia w głównej mierze decydują takie czynniki, jak: wielkość przepływu wód płynących, spadek podłużny koryta, roczna i wieloletnia amplituda przepływów, stan obudowy biologicznej koryt rzecznych oraz wielkość ładunku zanieczyszczeń dopływających do odbiornika.

Jednym z istotnych źródeł presji na środowisko wodne jest niewystarczająca sanitacja obszarów zainwestowanych. Niezsynchronizowanie budowy sieci wodociągowych z budową sieci kanalizacyjnych może doprowadzić do powstawania dużej ilości ścieków, które w stanie surowym trafiają do środowiska. Najczęściej spotykanym sposobem magazynowania ścieków z gospodarstw wiejskich są zbiorniki bezodpływowe, które w dużej części są nieszczelne, a w krańcowych sytuacjach nie posiadają dna. Ścieki bytowe z tych zbiorników niejednokrotnie wywożone są do lasów, cieków wodnych lub na pola.

Kolejnym źródłem zanieczyszczeń wód jest spływ powierzchniowy pochodzenia rolniczego. Rolnictwo dostarcza do wód 50-60% ogólnej ilości azotu oraz 30-40% ogólnej ilości fosforu. Główną przyczyną tego zjawiska jest m.in. nadmierne w stosunku do potrzeb nawożenie upraw, łąk i pastwisk, nawożenie w niewłaściwych terminach, stosowanie chemicznych środków ochrony roślin, niewłaściwe zabiegi agrotechniczne oraz niewłaściwe gospodarowanie gnojowicą.

Innym źródłem zanieczyszczeń wód mogą być dzikie wysypiska zlokalizowane w sąsiedztwie osiedli mieszkaniowych, w lasach oraz w okolicach rzek. Odpady tam gromadzone mogą zawierać odpady niebezpieczne. Wpływ na jakość wód mają również wody opadowe pochodzące z powierzchni utwardzonych, np. obiektów produkcyjnych, parkingów, tras komunikacyjnych.

Tabela 7. Cele środowiskowe JCWP

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Powierzchnia [km ²]	Aktualny stan JCWP	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Cel środowiskowy	Typ odstępstwa	Termin osiągnięcia dobrego stanu
PLRW2000112479	Wieprz od oddzielenia się Kanału Wieprz - Krzna do Tyśmienicy	362,84	zły	zagrożona	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych; dobry stan chemiczny	z art. 4 ust. 4, 7 Ramowej Dyrektywy Wodnej	2027
PLRW20001724769	Bilka	25,49	zły	niezagrożona	dobry potencjał ekologiczny; dobry stan chemiczny	z art. 4 ust. 4, 7 Ramowej Dyrektywy Wodnej	2027
PLRW200017248329	Piskornica	99,56	zły	zagrożona	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [EFI+PL/IBI_PL]; pozostałe wskaźniki – II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	z art. 4 ust. 4, 5, 7 Ramowej Dyrektywy Wodnej	2027

PLRW200017248789	Wieprzysko	44,08	brak danych	niezagrożona	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; dobry stan chemiczny		2027
PLRW2000242489	Tyśmienica od Brzostówki do ujścia	352,67	zły	zagrożona	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [MIR, MMI, EFI+PL/ IBI_PL]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), DEHP(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	z art. 4 ust. 5, 7 Ramowej Dyrektywy Wodnej	2027
PLRW20001024789	Przerwa	27,59	zły	zagrożona	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [azot amonowy, fosforany,, MIR]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D dobry stan chemiczny	z art. 4 ust. 5, 7 Ramowej Dyrektywy Wodnej	2027

Dla wszystkich JCWP głównym źródłem zanieczyszczenia wód są zanieczyszczenia zawarte w spływach powierzchniowych z terenów zurbanizowanych, nieuporządkowana gospodarka ściekowa w jednostkach osadniczych oraz nieumiejętne nawożenie mineralne i organiczne. W programie działań ukierunkowanym na presję, dla wszystkich JCWP zaplanowano działania wynikające z konieczności uporządkowania systemu gospodarki ściekowej.

Zagrożeniami dla wód mogą być:

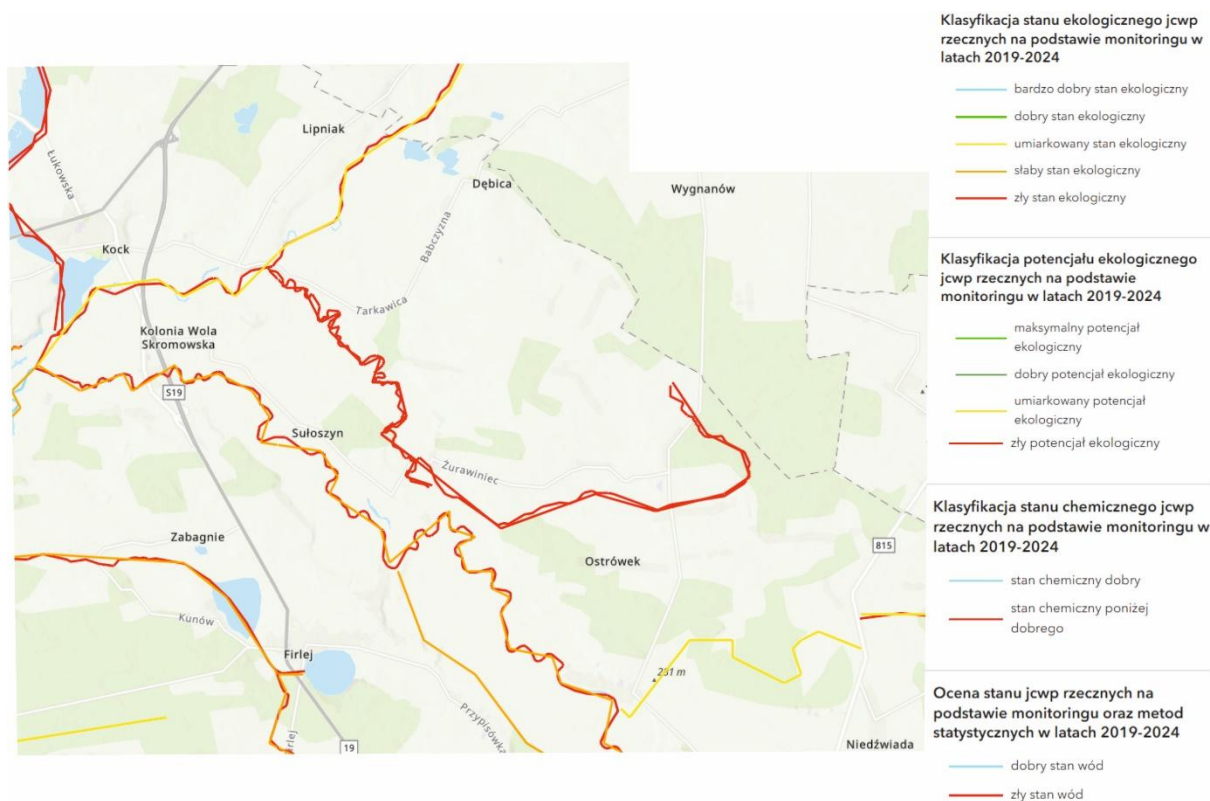
- odprowadzane do nich ścieki nieoczyszczone lub niedostatecznie oczyszczone (głównie komunalne),
- spływy powierzchniowe z terenów rolniczych obciążone związkami biogenymi oraz toksycznymi pozostałościami po środkach ochrony roślin.

Jednym z istotnych źródeł presji na środowisko wodne jest niewystarczająca sanitacja obszarów zainwestowanych. Niezsynchronizowanie budowy sieci wodociągowych z budową sieci kanalizacyjnych może doprowadzić do powstawania dużej ilości ścieków, które w stanie surowym trafiają do środowiska. Najczęściej spotykanym sposobem magazynowania ścieków z gospodarstw wiejskich są zbiorniki bezodpływowe, które w dużej części są nieuszczelnne, a w krańcowych sytuacjach nie posiadają dna. Ścieki bytowe z tych zbiorników niejednokrotnie wywożone są do lasów, cieków wodnych lub na pola.

Kolejnym źródłem zanieczyszczeń wód jest spływ powierzchniowy pochodzenia rolniczego. Rolnictwo dostarcza do wód 50–60% ogólnej ilości azotu oraz 30–40% ogólnej ilości fosforu. Główną przyczyną tego zjawiska jest m.in. nadmierne w stosunku do potrzeb nawożenie upraw, łąk i pastwisk, nawożenie w niewłaściwych terminach, stosowanie chemicznych środków ochrony roślin, niewłaściwe zabiegi agrotechniczne oraz niewłaściwe gospodarowanie gnojowicą.

Innym źródłem zanieczyszczeń wód mogą być dzięki wysypiska zlokalizowane w sąsiedztwie osiedli mieszkaniowych, w lasach oraz w okolicach rzek. Odpady tam gromadzone mogą zawierać odpady niebezpieczne. Wpływ na jakość wód mają również wody opadowe pochodzące z powierzchni utwardzonych, np. obiektów produkcyjnych, parkingów, tras komunikacyjnych.

Rycina 25. Stan ekologiczny JCWP na terenie gminy Ostrówek

Źródło: <https://wody.gios.gov.pl/pjwp/maps/>

Wody podziemne

Ocena jakości wód podziemnych polega na ocenie stanu ekologicznego jednolitych części wód podziemnych. Oceniany jest stan chemiczny oraz stan ilościowy wód podziemnych. Ocena stanu chemicznego mówi o aktualnej jakości wód, w oparciu o zestaw wskaźników fizykochemicznych oraz chemicznych. Gmina Ostrówek, położona jest w obrębie jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) o nr 75. JCWPd jest niezagrożona niespełnieniem celów środowiskowych. Wody te charakteryzują się dobrym stanem chemicznym, jak i ilościowym. Użytkowe poziomy wodonośne występujące na terenie JCWPd nr 75, znajdują się w zasięgu oddziaływań zakładów przemysłowych skupionych w obrębie większych miejscowości:

- Miasto Ryki – do potencjalnych ognisk zanieczyszczeń wód podziemnych zaliczyć tu można m. in. Spółdzielnię Mleczarską (produkcja serów, serwatki w proszku), Z.P.O.W. „Polski Ogród” (przetwórstwo owocowo-warzywne), JUWENT s.c. (produkcja urządzeń klimatycznych i wentylacyjnych) oraz kilkanaście mniejszych zakładów różnej branży.
- Miasto Radzyń Podlaski – na terenie miasta potencjalnymi ogniskami zanieczyszczeń mogą być: Spółdzielnia Mleczarnia "SPOMLEK", Spółdzielnia Zakład Pracy Chronionej "SIMENA", Powszechna Spółdzielnia Spożywców "SPOŁEM", Chłodnia owocowo-warzywna "BIMIZ FOOD" sp. z o.o.
- Miasto Lubartów – niewielkie zakłady przemysłu: spożywczego, szklarskiego, materiałów budowlanych, odzieżowego, metalowego, skórzanego, meblarskiego i zakłady drukarskie.
- Miasto Dęblin - Wojskowe Zakłady Inżynieryjne – przemysł metalowo-maszynowy, Wojskowe Zakłady Lotnicze – działalność remontowa, naprawy profilaktyczne i awaryjne wojskowych i cywilnych samolotów, ALLMIZ – producent mrożonych owoców i warzyw, SANCHEM – producent środków chemicznych do mycia i dezynfekcji.

Na ocenę stopnia zagrożenia wód podziemnych najważniejsze znaczenie ma istniejący typ izolacji i głębokość występowania głównego poziomu wodonośnego oraz rodzaj ognisk zanieczyszczeń i stopień ich oddziaływania na wody podziemne. Na terenie gminy główny użytkowy poziom wodonośny charakteryzuje się stosunkowo niskim stopniem zagrożenia. Wody podziemne jak również Główny Zbiornik Wód Podziemnych (GZWP) nr 407 oraz GZWP nr 406, w obszarze analizy izolowane są od powierzchni terenu warstwą osadów czwartorzędowych i miejscami trzeciorzędowych. W związku z powyższym istnieje mniejsze zagrożenie obniżenia jakości tych wód, na skutek przenikania substancji do wód podziemnych.

Potencjalne zagrożenia wód podziemnych związane są z:

- zagrożeniami komunalnymi, czyli z gromadzeniem odpadów stałych i odprowadzaniem ścieków do gruntu,
- zagrożeniami przemysłowymi, czyli gromadzeniem odpadów przemysłowych, magazynowaniem materiałów i surowców trujących, w tym ropopochodnych,
- zagrożeniami obszarowymi związanymi z rolnictwem.

Zagrożenia komunalne wiążą się głównie z niewielkim stopniem skanalizowania gminy, co przyczynia się do niekontrolowanego i nielegalnego wylewania ścieków do gruntów. Za powstawaniem wodociągów nie nadaje budowa kanalizacji i oczyszczalni ścieków, co powoduje odprowadzanie i wylewanie nie oczyszczonych ścieków do rowów przydrożnych i melioracyjnych, cieków wodnych, nieszczelnych szamb. Dodatkowo zagrożenie potęguje to, że formacja wodonośna na obszarze opracowania jest porowa w przeważającej części o głębokości od 10 m i głębiej. Obszar gminy charakteryzuje się średnio korzystnymi warunkami infiltracji. Wody w utworach czwartorzędowych (związanymi z obszarami piasków i żwirów) są średnio odnawialne w skali kraju.

W dolinach rzek i obniżeniach, tam gdzie płytko zalegają warstwy wodonośne, obszar opracowania w większości pokryty warstwą skał przepuszczalnych i podatny jest na infiltrację zanieczyszczeń do wód podziemnych. Szczególną ochroną powinny zostać objęte również tereny źródliskowe cieków biorących swój początek na obszarze opracowania.

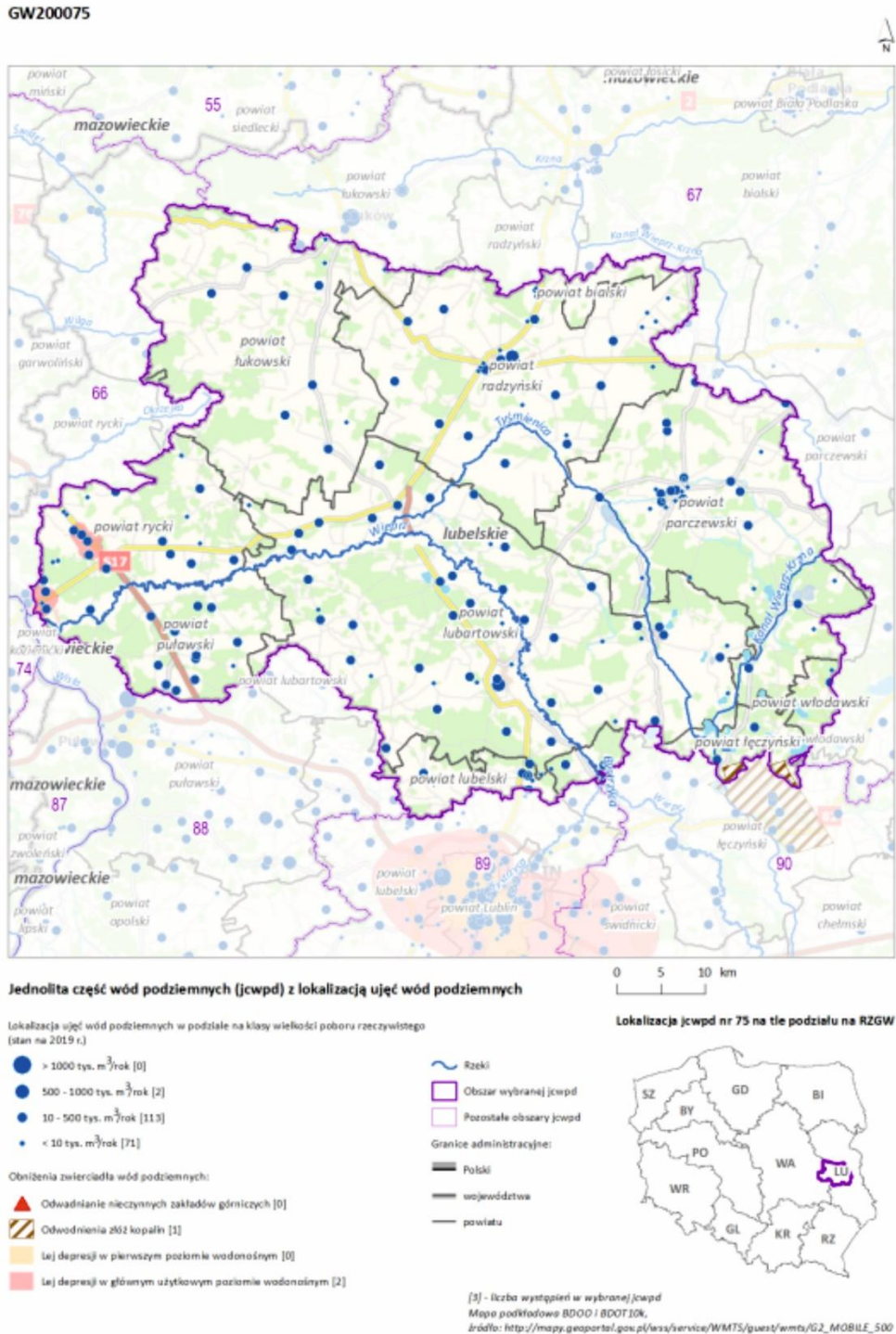
Zagrożenia dla wód podziemnych stanowią także obiekty wytwarzające duże ilości ścieków, stacje paliw. Obiekty takie powinny być poddawane stałemu monitoringowi stanu sanitarnego środowiska.

Pozytywny wpływ na zanieczyszczenie wód podziemnych ma niewątpliwie zamknięcie wysypiska odpadów w Luszawie. Obecnie składowisko jest już zrekultywowane.

Potencjalne zagrożenia dla wód podziemnych stanowi także działalność rolnicza.

Dodatkowymi niekorzystnymi czynnikami wpływającymi na stan wód podziemnych są tzw. liniowe ogniska zanieczyszczeń, droga wojewódzka 815 oraz drogi powiatowe, których eksploatacja powoduje zanieczyszczenia substancjami ropopochodnymi i produktami spalania, zasolenie w okresie zimowym, istniejące zagrożenie awaryjnymi wyciekami transportowych substancji.

Rycina 26. JCWPd 75 z lokalizacją ujęć wód podziemnych

9.3. STAN CZYSTOŚCI PEDOSFERY

Na terenie objętym analizą, w grupie zagrożeń dla jakości gleb wymienia się: nadmierne stosowanie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin, infrastrukturę drogową oraz postępujące zakwaszenie gleb.

Na terenach położonych wzdłuż ciągów komunikacyjnych gleby narażone są na zanieczyszczenia pochodzące z emisji spalin samochodowych, a także na zwiększone zasolenie, wynikające ze stosowania substancji chemicznych przy odśnieżaniu dróg. Największe natężenie ruchu występuje na drodze wojewódzkiej nr 815 oraz na drogach powiatowych, w sąsiedztwie których należy się spodziewać, iż zanieczyszczenie gleb będzie największe. Dotyczy zanieczyszczeń komunikacyjnych tj.: metale ciężkie, chlorki i fenole. Udział gleb o zawartości metali ciężkich większej niż tło naturalne w obszarze analizy kształtuje się w przedziale 5-10%.

Blisko 88% gleb posiada odczyn kwaśny i bardzo kwaśny. Nadmierne zakwaszenie gleb jest czynnikiem zmniejszającym efektywność stosowania większości zabiegów agrotechnicznych, a zwłaszcza nawożenia mineralnego, co powoduje znaczne zmniejszenie plonów. W związku z powyższym gleby te wymagają wapnowania.

O wiele mniejsze problemy środowiskowe stwarza erozja wodna powierzchniowa. Zależy ona od takich czynników jak: rzeźba tereny, a także podatności skały macierzystej na erozję. Szacuje się, iż około 6% powierzchni gminy zagrożone jest erozją wodną powierzchniową, skalę zagrożenia określa się jako małą. Rozwija się ona w strefie krawędziowej doliny Wieprza, zaliczając ten obszar do III stopnia pilności ochrony przed erozją (ochrona najniższa, pilna lokalnie).

Stosunki wilgotnościowe gleb są wadliwe: okresowym nadmiarem wody odznacza się 23% gleb, 17% gleb – niedoborem wody, a 16% gleb jest zagrożona częstym i długotrwałym niedoborem wody.

Erozja wietrzna rozwija się głównie na otwartych terenach rolnych. Największe nasilenie tej erozji ma miejsce podczas wietrznych i bezśnieżnych zim. Znaczne obszary narażone są na silną deflację, kształtującą się na poziomie powyżej 30 t/ha/rok, głównie na terenach o ubogich glebach piaszczystych w niezalesionych częściach gminy z dominacją utworów piaszczystych i pyłowych, najbardziej podatnych na wywiewanie. W dolinach rzek Wieprza i Tyśmienicy określa się ją jako słabą, nieprzekraczającą 15 t/ha/rok, zaś w zachodniej części gminy jako średnią na poziomie 15 – 30 t/ha/rok.

Należy ograniczać rozdrobnienie zabudowy na terenie gminy, szczególnie zabudowy niezwiązanej z rolnictwem, gdyż ogranicza to przestrzeń o jednorodnym użytkowaniu rolniczym i przyczynia się do rozdrobnienia gospodarstw. Znaczne rozdrobnienie gospodarstw i rozproszona zabudowa mieszkaniowa sprzyja dalszej degradacji gleb oraz zaburzeniom w funkcjonowaniu środowiska przyrodniczego: zmiany w lokalnych ciągach ekologicznych, eliminacja zadrzewień i zakrzewień śródpolnych stanowiących ostoję drobnej zwierzyny.

Ochrona roślinności śródpolnej jest istotna ze względu na jej rolę w strukturze przyrodniczej obszaru (przeciwdziałanie nadmiernemu uproszczeniu agrocenoz, zachowanie bioróżnorodności terenów rolnych) oraz poprawę warunków agroklimatycznych (zmniejszenie erozji wietrznej gleb, dłuższe utrzymywanie pokrywy śnieżnej, zwiększenie wilgotności).

Zagrożeniami dla gleb mogą być:

- intensyfikacja i chemizacja produkcji rolnej (wzrost nawożenia, stosowanie pestycydów),
- wprowadzanie monokultur uprawowych,
- zanik lokalnych odmian roślin uprawnych i ras zwierząt hodowlanych,
- wzmożone procesy erozyjne,
- wprowadzanie do gleb ścieków komunalnych i przemysłowych,
- powstawanie dzikich wysypisk odpadów komunalnych,
- emisja zanieczyszczeń gazowych i pyłowych,
- posypywanie nawierzchni dróg solami powodujące nadmierne zasolenie gleb wzdłuż dróg.

9.4. PRZEKSZTACENIE SZATY ROŚLINNEJ

Głównym zagrożeniem dla gatunków roślin jest zmiana charakteru ich siedlisk. Problem ten odnosi się szczególnie do roślin naczyniowych. Tereny podmokłe są niezwykle bogatym i cennym elementem szaty roślinnej gminy. Zmiany hydrologiczne w dolinach rzek Wieprz i Tyśmienica mogą doprowadzić do zmniejszenia się powierzchni podmokłych lub do niekorzystnych zmian w ich strukturze.

Zachowanie różnorodności siedlisk to problem odnoszący się również do zasobów grzybów. Reprezentują one ogromny potencjał mikrobiologiczny, lecz ich ochrona możliwa jest tylko w kompleksowym ujęciu środowiska. Zagrożenie grzybów często ma charakter bezpośredni ze strony ich amatorów. Niebezpieczeństwo dla grzybów polega nie tylko na zbieraniu owocników, chociaż nadmierny ich zbiór może osłabić naturalną zdolność biologicznej odnowy grzybów. Niebezpieczeństwo tkwi również w niszczeniu owocników nie zbieranych oraz uszkodzeń grzybów wskutek zrywania warstwy mszaków, usuwania ściółki i rozgrzebywania powierzchni gleby.

W odniesieniu do porostów najważniejszym problemem jest zachowanie całej równowagi taksonomicznej oraz utrzymanie pełnej naturalnej różnorodności siedliskowej: stare drzewa, murszejące drewno, skały, gleba. Zgodnie z Planem Urządzenia Lasu powierzchnia lasów z zachowanymi starodrzewami będzie w najbliższych latach stopniowo zwiększana.

Zagrożenia lasów

Istotnym elementem przyrodniczym analizowanego obszaru są lasy. Odporność szaty roślinnej na degradację zależy od odporności na degradujące działania czynników pochodzenia naturalnego (szkodniki, choroby) oraz od odporności na degradujące działania czynników pochodzenia antropogenicznego, które w znacznym stopniu uzależnione są od stanu oraz od wielkości zasobów leśnych. Na terenie gminy przeważają ubogie siedliska borowe, głównie bory mieszane świeże oraz bory świeże, cechujące się niską odpornością na degradację. W grupie czynników biotycznych mających wpływ na stan zdrowotny lasów wymienia się owady, zwierzęta łowne oraz grzyby patogeniczne, powodujące choroby bądź zamieranie drzew. Skład gatunkowy drzewostanów, a zwłaszcza zawartość gatunków liściastych jest istotnym wskaźnikiem opisującym wrażliwość ekosystemu na degradację. Dominujący udział sosny w lasach gminy, sprzyja występowaniu wielu szkodników owadzych (brudnica mniszka, borecznik). Na szkody wywoływane przez zwierzynę łowną (głównie jelenie i sarny) najbardziej narażone są uprawy oraz młodniki. Z grzybów pasożytniczych największe zagrożenie stwarza huba korzeniowa. Zagrożenia abiotyczne są powodowane występującymi w ostatnich latach anomaliami pogodowymi, itp. obniżenie średniorocznych opadów oraz wzrost temperatur, co istotnie zwiększa podatność lasów na wszelkiego rodzaju choroby. W grupie czynników antropogenicznych, zjawiskiem zagrażającym lasom gminy są pożary. Pożarem wielkoprzestrzennym zagrożone są Lasy Czemiernickie oraz kompleksy leśne w Leszkowicach i w Tarkawicy.

9.5. PRZEKSZTAŁCENIE ŚWIATA ZWIERZĘCEGO

Największym zagrożeniem dla świata zwierząt są zmiany środowiskowe wywołane gospodarczą działalnością człowieka, zmierzającą do coraz lepszego wykorzystania gruntów. Wiąże się to często ze zmianą charakteru siedlisk, a co ma istotny wpływ na liczbę gatunków i stan liczebny populacji zwierząt.

Zagrożeniem dla świata zwierząt jest ograniczanie naturalnych siedlisk. Proces fragmentacji naturalnego środowiska prowadzi do wzrostu izolacji obszarów naturalnych, a to pociąga za sobą szereg negatywnych skutków. Zmniejszanie powierzchni prowadzi do spadku liczby gatunków zwierząt. Wiele zwierząt drapieżnych, by móc wyżywić siebie i swoje młode potrzebuje obszarów sięgających od kilkunastu ha do kilkunastu tysięcy hektarów. Dlatego wiele izolowanych fragmentów naturalnego środowiska jest zbyt małych, by utrzymać populacje lub nawet parę zwierząt drapieżnych, ptaków czy ssaków. Ich brak powoduje gwałtowne zaburzenia w całym ekosystemie, począwszy od nadmiernego wzrostu populacji ich potencjalnych ofiar. Wzrastanie izolacji obszarów naturalnych lub zbliżonych do naturalnych przyczynia się także do spadku różnorodności biologicznej

Kolejnym zagrożeniem jest wprowadzanie barier ekologicznych. Szlaki komunikacyjne wpływają na rozmieszczenie roślin i zwierząt, a także wprowadzają nowe - liniowe ukształtowanie pewnych procesów. Mogą doprowadzić do zmiany warunków siedliskowych, a nawet utraty pewnych siedlisk. Drogi są zagrożeniem dla poszczególnych gatunków zwierząt, szczególnie dla płazów i ssaków. Przecięcie jednorodnych ekosystemów (lasów, łąk, pól uprawnych) powoduje rozdzielanie populacji roślin i zwierząt. Postępująca fragmentacja może prowadzić do odcięcia osobników od miejsc rozrodu lub bazy pokarmowej.

Kolejnym czynnikiem presji jest intensyfikacja produkcji rolnej i leśnej. Ulepszanie metod upraw rolnych, stosowanie nawozów sztucznych i pestycydów powoduje zubożenie fauny glebowej i spadek liczebności owadów zapylających, co wpływa na całe łańcuchy troficzne. Melioracje i przekształcenia gruntów rolnych prowadzą do zanikania podmokłych siedlisk, które są kluczowe dla płazów, ptaków wodnych i wielu owadów. W lasach z kolei intensywna gospodarka może ograniczać bioróżnorodność

poprzez eliminowanie martwego drewna, stanowiącego schronienie i miejsce żerowania dla wielu organizmów.

Nie można także pominąć penetracji ludzkiej terenów leśnych, szczególnie nasilającej się w okresie wiosenno-letnim. Obecność ludzi w ostojach zwierzyny powoduje jej niepokojenie, przepędzanie z miejsc odpoczynku czy rozrodu, a w skrajnych przypadkach – porzucanie młodych przez samice. Wzrost natężenia turystyki, zbieractwa runa leśnego czy nielegalnych wjazdów pojazdami terenowymi potęguje ten problem, zwiększając stres zwierząt i pogarszając warunki ich bytowania

9.6. JAKOŚĆ KLIMATU AKUSTYCZNEGO

Hałas stanowi uciążliwość środowiskową uznawaną za jeden z ważniejszych powodów pogorszenia się standardów życia mieszkańców. Za główne źródła hałasu na terenie gminy należy uznać szlaki komunikacyjne w dalszej kolejności lokalne źródła hałasu w postaci zakładów usługowych i produkcyjnych.

Głównym czynnikiem degradującym klimat akustyczny terenu opracowania jest hałas komunikacyjny, emitowany przez środki transportu drogowego. Największy hałas występuje przy głównej drodze przelotowej, której ranga (droga wojewódzka nr 815) jest adekwatna do obciążenia transportowego. Nasilenie hałasu ze źródeł komunikacyjnych zależy od natężenia ruchu, stanu technicznego pojazdów i dróg. W obszarze analizy Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie oraz zarządcy dróg nie przeprowadzili badań hałasu.

Z uwagi na fakt, iż na przedmiotowym terenie nie ma zlokalizowanych uciążliwych zakładów przemysłowych nie występują tu większe zanieczyszczenia klimatu akustycznego związane z działalnością tego sektora gospodarczego.

9.7. PROMIENIOWANIE ELEKTROENERGETYCZNE

Przez teren gminy Ostrówek nie przebiegają linie energetyczne wysokiego napięcia. Źródłem pól elektromagnetycznych są linie średniego napięcia 15 kV oraz stacje transformatorowe. Oddziaływanie pól elektromagnetycznych nie przekracza ustalonego i wyłączono spod zabudowy pasa technicznego, wyznaczonego dla prawidłowej obsługi i konserwacji linii (15 m). Gmina Ostrówek nie została objęta badaniami promieniowania elektromagnetycznego (PEM). Na podstawie przeprowadzonych pomiarów, WIOŚ w Lublinie nie stwierdził istnienia obszarów z przekroczeniami dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku na terenie całego województwa lubelskiego, w tym gminy Ostrówek. Prognozy wskazują na dotrzymanie obowiązujących norm środowiskowych także w najbliższych latach. Ograniczenie uciążliwości promieniowania elektromagnetycznego powinno sprowadzać się do:

- analizy wpływu na środowisko nowych obiektów emitujących promieniowanie elektromagnetyczne (na etapie wydawania decyzji),
- zobowiązaniu inwestorów do pomiarów kontrolnych rzeczywistego rozkładu promieniowania w otoczeniu stacji bądź linii (lokalizacja nowych obiektów związanych z przebywaniem ludzi).

Stan techniczny linii energetycznych znajdujących się na terenie gminy Ostrówek oceniany jest na dobry. Pozwala na zachowanie odpowiednich standardów jakościowych przesyłanej energii elektrycznej zgodnie z uwarunkowaniami formalnymi, które dopuszczają pewien zakres odchyłań. Linie energetyczne i stacje transformatorowe podlegają bieżącym przeglądom.

10. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI USTALEŃ PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO

Plan ogólny, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (po nowelizacji z 2023 r.), ma zastąpić dotychczasowe studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, stając się aktem prawa miejscowego o charakterze wiążącym. Jego ustalenia będą obligatoryjnie stosowane zarówno przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (mpzp), jak i przy wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy, które po wejściu w życie nowych regulacji będą mogły być wydawane wyłącznie na obszarach wskazanych w planie ogólnym jako obszary uzupełnienia zabudowy. Ustawodawca określił termin obligatoryjnego uchwalenia planów ogólnych do dnia 30 czerwca 2026 r. Po tym terminie studia

uwarunkowań tracą moc, a gmina pozbawiona jest podstawowego dokumentu wyznaczającego zasady kształtowania polityki przestrzennej.

Brak planu ogólnego a blokada procesów planistycznych

W przypadku braku uchwalenia planu ogólnego gmina straci możliwość prowadzenia jakichkolwiek działań planistycznych w zakresie:

- 1) sporządzania nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- 2) dokonywania zmian obowiązujących mpzp,
- 3) wydawania decyzji o warunkach zabudowy (WZ) – z wyjątkiem obszarów posiadających już obowiązujące mpzp lub decyzji lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Oznacza to, że po 30 czerwca 2026 r. gmina bez planu ogólnego zostaje planistycznie zablokowana, a jedynym dopuszczalnym reżimem inwestycyjnym pozostają:

- 1) ustalenia obowiązujących mpzp,
- 2) decyzje o lokalizacji inwestycji celu publicznego (DLCP) – które, zgodnie z ustawą, mogą być wydawane niezależnie od istnienia planu ogólnego.

Na terenie gminy Ostrówek obowiązują obecnie jedynie 3 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Oznacza to, że pozostały obszar gminy byłby całkowicie wyłączony z możliwości realizacji nowych inwestycji, ponieważ:

- 1) brak planu ogólnego uniemożliwia wyznaczenie obszarów uzupełnienia zabudowy,
- 2) brak takich obszarów uniemożliwia wydawanie jakichkolwiek decyzji WZ,
- 3) w efekcie niemożliwe byłoby lokalizowanie inwestycji innych niż cele publiczne lub inwestycje zgodne z obowiązującymi mpzp.

Konsekwencje dla stanu środowiska i rozwoju gminy

Brak możliwości uchwalania nowych dokumentów planistycznych oraz brak możliwości wydawania decyzji WZ prowadziłby do utrzymania istniejącego sposobu zagospodarowania, jednak bez możliwości:

- 1) kształtowania ładu przestrzennego,
- 2) kontrolowania kierunków i intensywności zabudowy,
- 3) wprowadzania działań naprawczych na terenach wymagających przekształceń,
- 4) wyznaczania terenów rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej.

W ujęciu środowiskowym oznacza to:

- 1) zamrożenie procesów przekształceń przestrzennych, utrudniające realizację inwestycji prośrodowiskowych (np. modernizacji infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, urządzeń OZE),
- 2) brak możliwości reagowania na presję środowiskowe poprzez świadome alokowanie funkcji przestrzennych (np. ograniczenia zabudowy na terenach wrażliwych),
- 3) wzrost ryzyka niekontrolowanych praktyk inwestycyjnych w oparciu o wyjątki ustawowe, bez spójnej polityki przestrzennej,
- 4) ograniczenie możliwości wykorzystania środków zewnętrznych, które coraz częściej wymagają zgodności z aktualnymi dokumentami planistycznymi (np. obszary strategicznej interwencji, inwestycje infrastrukturalne, środki klimatyczne).

Pozbawienie gminy narzędzia polityki przestrzennej

W efekcie brak realizacji ustaleń projektu planu ogólnego oznacza, że gmina Ostrówek zostałaby pozbawiona kluczowego narzędzia do prowadzenia świadomej i zintegrowanej polityki przestrzennej, co przejawiałoby się:

- 1) brakiem możliwości wyznaczania nowych terenów rozwojowych,
- 2) utrudnieniem w pozyskiwaniu inwestorów ze względu na brak przejrzystych zasad zagospodarowania,
- 3) ograniczeniem możliwości właściwego kształtowania relacji przestrzeń–środowisko,
- 4) ryzykiem stagnacji gospodarczej i społecznej w dłuższej perspektywie.

W konsekwencji brak planu ogólnego stanowiłby czynnik hamujący rozwój gminy oraz ograniczający możliwość racjonalnego i środowiskowo zrównoważonego gospodarowania przestrzenią.

11. PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO

W procesie planistycznym, dotyczącym możliwości realizacji inwestycji komercyjnych, mieszkaniowych i infrastrukturalnych, przeanalizowano zagadnienia, które mogą stanowić kwestie problematyczne z punktu widzenia realizacji projektowanych ustaleń projektu planu ogólnego. Biorąc pod uwagę uwarunkowania środowiskowe, aktualny stan zagospodarowania oraz przewidywane kierunki rozwoju i charakter projektowanych funkcji, skoncentrowano się na zagadnieniach opisanych poniżej, które mogą stać się potencjalnym źródłem problemów w zakresie ochrony środowiska.

11.1. OCHRONA PRZYRODY

Obszary Natura 2000

Na terenie gminy Ostrówek najważniejsze cele ochrony przyrody o wymiarze ponadlokalnym realizowane są w odniesieniu do doliny rzeki Tyśmienicy. Jako obszar NATURA 2000 została wyznaczona na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. Nr 25, poz. 133, z późn. zm.). W rozumieniu art. 33 ustawy o ochronie przyrody zabrania się podejmowania działań mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony tych obszarów, w szczególności mogących:

- pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 lub
- wpływać negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, lub
- pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

W przypadku nadrzędnego interesu publicznego i braku rozwiązań alternatywnych, realizacja inwestycji mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru NATURA 2000 jest możliwa na tych obszarach, przy zapewnieniu kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów NATURA 2000, o czym mówi art. 34 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody. W granicach gminy Ostrówek występuje obszar NATURA 2000, a mianowicie:

Dla obszaru OSO „Dolina Tyśmienicy”, obowiązuje plan zadań ochronnych zgodnie z Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 23 grudnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Tyśmienicy PLBo60004, które określają działania jakie należy podjąć w celu zachowania przedmiotu ochrony danego obszaru NATURA 2000, a także wskazują z jakiego sposobu użytkowania i zagospodarowania należy zrezygnować na danym terenie.

Zgodnie z Planem działań ochronnych dla przedmiotu ochrony obszaru Natura przyjęto poniższe cele:

*A022 bączek *Ixobrychus minutus** - Utrzymanie populacji lęgowej i biotopu lęgowego Tzn.: utrzymanie populacji lęgowej >10 p w obszarze, zachowanie szuwarów na >20% powierzchni stawów, z wodą powyżej 0,5 m głębokości. Uzupełnianie wiedzy na temat występowania i stanu zachowania gatunku w obszarze.

*A030 bocian czarny *Ciconia nigra** - Utrzymanie biotopu żerowiskowego w stanie otwartym Tzn. zachowanie otwartej (pozbawionej krzewów i drzew) powierzchni z ciekami i wodami otwartymi w promieniu 2 km od terenów leśnych w > 50 % pow. Uzupełnianie wiedzy na temat występowania i stanu zachowania gatunku w obszarze.

*A060 podgorzałka *Aythya nyroca** - Utrzymanie populacji lęgowej i biotopu lęgowego Tzn.: utrzymanie populacji lęgowej >5 p w obszarze, zachowanie szuwarów na >20% powierzchni stawów Uzupełnianie wiedzy na temat występowania i stanu zachowania gatunku w obszarze.

*A081 błotniak stawowy *Circus aeruginosus** Utrzymanie populacji lęgowej i biotopu lęgowego Tzn.: utrzymanie populacji lęgowej >30 p w obszarze, zachowanie biotopu żerowiskowego (niska roślinność, wypasana lub koszona) w promieniu 5 km w > 30 % pow. Uzupełnianie wiedzy na temat występowania i stanu zachowania gatunku w obszarze.

*A084 błotniak łąkowy *Circus pygargus** - Zachowanie biotopu lęgowego Tzn.: zachowanie biotopu gniazdowego (turzycowiska, łąny wysokich traw) na >30% powierzchni obszaru Uzupełnianie wiedzy na temat występowania i stanu zachowania gatunku w obszarze.

A120 zielonka Porzana parva - Utrzymanie populacji lęgowej i biotopu lęgowego Tzn.: utrzymanie populacji lęgowej >30 p w obszarze, zachowanie biotopu lęgowego w postaci płytkich zbiorników wód stojących na pow. >10% obszaru. Uzupełnianie wiedzy na temat występowania i stanu zachowania gatunku w obszarze.

A122 derkacz Crex crex Utrzymanie populacji lęgowej i biotopu lęgowego Tzn.: utrzymanie populacji lęgowej >200 odżywających się samców w obszarze, zachowanie biotopu lęgowego w postaci strukturalnie bogatych łąk na > 60% pow. obszaru z udziałem ponad 50% wysokiej roślinności, koszenie późne, bez krzewów. Uzupełnianie wiedzy na temat występowania i stanu zachowania gatunku w obszarze.

A177 mewa mała Chydrocoelus minutus - Zachowanie biotopu lęgowego i żerowiskowego Tzn.: zachowanie płytkich zbiorników wód stojących na >10% pow. obszaru z roślinnością szuwarową na >20% powierzchni stawów. Uzupełnianie wiedzy na temat występowania i stanu zachowania gatunku w obszarze.

A193 rybitwa rzeczna Sterna hirundo - Utrzymanie populacji lęgowej i biotopu lęgowego Tzn.: utrzymanie populacji lęgowej na poziomie 20- 100 p, zachowanie biotopu lęgowego w postaci wysp porośniętych niską roślinnością na pow. >2 ha Uzupełnianie wiedzy na temat występowania i stanu zachowania gatunku w obszarze.

A196 rybitwa białowłosa Chlidonias hybridus - Utrzymanie biotopu lęgowego Tzn.: zachowanie biotopu lęgowego w postaci płytkich zbiorników wodnych z szuwarem manny mielec na łącznej pow. >50 ha. Uzupełnianie wiedzy na temat występowania i stanu zachowania gatunku w obszarze.

A197 rybitwa czarna Chlidonias niger - Utrzymanie biotopu lęgowego Tzn.: zachowanie biotopu lęgowego w postaci płytkich zbiorników wodnych z roślinnością pływającą na łącznej pow. >50 ha. Uzupełnianie wiedzy na temat występowania i stanu zachowania gatunku w obszarze.

A215 puchacz Bubo bubo - Utrzymanie populacji lęgowej i biotopu lęgowego Tzn.: utrzymanie populacji lęgowej na poziomie > 1 p, zachowanie biotopu lęgowego w postaci podmokłych lasów na >5% pow. obszaru Uzupełnianie wiedzy na temat występowania i stanu zachowania gatunku w obszarze.

A222 uszatka błotna Asio flammeus - Utrzymanie populacji lęgowej i biotopu lęgowego Tzn.: utrzymanie populacji lęgowej na poziomie > 1 p, zachowanie biotopu lęgowego w postaci otwartych torfowisk niskich, szuwarów turzycowych lub terenów łąkowych z lokalnymi zabagnieniami porośniętymi roślinnością szuwarową na >5% pow. obszaru. Uzupełnianie wiedzy na temat występowania i stanu zachowania gatunku w obszarze.

A272 podróżniczek Luscinia svecica - Utrzymanie populacji lęgowej i biotopu lęgowego Tzn.: utrzymanie populacji lęgowej na poziomie > 5 p, zachowanie biotopu lęgowego w postaci stref ekotonowych pomiędzy szuwarami a zbiorowiskami zaroślowymi lub leśnymi i niewielkimi zastoiskami wody na pow. >50 ha Uzupełnianie wiedzy na temat występowania i stanu zachowania gatunku w obszarze.

A006 perkoz rdzawoszyi Podiceps grisegena - Zachowanie biotopu lęgowego i żerowiskowego Tzn.: zachowanie płytkich zbiorników wód stojących na >10% pow. obszaru z roślinnością szuwarową na >20% powierzchni stawów. Uzupełnianie wiedzy na temat występowania i stanu zachowania gatunku w obszarze.

A043 gęgawa Anser anser - Utrzymanie populacji lęgowej i biotopu lęgowego Tzn.: utrzymanie populacji lęgowej na poziomie >20 p, zachowanie biotopu lęgowego w postaci zbiorników z bogatą roślinnością szuwarową o urozmaiconej linii styku z lustrem wody, tworzącą wyspy na pow. >50 ha. Uzupełnianie wiedzy na temat występowania i stanu zachowania gatunku w obszarze.

A050 świstun Anas penelope - Zachowanie biotopu lęgowego i żerowiskowego Tzn.: zachowanie biotopu lęgowego i żerowiskowego w postaci stawów o znacznej powierzchni lustra wody i bogatej roślinności szuwarowej na pow. >500 ha. Uzupełnianie wiedzy na temat występowania i stanu zachowania gatunku w obszarze.

A051 krakwa Anas strepera - Zachowanie biotopu lęgowego i żerowiskowego Tzn.: zachowanie biotopu lęgowego i żerowiskowego w postaci stawów o znacznej powierzchni lustra wody i bogatej roślinności szuwarowej na pow. >500 ha. Uzupełnianie wiedzy na temat występowania i stanu zachowania gatunku w obszarze.

A054 rożeniec Anas acuta - Uzupełnianie wiedzy na temat występowania i stanu zachowania gatunku w obszarze.

A055 cyranka Anas querquedula - Utrzymanie populacji lęgowej i biotopu lęgowego Tzn.: utrzymanie populacji lęgowej na poziomie >40 p, zachowanie biotopu lęgowego w postaci zbiorników z bogatą roślinnością szuwarową o urozmaiconej linii styku z lustrem wody, tworzącą wyspy na pow. >50 ha. Uzupełnianie wiedzy na temat występowania i stanu zachowania gatunku w obszarze.

A156 rycyk Limosa limosa - Utrzymanie populacji lęgowej i biotopu lęgowego Tzn.: utrzymanie populacji lęgowej >100 par w obszarze, zachowanie biotopu lęgowego w postaci otwartych, użytkowanych łąk na > 30% pow. obszaru. Uzupełnianie wiedzy na temat występowania i stanu zachowania gatunku w obszarze.

A160 kulik wielki Numenius arquata - Utrzymanie populacji lęgowej i biotopu lęgowego Tzn.: utrzymanie populacji lęgowej >5 par w obszarze, zachowanie biotopu lęgowego w postaci otwartych, użytkowanych łąk na > 30% pow. obszaru. Uzupełnianie wiedzy na temat występowania i stanu zachowania gatunku w obszarze.

A162 krwawodziób Tringa totanus - Utrzymanie populacji lęgowej i biotopu lęgowego Tzn.: utrzymanie populacji lęgowej >10 par w obszarze, zachowanie biotopu lęgowego w postaci podmokłych łąk zalewowych oraz torfowisk o strukturze kępkowej na > 20% pow. obszaru. Uzupełnianie wiedzy na temat występowania i stanu zachowania gatunku w obszarze.

A323 wąsotka Panurus biarmicus - Zachowanie biotopu lęgowego i żerowiskowego Tzn.: zachowanie biotopu lęgowego i żerowiskowego w postaci stawów o znacznej powierzchni lustra wody i bogatej roślinności szuwarowej z szuwarem pałkowym i trzcinowym na pow. >500 ha. Uzupełnianie wiedzy na temat występowania i stanu zachowania gatunku w obszarze.

Zgodnie z regulacjami ustawowymi, wszelkie działania inwestycyjne planowane w obrębie ostoi ptasiej (obszaru Natura 2000) podlegają szczególnej procedurze oceny oddziaływania na środowisko, w tym ocenie oddziaływania na obszar Natura 2000. W ramach tej procedury, organ właściwy do wydania decyzji administracyjnej, zobowiązany jest do zidentyfikowania i oceny, czy planowane przedsięwzięcie może w sposób istotny oddziaływać na cele i przedmiot ochrony danego obszaru Natura 2000 lub na jego integralność. W przypadku nadrzędnego interesu publicznego i braku rozwiązań alternatywnych, realizacja inwestycji mogącej znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru NATURA 2000 jest możliwa na tych obszarach, przy zapewnieniu kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów NATURA 2000, o czym mówi *itp. 34 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody*. Cenne dla Europy siedliska i gatunki uznane za „szczególnie ważne” określane są jako siedliska i gatunki priorytetowe. Na podstawie *Rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty (...)* w dolinie rzeki Tyśmienica stwierdzono występowanie siedlisk priorytetowych takich jak: łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe oraz gatunki priorytetowe takie jak: strzebla błotna. Zgodnie z *art. 34 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody*, w przypadku siedlisk i gatunków priorytetowych, realizacja inwestycji może być możliwa wyłącznie w celu zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego i wymogów nadrzędnego interesu publicznego po uzyskaniu opinii Komisji Europejskiej.

Na obszarze gminy Ostrówek, występują gatunki roślin i zwierząt objęte ochroną prawną. Ochrona gatunkowa ma na „*celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących na terenie kraju lub innych państw członkowskich Unii Europejskiej rzadkich, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie przepisów umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną, gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk i ostoi, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej*”. Na podstawie *Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 5 stycznia 2012 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin*, do prawnie chronionych gatunków roślin na omawianym terenie należy: 7 gatunków objętych ochroną ścisłą oraz 6 gatunków roślin objętych ochroną częściową. W przypadku gatunków roślin niezbędne jest podjęcie działań chroniących te stanowiska poprzez wprowadzenie zakazów tj.:

- ✓ zrywania, niszczenia i uszkodzania;
- ✓ niszczenia ich siedlisk i ostoi;
- ✓ dokonywania zmian stosunków wodnych, stosowania środków chemicznych, niszczenia ściółki leśnej i gleby w ostojach;
- ✓ pozyskiwania, zbioru, przetrzymywania, posiadania, preparowania i przetwarzania okazów gatunków;

- ✓ zbywania, nabywania, oferowania do sprzedaży, wymiany i darowizny okazów gatunków;
- ✓ wwożenia z zagranicy i wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków;
- ✓ dokonywania zmian stosunków wodnych, stosowania środków chemicznych oraz niszczenia ściółki leśnej i gleby w ostojach.

Duża część zwierząt, występujących na obszarze opracowania, objęta jest ochroną gatunkową. Reprezentują je m.in.: ssaki, ptaki, gady i płazy. W związku z powyższym realizacja ustaleń *zmiany Studium i Planu* musi uwzględniać zakazy, ustanowione w stosunku do zwierząt chronionych. Zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt*. W stosunku do zwierząt wprowadza się zakazy:

- ✓ umyślnego zabijania;
- ✓ umyślnego okaleczania i chwytania;
- ✓ transportu, pozyskiwania, przetrzymywania, a także posiadania żywych zwierząt;
- ✓ zbierania, przetrzymywania i posiadania okazów gatunków;
- ✓ umyślnego niszczenia ich jaj postaci młodocianych i form rozwojowych;
- ✓ niszczenia ich siedlisk i ostoi oraz gniazd;
- ✓ niszczenia ich mrowisk, nor, lęgowisk, żeremi, tam, tarlisk, zimowisk i innych schronień;
- ✓ wybierania, posiadania i przechowywania ich jaj;
- ✓ wyrabiania, posiadania i przechowywania wydmuszek;
- ✓ preparowania okazów gatunków;
- ✓ wwożenia z zagranicy i wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków;
- ✓ umyślnego płoszenia i niepokojenia.

Przez zachodnią część gminy przepływa dolina rzeki Wieprz, stanowiąca korytarz ekologiczny rangi krajowej, wyznaczony w Polskiej Sieci Ekologicznej ECONET – PL. Zachowanie ciągłości przestrzennej systemów ekologicznych jest niezbędne dla ochrony i kształtowania różnorodności biologicznej i krajobrazowej całego regionu lubelskiego. W związku z powyższym ochrona drożności tych przestrzennych powiązań ekologicznych wymaga:

- ✓ wykluczenia inwestowania kubaturowego w strefie korytarzy dolinnych;
- ✓ zakazu szczelnej obudowy korytarzy pasmami osadniczymi;
- ✓ zakazu tworzenia barier przegradzających pasmo korytarza z wyjątkiem niezbędnych inwestycji infrastruktury komunikacyjnej i technicznej;
- ✓ zakazu przekształcania terenów łąk w grunty orne;
- ✓ prowadzenia fitomelioracji terenów rolnych (zadrzewień i zakrzewień);
- ✓ wykaszania łąk dla ochrony przed sukcesją leśną.

OBSZARY I OBIEKTY WSKAZANE DO OBJĘCIA OCHRONĄ PRAWNĄ

Tyśmienicki Obszar Chronionego Krajobrazu

Gmina Ostrówek, a zwłaszcza jej północna i wschodnia część, cechuje się wybitnymi walorami krajobrazowymi i przyrodniczymi, predestynującymi ten obszar do objęcia go ochroną prawną w formie Tyśmienickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Obszar ten obejmuje itp. kompleksy leśne Lasów Czemiernickich oraz dolinę rzeki Tyśmienica, stanowiące ostoje wielu gatunków ptaków, w tym rzadkich i zagrożonych wyginięciem. Ochrona awifauny może być skuteczna jedynie poprzez ochronę ich naturalnych siedlisk, co jest możliwe poprzez wprowadzenie ochrony obszarowej w proponowanej formie. Do czasu ustanowienia obszaru chronionego krajobrazu tereny przewidzianego do objęcia tą formą ochrony, obejmuje się ochroną planistyczną polegającą w szczególności na:

- szczególnej dbałości o estetykę krajobrazu, w tym:
 - ochronie punktów i panoram widokowych,
 - ochronie naturalnego krajobrazu dolin rzecznych i zbiorników wodnych,
 - ochronie krajobrazu naturalnych ekosystemów,
- szczególnej dbałości o harmonię użytkowania gospodarczego z wartościami przyrodniczo - krajobrazowymi,
- wymogu zachowania przestrzennej zwartości oraz przestrzennych powiązań pomiędzy obszarami o wysokiej aktywności biologicznej,

- zakazie lokalizacji inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko i wymagających opracowania oceny oddziaływania na środowisko z wyjątkiem gazociągów.

Obszarze gminy wskazuje się konieczność objęcia ochroną prawną w formie pomników przyrody 33 obiektów przyrody ożywionej i nieożywionej – grupy drzew, aleje, pojedyncze drzewa oraz głązy narzutowe). Są to:

- grupa drzew - wiąz pospolity o obwód ok. 300cm, wysokość ok. 25m rosnący w Dębicy przy szosie (przed zakrętem), lipa drobnolistna – obwód ok. 400cm (z licznymi odroślami), wysokość ok. 25m, rosnąca w Dębicy (boczna droga w kierunku zachodnim od szosy głównej), wiąz pospolity – obwód ok. 370cm, wysokość ok. 25m, rosnący w Dębicy przy bocznej drodze w pobliżu parku podworskiego, wiąz pospolity – obwód 257cm, wysokość ok. 20m, rosnący przy parku w Dębicy;
- grupa drzew - klon zwyczajny – obwód 318cm, rosnący w parku w Dębicy, dąb szypułkowy – obwód 410cm, na wysokości ok. 5m rozgałęziony na kilka konarów, rosnący w parku w Dębicy, klon jawor – obwód 308cm, na wysokości ok. 3m rozgałęziony na 2 konary, rosnący w parku w Dębicy, lipa drobnolistna – obwód 362cm, na wysokości 60cm rozgałęziona na 3 konary o obwodach: 120cm, 135cm, 185cm, rosnąca w parku w Dębicy;
- grupa drzew przy drodze Kolonia Żurawiniec – Piaski - kasztanowiec zwyczajny – 4 okazy drzew o obwodach ok. 250cm, 3 okazy o obwodach ok. 200cm (216cm) rosnące przy kapliczce, lipa drobnolistna – 2 okazy o obwodach 275cm, 280cm, topola czarna – kilka drzew, najgrubsze drzewo o obwodzie 250cm;
- grupa drzew przy drodze przebiegającej przez miejscowość Jeleń - wiąz o obwodzie ponad 300cm, rosnący przy zakręcie drogi w Jeleniu, lipa drobnolistna – 10 drzew o obwodach od 237cm do 280cm, dąb szypułkowy – 2 drzewa o wysokości ok. 20m;
- grupa drzew przy drodze w Antoniówce - klon – obwód 250cm, wysokość ok. 20m, rosnący w pobliżu posesji nr 44, lipa drobnolistna – kilkanaście drzew o obwodach od 250cm do 300cm, buk zwyczajny – dwa drzewa o obwodach ok. 200cm;
- grupa drzew w obrębie jednego gospodarstwa w Ostrówku - lipa drobnolistna – 4 drzewa o obwodach: 315cm, 250cm, 260cm, 300cm, grochodrzew o obwodzie 155cm;
- aleja lipowa w pobliżu parku w Dębicy, 28 lip drobnolistnych o obwodach od 85cm do 263cm;
- aleja lipowa rosnąca na południe od Dębicy, 20 lip drobnolistnych o obwodach 194cm – 360cm;
- aleja lipowa w Ostrówku - lipa drobnolistna – kilkanaście drzew o obwodach 210cm – 520cm, rosnących przy drodze, lipa drobnolistna – obwód ok 300cm, wysokość ok 25m, rosnąca przy posesji nr 39, lipa drobnolistna – dwa drzewa o obwodach: 300cm, 320cm, wysokość ok. 20m, rosnąca przy posesji nr 41;
- aleja przy drodze Leszkowice – Górka Lubartowska na granicy gminy - lipa drobnolistna 10 drzew o obwodach 220cm - 230cm.
- wiąz pospolity – obwód 237cm, wysokość ok. 20m, rosnący w pobliżu kępy olszyn w Babczyźnie;
- olsza czarna – obwód 230cm, wysokość 20m, rosnąca w pobliżu rowu w Babczyźnie;
- lipa drobnolistna – obwód ok. 500cm, na wysokości 2m rozwidlona na 4 pnie, rosnąca w miejscowości Zawada;
- dąb szypułkowy – kilkanaście drzew (najgrubsze o obwodach: 283cm, 250cm, 232cm) rosnących na miedzy w Żurawiniec – Kolonii;
- dąb szypułkowy – obwód 370cm, wysokość ok. 20m, rosnący pod lasem, położonym na zachód od miejscowości Jeleń;
- dąb szypułkowy – obwód 350cm, wysokość ok. 25m rosnący na polu położonym w kierunku północno-wschodnim od miejscowości Jeleń;
- dąb szypułkowy – obwód 300cm, rosnący wśród pól wschód od miejscowości Jeleń;
- dąb szypułkowy – obwód ok. 320cm, rosnący wśród pól na wschód od miejscowości Jeleń;
- dąb szypułkowy – kilka drzew o obwodach: 220cm, 230cm, 240cm, 270cm, 272cm, rosnących na skraju lasu w obrębie Wycinka;

- lipa drobnolistna – obwód 280cm, wysokość ok. 20m, rosnąca w gospodarstwie rolnym nr 71 w obrębie Wycinka;
- wiąz górski – obwód 320cm, wysokość ok. 15m, rosnący przy kapliczce w pobliżu szkoły w Żurawincu;
- klon – trzy drzewa, najgrubsze drzewo o obwodzie ok. 230cm rosnący w Dębicy i Kolonia;
- lipa drobnolistna – obwód 297cm, rozgałęziona na wysokości 400cm, rosnąca przy kapliczce w Ostrówku;
- wierzba biała – obwód 372cm, rosnąca na pastwisku w Ostrówku;
- dąb – obwód ok. 220cm, rosnący na opuszczonej posesji w Kamienowoli;
- jałowiec zwyczajny – obwód ponad 3m, wysokość przekraczająca 6m, rosnący na ugorze w pobliżu lasu w Antoniówce;
- modrzew polski – dwa drzewa o obwodach: 300cm, 145cm, rosnące na ugorze w pobliżu lasu w Antoniówce;
- dąb szypułkowy – dwa drzewa o obwodach: 265cm, 305cm, rosnące przy drodze w kierunku północno-wschodnim od Antoniówki;
- klon – obwód ok. 250cm, rosnący przy drodze nad niewielkim ciekim w Antoniówce;
- sosna pospolita – obwód 250cm, wysokość ok. 20m, rosnąca przy drodze na skraju lasu położonego na wschód od Antoniówki;
- topola czarna – obwód 400cm, rosnąca przy drodze nad ciekim w Leszkowicach;
- głazy narzutowe – granit czerwony drobnoziarnisty o wymiarach: 134cmx70cmx60cm; granit drobnoziarnisty o wymiarach: 126cmx70cmx40cm, znajdujące się na wschód od drogi w miejscowości Babczyzna;
- głaz narzutowy – granit różowy o wymiarach: 90cmx80cmx45cm znajdujący się w miejscowości Żurawiniec – Kolonia i w obrębie Piaski.

W obszarze analizy wskazuje się konieczność objęcia ochroną prawną starorzecza Wieprza o nazwie Wieprzysko na odcinku od drogi z Żurawinca do Sułoszyna na południu, po Tyśmienicę na północy w formie użytku ekologicznego. Pod względem krajobrazowym i geobotanicznym interesujące są liczne meandry Wieprzyska, odcięte od niego zakola i oczka wodne

OBSZARY I OBIEKTY WSKAZANE DO OBJĘCIA OCHRONĄ PLANISTYCZNĄ

Zgodnie ze wskazaniami obowiązującego jeszcze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ostrówek oraz wskazaniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa lubelskiego, ochrona planistyczna na poziomie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego powinna obejmować :

1) System Przyrodniczy Gminy /SPG/

Stanowi ekologicznie aktywny, ciągły przestrzennie układ, na który składają się zarówno elementy o randze krajowej, regionalnej i lokalnej. Jego podstawę w gminie Ostrówek tworzą takie główne elementy struktury krajobrazu jak:

- dolina rzeki Tyśmienicy – obszar o znaczeniu międzynarodowym - obszar specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000, projektowany Tyśmienicki Obszar Chronionego Krajobrazu, dolina rzeki łączy od południa PK „Pojezierze Łęczyńskie” z położonym na północ Obszarem Chronionego Krajobrazu „Pradolina Wieprza”
- dolina rzeki Wieprz – korytarz ekologiczny Dolina Dolnego Wieprza GKPdC-3A - wskazana do ochrony planistycznej jako korytarz ponadregionalny, stanowiący ważny element krajowej sieci ekologicznej. Korytarz ten obejmuje dolinę rzeki Wieprz w jej dolnym biegu i pełni funkcję łącznika między kompleksem przyrodniczym doliny Wisły a obszarami położonymi w środkowej i wschodniej części kraju
- Lasy Czemiernickie – obszar o znaczeniu ponadlokalnym, wchodzący w skład projektowanego Tyśmienickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Ponadto system współtworzą:

- mniejsze kompleksy leśne (Las Mitros, lasy w rejonach wsi Żurawiniec, Luszawa, Jeleń, Tarkawica);
- obszary torfowiskowe (Owczę Bagno, Podjesionie);
- niewielkie dolinki rzeczne i suche obniżenia dolinne umożliwiające komunikację ekologiczną i kształtowanie nowych powiązań przyrodniczych;
- tereny polno – leśne o podwyższonej różnorodności biologicznej i krajobrazowej;
- strefy ochrony warunków siedliskowych lasu;
- użytki zielone.

Elementy Systemu Przyrodniczego Gminy powinny być wyodrębniane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i obejmowane ochroną planistyczną. Na obszarach objętych granicami systemu SPG wyklucza się:

- ✓ lokalizację wszelkich inwestycji mogących destabilizować równowagę ekologiczną i dysharmonizować krajobraz, w szczególności dotyczy zakładów przemysłowych i ferm, a także magazynów, składów i baz w postaci zwartych i monolitycznych form zabudowy kubaturowej, z wyjątkiem koniecznych inwestycji infrastruktury technicznej i komunikacyjnej wskazanych w zmianie Studium;
- ✓ tworzenie nasypów ziemnych i innych przeszkód usytuowanych poprzecznie do osi dolin rzecznych – z wyjątkiem jak wyżej;
- ✓ składowanie odpadów (bytowych, przemysłowych), a także lokalizację wylewisk gnojowicy i grzebowisk zwierząt;
- ✓ lokalizację zabudowy mieszkaniowej, z wyjątkiem uzupełniania istniejących zespołów zabudowy na obszarach wskazanych w zmianie studium;
- ✓ odprowadzanie ścieków do wód i gruntu.

Dodatkowo ogranicza się do minimum lokalizację nowych kopalń surowców mineralnych.

Dla zachowania równowagi ekologicznej obszarów SPG i terenów przekształconych, należy podjąć działania ochraniające i wzbogacające środowisko poprzez:

- ✓ ograniczenie eksploatacji wód podziemnych do poziomu, który nie spowoduje destabilizacji stosunków wodnych;
- ✓ stosowanie ekstensywnych upraw rolniczych, a także promowanie rolnictwa ekologicznego;
- ✓ prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z funkcją glebochronną i wodochronną lasów;
- ✓ zalesianie gleb mniej korzystnych dla wykorzystania rolniczego, w celu ochrony gleb przed erozją oraz dla tworzenia wspomagających ciągów ekologicznych łączących małopowierzchniowe tereny leśne;
- ✓ utrzymanie i uzupełnianie zadrzewień i zakrzewień agroekosystemów, w tym szczególnie pasów zieleni śródpolnej przebiegających prostopadle do spadków zbroczy;
- ✓ ograniczenie stopnia rozwoju funkcji rekreacyjnych do chłonności turystycznej terenów.

Dla zachowania i wzmocnienia struktury ekologicznej sieci obszarów SPG należy:

- ✓ sukcesywnie przebudowywać drzewostany zgodnie z ich naturalnym siedliskiem;
- ✓ stosować różne formy fitomelioracji dla wzbogacenia najuboższych przyrodniczo terenów, stanowiących potencjalne powiązania przyrodnicze;
- ✓ poprawiać funkcjonowanie głównych ciągów ekologicznych poprzez obudowę biologiczną cieków.
- ✓ dużych magazynów paliw płynnych o znaczeniu regionalnym;
- ✓ rurociągów paliw płynnych o zasięgu regionalnym lub międzynarodowym;
- ✓ bezpośredniego zrzutu ścieków do gruntu oraz do wód powierzchniowych i podziemnych.

2) korytarze ekologiczne;

W obrębie gminy występują obszary, które zostały dostrzeżone i docenione w Krajowej Sieci Ekologicznej (ECONET – PL), będącej częścią składową Europejskiej Sieci Ekologicznej (EECONET). Największe predyspozycje do kształtowania powiązań przyrodniczych w obszarze gminy mają niewątpliwie tereny związane z dolinami rzek. Przez obszar gminy Ostrówek przebiega ponadlokalny korytarz ekologiczny Dolina Dolnego Wieprza GKPdC-3A. Jest to korytarz ponadregionalny, stanowiący ważny element krajowej sieci ekologicznej. Korytarz ten obejmuje dolinę rzeki Wieprz w jej dolnym biegu i pełni funkcję łącznika między kompleksem przyrodniczym doliny Wisły a obszarami położonymi w środkowej i wschodniej części kraju. Zachowanie ciągłości przestrzennej systemów ekologicznych jest

niezbędne dla ochrony i kształtowania różnorodności biologicznej i krajobrazowej całego regionu lubelskiego.

11.2. OCHRONA ZŁÓŻ KOPALIN

Ochrona zasobów kopalin określają przepisy *ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku Prawo geologiczne i górnicze*. Ma ona na celu zabezpieczenie dostępności tych zasobów w celu ich gospodarczego wykorzystania w przyszłości. Rozwój eksploatacji złóż winien być uwarunkowany ochroną środowiska jak i całego złoża poprzez:

- ✓ prowadzenie eksploatacji złóż z uwzględnieniem racjonalnego ich wykorzystania;
- ✓ stosowanie technologii zapewniających ograniczenie ujemnych skutków eksploatacji złoża na środowisko naturalne;
- ✓ przeciwdziałanie degradacji ziemi i krajobrazu poprzez sukcesywne prowadzenie rekultywacji i zagospodarowania terenów poeksploatacyjnych.

Na terenie gminy Ostrówek znajdują się udokumentowane złoża kopalin, takich jak: kruszywa naturalne, bursztyny, złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej, surowce szklarskie.

11.3. OCHRONA ZASOBÓW WODNYCH

Ochrona zasobów wodnych, zgodnie z *ustawą Prawo ochrony środowiska*, polega na zapewnieniu ich jak najlepszej jakości, w tym utrzymywanie ilości wody na poziomie zapewniającym ochronę równowagi biologicznej, w szczególności poprzez utrzymywanie jakości wód powyżej albo co najmniej na poziomie wymaganym w przepisach oraz doprowadzanie jakości wód co najmniej do wymaganego przepisami poziomu, gdy nie jest on osiągnięty.

W celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody ujmowanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz zaopatrzenia zakładów wymagających wody wysokiej jakości, a także ze względu na ochronę zasobów wodnych, *ustawa Prawo wodne* przewiduje możliwość ustanowienia stref ochronnych ujęć wody oraz obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych, w których obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów oraz korzystania z wody w celu ochrony zasobów tych wód przed degradacją. Obszar analizy znajduje się w obszarze GZWP Nr 406 Niecka Lubelska (Chełm – Zamość).

Zgodnie z art. 140 Prawa wodnego, na obszarach ochronnych, ze względu na możliwość szybkiej migracji zanieczyszczeń z powierzchni terenu do warstwy wodonośnej może być zakazane lub ograniczone wykonywanie robót lub czynności, które mogą spowodować trwałe zanieczyszczenie gruntów lub wód, obejmujących:

- 1) wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi;
- 2) rolnicze wykorzystanie ścieków;
- 3) przechowywanie lub składowanie odpadów promieniotwórczych;
- 4) stosowanie nawozów oraz środków ochrony roślin;
- 5) budowę nowych dróg, linii kolejowych, lotnisk lub lądowisk;
- 6) lokalizowanie zakładów przemysłowych oraz ferm chowu lub hodowli zwierząt;
- 7) lokalizowanie magazynów produktów ropopochodnych oraz innych substancji, a także rurociągów do ich transportu;
- 8) lokalizowanie składowisk odpadów niebezpiecznych, innych niż niebezpieczne i obojętne oraz obojętne;
- 9) mycie pojazdów mechanicznych;
- 10) urządzenie parkingów, obozowisk oraz kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpiei;
- 11) lokalizowanie cmentarzy oraz grzebanie martwych zwierząt;
- 12) wydobywanie kopalin;
- 13) wykonywanie odwodnień budowlanych lub górniczych;
- 14) używanie statków powietrznych do przeprowadzania zabiegów rolniczych;
- 15) urządzenie przyzmyk kiszonkowych;
- 16) chów lub hodowlę ryb, ich dokarmianie lub zanęcanie;
- 17) lokalizowanie nowych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;

- 18) składowanie opakowań po nawozach i środkach ochrony roślin;
- 19) stosowanie i składowanie chemicznych środków zimowego utrzymania dróg;
- 20) lokalizowanie pomp ciepła i akumulatorów ciepła warstwy wodonośnej

Dla GZWP nr 407 została sporządzona na zlecenie Ministerstwa Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa: „Dokumentacja określająca warunki hydrogeologiczne dla ustalenia stref ochronnych GZWP nr 407 (Chełm-Zamość)”, zatwierdzona przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa decyzją z dnia 24 lipca 1997 r. (znak: KDH1/013/6017/97), a także na zlecenie Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej - „Dodatek do dokumentacji określającej warunki hydrogeologiczne dla ustanowienia stref ochronnych GZWP nr 407 (Chełm-Zamość) w związku z ustanawianiem obszarów ochronnych Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 407 Niecka lubelska (Chełm-Zamość)”, który został zatwierdzony przez Ministra Środowiska decyzją z dnia 1 września 2016r. (znak: DGKII.4731.128.2015.AK).

Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017r. Prawo wodne w celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody ujmowanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz zaopatrzenia zakładów wymagających wody wysokiej jakości, a także ze względu na ochronę zasobów wodnych, mogą być ustanawiane strefy ochronne ujęć wody. Na terenie objętym opracowaniem istnieją 3 ujęcia wód podziemnych w miejscowościach: Leszkowice, Ostrówek – Kolonia (ujmujące wody kredowe) i Dębica (ujmujące wody trzeciorzędowe) służące do zbiorowego zaopatrywania ludności w wodę pitną. Na terenie gminy Ostrówek ustanowione zostały strefy ochronne obejmujące wyłącznie teren ochrony bezpośredniej dla ujęć wód podziemnych decyzjami Dyrektora Zarządu Zlewni:

- 1/ decyzja znak LU.ZUZ.3.4100.46.6.2018.AT z dnia 10.12.2021 r. na działkach o nr ewid. 767, 768 obręb Dębica;
- 2/ decyzja znak LU.ZUZ.3.4100.46.5.2018.AT z dnia 10.12.2021 r. na działce o nr ewid. 122 obręb Cegielnia;
- 3/ decyzja znak LU.ZUZ.3.4100.46.1.2018.AT z dnia 10.12.2021 na działce o nr ewid. 137 obręb Leszkowice.

Dla ustanowionych terenów ochrony bezpośredniej, wprowadzono następujące zakazy i nakazy:

- zakaz użytkowania gruntów do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęcia wody;
- nakaz odprowadzania wód opadowych lub roztopowych w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody;
- nakaz zagospodarowania terenu zielenią;
- nakaz odprowadzania poza granicę terenu ochrony bezpośredniej ścieków z urządzeń sanitarnych przeznaczonych do użytku dla osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody;
- nakaz ograniczenia wyłącznie do niezbędnych potrzeb przebywania osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody.

Celem tych ograniczeń jest zapobieganie bezpośredniemu przenikaniu zanieczyszczeń do warstw wodonośnych. Wskazane jest, aby w dokumentach planistycznych zachować terenowe granice stref ochronnych oraz zapewnić im odpowiedni bufor bezpieczeństwa, wolny od zabudowy i działalności gospodarczej.

Naczelnym celem w zakresie ochrony zasobów wodnych, jest utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód, w tym również zachowanie i przywracanie ciągłości ekologicznej cieków. Cel ten jest realizowany m. in. przez opracowanie dla każdego wydzielonego w Polsce obszaru dorzecza planu gospodarowania wodami. Jednym z narzędzi mającym na celu usprawnienie procesu osiągania celów środowiskowych jest realizacja ustaleń *Planu gospodarowania wodami w obszarze dorzecza Wisły* (Dz. U. z 2023 r. poz. 300), który jest podstawowym dokumentem planistycznym w zakresie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły. Celem środowiskowym dla jednolitych części wód powierzchniowych niewyznaczonych jako sztuczne lub silnie zmienione jest ochrona oraz poprawa ich stanu ekologicznego i stanu chemicznego, tak aby osiągnąć co najmniej dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny wód powierzchniowych, a także zapobieganie pogorszeniu ich stanu ekologicznego i stanu chemicznego. Celem środowiskowym dla sztucznych i silnie zmienionych jednolitych części wód powierzchniowych jest ochrona tych wód oraz poprawa ich potencjału ekologicznego i stanu chemicznego, tak aby osiągnąć co najmniej dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny wód powierzchniowych, a także zapobieganie pogorszeniu ich potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego. Wśród celów środowiskowych dla wód podziemnych wymienia się: zapobieganie lub

ograniczanie wprowadzania do nich zanieczyszczeń; zapobieganie pogarszaniu oraz poprawa ich stanu; oraz ochrona i podejmowanie działań naprawczych, a także zapewnianie równowagi między poborem a zasileniem tych wód, tak aby osiągnąć ich dobry stan. W myśl art. 68 ustawy Prawo wodne, dopuszczalne jest nieosiągnięcie dobrego stanu ekologicznego oraz niezapobieżenie pogorszeniu stanu ekologicznego jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych jezeli:

- ✓ podejmowane są wszelkie działania, aby łagodzić skutki negatywnych oddziaływań na stan jednolitych części wód;
- ✓ przyczyny zmian i działań, o których mowa w art. 66 i art. 67, są szczegółowo przedstawione w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza i są aktualizowane co 6 lat;
- ✓ przyczyny zmian i działań, o których mowa w art. 66, są uzasadnione nadrzędnym interesem publicznym, a pozytywne efekty związane z ochroną zdrowia, utrzymaniem bezpieczeństwa oraz zrównoważonym rozwojem przeważają nad korzyściami dla społeczeństwa i środowiska związanymi z osiągnięciem celów środowiskowych, o których mowa w art. 55, utraconymi w następstwie tych zmian i działań;
- ✓ zakładane korzyści wynikające ze zmian i działań, o których mowa w pkt 1–3, nie mogą zostać osiągnięte przy zastosowaniu innych działań, znacząco korzystniejszych z punktu widzenia interesów środowiska, ze względu na negatywne uwarunkowania wykonalności technicznej lub nieproporcjonalnie wysokie koszty.

Obszar gminy Ostrówek znajduje się w obrębie 6 Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP), które szczegółowo opisano w pkt 1.1.7 Wody powierzchniowe. Aktualny stan niemal wszystkich JCWP (wyjątek stanowi JCWP Wieprzysko – brak danych) oceniony został jako zły. Przedmiotowe JCWP są zagrożone osiągnięciem celów środowiskowych – wyjątek stanowią JCWP Biłka oraz Wieprzysko. Wpływ działalności antropogenicznej na stan JCW generuje konieczność przesunięcia w czasie osiągnięcia celów środowiskowych z uwagi na brak rozwiązań technicznych możliwych do zastosowania w celu poprawy stanu JCW, jak również dysproporcjonalne koszty.

Na terenie gminy obszar jednolitej części wód podziemnych (JCWPd 75), nie jest zagrożona ryzykiem niespełnienia celów środowiskowych.

Południowo – zachodnia oraz północna część gminy Ostrówek ze względu na położenie i uwarunkowania naturalne należy do obszarów o bardzo dużym zagrożeniu skutkami powodzi (strefa szczególnego zagrożenia powodzią), co może powodować wysokie zagrożenie znacznych przestrzeni i ludności, znaczne niebezpieczeństwo strat materialnych, a temu zjawisku mogą towarzyszyć zagrożenia epizootyczne i epidemiologiczne. Ze strony rzeki Wieprz zagrożone powodzią są w szczególności miejscowości intensywnie zabudowane: Leszkowice i Żurawiniec, ze strony Tyśmienicy (północno – zachodnia część gminy okolice wsi Babczyzna) – w przeważającej części są to obszary rolne. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią podlegają ograniczeniom w użytkowaniu, na podstawie ustawy Prawo wodne zakazuje się: a) gromadzenia ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody, oraz prowadzenia przetwarzania odpadów, w szczególności ich składowania, b) lokalizowania nowych cmentarzy. Przez obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi rozumie się obszary, na których istnieje znaczące ryzyko powodzi lub jest prawdopodobne wystąpienie znaczącego ryzyka powodzi. Na obszarach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi powinny obowiązywać zakazy wykonywania robót i czynności, które mogą utrudniać ochronę przed powodzią. Zwolnić od w/w zakazów może w drodze decyzji organ właściwy do spraw ochrony przed powodzią, jeśli w jego opinii zagospodarowanie doliny rzecznej nie utrudni ochrony przed powodzią tychże terenów.

11.4. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ

Problemem w rozwoju przestrzennym gminy Ostrówek jest zagrożenie powodzią terenów położonych w dolinie rzeki Wieprz. Zgodnie z ustawą Prawo wodne za obszary szczególnego zagrożenia powodzią, dla których obowiązują ograniczenia w zagospodarowaniu, uznaje się:

- obszar szczególnego zagrożenia powodzią dla którego prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi $Q = 10\%$, raz na 10 lat;
- obszar szczególnego zagrożenia powodzią, dla którego prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi $Q = 1\%$, raz na 100 lat;

- obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy i przymuliska stanowiące działki ewidencyjne

Na terenie gminy zagrożenie powodziowe cechuje południowo – zachodnia oraz północna część gminy Ostrówek ze względu na położenie i uwarunkowania naturalne. Ze strony rzeki Wieprz zagrożone powodzią są w szczególności miejscowości intensywnie zabudowane: Leszkowice i Żurawiniec, ze strony Tyśmienicy (północno – zachodnia część gminy okolice wsi Babczyzna) – w przeważającej części są to obszary rolne. Zagrożenie powodziowe występujące na terenie gminy stwarzają w głównej mierze spływające wody rzeki Wieprz oraz jego dopływów. Skutkiem długotrwałych i intensywnych opadów deszczu i roztopów śniegu jest gwałtowne wezbranie wód w rzece, co powoduje powstanie fali powodziowej. Zagrożenie dla otoczenia stanowi niedostateczny stan techniczny budowli hydrotechnicznych okresowo piętrzących wodę, tj. zły stan rowów wywołany brakiem konserwacji i właściwej eksploatacji, nieprawidłowo eksploatowana infrastruktura melioracyjna i techniczna, niewłaściwa regulacja i udrażnianie koryt rzek. Obszary szczególnego zagrożenia powodziowego podlegają zakazom i ograniczeniom wynikającym z przepisów szczególnych w zakresie ochrony przed powodzią. Zgodnie z zasadą zapobiegania zagrożeniom poprzez planowanie przestrzenne, ochrona obszarów zagrożonych zalaniem musi wiązać się z zakazem zabudowy naturalnych terenów zalewowych, w tym dolin rzecznych.

11.5. OCHRONA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH

Grunty rolne i leśne podlegają ochronie przed nierolniczym i nieleśnym użytkowaniem na podstawie *ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2024r. poz. 82)*. W myśl zapisów art. 3 ust. 1 ww. ustawy, ochrona gruntów rolnych polega na:

- ograniczaniu przeznaczenia ich na cele nieleśne lub nierolnicze;
- zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych oraz szkodom w produkcji rolnej, powstającym wskutek działalności nierolniczej i ruchów masowych ziemi;
- rekultywacji i zagospodarowaniu gruntów na cele rolnicze;
- zachowanie torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych;
- ograniczaniu zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi.

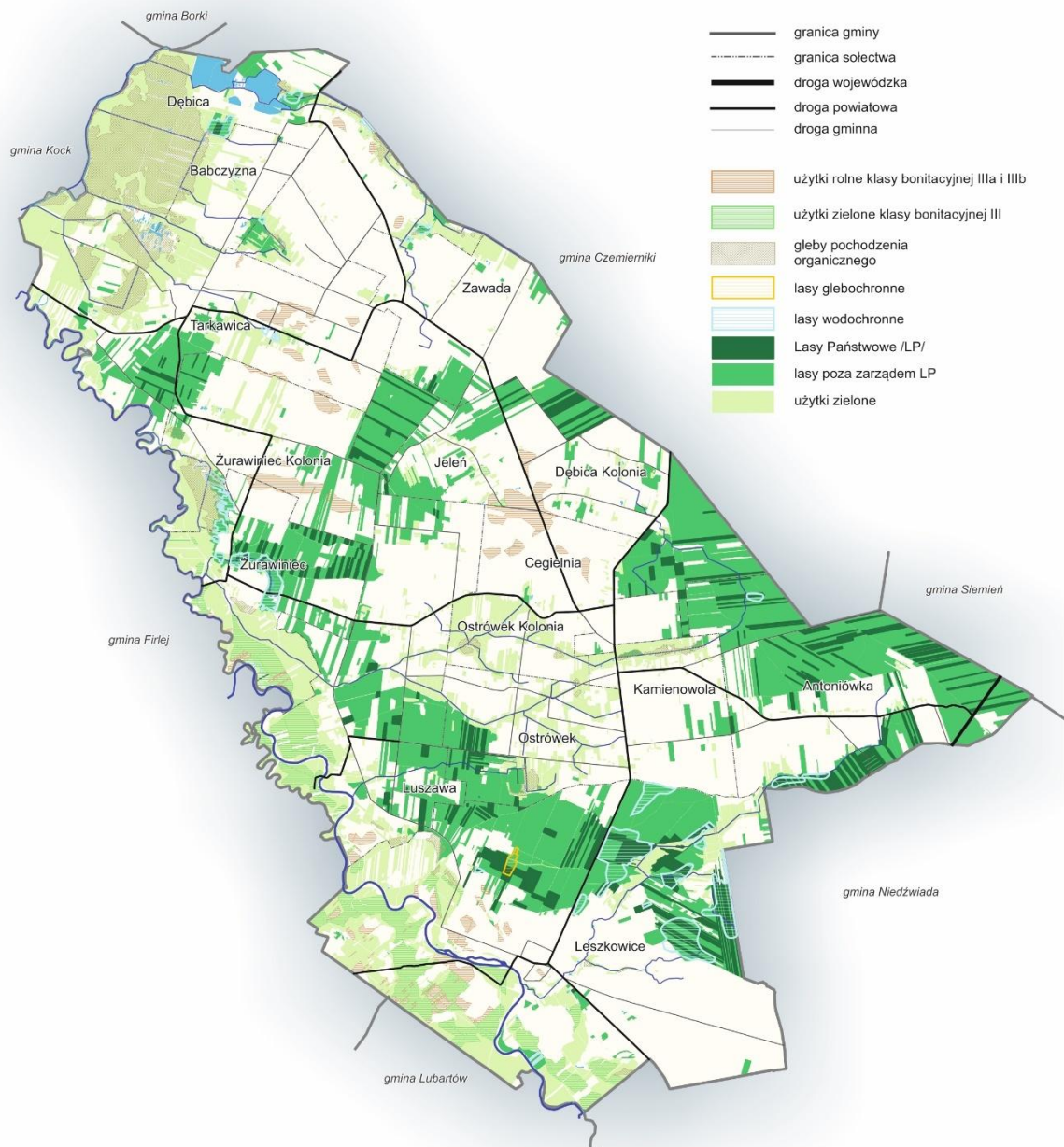
Ustawą z dnia 7 lipca 2023 roku o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym („Reforma planistyczna”), która weszła w życie 24 września 2024 r, dokonano istotnych zmian w procedurach planistycznych. Główna zmiana wprowadzona Reformą planistyczną, to nałożenie na każdą gminę obowiązku uchwalenia planu ogólnego, który zastąpi dotychczasowe studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Równie istotne zmiany Reforma planistyczna wprowadziła w zakresie odrolnienia gruntów, dotykając bezpośrednio procedur zmiany statusu działki rolnej na teren budowlany. Na mocy Reformy planistycznej od 1 lipca 2026 r w u.o.g.r.l. pojawi się również przepis wprowadzający tzw. milczącą zgodę na odrolnienie i odlesienie w planie miejscowym. Zmiany mają na celu integrację przepisów związanych z planowaniem przestrzennym oraz mają zapobiegać rozproszonemu zabudowy oraz suburbanizacji. Wraz z reformą planistyczną przepis art. 7 ust. 2a u.o.g.r.l. został istotnie zmieniony i w obecnie obowiązującym stanie prawnym zgoda ministra na przeznaczenie na cele nierolnicze nie jest wymagana tylko i wyłącznie w przypadku gruntów położonych w obszarze uzupełnienia zabudowy w rozumieniu przepisów o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Reforma planistyczna nie przewidywała przepisów przejściowych w tym zakresie. W praktyce oznacza to, że ustawodawca wraz z wejściem w życie Reformy planistycznej uniemożliwił uproszczone odrolnienie gruntów klas I-III leżących poza granicami administracyjnymi miast.

Zgodnie z ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2024r. poz. 82), lasy występujące na terenie gminy podlegają ochronie przed zmianą przeznaczenia na cele nieleśne. W myśl zapisów art. 3.2 ww. ustawy, w planie ogólnym należy zapewnić ochronę gruntów leśnych, do której należy w szczególności:

- ✓ ograniczanie przeznaczenia ich na cele nieleśne;
- ✓ zapobieganie procesom degradacji i dewastacji gruntów leśnych oraz szkodom w drzewostanach i produkcji leśnej, powstających wskutek działalności nieleśnej i ruchów masowych ziemi;
- ✓ przywracaniu wartości użytkowej gruntom, które utraciły charakter gruntów leśnych wskutek działalności nieleśnej;
- ✓ poprawianiu ich wartości użytkowej oraz zapobieganiu obniżania ich produktywności;
- ✓ ograniczaniu zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi.

W granicach gminy Ostrówek wskazuje się fragmenty lasów prywatnych do ochrony jako „lasy ochronne” na podstawie *ustawy o lasach*. Są to lasy glebochronne zabezpieczające gleby przed erozją o powierzchni 3,5 ha położone w kompleksie leśnym Zagórze, na północ od miejscowości Leszkowice oraz lasy wodochronne o powierzchni 127,64 ha, mające wpływ na regulację stosunków hydrologicznych w zlewniach i na obszarach wododziałów położone głównie w Leszkowicach (Las Mitros). Pozostałe lasy wodochronne porozrzucane są fragmentarycznie po całej gminie. Spotkać je można w miejscowościach: Dębica, Żurawiniec, Kolonia Żurawiniec, Antoniówka, Kamienowola, Tarkawica, Zawada oraz w Ostrówku. W obrębie tych lasów konieczne jest podporządkowanie funkcji produkcyjnej funkcjom ochronnym. Realizacja ustaleń *planu ogólnego* powinna uwzględniać zasady prowadzenia gospodarki leśnej w tych lasach, które powinny być prowadzone w sposób zapewniający ciągłe spełnianie przez nich celów, dla których zostały wydzielone. Szczegółowe sposoby prowadzenia gospodarki leśnej w w/w lasach, zostaną określone w akcie prawnym o uznaniu ich za ochronne.

Rycina 27. Grunty chronione i lasy ochronne na terenie gminy Ostrówek

Źródło: opracowanie własne

11.6. OCHRONA ZABYTKÓW I DÓBR MATERIALNYCH

Na kształt i wartość krajobrazu gminy wpływają zarówno elementy zainwestowane, cenne obiekty dziedzictwa kulturowego (pojedyncze obiekty architektoniczne, stanowiska archeologiczne, zachowane układy przestrzenne), jak i składniki środowiska przyrodniczego.

Wśród obiektów zabytkowych występujących na obszarze opracowania wyróżnić można:

- obiekty o znaczeniu regionalnym – wpisane do rejestru zabytków,
- obiekty o znaczeniu lokalnym – ujęte w gminnej ewidencji zabytków.

Znaczne nagromadzenie zabytków i historycznych układów przestrzennych, których geneza sięga okresu średniowiecza, świadczy o ciągłości i rozwoju struktur osadniczych na tych terenach oraz o silnych uwarunkowaniach historyczno-geopolitycznych. Dziedzictwo kulturowe stanowi istotny czynnik warunkujący kierunki dalszego rozwoju przestrzennego gminy, a zarazem ważny element jej atrakcyjności turystycznej.

Pomimo długotrwałej antropopresji, wynikającej głównie z rozwoju rolnictwa i osadnictwa, środowisko przyrodnicze gminy zachowało znaczne walory przyrodnicze i krajobrazowe.

Najwyższy stopień naturalności cechuje koryta rzek Tyśmienica i Wieprz, zwłaszcza na odcinkach nieobjętych regulacją. Meandrujące rzeki porośnięte są roślinnością wodną i przybrzeżną, a ingerencja człowieka jest w tych miejscach minimalna.

Na obszarze gminy występują również tereny o charakterze krajobrazu przyrodniczego, w którym dominują mało przekształcone przez człowieka elementy środowiska. Są to ekosystemy funkcjonujące w oparciu o naturalne procesy przyrodnicze. Przykład stanowią doliny rzek Tyśmienica i Wieprz – z licznymi meandrami i starorzeczami – zachowujące wiele cech naturalnych. Obszary te można zaliczyć do krajobrazu seminaturalnego, o wysokich walorach przyrodniczych. Charakteryzują się one obecnością wilgotnych łąk, zadrzewień lęgowych i olszowych, starorzeczy oraz torfianek, które – mimo antropogenicznego pochodzenia – w wyniku sukcesji naturalnej upodobiły się do zbiorników naturalnych.

Zdecydowanie niższe walory krajobrazowe reprezentuje krajobraz pseudonaturalny, obejmujący głównie obszary rolniczo-leśne, zmeliorowane fragmenty doliny Tyśmienicy oraz kompleks stawów w Dębicy.

Monotonii krajobrazu rolniczego przeciwdziałają występujące lokalnie zadrzewienia i zakrzaczenia śródpolne, które wzbogacają strukturę przestrzenną i przyrodniczą gminy.

Krajobraz obszaru objętego opracowaniem tworzą elementy takie jak: rzeźba terenu (pofalowana równina), zabudowa (rozproszona i zwarta zabudowa jednostek osadniczych) oraz roślinność – reprezentowana głównie przez drzewa i krzewy rosnące pojedynczo lub w skupiskach. Obszar gminy charakteryzuje krajobraz kulturowy, ukształtowany działalnością człowieka i użytkowany rolniczo w formie gruntów ornych, łąk oraz pastwisk.

Zachowanie i właściwe kształtowanie walorów krajobrazowych gminy wymaga podjęcia działań obejmujących w szczególności:

- zachowanie istniejących oraz wprowadzanie nowych zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, przydrożnych i przydomowych;
- unikanie lokalizacji obiektów dysharmonijnych w otwartym krajobrazie, a w przypadku konieczności ich wprowadzenia – osłanianie ich zielenią wysoką;
- koncentrowanie zabudowy poprzez dogęszczanie w ramach istniejących ciągów zabudowy mieszkaniowej, w celu zachowania historycznego układu urbanistycznego jednostek osadniczych oraz przeciwdziałania rozpraszaniu zabudowy;
- kształtowanie nowej zabudowy mieszkaniowej w formach nawiązujących stylem, gabarytem i linią zabudowy do tradycyjnych rozwiązań architektonicznych;
- utrzymanie i ochronę obiektów małej architektury – takich jak kapliczki, figury i krzyże przydrożne – wraz z towarzyszącym im drzewostanem;
- zachowanie tradycyjnego modelu gospodarki rolnej, sprzyjającego utrzymaniu mozaikowego układu pól uprawnych, łąk i zadrzewień.

W zakresie ochrony obiektów i terenów ujętych w gminnej ewidencji zabytków niezbędne jest:

- zachowanie tożsamości kulturowej miejsca oraz zagospodarowanie terenów otoczenia w sposób umożliwiający właściwą ekspozycję zabytku w krajobrazie;
- obowiązek uzyskania warunków i wytycznych konserwatorskich przy planowaniu i realizacji inwestycji na terenach oraz obiektach ujętych w ewidencji zabytków;

utrzymanie funkcji cmentarzy historycznych, wraz z zachowaniem układu alejek, drzewostanu i historycznych nagrobków.

11.7. ŁAD PRZESTRZENNY, KSZTAŁTOWANIE I OCHRONA KRAJOBRAZU

Ład przestrzenny, zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, oznacza takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowany sposób uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Kształtowanie ładu przestrzennego oraz ochrona krajobrazu stanowią istotny element prowadzenia polityki przestrzennej, sprzyjający budowaniu atrakcyjnego, czytelnego i zrównoważonego środowiska życia mieszkańców.

Na terenie gminy Ostrówek obowiązują trzy obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego pokrywające obszar administracyjny gminy w 9,5 %. Plany te zostały opracowane na podstawie obowiązującej ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Tabela 8. Obowiązujące miejscowe plany, w tym wyznaczające tereny umożliwiające realizację funkcji mieszkaniowych.

Lp.	Nazwa miejscowego planu	Data uchwalenia	Powierzchnia objęta miejscowym planem (ha)	Funkcje mieszkaniowe w miejscowym planie
1.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Ostrówek dla obszaru położonego w granicach miejscowości Leszkowice	2014-11-07	782,80	MN, RZM
2.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w granicach miejscowości Leszkowice w części dotyczącej jednostki strukturalnej L - Leszkowice	2018-10-12	0,06	MN
3.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w granicach miejscowości Leszkowice w części dotyczącej jednostki strukturalnej S - wielofunkcyjnej strefy rozwoju przedsiębiorczości wraz z jej sąsiedztwem	2018-10-12	71,68	-

Rycina 28. Tereny objęte ustaleniami obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Źródło: Uzasadnienie do projektu planu ogólnego gminy Ostrówek

Wśród przeznaczeń terenów w planach miejscowych dominuje zabudowa zagrodowa, oraz zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. W ramach terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową dopuszczono również lokalizację zabudowy usługowej oraz obiektów infrastruktury technicznej. Tereny te obejmują istniejącą zabudowę miejscowości Leszkowice oraz planowane obszary jej rozwoju, związane z projektowaną w przeszłości lokalizacją lotniska regionalnego. Ponadto znaczna część obszarów objętych planem przeznaczone zostały pod funkcje inwestycyjne w postaci terenów usług i produkcji oraz terenów eksploatacji złóż kopalin. Funkcje związane z produkcją i usługami eksploatacja wskazane zostały na obszarach położonych na wschód od miejscowości Leszkowice w sąsiedztwie z gminą Niedźwiada.

Pozostała część gminy, nieobjęta planem miejscowym, podlega procesom inwestycyjnym realizowanym przede wszystkim na podstawie decyzji o warunkach zabudowy oraz decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego. Rozproszony sposób kształtowania zabudowy, wynikający z braku pokrycia gminy miejscowymi planami, wpływa na niejednorodną strukturę przestrzenną i utrudnia zachowanie spójnych, krajobrazowych zasad zagospodarowania. W praktyce oznacza to, że:

- 1) ład przestrzenny kształtowany jest w dużej mierze w trybie indywidualnych decyzji administracyjnych,
- 2) brak kompleksowych planów miejscowych ogranicza możliwość systemowego porządkowania i harmonizowania struktury zabudowy,

- 3) rozwój inwestycyjny jest rozproszony i w mniejszym stopniu powiązany z docelową wizją rozwoju przestrzennego gminy,
- 4) możliwość świadomego kształtowania krajobrazu jest utrudniona, ponieważ decyzje WZ dotyczą pojedynczych działek i nie obejmują kompozycji szerszych układów przestrzennych.

W kontekście krajobrazu gminy Ostrówek – obejmującego w szczególności tereny wiejskie, rolnicze oraz mozaikę siedlisk i zadrzewień śródpolnych – brak kompleksowych narzędzi planistycznych może prowadzić do:

- 1) stopniowego rozpraszania zabudowy wzdłuż dróg,
- 2) niekontrolowanych przekształceń krajobrazu rolniczego,
- 3) osłabienia czytelnych granic przestrzennych między terenami zabudowanymi a otwartymi,
- 4) trudności w ochronie walorów krajobrazowych o znaczeniu lokalnym.

Uchwalenia planu ogólnego stanowią zatem istotny krok w kierunku uporządkowania zasad kształtowania ładu przestrzennego i krajobrazu na obszarze gminy, zapewniając ramy dla spójnego i zrównoważonego zagospodarowania przestrzeni.

11.8. PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE

Przez teren gminy Ostrówek nie przebiegają linie elektroenergetyczne najwyższych napięć (220–400 kV). Obszar gminy zasilany jest w energię elektryczną za pomocą napowietrznych linii magistralnych średniego napięcia 15 kV relacji Lubartów – Parczew oraz Kock – Zawada, powiązanych ze stacjami 110/15 kV zlokalizowanymi w Lubartowie, Kocku i Radzynie Podlaskim. Z linii magistralnych zasilane są liczne napowietrzne stacje transformatorowe 15/0,4 kV, rozmieszczone na terenie całej gminy (kilkadziesiąt obiektów).

Układ sieci elektroenergetycznej oparty na liniach napowietrznych średniego napięcia, typowy dla gmin o rozproszonej zabudowie wiejskiej, cechuje się znaczną długością poszczególnych odcinków. W efekcie lokalnie mogą występować trudności w utrzymaniu parametrów napięciowych na poziomie wymaganym przepisami i normami technicznymi. Niemniej jednak stan techniczny linii elektroenergetycznych i infrastruktury towarzyszącej oceniany jest jako dobry, a istniejąca sieć zapewnia pokrycie bieżącego zapotrzebowania na energię elektryczną dla odbiorców indywidualnych i instytucjonalnych.

Gmina Ostrówek nie została objęta badaniami promieniowania elektromagnetycznego (PEM). Jednak zgodnie z wynikami monitoringów prowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie, na terenie województwa lubelskiego nie stwierdzono występowania obszarów z przekroczeniami dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Obowiązujące prognozy wskazują na utrzymanie dotrzymania norm środowiskowych również w kolejnych latach, w tym na obszarze gminy Ostrówek.

Potencjalne oddziaływania promieniowania elektromagnetycznego na środowisko związane są przede wszystkim z funkcjonowaniem:

- 1) istniejącej sieci średniego i niskiego napięcia,
- 2) stacji transformatorowych 15/0,4 kV,
- 3) ewentualnych nowych instalacji elektroenergetycznych i telekomunikacyjnych.

W celu ograniczenia uciążliwości promieniowania elektromagnetycznego oraz zapewnienia dotrzymania obowiązujących norm środowiskowych należy stosować następujące zasady:

- 1) **analizować wpływ nowych obiektów emitujących pola elektromagnetyczne** na etapie procedur administracyjnych, w tym oceny oddziaływania na środowisko,
- 2) **zobowiązywać inwestorów do wykonywania pomiarów kontrolnych PEM** w sąsiedztwie stacji transformatorowych lub innych instalacji mogących oddziaływać na miejsca przebywania ludzi,
- 3) zapewniać utrzymanie właściwego stanu technicznego linii elektroenergetycznych i stacji transformatorowych, które podlegają okresowym przeglądom i konserwacji.

Na obecnym etapie zagospodarowania przestrzennego gminy nie odnotowuje się zagrożeń związanych z ponadnormatywnymi poziomami pól elektromagnetycznych. Istniejąca infrastruktura elektroenergetyczna funkcjonuje zgodnie z obowiązującymi przepisami, zapewniając bezpieczeństwo użytkownika oraz dotrzymanie standardów jakościowych dostaw energii.

11.9. EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ ORAZ UCIAŹLIWOŚĆ AKUSTYCZNA

Realizacja ustaleń projektu planu ogólnego gminy Ostrówek może w ograniczonym stopniu przyczynić się do wzrostu emisji zanieczyszczeń do powietrza. Emisje te będą głównie związane z etapem realizacji inwestycji dopuszczonych ustaleniami dokumentu, tj. pracą maszyn budowlanych, ruchem pojazdów dostawczych oraz transportem materiałów budowlanych. W fazie eksploatacji nowych obiektów ewentualne emisje dotyczyć będą spalania paliw do celów grzewczych oraz emisji komunikacyjnej związanej ze zwiększonym ruchem pojazdów w obszarach objętych rozwojem funkcji zagospodarowania.

Na terenie gminy Ostrówek występują tereny podlegające ochronie akustycznej zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku. Do terenów tych zaliczają się: tereny zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej jednorodzinnej, ewentualne tereny mieszkaniowo-usługowe oraz obszary związane ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży. Z uwagi na strukturę osadniczą gminy oraz rozwój zabudowy wzdłuż głównych dróg publicznych istnieje potencjalne ryzyko przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, zwłaszcza w bezpośrednim sąsiedztwie tras o większym natężeniu ruchu.

Uwarunkowania komunikacyjne determinujące emisję i hałas

Podstawowy układ drogowy gminy Ostrówek tworzą:

- 1) droga wojewódzka nr 815 - Odcinek tej drogi o długości ok. 1,1 km przebiega przez południowo-wschodnią część gminy, generując największe natężenie ruchu samochodowego oraz największy potencjał emisji hałasu
- 2) sieć dróg powiatowych,
- 3) sieć dróg gminnych oraz dróg wewnętrznych.

Na odcinkach przebiegających przez tereny zabudowane większość dróg wyposażona jest w chodniki, natomiast poza obszarami zabudowy brak infrastruktury pieszej stanowi czynnik ryzyka dla bezpieczeństwa pieszych i może generować dodatkową uciążliwość hałasową związaną z ruchem pojazdów poruszających się po drogach o zwiększonej prędkości.

W odniesieniu do uciążliwości akustycznej, główne źródła hałasu w gminie Ostrówek to:

- 1) ruch samochodowy na drodze wojewódzkiej nr 815,
- 2) ruch pojazdów na drogach powiatowych,
- 3) lokalny ruch na drogach gminnych,
- 4) okresowe hałasy związane z ruchem maszyn rolniczych i pojazdów obsługujących lokalne gospodarstwa.

Ze względu na rozwijającą się zabudowę mieszkaniową wzdłuż głównych tras drogowych, istnieje możliwość okresowego występowania podwyższonych poziomów hałasu, zwłaszcza w porze dziennej. Realizacja ustaleń projektu planu ogólnego, jako dokumentu porządkującego sposób zagospodarowania, nie powinna jednak powodować przekroczeń ponadnormatywnych pod warunkiem zachowania zasad właściwego lokalizowania nowych funkcji oraz zapewnienia zgodności z przepisami dotyczącymi ochrony akustycznej.

12. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA SZCZEBŁA MIĘDZYNARODOWEGO, WSPÓLNOTOWEGO I KRAJOWEGO UWZGLĘDNIONE W OPRACOWYWANYM DOKUMENCIE

Nowelizacja ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. nakłada obowiązek zgodności miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego z zapisami Planu ogólnego gminy. Jednocześnie Plan ogólny jako dokument wyrażający politykę przestrzenną na szczeblu lokalnym musi być zgodny z polityką przestrzenną prowadzoną na szczeblu wojewódzkim, a ta z krajową polityką przestrzenną. Wzajemne powiązanie tych dokumentów zapewnia spójne i całościowe kształtowanie przestrzeni oraz umożliwia przeprowadzanie inwestycji strategicznych w skali krajowej. Uchwalenie planu ogólnego ureguje rozwiązania funkcjonalno-przestrzenne i zasady zagospodarowania, z uwzględnieniem walorów krajobrazowych, wymogów ładu przestrzennego i ochrony środowiska. Projektowane strefy planistyczne nawiązują do istniejącego przeznaczenia opracowywanego terenu jak i terenów sąsiednich. Jednocześnie wprowadzenie wartości minimalnej powierzchni biologicznie czynnej terenów pod zabudowę pozostawi możliwość przepuszczalności gleb oraz możliwość odprowadzania wód opadowych do wód gruntowych. Zachowanie terenów zielonych,

lasów, gruntów rolnych (w tym w szczególności gruntów ornych klasy III), łąk, wód na obszarze gminy jako strefy otwartej wolnej od zabudowy również należy pozytywnie ocenić pod względem przyrodniczym.

Głównymi dokumentami, powstałymi na szczeblu gminnym, mającymi wpływ na ochronę środowiska przyrodniczego są lokalne programy ochrony środowiska oraz od 1 stycznia 2012 r. wojewódzkie plany gospodarki odpadami. Na obszarze Gminy obowiązuje „Program Ochrony Środowiska dla gminy Ostrówek na lata 2022 – 2026 z perspektywą do roku 2030”. Zapisy w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami są dostosowane do obowiązującego prawa lokalnego.

Sejmik Województwa Lubelskiego w dniu 19 lutego 2021 r. przyjął uchwałę Nr XXIII/388/2021 w sprawie wprowadzenia, na obszarze województwa lubelskiego, ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Uchwała wprowadziła na obszarze województwa zakaz stosowania:

- mułów i flotokonzentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem,
- węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla,
- węgla kamiennego w postaci sypkiej o uziarnieniu poniżej 3 mm,
- biomasy stałej o wilgotności w stanie roboczym powyżej 20%.

Zakazy oraz ograniczenia dotyczą instalacji, w których następuje spalanie paliw stałych, o których mowa w art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (Dz. U. z 2024 r. poz. 266). Zapisy uchwały wchodzi w życie etapowo, od 2024 r., a jej pełne wdrożenie zakończy się 1 stycznia 2030 r.

Projekt planu ogólnego i dalsze jej dokumenty planistyczne, które będą na jego podstawie tworzone muszą uwzględniać wyżej wymienione obostrzenia prawne poprzez zapisy dotyczące gospodarki odpadami lub zaopatrzenia w energię cieplną.

Ze względu na przynależność do Unii Europejskiej Polska zobowiązana jest do przestrzegania prawa Unii oraz brania udziału w działaniach zapobiegawczych i regulujących w zakresie ochrony środowiska. Zadania priorytetowe to przede wszystkim: przeciwdziałanie zmianom klimatu, ochrona różnorodności biologicznej, ograniczenie wpływu zanieczyszczenia na zdrowie oraz lepsze wykorzystanie zasobów naturalnych. Tworząc zapisy planu miejscowego należy uwzględniać cele ochrony środowiska wynikające z dokumentów rangi międzynarodowej. Należą do nich m.in.:

- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko (Dz. Urz. UE L 26/1 z 28.01.2012),
- dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. WE L 206 z 22.07.1992),
- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. WE L 197 z 21.07.2001),
- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/4/WE z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylającej dyrektywę Rady 90/313/EWG (Dz. Urz. WE L 41 z 14.02.2003),
- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/35/WE z dnia 26 maja 2003 r. przewidującej udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniającej w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywę Rady 85/337/EWG (Dz. Urz. UE L 156 z 25.06.2003),
- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE z dnia 24 listopada 2010 r. dotyczącej zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli (Dz. Urz. UE L 334/17 z 17.12.2010).

Ponadto są to ustalenia wynikające z szeregu konwencji międzynarodowych, a szczególnie z konferencji ONZ w Rio de Janeiro z 1992 r. zawartych w ramowej konwencji w sprawie zmian klimatu. Działania na rzecz ochrony krajobrazu określa m.in. Europejska Konwencja Krajobrazowa, sporządzona we Florencji dnia 20 października 2000 r. (Dz. U. z 2006 r. nr 14 poz. 98).

Europejska Konwencja Krajobrazowa

Europejska Konwencja Krajobrazowa obejmuje obszary przyrodnicze wiejskie, miejskie i podmiejskie i dotyczy krajobrazów, które mogą być traktowane jako wyjątkowe, jak również krajobrazów pospolitych i zdegradowanych. Celem konwencji jest promowanie ochrony i planowania krajobrazu oraz organizowanie współpracy europejskiej w zakresie zagadnień dotyczących krajobrazu, w tym tworzenie dobrej praktyki krajobrazowej. Sygnatariusze konwencji zobowiązani są do podjęcia działań na rzecz:

- a/ prawnego uznania krajobrazów jako: istotnego komponentu otoczenia ludzi, wyrażenia różnorodności kulturowej i przyrodniczej, podstawy ich tożsamości,
- b/ ustanowienia i wdrożenia polityki w zakresie krajobrazu ukierunkowanej na ochronę, gospodarkę i planowanie krajobrazu poprzez przyjęcie środków specjalnych,
- c/ ustanowienia procedur udziału społeczeństwa, organów lokalnych i regionalnych oraz innych stron zainteresowanych zdefiniowaniem i wdrożeniem polityki w zakresie krajobrazu.

Program działań na rzecz ochrony środowiska

Środowiskowa polityka Unii Europejskiej oparta jest obecnie na ósmym Programie działań na rzecz ochrony środowiska (8. EAP), który wszedł w życie 2 maja 2022 r. i którego jednym z kluczowych elementów jest adaptacja do zmian klimatu, powiązana z wieloma innymi aspektami środowiskowymi, takimi jak: ochrona gleby, zrównoważone środowisko miejskie oraz zrównoważona ochrona wód. Program określa trzy obszary priorytetowe, w których należy podjąć więcej działań na rzecz przyspieszenia transformacji ekologicznej w kierunku neutralnej dla klimatu, zrównoważonej, nietoksycznej, zasobooszczędnej, bazującej na energii ze źródeł odnawialnych, odpornej i konkurencyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym w sposób sprawiedliwy, równy i sprzyjający włączeniu społecznemu, a także ochrony, odbudowy i poprawy stanu środowiska, między innymi poprzez powstrzymanie i odwrócenie procesu utraty różnorodności biologicznej. Wspiera on i wzmacnia zintegrowane podejście do polityki i wdrażania, opierając się na Europejskim Zielonym Ładzie. Wśród celów priorytetowych, które mają zostać osiągnięte do końca 2030 r. r., znajdują się:

- osiągnięcie celu redukcji emisji gazów cieplarnianych do 2030 r. oraz neutralności klimatycznej do 2050 r.,
- wzmocnienie zdolności przystosowawczych, zwiększenie odporności i zmniejszenie podatności na zmiany klimatu,
- dążenie do modelu regeneracyjnego wzrostu, uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów i degradacji środowiska oraz przyspieszenie przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym,
- osiągnięcie zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń, w tym zanieczyszczeń powietrza, wody i gleby, oraz ochrona zdrowia i dobrostanu Europejczyków,
- ochrona, zachowanie i przywrócenie różnorodności biologicznej oraz wzmocnienie kapitału naturalnego (zwłaszcza powietrza, wody, gleby oraz ekosystemów leśnych, słodkowodnych, podmokłych i morskich),
- redukcja presji na środowisko i klimat związanej z produkcją i konsumpcją (zwłaszcza w dziedzinie energii, rozwoju przemysłowego, mieszkalnictwa i infrastruktury, mobilności i systemu żywnościowego).

Program zawiera wizję na rok 2050, która zawarta została także w poprzednim programie siódmym, w której obywatele mają się cieszyć dobrą jakością życia, z uwzględnieniem ekologicznych ograniczeń planety, w gospodarce nic się nie marnuje, przywracana jest różnorodność biologiczna, a niskoemisyjny wzrost wyznacza drogę rozwoju globalnego. Dla potrzeb oceny spójności projektu Planu z celami ochrony środowiska przeanalizowano dokumenty zawierające cele środowiskowe istotne dla kształtowania przestrzeni regionu w odniesieniu do następujących obszarów tematycznych: rozwój zrównoważony, zachowanie różnorodności biologicznej, poprawa jakości komponentów środowiska w kontekście jakości życia i zdrowia ludzi. Do najważniejszych obowiązujących dokumentów określających priorytety w zakresie ochrony środowiska należą: Strategia Europa 2020, Agenda Terytorialna UE 2020, Agenda Miejska dla Unii Europejskiej oraz Europejska Konwencja Krajobrazowa. Większość wyznaczonych w nich celów jest istotna z punktu widzenia określenia uwarunkowań oraz kreowania kierunków zagospodarowania przestrzeni. Proekologiczny i prospołeczny wzrost gospodarczy, dla którego opracowywany Plan wskazuje przestrzenne ramy, możliwy będzie m.in. dzięki realizacji ustaleń Strategii Europa 2020, która zakłada rozwój gospodarki bazujący na: wiedzy, niskoemisyjnych i przyjaznych środowisku technologiach, oszczędnym gospodarowaniu zasobami oraz dbałości o spójność społeczną. Od 2011 roku Polska wdrożyła 44% wszystkich skierowanych do niej zaleceń.

Strategia na rzecz bioróżnorodności 2030

Unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030 stanowi plan długoterminowy, którego celem jest ochrona przyrody i odwrócenie procesu degradacji ekosystemów. Odbudowa bioróżnorodności w Europie powinna się odbyć do 2030 r. poprzez zastosowanie konkretnych działań i wypełnienie zobowiązań. Zaproponowano w niej, jaki wkład UE może wnieść w przyszłe międzynarodowe negocjacje w sprawie globalnych ram bioróżnorodności na okres po 2020 roku. W ramach strategii, stanowiącej zasadniczy element Europejskiego Zielonego Ładu, wspierana będzie również ekologiczna odbudowa

gospodarki w następstwie pandemii COVID-19, która polegać będzie na budowaniu odporności społeczeństwa na zagrożenia takie jak skutki zmian klimatu, pożary lasów, brak bezpieczeństwa żywnościowego, występowanie chorób – w tym poprzez ochronę dzikiej fauny i flory i zwalczanie nielegalnego handlu dziką fauną i florą. W strategii zawarto konkretne zobowiązania i działania, które należy zrealizować do 2030 r.:

- utworzenie w całej UE większej sieci obszarów chronionych na lądzie i na morzu,
- rozpoczęcie planu odbudowy zasobów przyrodniczych,
- wprowadzenie środków umożliwiających niezbędną zmianę transformacyjną,
- wprowadzenie środków mających na celu sprostanie globalnemu wyzwaniu, jakim jest zachowanie bioróżnorodności.

Europejski Zielony Ład

Europejski Zielony Ład to strategia rozwoju, która ma przekształcić Unię Europejską w obszar neutralny klimatycznie. Jest odpowiedzią na kryzys klimatyczny i silne procesy degradacji środowiska. Wedle ogólnych założeń Unia Europejska ma stać się społeczeństwem neutralnym klimatycznie, sprawiedliwym i dostatnym z gospodarką nowoczesną, zasobooszczędną, przyjazną środowisku. Unia Europejska postawiła sobie za główny cel osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 r. poprzez:

- dostarczanie czystej i bezpiecznej energii,
- wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym,
- budynki o niższym zapotrzebowaniu na energię,
- przyspieszenie przejścia na zrównoważoną i inteligentną mobilność,
- ochronę i odbudowę ekosystemów oraz bioróżnorodności,
- przystosowanie się do zmiany klimatu,
- ochronę zdrowia.

Dla Polski Europejski Zielony Ład jest szansą na przejście na gospodarkę niskoemisyjną i odejście od gospodarki pochłaniającej nieodnawialne zasoby naturalne w wyniku powstającego na podstawie tej strategii Europejskiego Prawa Klimatycznego.

Agenda Terytorialna Unii Europejskiej 2030

Agenda Terytorialna 2030 została przyjęta przez ministrów odpowiedzialnych za planowanie przestrzenne, rozwój terytorialny i spójność terytorialną 1 grudnia 2020 roku w Niemczech i stanowi ramy dla działań służących promowaniu spójności terytorialnej w Europie. W agendzie podkreślono znaczenie strategicznego planowania przestrzennego i wyznaczono jego kierunki, które zostały oparte na dwóch nadrzędnych celach: Sprawiedliwa Europa i Zielona Europa, które obejmują sześć priorytetów na rzecz rozwoju terytorium Europy jako całości ze wszystkimi jej obszarami:

- bardziej zrównoważony rozwój terytorialny wykorzystujący różnorodność Europy,
- zbieżny rozwój lokalny i regionalny, mniej nierówności między obszarami,
- łatwiejsze życie i praca ponad granicami państwowymi,
- lepsze, ekologiczne środki utrzymania, neutralne dla klimatu i odporne gminy i regiony,
- silne i zrównoważone gospodarki lokalne w zglobalizowanym świecie,
- zrównoważona łączność cyfrowa i fizyczna obszarów.

Na poziomie krajowym strategiczne cele ochrony środowiska, oparte o prawo międzynarodowe, zawarte są w dokumentach rządowych takich jak: II Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej, Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2022, Aktualizacja Krajowego Programu Ochrony Powietrza do 2025 r. (z perspektywą do 2030 r. oraz do 2040 r.).

Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

Polska polityka ekologiczna opiera się na konstytucyjnej zasadzie zrównoważonego rozwoju, co powoduje, że musi być uwzględniana we wszystkich dokumentach strategicznych i programach, mających wpływ na środowisko. Jednocześnie zgodnie z art. 74 Konstytucji RP nakłada to obowiązek dbałości o środowisko na instytucje publiczne. Dnia 16 lipca 2019 r. Rada Ministrów przyjęła dokument „Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej” – tym samym PEP2030 stało się najważniejszym dokumentem strategicznym w obszarze środowiska i gospodarki wodnej. Dokument ten jest dostosowaniem wcześniejszych dokumentów do zmian w prawodawstwie polskim i wspólnotowym w zakresie ochrony środowiska. Rolą PEP2030 jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Polski oraz wysokiej jakości życia dla wszystkich mieszkańców. W systemie dokumentów strategicznych doprecyzowuje i operacjonalizuje „Strategię na

rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)” przyjętą 14 lutego 2017 r. przez Radę Ministrów. Kierunki działań określone w celach PEP2030 mają stać się odpowiedzią na przywrócenie właściwej roli planowaniu przestrzennemu, w szczególności w zakresie lokalizacji nowych inwestycji. Cele szczegółowe polityki ekologicznej państwa ujęto jako trzy pochodne głównego celu, jakim jest rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców. Są to „Środowisko i zdrowie” – traktujący o poprawie jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego, „Środowisko i gospodarka” – uszczegóławiający temat zrównoważonego gospodarowania zasobami środowiska oraz „Środowisko i klimat”, który nakreśla działania w ramach łagodzenia zmian klimatu i adaptacji do nich oraz zarządzania ryzykiem klęsk żywiołowych. PEP2030 określa ponadto dwa cele horyzontalne wspierające powyższe cele środowiskowe: „Środowisko i edukacja”, który wiąże się z rozwijaniem kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa oraz „Środowisko i administracja”, opisujący działania w ramach poprawy efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska. Wymienione cele odnoszą się do najważniejszych trendów w obszarze środowiska: przybierającego na znaczeniu negatywnego wpływu środowiska na zdrowie ludzi, zwiększającej się konkurencji o zasoby, rosnącej presji na ekosystemy, nasilających się skutków zmian klimatu oraz wyczerpywania się dotychczasowych źródeł finansowania ochrony środowiska. Dla każdego z celów szczegółowych wyszczególniono kierunki interwencji, w przypadku celu „Środowisko i zdrowie” są to: zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód, likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania, ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb oraz przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska i zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej. Dla celu „Środowisko i gospodarka” kierunkami działań są: zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu, wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym, zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa oraz wspieranie wdrażania ekoinnowacji. Dla celu „Środowisko i klimat” działania mają być przeprowadzane w kierunku przeciwdziałania zmianom klimatu oraz adaptacji do zmian klimatu i zarządzaniem ryzykiem klęsk żywiołowych. Ponadto dla celu horyzontalnego „Środowisko i edukacja” kierunkiem działania jest edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji, a dla celu horyzontalnego „Środowisko i administracja” – usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania.

Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020 („Aktualizacja Krajowego Programu Ochrony Powietrza do 2025 r. (z perspektywą do 2030 r. oraz do 2040 r.)”).

Głównym celem Krajowego Programu Ochrony Powietrza do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030) jest poprawa jakości powietrza, w szczególności na obszarach, gdzie stwierdzone zostały przekroczenia standardów norm. Dotyczy to zwłaszcza osiągnięcia dopuszczalnych poziomów pyłu zawieszonego, benzo(a)pirenu, związków azotu, ozonu i innych substancji szkodliwych w powietrzu (wymaganych przepisami prawa unijnego), a także – poziomów wskazywanych przez Światową Organizację Zdrowia, w perspektywie do 2030 r. W programie przedstawione zostały:

- propozycje zmian prawa, dotyczące m.in. jakości paliw, wymagań technicznych dla nowych kotłów opalanych paliwami stałymi,
- harmonogram działań (organizacyjnych, inwestycyjnych itp.) niezbędnych do osiągnięcia poprawy jakości powietrza w Polsce,
- podmioty odpowiedzialne za realizację działań (na poziomie rządowym i samorządowym),
- systemy monitorowania realizacji programu (ustalone zostały wskaźniki, które powinny zostać osiągnięte w latach 2018 i 2020),
- możliwe źródła finansowania (Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, fundusze wojewódzkie, a także środki unijne przeznaczone na ochronę środowiska).

Aktualizacja Krajowego Programu Ochrony Powietrza określa działania naprawcze do realizacji w perspektywie krótko, średnio i długoterminowej, które będą spójne z dotychczas realizowaną polityką poprawy jakości powietrza oraz przeciwdziałania zmianom klimatu na poziomie krajowym oraz wojewódzkim i gminnym.

Krajowy plan gospodarki odpadami 2022 (projekt uchwały Rady Ministrów w sprawie Krajowego planu gospodarki odpadami 2028)

Plan określa politykę zagospodarowania wszystkich wytwarzanych odpadów (w gospodarstwach domowych, przedsiębiorstwach, przemyśle), która wpisuje się w założenia gospodarki o obiegu

zamkniętym. Przewiduje realizację działań znajdujących się najwyżej w hierarchii sposobów postępowania z odpadami tj. wg kolejności: zapobieganie powstawania odpadów, przygotowywanie do ponownego użycia (realizacja niezbędnej infrastruktury do selektywnego zbierania odpadów u źródła), recykling i inne procesy odzysku. Za wiodące cele plan przyjmuje: zmniejszenie ilości powstających odpadów, zwiększanie świadomości społeczeństwa na temat właściwego gospodarowania odpadami (w tym odpadami z żywności i innymi odpadami ulegającymi biodegradacji), zmniejszenie ilości odpadów ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów, dążenie do zmniejszania ilości składowanych odpadów oraz osiągnięcie odpowiednich poziomu odzysku i recyklingu. W dokumencie zakłada się: przeciwdziałanie nielegalnemu, transgranicznemu przemieszczaniu odpadów, tworzenie synergii pomiędzy nurtem gospodarki o obiegu zamkniętym i unijną polityką klimatyczno – energetyczną, jak również tworzenie praktyk sprzyjających rozwojowi rynku surowców wtórnych. Zapisy powyższych przepisów zostały przede wszystkim uwzględnione w procedurze sporządzania planu ogólnego, który wymaga opracowania prognozy oddziaływania na środowisko w ramach strategicznej oceny oddziaływania planów i programów. Niniejszy dokument dodatkowo, oprócz samego projektu planu, podlega ocenie społeczeństwa i jest dostępny do wglądu w trakcie sporządzania planu, jak i po jego zakończeniu. Ponadto społeczność może składać zarówno wnioski, jak i uwagi do tego dokumentu. Prognoza zawiera opis metod analiz skutków realizacji ustaleń miejscowego planu na środowisko oraz sposób oddziaływania zapisów planu na poszczególne komponenty środowiska. Jednocześnie integralną częścią każdego planu jest pisemne podsumowanie uzasadniające wybór przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych oraz zawierające propozycje metod przeprowadzania monitoringu realizacji ustaleń planu i jego częstotliwość.

Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Planem działań na lata 2015-2020 (w trakcie opracowywania Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej na lata 2022-2027 z perspektywą do 2030 roku)

Ponadto w dniu 6 listopada 2015 r. Rada Ministrów uchwaliła „Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Planem działań na lata 2015-2020”, natomiast w trakcie opracowywania jest „Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej na lata 2022-2027 z perspektywą do 2030 roku”. Dokument ten zakłada kompleksową i uwzględniającą wszelkie najistotniejsze potrzeby zachowania różnorodności biologicznej realizację zobowiązań wynikających z zawartych przez Polskę zobowiązań międzynarodowych oraz efektywną ochronę i zrównoważone użytkowanie zasobów przyrody. Jest to także kontynuacja i rozwinięcie analogicznego dokumentu zatwierdzonego przez Radę Ministrów w dniu 26 października 2007 roku.

Projekt planu powiązany jest z powyższymi dokumentami, m. in. poprzez wprowadzenie ustaleń dotyczących:

- 1/ ochrony gleb (wyznaczenie lokalizacji stref otwartych, określenie optymalnych wskaźników minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej);
- 2/ jakości wód powierzchniowych (w miejscach występowania wód powierzchniowych stojących i płynących wyznaczenie lokalizacji stref otwartych, wprowadzenie profilu dodatkowego dla poszczególnych stref – tereny wód, dodatkowo określenie optymalnych wskaźników minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej);
- 3/ jakości powietrza (odpowiednia lokalizacja planowanych stref gospodarczych z zachowaniem bufora od terenów zamieszkania).

Opracowywany projekt planu ogólnego musi być zgodny z obowiązującymi przepisami prawa oraz planami i programami przyjętymi w gminie. Natomiast dokumenty te, jak zostało to wyżej wspomniane, są dostosowywane do zapisów krajowych polityk i strategii opartych na standardach i przepisach wspólnotowych oraz przyjętych przez Polskę konwencjach międzynarodowych.

Analizowany projekt planu ogólnego uwzględnia powyższe zapisy poprzez poddanie go ocenie oddziaływania na środowisko, jaką jest także opracowanie prognozy oddziaływania na środowisko skutków ustaleń planu ogólnego. Jednocześnie w procedurze sporządzania planu ogólnego, jak i prognozy zapewniony jest dostęp społeczeństwa i możliwość konsultacji obu dokumentów. Przeanalizowano również wszystkie aspekty środowiskowe, takie jak wpływ na ewentualne obszary Natura 2000 występujących na terenie opracowania. Dodatkowo w zakresie prognozy został określony monitoring realizacji ustaleń planu i ich wpływ na środowisko przyrodnicze. Jednocześnie określając w projekcie planu szczegółowe parametry zagospodarowania terenu i jego możliwe przeznaczenie wzięto pod uwagę możliwości przyjęcia nowej zabudowy na dany obszar oraz jego chłonność środowiskową.

Ważne również pod względem klimatycznym opracowanie „Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” (tzw. SPA2020) wskazuje iż skutki zmian klimatu, zwłaszcza wzrost temperatury, częstotliwości i nasilenia zjawisk ekstremalnych, występujące w ostatnich kilku dekadach pogłębiają się i z tego względu stały się przedmiotem zainteresowania rządów i społeczności międzynarodowej. Przeprowadzone badania naukowe wykazały, że zjawiska powodowane przez zmiany klimatu stanowią zagrożenie dla społecznego i gospodarczego rozwoju wielu krajów na świecie, w tym także dla Polski. Wysiłki na rzecz dostosowania się do skutków zmian klimatu powinny być zatem podejmowane jednocześnie z realizowanymi przez Polskę działaniami ograniczającymi emisję gazów cieplarnianych. Przy formułowaniu działań SPA przesądzone, że dokument powinien zawierać różne grupy działań adaptacyjnych m. in. minimalizację podatności na ryzyko związane ze zmianami klimatu, uwzględniając ten aspekt na etapie planowania inwestycji. Projekt planu uwzględni powyższe założenie, wprowadzając m.in. odpowiednie strefy otwarte wolne od zabudowy i utwardzenie terenu oraz minimalne udziały powierzchni biologicznie czynnej, dodatkowo obszary lasów, występujących na obszarze gminy Ostrówek, zostają zachowane. Zapewniony planem znaczny udział zieleni w istniejącej i planowanej zurbanizowanej strukturze gminy będzie miał niewymierne pozytywne skutki poprawy klimatu lokalnego, w tym zmniejszenia zjawisk ekstremalnych.

13. PROGNOZA WPLYWU PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO NA FUNKCJONOWANIE I JAKOŚĆ ŚRODOWISKA

Prognoza wpływu projektu planu ogólnego gminy Ostrówek na środowisko została opracowana w celu określenia potencjalnych skutków realizacji jego ustaleń dla poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego oraz jakości życia mieszkańców.

W tym miejscu należy wyraźnie podkreślić, iż prognoza oddziaływania na środowisko sporządzona dla projektu planu ogólnego ma charakter **ogólny i orientacyjny**. Wynika to z istoty oraz funkcji planu ogólnego, którego celem nie jest szczegółowe określenie sposobów zagospodarowania poszczególnych terenów, lecz **wskazanie stref planistycznych o szerokich profilach zagospodarowania przestrzennego**. Jak już niejednokrotnie wskazano w dokumencie Prognozy, Plan ogólny stanowi dokument kierunkowy, określający ramy polityki przestrzennej gminy oraz zasady kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w ujęciu strategicznym. Z tego względu ustalenia planu ogólnego odnoszą się do **kategorii funkcjonalnych i strukturalnych** przestrzeni, a nie do konkretnych form użytkowania terenu czy parametrów inwestycyjnych. W konsekwencji, analiza oddziaływań na środowisko na tym etapie może mieć jedynie **ogólny charakter**, pozwalający na identyfikację potencjalnych kierunków i typów wpływów (np. urbanizacyjnych, komunikacyjnych, przyrodniczych), ale nie umożliwia przeprowadzenia **szczególnej oceny skutków środowiskowych** dla konkretnych inwestycji czy rozwiązań przestrzennych. Dopiero na etapie sporządzania **miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego**, które będą wynikały z ustaleń planu ogólnego, możliwe będzie dokonanie **szczególnej analizy oddziaływania na środowisko**, uwzględniającej konkretne funkcje terenów, parametry zabudowy oraz rzeczywiste warunki lokalne. Takie podejście jest uzasadnione zarówno zakresem merytorycznym planu ogólnego, jak i wymogami racjonalnego planowania przestrzennego – pozwala bowiem zachować spójność pomiędzy poziomem szczegółowości dokumentu planistycznego a adekwatnym poziomem szczegółowości prognozy środowiskowej. Strefy planistyczne wskazane w planie ogólnym posiadają **szeroki profil funkcjonalny**, umożliwiając różnorodne formy zagospodarowania w przyszłości. Na tym etapie planowania **nie są jeszcze przesądzone konkretne funkcje terenu**, parametry zabudowy, przebieg infrastruktury czy lokalizacja przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. W konsekwencji, ocena potencjalnych oddziaływań środowiskowych może dotyczyć jedynie **kierunków i tendencji przekształceń przestrzennych**, a nie ich dokładnego zasięgu, natężenia ani charakteru.

Zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem w sprawie sporządzania planu ogólnego gminy, dla każdej strefy planistycznej obligatoryjnie wskazuje się profil podstawowy, który stanowi rdzeń funkcjonalny danej strefy. Profil podstawowy określa zasadniczy kierunek i charakter zagospodarowania przestrzeni w obrębie strefy, a jego zadaniem jest zapewnienie spójności funkcjonalno-przestrzennej w skali całej gminy. Należy podkreślić, że z profilu podstawowego nie ma możliwości usunięcia jakiegokolwiek funkcji, gdyż stanowi on niezmienny element struktury planistycznej wynikający bezpośrednio z przepisów rozporządzenia. Ograniczenie to ma istotne znaczenie dla zachowania jednolitych zasad klasyfikacji i interpretacji stref planistycznych w skali kraju. Zapewni to również porównywalność i kompatybilność planów ogólnych między gminami, co będzie miało istotne znaczenie dla koordynacji polityki przestrzennej na poziomie ponadlokalnym.

Jednocześnie rozporządzenie pozostawia organowi sporządzającemu plan możliwość uzupełnienia profilu podstawowego o profile dodatkowe, których dobór uzależniony jest od lokalnych uwarunkowań, potrzeb rozwojowych i kierunków polityki przestrzennej gminy. Wybór profili dodatkowych stanowi więc narzędzie elastycznego dopasowania ustaleń planu ogólnego do specyfiki lokalnej przestrzeni, przy jednoczesnym zachowaniu ram wyznaczonych przez profil podstawowy. Takie rozwiązanie umożliwia zrównoważenie dwóch kluczowych zasad planowania przestrzennego – z jednej strony zapewnia stabilność i jednolitość systemu planistycznego, a z drugiej pozwala na dostosowanie treści dokumentu do realnych potrzeb i potencjałów rozwojowych gminy. W niniejszym dokumencie zastosowano to podejście w pełni – dla każdej strefy wskazano wymagany profil podstawowy oraz, tam gdzie było to uzasadnione analizą uwarunkowań przyrodniczych, funkcjonalnych i społeczno-gospodarczych, wprowadzono odpowiednie profile dodatkowe. Pozwoliło to na zachowanie zgodności z przepisami prawa, a jednocześnie na różnicowanie kierunków zagospodarowania przestrzennego w sposób odpowiadający lokalnym potrzebom rozwoju gminy Ostrówek.

W opinii Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z dnia 30.12.2025 r. znak WOOS.410.353.2025.ES wskazano, iż w Prognozie nie przeanalizowano w sposób dostatecznie pogłębiony możliwych oddziaływań wynikających z planowanego przeznaczenia poszczególnych terenów, w tym w szczególności w kontekście szerokiego zastosowania profili dodatkowych oraz możliwości lokalizacji instalacji takich jak elektrownie słoneczne czy biogazownie, a także potencjalnej kumulacji oddziaływań związanej z katalogiem stref i ich profilami funkcjonalnymi. Odnosząc się do tego stanowiska, należy wskazać, że uwagi Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska zostały uwzględnione w możliwym zakresie, adekwatnym do charakteru i stopnia szczegółowości planu ogólnego, co zostało szczegółowo przedstawione w dalszych częściach niniejszej Prognozy poprzez rozszerzenie analizy oddziaływań potencjalnych, w tym w zakresie możliwości kumulacji oddziaływań oraz dopuszczenia określonych funkcji w ramach profili dodatkowych.

Jednocześnie należy podkreślić, że zakres oraz stopień szczegółowości Prognozy oddziaływania na środowisko jest bezpośrednio uzależniony od charakteru dokumentu, dla którego została ona sporządzona. Plan ogólny gminy jest dokumentem o charakterze strategicznym i systemowym, którego celem nie jest szczegółowe określenie parametrów zabudowy, lokalizacji konkretnych inwestycji ani rozstrzygnięcie o sposobie zagospodarowania poszczególnych działek ewidencyjnych, lecz wyznaczenie ram polityki przestrzennej oraz struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy. Strefy planistyczne określone w planie ogólnym posiadają charakter kategoryalny i obejmują rozległe obszary o zróżnicowanych uwarunkowaniach środowiskowych. Profil podstawowy strefy – wynikający bezpośrednio z przepisów rozporządzenia w sprawie projektu planu ogólnego – ma charakter obligatoryjny i nie podlega modyfikacji. Profil dodatkowy natomiast stanowi jedynie dopuszczenie określonych kierunków zagospodarowania, bez przesądzenia o ich realizacji, lokalizacji, skali, technologii ani parametrach środowiskowych. W konsekwencji, na etapie sporządzania planu ogólnego nie są znane:

- dokładne granice przyszłych terenów inwestycyjnych,
- parametry techniczne ewentualnych instalacji (np. moc, wysokość, powierzchnia zabudowy),
- sposób zagospodarowania terenu w obrębie danej strefy,
- rozwiązania infrastrukturalne, komunikacyjne i technologiczne,
- relacje przestrzenne pomiędzy konkretnymi przedsięwzięciami.

Brak powyższych danych uniemożliwia przeprowadzenie szczegółowej, ilościowej analizy oddziaływań środowiskowych w rozumieniu oceny dla konkretnego przedsięwzięcia. Prognoza na tym etapie może identyfikować wyłącznie potencjalne typy oddziaływań (np. przekształcenia krajobrazowe, emisje hałasu, oddziaływania na glebę, wody, bioróżnorodność), a nie ich rzeczywisty zasięg, natężenie czy czas trwania. W odniesieniu do szerokiego katalogu stref i profili funkcjonalnych należy wskazać, że sam fakt dopuszczenia określonej funkcji w profilu dodatkowym nie oznacza jej realizacji w całym obszarze strefy. Profil dodatkowy ma charakter warunkowy i wymaga każdorazowo uszczegółowienia w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, który będzie określał konkretne przeznaczenie terenu, parametry zabudowy oraz ewentualne ograniczenia środowiskowe. Dopiero na tym etapie możliwe będzie przeprowadzenie adekwatnej, szczegółowej analizy oddziaływania na środowisko, w tym oceny kumulacji oddziaływań w odniesieniu do rzeczywistej projektowanych rozwiązań przestrzennych.

Podobnie w przypadku możliwości lokalizacji instalacji odnawialnych źródeł energii, w tym elektrowni słonecznych i biogazowni, plan ogólny nie wskazuje ich konkretnych lokalizacji ani parametrów technicznych. Dopuszczenie ich w wybranych strefach ma charakter kierunkowy i strategiczny, przy jednoczesnym wyłączeniu obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszarów objętych ochroną

przyrodniczą. Oznacza to, że ocena oddziaływań może mieć wyłącznie charakter scenariuszowy i hipotetyczny, oparty na analizie potencjalnych typów przekształceń, a nie na analizie skutków konkretnych przedsięwzięć.

W zakresie kumulacji oddziaływań należy wskazać, że możliwość ich wystąpienia została zidentyfikowana na poziomie ogólnym, jednak brak wiedzy o liczbie, lokalizacji, skali i czasie realizacji ewentualnych inwestycji uniemożliwia przeprowadzenie wiarygodnej analizy ilościowej. Ocena kumulacji oddziaływań wymaga bowiem odniesienia do rzeczywistych, skonkretyzowanych przedsięwzięć, których parametry są znane i możliwe do porównania.

Takie podejście jest zgodne z zasadą adekwatności prognozy do charakteru dokumentu planistycznego oraz z praktyką sporządzania strategicznych ocen oddziaływania na środowisko dla dokumentów o charakterze ramowym. Prognoza dla planu ogólnego nie zastępuje ocen oddziaływania na środowisko sporządzanych dla miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego ani dla konkretnych przedsięwzięć, lecz stanowi pierwszy, strategiczny poziom identyfikacji potencjalnych kierunków oddziaływań.

Mając na uwadze powyższe, należy uznać, że zakres i stopień szczegółowości przeprowadzonej analizy są adekwatne do charakteru planu ogólnego jako dokumentu kierunkowego i systemowego, przy jednoczesnym uwzględnieniu – w możliwym zakresie – uwag organu ochrony środowiska, rozwiniętych szczegółowo w dalszej części niniejszej Prognozy.

Ustalenie stref planistycznych w projekcie planu ogólnego gminy Ostrówek będzie miało nieznaczny i przewidywalny wpływ na środowisko naturalne. Wynika to z faktu, że projekt planu ogólnego nie wprowadza nowych, znaczących obszarów rozwojowych, lecz porządkuje istniejącą strukturę przestrzenną oraz wskazuje kierunki jej uzupełniania w ramach już zagospodarowanych jednostek osadniczych. Na terenie gminy w znikomym stopniu obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla terenów mieszkaniowych, wobec czego rozwój zabudowy odbywa się dotychczas w oparciu o indywidualne decyzje o warunkach zabudowy. Skutkowało to rozproszonym układem siedliskowym, charakterystycznym dla obszarów wiejskich, w którym zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa koncentruje się głównie wzdłuż głównych dróg gminnych, powiatowych oraz częściowo wojewódzkiej, tworząc pasma zabudowy liniowej i niewielkie jednostki siedleńcze.

Projekt planu ogólnego systematyzuje ten istniejący układ poprzez wyznaczenie stref planistycznych zgodnych z aktualnym zagospodarowaniem, co pozwala na:

- 1) utrzymanie dominującego, linearnego układu zabudowy,
- 2) ograniczenie rozpraszania zabudowy na tereny dotychczas niezainwestowane,
- 3) uporządkowanie zasad lokalizacji zabudowy w sposób sprzyjający zachowaniu ładu przestrzennego i krajobrazowego,
- 4) zmniejszenie ryzyka dalszej, niekontrolowanej presji inwestycyjnej na tereny otwarte o wysokich walorach przyrodniczych i rolniczych.

Wyznaczenie stref planistycznych – obejmujących przede wszystkim tereny mieszkaniowe i zagrodowe wzdłuż istniejących ciągów komunikacyjnych – nie będzie generowało istotnych nowych oddziaływań na środowisko. Oddziaływania te są ograniczone i przewidywalne, z uwagi na:

- 1) lokalizację nowych inwestycji w bezpośrednim sąsiedztwie istniejącej zabudowy,
- 2) brak konieczności ingerencji w obszary cenne przyrodniczo lub krajobrazowo,
- 3) brak rozpraszania zabudowy poza obecne jednostki osadnicze,
- 4) istniejącą infrastrukturę techniczną (energetyczną, drogową) obsługującą większość terenów przeznaczonych do uzupełnienia zabudowy.

Najbardziej zauważalnym potencjalnym skutkiem wdrażania ustaleń planu ogólnego może być częściowe zmniejszenie powierzchni biologicznie czynnej, wynikające z kontynuacji uzupełniania zabudowy mieszkaniowej oraz zagrodowej. Zjawisko to będzie jednak ograniczone, ponieważ projekt nie przewiduje przeznaczania nowych terenów na cele budowlane, lecz koncentruje się na racjonalizacji i porządkowaniu istniejącego zagospodarowania.

Wprowadzenie stref planistycznych pozwala jednocześnie na stosowanie rozwiązań minimalizujących wpływ zabudowy na środowisko, takich jak:

- 1) obowiązek zachowania odpowiednich powierzchni biologicznie czynnych,
- 2) racjonalne gospodarowanie wodami opadowymi i roztopowymi,
- 3) stosowanie współczesnych technologii budowlanych i instalacyjnych ograniczających emisję do powietrza.

W konsekwencji należy uznać, że projekt planu ogólnego stabilizuje rozwój przestrzenny gminy, minimalizuje możliwość dalszej fragmentacji krajobrazu i ogranicza presję na tereny rolnicze oraz przyrodnicze, a jego realizacja nie powinna prowadzić do przekroczeń dopuszczalnych standardów jakości środowiska.

Strefy planistyczne wyznaczono zgodnie z art. 13c ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 poz. 1130, z późn. zm.). W ramach wyznaczonych stref planistycznych określono ich profil funkcjonalny stref oraz parametry kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu.

13.1. PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA REALIZACJI PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO NA POSZCZEGÓLNE ELEMENTY ŚRODOWISKA NATURALNEGO

W projekcie planu ogólnego sporządzonym dla gminy Ostrówek wyznaczono następujące strefy planistyczne nazwane zgodnie z przepisami Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758) oraz Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 22 listopada 2024 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2024 r. poz. 1775):

- SZ - strefy wielofunkcyjne z zabudową zagrodową,
- SJ – strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową jednorodzinną,
- SW – strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową wielorodzinną,
- SU – strefy usługowe,
- SP – strefy gospodarcze,
- SR – strefy produkcji rolniczej,
- SN – strefy zieleni i rekreacji,
- SI – strefy infrastrukturalne,
- SG – strefy górnictwa,
- SC – strefy cmentarzy,
- SO – strefy otwarte,
- SK – strefy komunikacji

Każdej ze stref przypisano profil podstawowy i profil dodatkowy, określający dopuszczalne sposoby użytkowania terenów oraz kierunki ich zagospodarowania. Dla większości stref (z wyjątkiem stref otwartych, komunikacyjnych, zieleni urządzonej, infrastrukturalnych) określono parametry przestrzenne, takie jak maksymalna intensywność zabudowy, maksymalna wysokość obiektów, maksymalny udział powierzchni zabudowy oraz minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej. Przy ustalaniu wskaźników w miarę możliwości dążono do maksymalnego dla każdego z rodzajów stref ujednolicenia wartości maksymalnej nadziemnej intensywności zabudowy, maksymalnej wysokości zabudowy oraz maksymalnego udziału powierzchni zabudowy. Przyjęte odstępstwa dla pojedynczych stref wynikały ze szczególnych ustaleń zawartych w miejscowych planach (parametr intensywności zabudowy oraz wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej), bądź istnienia w ich granicach szczególnych obiektów w postaci kościołów (parametr wysokości). W przypadku minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej, jego wartość, co do zasady przyjęto nie mniejszą niż wynika to z załącznika nr 1 do Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów. Wyjątkiem jest strefa 5SP: tj. strefa gospodarcza w miejscowości Leszkowice (10% udziału powierzchni biologicznie czynnej), w której to przyjęto wartość niższą – w oparciu o ustalenia obowiązującego miejscowego planu. Dla stref infrastrukturalnych, zieleni urządzonej oraz cmentarza ustalono jedynie minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej.

Zgodnie z przepisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym ustalenie obszarów uzupełnienia zabudowy nie jest obligatoryjnym elementem ustaleń planu ogólnego. Element ten ma szczególne znaczenie w gminach, które nie są w całości objęte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, gdyż umożliwia wydawanie decyzji o warunkach zabudowy w granicach wyznaczonego obszaru. Obszar uzupełnienia zabudowy stanowi postawę prawną umożliwiającą ich wydawanie. Obszar gminy Ostrówek pokryty jest w 9,5 % obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, zatem jej rozwój przestrzenny oraz realizacja inwestycji odbywa się przede wszystkim

na podstawie decyzji o warunkach zabudowy. Argumentami uzasadniającymi określenie obszarów uzupełnienia zabudowy w planie ogólnym gminy są:

- uzyskanie niezbędnej podstawy prawnej do wydawania decyzji o warunkach zabudowy – dla terenów planowanych inwestycji objętych obszarem uzupełnienia zabudowy będą mogły być wydawane decyzje o warunkach zabudowy,
- skorzystanie ze zwolnienia z obowiązku uzyskiwania, w procedurze sporządzania miejscowego planu, od właściwego ministra ds. rozwoju wsi, zgód na zmianę przeznaczenia gruntów stanowiących użytki rolne klas I-III na cele nierolnicze i nieleśne – w przypadku, gdy taki grunt znajdzie się w granicach wyznaczonego obszaru.

Ze względu na to, że suma chłonności luk w istniejącej zabudowie przekracza 130% wartości zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową, niemożliwe jest wyznaczenie w planie nowych stref planistycznych (SZ, SJ, SW) umożliwiających realizację zabudowy mieszkaniowej. Aby wyjść naprzeciw potrzebom inwestycyjnym mieszkańców gminy uznano za konieczne wyznaczenie obszarów uzupełnienia zabudowy, które głównie wypełniają wolne enklawy w już istniejącej zabudowie, nie rozpraszając nadmiernie struktury przestrzennej terenów zurbanizowanych. Obszary te obejmują tereny zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie istniejących struktur osadniczych, gdzie możliwe jest kontynuowanie i dogęszczanie zabudowy w sposób niepowodujący istotnych zmian w krajobrazie oraz niegenerujący znaczących oddziaływań środowiskowych. Wyznaczenie obszarów uzupełnienia zabudowy ma na celu zwiększenie efektywności wykorzystania przestrzeni już zagospodarowanej, ograniczenie rozpraszania zabudowy oraz zachowanie ciągłości ekologicznej terenów otwartych. Takie podejście wpisuje się w zasadę zrównoważonego rozwoju przestrzennego, promując kompaktowy model osadnictwa oraz optymalne wykorzystanie istniejącej infrastruktury technicznej i społecznej.

Środowisko przyrodnicze podlega nieustannym przemianom w wyniku procesów naturalnych oraz antropogenicznych. Pierwsze z tych procesów są praktycznie niezależne od człowieka, natomiast proces antropogenicznych zmian środowiska jest zjawiskiem kontrolowanym lecz nieuchronnym, polegającym na przysposabianiu środowiska dla potrzeb egzystowania człowieka. Analizę i ocenę przewidywanych oddziaływań na środowisko dokumentu przeprowadzono identyfikując prawdopodobne skutki środowiskowe. Punktem odniesienia był istniejący stan środowiska, w rejonie lokalizacji projektowanych stref planistycznych.

Analizę i ocenę przewidywanych oddziaływań na środowisko przeprowadzono poprzez identyfikację prawdopodobnych skutków środowiskowych realizacji ustaleń planu ogólnego, w odniesieniu do aktualnego stanu środowiska przyrodniczego oraz kierunków przekształceń przestrzennych. Przyjęto, że realizacja zapisów planu ogólnego może prowadzić zarówno do oddziaływań pozytywnych (porządkujących strukturę przestrzenną, poprawiających ład przestrzenny i efektywność wykorzystania terenów), jak i negatywnych, wynikających głównie z przekształcania powierzchni ziemi, ograniczania powierzchni biologicznie czynnej oraz emisji związanych z użytkowaniem terenów zabudowanych.

Ocena ta ma charakter ogólny, co wynika ze specyfiki planu ogólnego jako dokumentu strategicznego i ramowego. Zakres i poziom szczegółowości ustaleń planu ogólnego nie pozwalają na dokładne określenie intensywności i zasięgu poszczególnych oddziaływań. Przeznaczenia terenów określone w ramach poszczególnych profili planistycznych – podstawowych i dodatkowych – mają charakter ramowy, obejmując szerokie spektrum możliwych kierunków zagospodarowania.

Z tego względu nie jest możliwe dokonanie precyzyjnej analizy wpływu ustaleń planu ogólnego na poszczególne komponenty środowiska, takie jak: powietrze, wody powierzchniowe i podziemne, gleby, klimat akustyczny czy różnorodność biologiczna. Szczegółowa ocena potencjalnych oddziaływań zostanie dokonana dopiero na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które będą uszczegóławiały ustalenia planu ogólnego i określały konkretne formy zagospodarowania poszczególnych terenów.

Wody powierzchniowe i podziemne

Wprowadzone w planie ogólnym gminy Ostrówek ustalenia nie określają bezpośrednio wpływu planu na środowisko wodno - gruntowe i nie określają zasad ochrony wód podziemnych i powierzchniowych. Jednak poprzez wyznaczenie odpowiednich stref, dostosowanych do istniejących uwarunkowań hydrograficznych, powinny one w racjonalny sposób chronić zarówno zasoby wód powierzchniowych, jak i podziemnych. Wprowadzone ustalenia Planu Ogólnego, uwzględniając uwarunkowania hydrograficzne, fizjograficzne oraz środowiskowe, zmierzają do ograniczenia

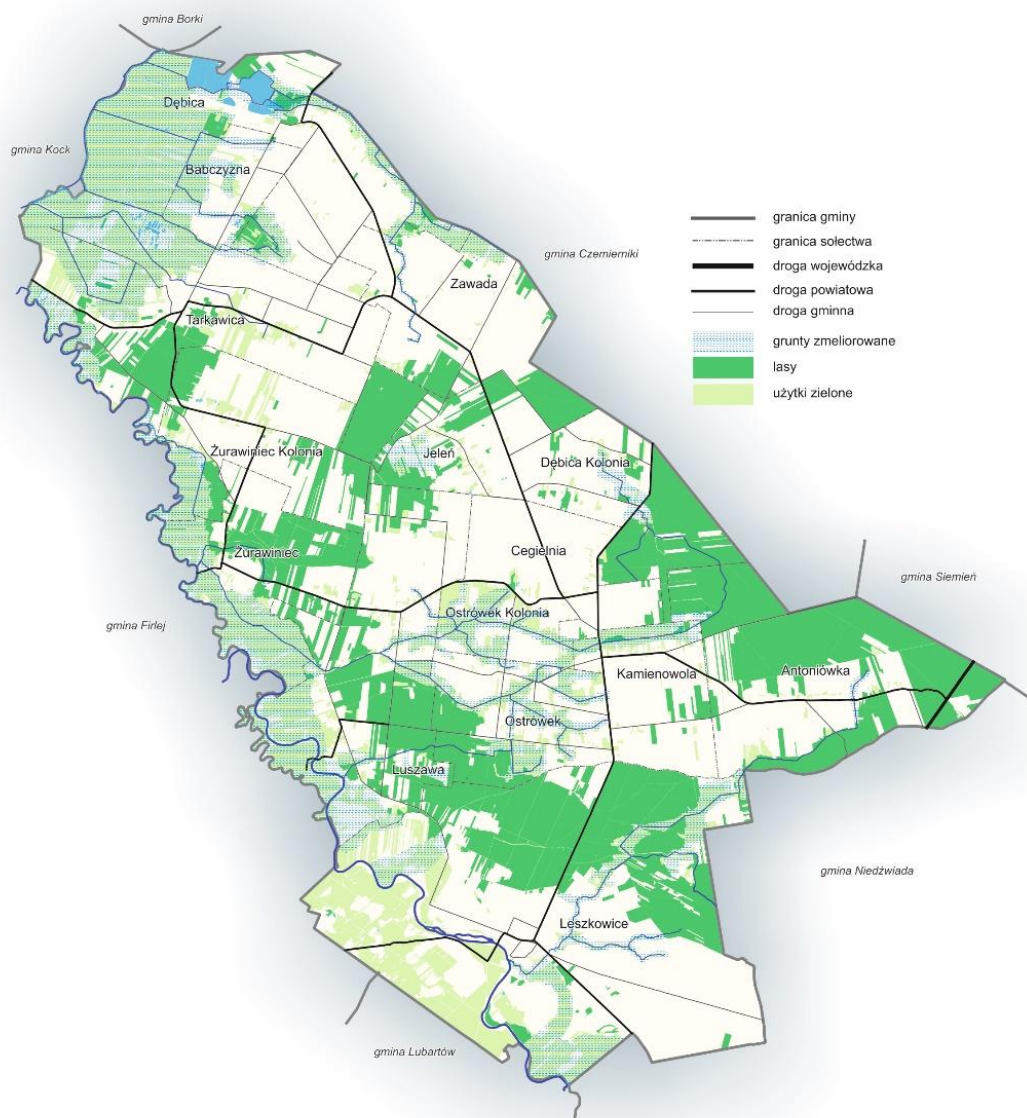
negatywnego wpływu na wody powierzchniowe i podziemne. Plan w sposób przemyślany wyznacza strefy użytkowe, dostosowując przeznaczenie terenów do ich warunków środowiskowych i fizjograficznych, co wspiera racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi i ochronę środowiska. Dzięki takim działaniom możliwe jest ograniczenie potencjalnych zagrożeń wynikających z rozwoju zabudowy oraz działalności gospodarczej w obrębie gminy Ostrówek. **W późniejszym etapie procesu planistycznego tj. w trakcie sporządzania miejscowych planów winno być określone dla poszczególnych terenów sposób odprowadzenia ścieków bytowych, komunalnych i przemysłowych, który zagwarantuje ochronę gruntów przed zanieczyszczeniami.**

Ścieki bytowe i komunalne odprowadzane winne być do kanalizacji sanitarnej. Kompleksowe rozwiązanie gospodarki ściekowej posiadają tylko dwie miejscowości: Ostrówek-Kolonia i Leszkowice z oczyszczalniami ścieków w Ostrówku-Kolonii i Leszkowicach. nieskanalizowane obszary gminy obsługiwane są przez indywidualne rozwiązania gospodarki ściekowej, tj. zbiorniki bezodpływowe oraz przydomowe oczyszczalnie ścieków. Gospodarka ściekowa oparta o gromadzenie ścieków w zbiornikach bezodpływowych (szambach) polega na okresowym ich opróżnianiu i wywożeniu do punktu zlewnego zlokalizowanego na terenie oczyszczalni ścieków. Według danych GUS, na koniec roku 2024 na terenie gminy Ostrówek funkcjonowało 604 zbiorników bezodpływowych oraz 127 przydomowych oczyszczalni ścieków.

W zakresie kanalizacji deszczowej planuje się, aby odwodnienie ulic i placów na terenach intensywnej zabudowy następowało poprzez sieć kanalizacji deszczowej wyposażoną w separatory zgodne z obowiązującymi przepisami. Natomiast dla ulic w mniejszych miejscowościach, ciągów pieszo-rowerowych, dróg niepublicznych i małych ulic dojazdowych preferowane będzie odwodnienie niekonwencjonalne – m.in. poprzez zastosowanie nawierzchni przepuszczalnych, rowów żwirowych, rowów otwartych lub rynsztoków zależnie od warunków gruntowo-wodnych oraz zagospodarowania terenu.

Obszary gruntów zmeliorowanych obejmują grunty, na które oddziałuje system urządzeń wodnych regulujących odpływ wód. W ich granicach znajdują się rowy i inne urządzenia melioracyjne będące w utrzymaniu przede wszystkim Zarządów Zlewni Państwowych Gospodarstw Wodnych. Dla prawidłowego funkcjonowania systemu istotne jest pozostawienie gruntów zmeliorowanych w dotychczasowym rolniczym użytkowaniu, przy czym zgodnie z przepisami realizacja inwestycji na obszarze takich gruntów jest dopuszczalna pod warunkiem dokonania odpowiedniej przebudowy urządzeń, tak aby inwestycja nie zagrażała dotychczasowemu funkcjonowaniu melioracji poza jej terenem lokalizacji. W przypadku bezpośredniej kolizji z urządzeniami wodnymi wymagane jest podjęcie stosownych robót budowlanych np. w zakresie ich zabezpieczenia, likwidacji lub przebudowy. Zgodnie z danymi pozyskanymi od Zarządu Zlewni w Zamościu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie grunty zmeliorowane występują w północno-zachodniej (dolinie rzeki Tyśmienica), południowej (dolinie rzeki Wieprz) oraz środkowej części gminy, w granicach miejscowości: Dębica, Tarkawica, Dębica Kolonia, Jeleń, Ostrówek, Ostrówek Kolonia, Luszawa, Kamienowola i Leszkowice. Obszary te, objęte zostały strefami otwartymi, w których w ramach profilu dodatkowego dopuszczono głównie jedynie tereny zieleni urządzonej. Strefy otwarte z dopuszczeniem terenów biogazowni wyznaczone w środkowej części gminy, zlokalizowane poza dolinami rzek, wyznaczono z uwzględnieniem obszarów występowania gruntów zmeliorowanych, poprzez ograniczenie w tych obszarach ich lokalizacji.

Rycina 29. Obszary zmeliorowane na terenie gminy Ostrówek

Źródło: opracowanie własne

Odprowadzenie wód opadowych i roztopowych z działek budowlanych przeznaczonych na działalność usługową powinno nastąpić do sieci kanalizacji deszczowej lub być realizowane w sposób indywidualny – np. poprzez ich infiltrację na własnym terenie, odprowadzenie do dołów chłonnych lub magazynowanie w zbiornikach retencyjnych. Natomiast na terenach zabudowy mieszkaniowej oraz mieszkaniowo-usługowej należy dążyć do maksymalnego retencjonowania wód opadowych i roztopowych oraz ich ponownego wykorzystania do celów bytowo-gospodarczych, co pozwoli ograniczyć odprowadzanie wód na rzecz ich naturalnego odparowania. Plan ogólny umożliwi realizację takich rozwiązań poprzez ustalenie minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej na terenach zabudowanych.

Wprowadzenie powyższych zasad do dokumentów planistycznych niższego rzędu i ich konsekwentna realizacja pozwolą unikać degradacji wód gruntowych oraz ograniczyć ryzyko zanieczyszczeń wynikających z rozwoju zabudowy i działalności gospodarczej.

Jednocześnie należy zauważyć, że zwiększenie powierzchni terenów zabudowanych może wpłynąć na jakość wód powierzchniowych, zwłaszcza na obszarach o niepełnej kanalizacji, a takie właśnie przeważają na terenie gminy Ostrówek. Wzrost udziału powierzchni utwardzonych może prowadzić do zmian kierunków odpływu wód opadowych, zwiększenia erozji powierzchniowej i przenoszenia

zanieczyszczeń. Dlatego wraz z rozwojem zabudowy niezbędne jest równoległe rozwijanie sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej, a także systemów retencyjnych, które ograniczą odpływ powierzchniowy.

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią

W granicach gminy Ostrówek identyfikuje się obszary zagrożenia powodzią. Wskazane obszary w przypadku zagrożenia powodzią od wód rzeki Wieprz obejmują jej dolinę i zlokalizowane są w granicach obrębów ewidencyjnych: Leszkowice, Tyniec, Luszawa, Żurawiniec Wieś, Żurawiniec Kolonia i Tarkawica. Z kolei zagrożenie od wód rzeki Tyśmienica obejmują dolinę rzeki i tereny obrębów ewidencyjnych: Tarkawica, Dębica Wieś i Babczyzna. Obszary zagrożenia powodziowego generalnie nie obejmują terenów zabudowanych. Wyjątkiem są pojedyncze siedliska zabudowy miejscowości Tarkawica, Żurawiniec, Luszawa oraz Leszkowice, przy czym w największym stopniu dotyczy to miejscowości Leszkowice, w granicach której identyfikuje się także obszar szczególnego zagrożenia powodziowego obejmujący istniejącą zabudowę mieszkalną.

Zgodnie z przepisami ww. ustawy Prawo wodne na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią zakazuje się gromadzenia ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody oraz prowadzenia przetwarzania odpadów, w szczególności ich składowania. Powyższe stanowi o uzasadnionym na takim obszarze ograniczeniu lokalizacji nowej zabudowy. Plan ogólny na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią wyznacza strefę otwartą, w której nie wskazuje się funkcji związanych z realizacją zabudowy (mieszkańcовой, usługowej ani produkcyjnej), wyjątkiem są części pojedynczych nieruchomości z istniejącą zabudową zagrodową położone w miejscowościach: Leszkowice, Tarkawica, Żurawiniec i Luszawa, które objęte zostały strefami wielofunkcyjnymi z zabudową zagrodową. Niewielkie fragmenty obszaru szczególnego zagrożenia powodzią od wód rzeki Tyśmienica znalazły się również w granicach wyznaczonej strefy produkcji rolniczej wyznaczonej w miejscowości Dębica, którą objęto obszary istniejących stawów hodowlanych. W strefie otwartej w granicach obszaru szczególnego zagrożenia powodzią ramach profilu funkcjonalnego oprócz funkcji podstawowych dopuszcza się wyłącznie lokalizację terenów zieleni urządzonej. Pomimo objęcia strefami wielofunkcyjnymi z zabudową zagrodową nieruchomości objętych zasięgiem obszaru szczególnego zagrożenia nie przesądza to o możliwości realizacji inwestycji budowlanych, w tym również mających na celu utrzymanie istniejących obiektów – rozstrzygnięcia w tym zakresie ostatecznie dokonywane będą w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Ustalenia planu ogólnego nie prowadzą do zwiększenia presji inwestycyjnej na obszarach zagrożonych, lecz mają na celu porządkowanie i doprecyzowanie zasad kształtowania ładu przestrzennego na już zagospodarowanych terenach, zapewniając jednocześnie zachowanie możliwości ich dalszego bezpiecznego użytkowania. Dla stref zlokalizowanych w obszarach szczególnego zagrożenia powodziowego projekt planu ogólnego ustala jednolite parametry:

- maksymalna nadziemna intensywność zabudowy: 0,8,
- maksymalna wysokość zabudowy: 15 m,
- maksymalny udział powierzchni zabudowy: 40%,
- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej: 30%.

Wskaźniki te pełnią funkcję narzędzi minimalizujących ryzyko pogorszenia stosunków wodnych i zwiększenia strat powodziowych, a ponadto są zgodne z zasadami zrównoważonego zagospodarowania przestrzennego. Ich wprowadzenie uzasadnia się następująco:

1. Określenie maksymalnej wysokości zabudowy - Limit 15 m odpowiada funkcjom mieszkaniowym jednorodzinny i zagrodowym oraz zabudowie rolniczej. Umiarkowana wysokość minimalizuje ryzyko oddziaływania konstrukcji na ruch wód powodziowych (np. tworzenia barier lub zatorów) oraz ogranicza masę potencjalnych obiektów narażonych na zniszczenie.
2. Maksymalny udział powierzchni zabudowy 40% - Parametr ten ma na celu zachowanie wysokiego udziału powierzchni nieutwardzonych, redukujących zagrożenie intensywnego spływu powierzchniowego i zmniejszających ryzyko lokalnych podtopień. Ograniczenie to wpływa również na utrzymanie retencji glebowej.
3. Minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej 30% - Wymóg ten sprzyja utrzymaniu funkcji infiltracyjnych terenu, ogranicza intensywność przekształceń powierzchni ziemi oraz wspiera zdolność obszaru do odbierania wód opadowych w sytuacjach wezbrań. Wskaźnik jest zgodny z zasadami minimalizacji skutków powodzi przez utrzymanie terenów otwartych i zielonych.

Plan ogólny gminy Ostrówek wprowadza strefy funkcjonalne na obszarach szczególnego zagrożenia powodziowego wyłącznie w granicach terenów już zagospodarowanych lub użytkowanych

rolniczo, nie dopuszczając nowej zabudowy w dolinie rzeki Wieprz. Wyjątek stanowią niewielkie tereny w miejscowości Leszkowice, objęte ustaleniami obowiązującego mpzp. Parametry maksymalnej wysokości i udziału powierzchni zabudowy oraz minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej zostały dostosowane do charakteru zagrożenia powodziowego i służą ograniczeniu presji inwestycyjnej oraz zachowaniu prawidłowych stosunków wodnych. Ustalenia te stanowią element zapewnienia bezpieczeństwa powodziowego oraz realizacji zasady zrównoważonego rozwoju.

W toku opiniowania projektu planu ogólnego Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie wskazało na konieczność dalszego ograniczenia możliwości lokalizacji zabudowy w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, w szczególności w zasięgu wód o prawdopodobieństwie wystąpienia raz na 100 lat (Q1%) oraz wód o prawdopodobieństwie wystąpienia raz na 10 lat (Q10%). Uwagi te zostały uwzględnione poprzez wprowadzenie zmian w ustaleniach planu ogólnego, których celem jest dalsze ograniczenie presji inwestycyjnej na terenach zagrożonych oraz zwiększenie poziomu bezpieczeństwa powodziowego.

Strefy 1SZ i 69SZ – obszar Q1% - w odniesieniu do niezabudowanych nieruchomości położonych w strefach 1SZ i 69SZ w granicach obszaru szczególnego zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie wystąpienia raz na 100 lat, dokonano zmiany przeznaczenia lub wprowadzono rozwiązania planistyczne skutecznie wykluczające możliwość realizacji nowej zabudowy. Rozwiązanie to ma charakter prewencyjny i odpowiada zasadzie niedopuszczania do zwiększania zagospodarowania terenów, na których istnieje realne ryzyko zalania. Eliminacja możliwości lokalizacji nowej zabudowy:

- ogranicza potencjalne straty materialne,
- zmniejsza ryzyko zagrożenia życia i zdrowia ludzi,
- zapobiega dalszemu uszczelnianiu powierzchni terenu,
- utrzymuje naturalne funkcje retencyjne doliny rzecznej.

Strefy 1SZ i 69SZ – obszar Q10% - w przypadku zabudowanych nieruchomości znajdujących się w strefach 1SZ i 69SZ w zasięgu obszaru szczególnego zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie wystąpienia raz na 10 lat, wprowadzono rozwiązania wykluczające dalszą intensyfikację zabudowy. Obszar Q10% stanowi strefę o wysokim prawdopodobieństwie wystąpienia wzebrań, a zatem wszelkie działania prowadzące do zwiększenia kubatury zabudowy lub uszczelnienia terenu mogłyby powodować:

- zwiększenie zagrożenia dla użytkowników nieruchomości,
- utrudnienie swobodnego przepływu wód powodziowych,
- wzrost poziomu wody na skutek zmniejszenia przestrzeni przepływu.

Przyjęte rozwiązania mają na celu stabilizację istniejącego stanu zagospodarowania bez dopuszczania jego dalszej intensyfikacji.

Strefa 3SZ – ograniczenie współczynnika zabudowy - w odniesieniu do strefy 3SZ, zlokalizowanej częściowo w zasięgu obszaru szczególnego zagrożenia powodzią, zmniejszono maksymalny udział powierzchni zabudowy do poziomu uniemożliwiającego rozwój nowej zabudowy (na poziomie ok. 20%). Obniżenie wskaźnika zabudowy:

- ogranicza możliwość dalszego uszczelniania powierzchni,
- zwiększa udział terenów biologicznie czynnych,
- sprzyja infiltracji wód opadowych,
- zmniejsza intensywność spływu powierzchniowego.

Rozwiązanie to stanowi instrument planistyczny pozwalający zachować dotychczasowy charakter zagospodarowania przy jednoczesnym wykluczeniu rozwoju nowych obiektów w strefie zagrożenia.

Strefy 1SN i 1SO – wprowadzenie współczynnik zabudowy na poziomie 0 - w granicach obszaru szczególnego zagrożenia powodzią dla stref 1SN (zieleń i rekreacja) oraz 1SO (strefa otwarta) określono współczynnik zabudowy na poziomie 0. Wprowadzenie tego parametru oznacza jednoznaczne wykluczenie możliwości realizacji jakiegokolwiek zabudowy kubaturowej w tych obszarach. Rozwiązanie to:

- zapewnia zachowanie naturalnych terenów zalewowych,
- umożliwia swobodny przepływ wód powodziowych,
- utrzymuje funkcje retencyjne i przyrodnicze dolin rzecznych,
- pozostaje zgodne z zasadą „niepogarszania stanu ochrony przed powodzią”.

Uwzględnienie uwag PGW Wody Polskie znacząco wzmocniło komponent bezpieczeństwa powodziowego w projekcie planu ogólnego. Wprowadzone zmiany:

- ograniczają możliwość lokalizowania nowej zabudowy w strefach Q1% i Q10%,

- minimalizują ryzyko zwiększenia strat powodziowych,
- zachowują naturalną przestrzeń przepływu wód,
- zapobiegają zwiększeniu uszczelnienia powierzchni dolin rzecznych,
- wzmacniają funkcje retencyjne terenów otwartych.

Plan ogólny – po wprowadzonych korektach – nie tylko nie zwiększa presji inwestycyjnej na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, lecz w sposób jednoznaczny ją ogranicza. Przyjęte rozwiązania pozostają zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju, zasadą przezorności oraz kierunkami wynikającymi z planów zarządzania ryzykiem powodziowym. W konsekwencji należy uznać, że projekt planu ogólnego – po uwzględnieniu uwag PGW Wody Polskie – realizuje cele w zakresie ochrony przeciwpowodziowej poprzez ograniczenie możliwości rozwoju zabudowy w terenach zagrożonych, zachowanie naturalnych funkcji dolin rzecznych oraz wprowadzenie parametrów planistycznych minimalizujących ryzyko pogorszenia stosunków wodnych.

Powierzchnia ziemi i gleby

Na obszarze objętym projektem planu ogólnego gminy Ostrówek nie przewiduje się znaczących zmian rzeźby terenu ani dużych przekształceń morfologicznych. Charakter planu, o wymiarze strategicznym i kierunkowym, nie powoduje bezpośrednich zmian w strukturze powierzchni ziemi, jednak realizacja ustaleń wynikających z jego wdrażania może prowadzić do lokalnych przekształceń na terenach przeznaczonych pod zabudowę lub infrastrukturę techniczną.

Potencjalne przekształcenia mogą obejmować zmianę dotychczasowego sposobu użytkowania gruntów – głównie rolniczych – na inwestycyjne, w tym wprowadzenie nowych terenów zabudowy mieszkaniowej, usługowej, gospodarczej i komunikacyjnej. W konsekwencji mogą powstać formy antropogeniczne, takie jak powierzchnie niwelowane, nasypy czy niewielkie zwałowiska gruntu. Zasięg tych zmian będzie jednak ograniczony, ponieważ liczba stref umożliwiających wprowadzenie nowych terenów inwestycyjnych jest niewielka. Dodatkowo, ograniczenie rozwoju przestrzennego wyłącznie do obszarów uzupełnienia zabudowy oraz utrzymanie istniejącej struktury użytkowania gruntów w ramach obowiązujących planów miejscowych pozwolą uniknąć nadmiernej i nieracjonalnej ingerencji w powierzchnię ziemi.

Na terenie gminy Ostrówek występują gleby orne o wysokiej klasie bonitacyjnej, które zgodnie z przepisami ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych podlegają szczególnej ochronie. Wśród gleb I-III klasy bonitacyjnej wstępują gleby klas IIIa, IIIb, III o łącznej powierzchni 400,3 ha, co stanowi jedynie 5,9 % wszystkich użytków rolnych w gminie i 4,5 % całkowitej powierzchni gminy. Największe zasoby użytków rolnych ww. klas bonitacyjnych występują w obrębach ewidencyjnych: Ostrówek - Kolonia, Cegielnia, Dębica Kolonia, Jeleń, Tarkawica, Żurawiniec Kolonia i Leszkowice. Większość tych gruntów, a także kompleksy leśne i trwałe użytki zielone, zostały zaliczone w planie ogólnym do strefy otwartej (SO), co zapewnia ich zachowanie w dotychczasowej funkcji i ogranicza możliwość przekształceń. Obszar uzupełnienia zabudowy w projekcie planu powiększono nie kierując się potrzebą objęcia nim gruntów rolnych IIIa, IIIb i III klasy bonitacyjnej, które mogłyby być wykorzystane na cele nierolnicze i nieleśne. Powodem powyższego jest lokalizacja ww. gleb poza obszarami dla których wyznaczono strefy planistyczne z profilem funkcjonalnym podstawowym umożliwiającym realizację zabudowy nierolniczej. Nie znaleziono żadnego uzasadnienia dla objęcia strefami rozwoju zabudowy gruntów rolnych klas bonitacyjnych IIIa, IIIb i III. Na obszarach gruntów rolnych stanowiących użytki rolne klas bonitacyjnych IIIa, IIIb i III plan ogólny ustanawia strefy otwarte oraz w mniejszym zakresie strefy wielofunkcyjne z zabudową zagrodową, przy czym w przypadku części stref otwartych w ramach profili dodatkowych dopuszcza lokalizację terenów elektrowni słonecznych, co determinuje jednak nierolnicze wykorzystania gruntów rolnych wysokich klas bonitacyjnych na cele nierolnicze. Plan ogólny w wysokim stopniu wskazuje na utrzymanie rolniczego wykorzystania najcenniejszych gruntów rolnych, w szczególności gruntów ornych służących do produkcji żywności.

W planie ogólnym gminy wyznaczono minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej. Zachowanie powierzchni biologicznie czynnej jest kluczowym czynnikiem wpływającym na stan i ochronę powierzchni ziemi i jakości gleb m.in. zatrzymywaniu wód opadowych, ogranicza erozję gleby, a także wpływa na poprawę jej struktury i zdolności retencyjnych. Powierzchnia biologicznie czynna pełni istotną funkcję w procesach infiltracji wód, przeciwdziałając stepowieniu oraz degradacji gleby spowodowanej nadmierną urbanizacją. W planie ogólnym gminy wyznaczono następujące minimalne udziały powierzchni biologicznie czynnej dla poszczególnych stref: dla strefy wielofunkcyjnej z zabudową mieszkaniową jednorodziną: 30%, dla strefy wielofunkcyjnej z zabudową zagrodową 30% i 50%, dla strefy wielofunkcyjnej z zabudową mieszkaniową wielorodzinną: 30%, dla strefy usługowej

20%, 30%, 50% i 80% dla strefy gospodarczej 10% oraz 20%, dla strefy produkcji rolniczej: 30%, dla strefy zieleni i rekreacji 50%, dla strefy cmentarzy: 30%, dla strefy otwartej, strefy komunikacji, strefy infrastruktury i strefy górnictwa nie wyznaczono wartości.

Szczególnościami znaczenia w kontekście ochrony powierzchni ziemi i gleb nabiera dolina rzeki Wieprz, stanowiąca ważny korytarz ekologiczny o znaczeniu ponadregionalnym. Obszary te, z uwagi na swoje walory przyrodnicze, zalewowy charakter oraz fizjograficzne ograniczenia, są nieprzydatne do zabudowy i powinny pozostać w stanie jak najbardziej zbliżonym do naturalnego. Utrzymanie ich otwartego charakteru sprzyja ochronie unikalnych siedlisk, różnorodności biologicznej oraz stabilizacji ekologicznej doliny.

W planie ogólnym, obszary i tereny górnicze objęte zostały strefami górnictwa, w granicach których w ramach dodatkowych profili funkcjonalnych dopuszczono lokalizację terenów produkcji, zieleni urządzonej, zieleni naturalnej, lasu oraz wód. W odniesieniu do funkcji dodatkowych zakładać należy że będą one mogły być realizowane przede wszystkim po zakończeniu działalności zakładów górniczych i przeprowadzeniu procesów rekultywacji wyrobisk poeksploatacyjnych. Eksploatacja w obrębie udokumentowanych złóż jest dopuszczalna wyłącznie w ramach obowiązujących koncesji, o wskazanej dacie ważności. Aktualnie prowadzone lub dopuszczone w ramach obowiązującej koncesji wydobywanie wiąże się z lokalnym i czasowym oddziaływaniem na powierzchnię ziemi i gleby, obejmującym w szczególności:

- usunięcie warstwy glebowej i przekształcenie rzeźby terenu w obrębie wyrobiska,
- obniżenie jakości gleb na terenach przyległych wskutek pylenia i czasowych zmian w stosunkach wodnych,
- możliwość występowania procesów erozji powierzchniowej i ograniczenia retencji wód opadowych w miejscach pozbawionych pokrywy roślinnej.

W toku opiniowania projektu planu ogólnego wskazano, iż wyznaczenie części stref gospodarczych (3SP, 5SP, 6SP), strefy usługowej (4SU) oraz strefy infrastrukturalnej (3SI) na obszarach udokumentowanych złóż kopalin, w tym złoża piasków „Górka Lubartowska” (KN 5431), złoża bursztynu „Górka Lubartowska” (BU 15120) oraz złóż „Leszkowice 2” (KN 21686), „Leszkowice 3” (KN 21693) i „Leszkowice 4” (KN 21750), mogłoby skutkować trwałym zainwestowaniem terenu i w konsekwencji uniemożliwić ich przyszłą eksploatację. W odniesieniu do powyższych uwag dokonano korekty projektu planu ogólnego poprzez:

- zmianę strefy 5SP oraz części strefy 1SO na strefę 5SG (strefę górnictwa),
- zmianę strefy 4SU na strefę 4SG.

Wprowadzone zmiany umożliwiają prowadzenie działalności związanej z eksploatacją kopalin oraz zapewniają zgodność ustaleń planu z obowiązkiem uwzględnienia udokumentowanych złóż, wynikającym z przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Należy podkreślić, że strefa górnictwa (SG) została wyznaczona na obszarach, dla których istnieją ustanowione tereny i obszary górnicze lub dla których procedowane są działania związane z planowaną eksploatacją, co zapewnia możliwość racjonalnego wykorzystania zasobów surowcowych. Jednocześnie wskazać należy, iż niewielkie fragmenty złóż kopalin pozostają w granicach stref gospodarczych, infrastrukturalnych oraz zagrodowych. Sytuacja ta wynika z konieczności zachowania ustaleń obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz ciągłości funkcjonowania istniejącej infrastruktury technicznej i strefy przedsiębiorczości „Niedźwiada–Ostrówek”, rozwijanej zgodnie z założeniami polityki przestrzennej Województwa Lubelskiego. W szczególności strefa infrastrukturalna została utrzymana w zakresie wynikającym z obowiązującego planu miejscowego, w celu umożliwienia rozwoju infrastruktury technicznej służącej obsłudze strefy przedsiębiorczości. Ograniczenie tej strefy mogłoby utrudnić realizację inwestycji o znaczeniu ponadlokalnym. Należy również wskazać, iż ochronę złóż kopalin zapewnia nie tylko wyznaczenie stref górnictwa (SG), lecz także objęcie znacznej części obszarów złożowych strefą otwartą (SO). Strefa ta, jako strefa niezabudowana i nieprzeznaczona pod trwałą zabudowę, nie powoduje trwałego wyłączenia terenów z możliwości przyszłej eksploatacji. W konsekwencji objęcie złóż strefą otwartą należy traktować jako formę ochrony zasobu surowcowego poprzez zachowanie terenu w stanie umożliwiającym jego wykorzystanie przez przyszłe pokolenia. Mając na uwadze powyższe, należy uznać, że projekt planu ogólnego – po wprowadzonych korektach – uwzględnia uwarunkowania wynikające z występowania udokumentowanych złóż kopalin oraz zapewnia możliwość ich racjonalnego wykorzystania, przy jednoczesnym zachowaniu spójności z obowiązującymi dokumentami planistycznymi oraz kierunkami rozwoju infrastrukturalnego gminy i regionu.

Ze względu na ograniczony zasięg przestrzenny oraz czasowy charakter działalności, a także obowiązek rekultywacji terenu po zakończeniu wydobywania, skala negatywnego oddziaływania na powierzchnię ziemi i gleby jest oceniana jako lokalna i odwracalna. Działalność ta nie będzie miała istotnego wpływu na strukturę użytkowania gruntów w skali całej gminy Ostrówek. Po zakończeniu okresu koncesyjnego, zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 2073 ze zm.), teren objęty eksploatacją powinien zostać zrekultywowany i zagospodarowany w sposób zapewniający przywrócenie jego wartości przyrodniczych i krajobrazowych. Rekultywacja winna uwzględniać:

- przywrócenie ukształtowania terenu zgodnego z otoczeniem,
- odtworzenie warstwy glebowej,
- nasadzenia roślinności rodzimej właściwej dla siedlisk nadrzecznych i łąkowych,
- przekształcenie terenu w kierunku przyrodniczym lub rekreacyjnym (np. zadrzewienia, zbiornik wodny, tereny zieleni).

W dłuższej perspektywie, po zakończeniu działalności wydobywczej, obszary stref górnictwa powinny przestać pełnić funkcję górnictwa. Przywrócenie ich funkcji przyrodniczych przyczyni się do poprawy jakości gleb, zwiększenia retencji i naturalnych procesów glebotwórczych. Podsumowując, strefa górnictwa (SG), mimo że obecnie wiąże się z lokalnym oddziaływaniem na powierzchnię ziemi i gleby, nie stanowi zagrożenia dla tych komponentów środowiska w skali całej gminy.

W planie ogólnym gminy Ostrówek wyznaczono strefę produkcji rolniczej (SR), obejmującą istniejący kompleks wysoce zorganizowanej produkcji rolniczej związanej z gospodarką rybacką, funkcjonującej w oparciu o stawy hodowlane w miejscowości Dębica. Uwzględniając obecny charakter zagospodarowania oraz brak planów rozwoju intensywnej produkcji rolnej, oddziaływanie strefy SR na powierzchnię ziemi i gleby oceniane jest jako lokalne, krótkotrwałe, odwracalne i o niewielkiej intensywności. Potencjalne negatywne skutki można skutecznie ograniczać poprzez:

- właściwe gospodarowanie nawozami naturalnymi i odpadami pochodzenia rolniczego,
- utrzymywanie pasów zieleni izolacyjnej oraz zadrzewień śródpolnych,
- zachowanie powierzchni biologicznie czynnych i terenów przepuszczalnych,
- unikanie przekształcania gleb wysokiej klasy bonitacyjnej (I–III) na cele nierolnicze

Podsumowując, ustalenia projektu planu ogólnego gminy Ostrówek, dzięki zachowaniu równowagi pomiędzy rozwojem a ochroną zasobów przyrodniczych, nie spowodują istotnych negatywnych zmian w strukturze powierzchni ziemi ani degradacji gleb. Wręcz przeciwnie – wprowadzane ograniczenia w lokalizacji nowej zabudowy oraz utrzymanie wysokich wskaźników powierzchni biologicznie czynnej będą sprzyjać zrównoważonemu gospodarowaniu przestrzenią i zachowaniu potencjału produkcyjnego gleb.

Warunki klimatyczne.

Realizacja ustaleń Planu Ogólnego dla Gminy Ostrówek, szczególnie w kontekście wyznaczonych stref funkcjonalnych, nie powinna znacząco wpłynąć na zmiany warunków klimatu akustycznego w skali całej gminy. Warto jednak zauważyć, że każde przekształcenie terenów biologicznie czynnych, zwłaszcza zadrzewionych, na obszary zabudowane wiąże się z lokalnymi zmianami warunków topoklimatycznych, co może skutkować niewielkim wzrostem temperatury i zmianą przepływu powietrza w mikroregionach. Tego rodzaju efekty mogą być szczególnie widoczne w dolinach rzek, gdzie zabudowa w pobliżu cieków wodnych może powodować zatrzymanie chłodniejszych mas powietrza w dolinach i ich powolniejsze przemieszczanie.

Powietrze atmosferyczne.

Projekt planu ogólnego gminy Ostrówek uwzględnia działania mające na celu ochronę jakości powietrza, co jest szczególnie istotne dla gminy Ostrówek ze względu na lokalne uwarunkowania klimatyczne i urbanistyczne. Wprowadzone ustalenia promują wykorzystanie technologii grzewczych zgodnych z przepisami uchwał antysmogowych, m.in. zakazujących stosowania paliw stałych o wysokiej emisji. Ponadto, plan dopuszcza realizację instalacji odnawialnych źródeł energii (OZE), takich jak: elektrownie słoneczne, biogazownie, co przyczyni się do redukcji emisji zanieczyszczeń związanych ze spalaniem paliw kopalnych. Zanieczyszczenia pyłowe i gazowe mogą wystąpić głównie w fazie budowy nowych obiektów. Z tego względu w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dla tych

obszarów należy wprowadzić zapisy ograniczające emisje pyłów i hałasu, uwzględniając stosowanie odpowiednich środków technicznych i organizacyjnych.

W celu poprawy higieny powietrza należy dążyć do utrzymania wysokiej jakości powietrza ograniczając emisję zanieczyszczeń poprzez stosowanie do celów grzewczych technologii opartej o przepisy odrębne, to jest zgodne m.in. z uchwałą nr XXIII/388/2021 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 19 lutego 2021r. w sprawie wprowadzenia, na obszarze województwa lubelskiego, ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw czy uchwałą nr XLIX/716/2023 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 28 czerwca 2023 r w sprawie przyjęcia aktualizacji Programu ochrony powietrza dla strefy lubelskiej ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszony PM10 i PM2,5 oraz docelowego benzo(a)pirenu w zakresie pyłu PM2,5 (faza II) i benzo(a)pirenu. Jedyne uciążliwości w zakresie emisji pyłów i gazów mogą wystąpić w fazie budowy poszczególnych obiektów i będą one związane z pracami budowlanymi i konstrukcyjno-montażowymi (m.in. wykopy, wzmożony ruch pojazdów, szczególnie ciężarowych), bądź w projektowanych strefach gospodarczych. Z tego względu należy zawrzeć odpowiednie zapisy ograniczające emisję przy sporządzaniu planów miejscowych dla tych terenów. Projektowane i istniejące zainwestowanie sankcjonowane zapisami planu ogólnego nie powinno generować istotnych negatywnych oddziaływań na powietrze atmosferyczne. Wszelkie potencjalne emisje będą miały charakter lokalny i krótkotrwały, ograniczony do terenów inwestycji i ich bezpośredniego sąsiedztwa. Realizacja zapisów planu ogólnego – zwłaszcza dopuszczenie instalacji OZE, utrzymanie powierzchni biologicznie czynnych i stosowanie nowoczesnych źródeł energii – będzie w dłuższej perspektywie sprzyjać poprawie jakości powietrza, redukcji emisji pyłów i gazów oraz łagodzeniu skutków zmian klimatu.

Hałas

Do najważniejszej infrastruktury transportowej o znaczeniu lokalnym (gminnym) należą drogi gminne, których łączna długość wynosi ok. 65 km. W przypadku infrastruktury transportowej o znaczeniu ponadlokalnym - tworzą ją istniejące drogi powiatowe o numerach: 1253L, 1532L, 1533L, 1534L, 1536L, 1537L, 1538L i 1540L oraz droga wojewódzka nr 815. Należy dążyć do ograniczeń natężenia hałasu związanych z komunikacją poprzez wprowadzanie zieleni izolacyjnej, ewentualnie poprzez lokalizację ekranów akustycznych oraz stosowanie „cichych nawierzchni” drogowych lub jeszcze innych środków technicznych, technologicznych i organizacyjnych niwelujących to negatywne oddziaływanie. Postulowane jest, aby tereny podlegające ochronie przed hałasem (określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r., poz. 112) przebiegały w maksymalnej możliwej odległości od terenów intensywnej uciążliwości komunikacyjnej. W celu ich uniknięcia lub minimalizacji niezbędne będzie stosowanie odpowiednich środków organizacyjnych, technicznych i technologicznych (ciche nawierzchnie, ekrany akustyczne, wydzielenie terenów zieleni izoalacyjnej).

Krajobraz

Projekt planu ogólnego gminy Ostrówek nie przewiduje znaczących zmian w strukturze przestrzennej gminy. Nie zakłada się wyznaczania nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę, a jedynie porządkowanie i aktualizację ustaleń planistycznych w granicach istniejących obszarów zabudowanych. Potencjalne oddziaływania na krajobraz mogą dotyczyć wyłącznie terenów uzupełnienia zabudowy, w których możliwa jest kontynuacja i dogęszenie istniejącej struktury przestrzennej. Zmiany te mogą prowadzić do niewielkiego ograniczenia powierzchni biologicznie czynnej na rzecz zabudowy, jednak nie będą one stanowiły ingerencji w krajobraz otwarty ani w tereny o wysokich walorach przyrodniczych. Ustalenia planu ogólnego, w tym określenie parametrów i wskaźników zabudowy (takich jak wysokość czy intensywność zabudowy), umożliwią zachowanie ładu przestrzennego oraz ochronę istniejących walorów krajobrazowych, przy jednoczesnym zapewnieniu możliwości racjonalnego rozwoju w granicach już zainwestowanych terenów.

W pierwotnej wersji projektu planu ogólnego gminy Ostrówek dopuszczono możliwość lokalizacji elektrowni słonecznych (fotowoltaicznych) i biogazowni, obejmując strefy 7SO – 11SO), z wyłączeniem terenów objętych ochroną przyrodniczą oraz obszarów szczególnego zagrożenia powodzią. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska, w swoim stanowisku, wskazał na potrzebę kształtowania przyszłego zagospodarowania terenu z poszanowaniem środowiska przyrodniczego oraz interesów mieszkańców gminy Ostrówek. Organ zwrócił uwagę na konieczność wykluczenia sytuowania elektrowni słonecznych i biogazowni w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej oraz terenów przeznaczonych pod funkcje mieszkaniowe. W opinii RDOŚ niedostatecznie odniesiono się do szerokiej możliwości

lokalizowania elektrowni słonecznych i biogazowni. Uwzględniając powyższą uwagę, dokonano ponownej analizy uwarunkowań środowiskowych i struktury osadniczej gminy, w wyniku czego zmodyfikowano zakres stref, w których dopuszcza się możliwość lokalizacji instalacji OZE. W skorygowanym projekcie planu ogólnego możliwość tę ograniczono do stref 6SO–13SO oraz 21SO, położonych poza obszarami szczególnego zagrożenia powodzią oraz poza terenami objętymi formami ochrony przyrody. Jednocześnie przyjęto zasadę, że lokalizacja instalacji powinna następować w sposób selektywny, z uwzględnieniem odpowiednich odległości od zwartej zabudowy mieszkaniowej oraz z zachowaniem stref buforowych. Należy podkreślić, że plan ogólny – jako dokument o charakterze strategicznym – nie określa parametrów technicznych instalacji, ich mocy, wysokości ani dokładnej lokalizacji. Ujęcie funkcji OZE w strefach 6SO–13SO i 21SO ma charakter kierunkowy i formalny. Nie przesądza ono o realizacji instalacji na całym obszarze strefy ani o ich skali. Konkretyzacja lokalizacji oraz ustalenie szczegółowych wymogów środowiskowych nastąpi dopiero na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, który – jako dokument szczegółowawczy – będzie zobowiązany do:

- określenia precyzyjnych zasad sytuowania instalacji,
- wyznaczenia ewentualnych pasów buforowych,
- uwzględnienia uwarunkowań krajobrazowych i widokowych,
- przeprowadzenia szczegółowej analizy oddziaływań środowiskowych.

Na poziomie planu ogólnego możliwe jest jedynie zidentyfikowanie potencjalnych kierunków oddziaływań, bez możliwości ich ilościowej oceny. Potencjalny wpływ elektrowni słonecznych i biogazowni dotyczy przede wszystkim:

- przekształceń krajobrazu otwartego,
- zmiany percepcji przestrzeni rolniczej,
- lokalnych oddziaływań wizualnych,
- w przypadku biogazowni – potencjalnych oddziaływań zapachowych i akustycznych.

Oddziaływania te mają charakter lokalny i zależą wprost od skali oraz usytuowania instalacji. Ich intensywność może zostać istotnie ograniczona poprzez odpowiednie wkomponowanie w ukształtowanie terenu, wykorzystanie istniejących zadrzewień, wprowadzenie zieleni izolacyjnej oraz zachowanie pasów roślinności naturalnej. Wprowadzone zmiany w projekcie planu ogólnego stanowią realizację postulatu RDOŚ w zakresie bardziej selektywnego i ostrożnego kształtowania polityki przestrzennej w odniesieniu do OZE. Ograniczenie katalogu stref, wyłączenie obszarów wrażliwych środowiskowo oraz uwzględnienie struktury osadniczej gminy znacząco redukuje ryzyko wystąpienia konfliktów przestrzennych i społecznych. W konsekwencji należy uznać, że uwaga Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska została uwzględniona poprzez:

- modyfikację zakresu stref dopuszczających lokalizację instalacji OZE,
- wprowadzenie zasady selektywności ich sytuowania,
- jednoznaczne wyłączenie terenów szczególnie wrażliwych przyrodniczo i hydrologicznie,
- przesunięcie szczegółowej analizy oddziaływań na etap planów miejscowych.

Przyjęte rozwiązanie zapewnia zachowanie równowagi pomiędzy rozwojem odnawialnych źródeł energii a ochroną środowiska przyrodniczego, krajobrazu oraz jakości życia mieszkańców gminy, pozostając w zgodzie z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz zasadą przezorności w planowaniu przestrzennym.

Należy szczególnie podkreślić, że zgodnie z obowiązującymi przepisami, w tym w szczególności ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130, z późn. zm.) lokalizacja instalacji OZE o mocy powyżej 1 MW, może następować wyłącznie na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (mpzp). Oznacza to, że projekt planu ogólnego gminy Ostrówek nie przesądza o konkretnych lokalizacjach tego typu inwestycji, a jedynie tworzy ramy kierunkowe i funkcjonalne, umożliwiające ich ewentualne uwzględnienie w przyszłych planach miejscowych. To właśnie na etapie sporządzania mpzp będą prowadzone szczegółowe analizy środowiskowe, obejmujące m.in.:

- ocenę oddziaływania planowanych inwestycji na poszczególne komponenty środowiska,
- analizę wpływu na krajobraz, klimat akustyczny, bioróżnorodność i obszary chronione,
- ocenę możliwych uciążliwości dla mieszkańców oraz skutków społecznych,
- a także analizę skumulowanych oddziaływań z innymi istniejącymi lub planowanymi przedsięwzięciami.

W projekcie planu ogólnego gminy Ostrówek utrzymano zasadę kontynuacji ustaleń obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie przeznaczenia terenów oznaczonych

jako strefa gospodarcza (SP). Obowiązujące plany miejscowe dopuszczają realizację obiektów o wysokości do 80 m, a w niektórych przypadkach do 90 m (m.in. 5SP i 6SP), co wynika z charakteru dopuszczonej działalności przemysłowej i potencjalnej infrastruktury technologicznej.

W toku opiniowania projektu planu Gminna Komisja Urbanistyczno-Architektoniczna (GKUA) wskazała na potrzebę ponownej analizy maksymalnej wysokości zabudowy w szczególności w odniesieniu do stref 1SP, 4SP, 7SP, 8SP, 9SP oraz 10SP, które bezpośrednio sąsiadują ze strefami wielofunkcyjnymi z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ) oraz zagrodową (SZ). Uwaga ta została uwzględniona poprzez ograniczenie maksymalnej wysokości zabudowy w wymienionych strefach do 30 m. Wprowadzone ograniczenie wysokości ma charakter:

- proporcjonalny – uwzględnia skalę zabudowy mieszkaniowej sąsiadującej ze strefami gospodarczymi,
- prewencyjny – ogranicza ryzyko powstania dominant przestrzennych konkurujących z zabudową mieszkaniową,
- łagodzący konflikty przestrzenne – minimalizuje potencjalne oddziaływania wizualne i percepcyjne.

Należy podkreślić, że wysokość 30 m nadal umożliwia realizację zabudowy o charakterze produkcyjnym, magazynowym i usługowym, przy jednoczesnym zachowaniu właściwych proporcji przestrzennych w relacji do terenów mieszkaniowych. Ograniczenie to znacząco redukuje skalę potencjalnej ingerencji w krajobraz lokalny w porównaniu z pierwotnie dopuszczonymi wartościami 50 m. W kontekście krajobrazowym obiekty o wysokości 50 m mogłyby stanowić silne dominanty widoczne w szerokiej ekspozycji przestrzennej, zwłaszcza w krajobrazie rolniczym o niskiej intensywności zabudowy. Ograniczenie wysokości do 30 m:

- zmniejsza zasięg oddziaływania wizualnego,
- ogranicza efekt „przytłoczenia” zabudowy mieszkaniowej,
- sprzyja zachowaniu ładu przestrzennego i właściwej skali zabudowy,
- redukuje ryzyko konfliktów społecznych.

Jednocześnie należy wskazać, że utrzymanie wyższych parametrów wysokościowych w strefach 5SP i 6SP – oddalonych od zabudowy mieszkaniowej – wynika z potrzeby zachowania ciągłości ustaleń planistycznych oraz zapewnienia możliwości realizacji infrastruktury technologicznej o większej skali, charakterystycznej dla funkcji przemysłowych. Oznacza to, że parametry wysokościowe zostały zróżnicowane przestrzennie w sposób uwzględniający relacje funkcjonalne i sąsiedztwo terenów mieszkaniowych.

Po wprowadzeniu korekty maksymalnej wysokości do 30 m w strefach przylegających do terenów mieszkaniowych należy uznać, że potencjalny wpływ na krajobraz:

- będzie miał charakter lokalny,
- nie doprowadzi do powstania dominant o ponadlokalnym oddziaływaniu wizualnym,
- nie spowoduje pogorszenia istniejących warunków ekspozycyjnych zabudowy mieszkaniowej.

Dodatkowo, w przypadku realizacji przyszłych inwestycji na terenach strefy SP, wskazane jest stosowanie działań minimalizujących, takich jak:

1. odpowiednie kształtowanie brył i kolorystyki obiektów,
2. wykorzystanie zieleni izolacyjnej w granicach terenów inwestycyjnych,
3. ograniczenie efektów olśnienia i odbić światła,
4. etapowanie realizacji zabudowy w sposób ograniczający jednoczesną intensyfikację przekształceń przestrzennych.

Uwzględnienie uwagi GKUA poprzez obniżenie maksymalnej wysokości zabudowy w strefach 1SP, 4SP, 7SP, 8SP, 9SP oraz 10SP do 30 m stanowi istotne wzmocnienie ochrony ładu przestrzennego oraz ograniczenie potencjalnych oddziaływań krajobrazowych w bezpośrednim sąsiedztwie terenów mieszkaniowych. Przyjęte rozwiązanie zachowuje możliwość rozwoju funkcji gospodarczych, jednocześnie zapewniając większą harmonizację zabudowy produkcyjnej z otaczającą strukturą osadniczą. W konsekwencji należy uznać, że projekt planu ogólnego – po wprowadzonych korektach – lepiej realizuje zasadę zrównoważonego rozwoju oraz zasadę kształtowania ładu przestrzennego, minimalizując ryzyko konfliktów funkcjonalno-przestrzennych.

Na tym etapie, zgodnie z wymogami procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz przepisami ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, nastąpi również udział społeczeństwa oraz właściwych organów ochrony środowiska w procesie opiniowania i uzgadniania planu miejscowego. Takie rozwiązanie zapewnia spójność i proporcjonalność stopnia szczegółowości

prognozy środowiskowej do rangi i zakresu dokumentu planistycznego. Projekt planu ogólnego, jako dokument o charakterze strategicznym, wskazuje jedynie kierunki możliwego rozwoju, natomiast ocena realnego wpływu na środowisko nastąpi dopiero na poziomie planów miejscowych, w oparciu o konkretne parametry techniczne, lokalne uwarunkowania przyrodnicze i przestrzenne oraz obowiązujące przepisy sektorowe. W związku z powyższym, z punktu widzenia prognozy oddziaływania na środowisko, nie stwierdza się znaczących negatywnych oddziaływań projektu planu ogólnego na środowisko, przy jednoczesnym zastrzeżeniu konieczności dalszej, pogłębionej analizy środowiskowej na etapie planowania miejscowego dla konkretnych inwestycji w zakresie odnawialnych źródeł energii.

Bioróżnorodność, fauna i flora

Każda nowa inwestycja wpływa na istniejące na danym obszarze rośliny i zwierzęta. Wprowadzane w omawianym dokumencie zmiany nie doprowadzą jednak do fragmentacji siedlisk, ponieważ nie mają charakteru wielkoskalowego, a rozwój zabudowy, po przyjęciu planu ogólnego, będzie przebiegał w sposób bardziej kontrolowany, głównie wzdłuż istniejących już struktur osadniczych.

Należy jednak mieć na uwadze, że zagospodarowanie terenów dotychczas niezainwestowanych przyczynia się do stopniowej degradacji lokalnych gatunków, istotnych dla zachowania bioróżnorodności. Z tego względu w kolejnych etapach planowania przestrzennego – zarówno w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, jak i w decyzjach o warunkach zabudowy – powinny zostać uwzględnione zapisy mające na celu ochronę różnorodności biologicznej na terenie gminy Ostrówek. Do rekomendowanych działań należą: utrzymanie powierzchni biologicznie czynnych w obszarach zurbanizowanych poprzez tworzenie zielonych korytarzy, zachowanie odpowiednich odległości zabudowy od zbiorników wodnych, co umożliwi utrzymanie równowagi ekologicznej, zapewnienie ciągłości systemów terenów otwartych, ciągów ekologicznych, parków, terenów rekreacyjnych i rolniczych, ochrona lokalnych korytarzy ekologicznych poprzez właściwe kształtowanie ich struktury przyrodniczej (np. rezygnacja z zadrzewiania i zalesiania łąk oraz pastwisk w celu ich dalszego użytkowania w dotychczasowej formie), zabezpieczenie przed erozją oraz ochrona zadrzewień śródpolnych, przydrożnych, miedz, żywopłotów, pasów łąk, niewielkich płatów roślinności bagiennej, a także małych śródpolnych zbiorników wodnych i mokradeł, które stanowią istotne siedliska dla fauny i flory, zachowanie istniejących drzew przydrożnych w ramach projektowania, budowy i przebudowy dróg – po uprzedniej inwentaryzacji, bezwzględna ochrona pomników przyrody oraz cennych siedlisk naturalnych, ochrona zwartych kompleksów zieleni o charakterze parkowym.

W planie ogólnym gminy Ostrówek wyznaczono minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej dla poszczególnych profili planistycznych. Ustalenie to stanowi ważny element polityki przestrzennej gminy, mający na celu zachowanie równowagi między rozwojem zabudowy a ochroną zasobów środowiska przyrodniczego. Zachowanie odpowiedniego udziału powierzchni biologicznie czynnej jest kluczowym czynnikiem dla utrzymania bioróżnorodności, a także dla rozwoju i trwałości lokalnych ekosystemów. Zieleń, nawet w ograniczonej skali, pełni funkcje ekologiczne, przyrodnicze i społeczne – umożliwia podtrzymanie siedlisk fauny i flory, wspiera migrację gatunków, przyczynia się do poprawy mikroklimatu. Ponadto tereny biologicznie czynne odgrywają istotną rolę w retencji i infiltracji wód opadowych, co przyczynia się do ograniczenia ryzyka lokalnych podtopień, a także wspomaga naturalny obieg wody w środowisku. Utrzymanie takich powierzchni sprzyja również poprawie jakości powietrza poprzez wychwytywanie pyłów i dwutlenku węgla oraz zwiększenie ilości tlenu w przestrzeni zurbanizowanej. Minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej określony w planie ogólnym oznacza zatem najmniejszy dopuszczalny procent powierzchni działki, który musi pozostać niezabudowany i zagospodarowany w sposób przyjazny przyrodzie – poprzez utrzymanie roślinności, przepuszczalnych nawierzchni, ogrodów, trawników czy zadrzewień. Wymóg ten stanowi istotne narzędzie kształtowania zrównoważonego i ekologicznie odpornego środowiska zamieszkania, przyczyniając się do podniesienia jakości życia mieszkańców gminy.

Obszary prawnie chronione, w tym obszary NATURA 2000

Ochrona środowiska przyrodniczego na terenie gminy Ostrówek realizowana jest przede wszystkim poprzez ustalenia dotyczące minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej na terenach przeznaczonych pod zabudowę oraz wyznaczenie stref otwartych obejmujących niezabudowane obszary zielone. Dla tych terenów, w ramach profili planistycznych podstawowych, przewidziano funkcje takie jak: tereny rolnictwa z zakazem zabudowy, lasy, zieleń naturalna oraz wody powierzchniowe. Na terenie gminy Ostrówek występuje jedynie obszar Natura 2000 jako obszar specjalnej ochrony ptaków OSO „Dolina Tyśmienicy”, zajmujący powierzchnię 640,4 ha, co odpowiada 7,1% powierzchni gminy. Dla tego obszaru, w projekcie planu ogólnego, wyznaczono odpowiednie strefy

planistyczne, umożliwiające kontynuację i porządkowanie istniejącego zagospodarowania przy jednoczesnym zachowaniu wartości przyrodniczych i krajobrazowych. Ustalenia planu ogólnego, poprzez zachowanie istniejących kompleksów leśnych, dolin cieków wodnych i terenów zieleni naturalnej, sprzyjają utrzymaniu ciągłości biologicznej gminy, w tym zachowaniu korytarza ekologicznego o znaczeniu ponadregionalnym oraz ochronie terenów objętych prawnymi formami ochrony przyrody. Proponowane funkcje terenów, określone w projekcie planu ogólnego, nie powinny powodować negatywnego oddziaływania na obszary chronione – w tym na obszar Natura 2000.

Obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania na obszar NATURA 2000 dokumentu narzuca ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (...). W myśl art. 3 pkt 17 w/w ustawy przez znaczące oddziaływanie na obszary NATURA 2000 należy rozumieć oddziaływanie na cele ochrony obszaru NATURA 2000, w tym w szczególności działania mogące:

- pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar NATURA 2000, lub
- wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar NATURA 2000, lub
- pogorszyć integralność obszaru NATURA 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

W granicach obszaru Natura 2000 występują głównie tereny o charakterze rolniczym i otwartym, stanowiące mozaikę pól uprawnych, łąk i zadrzewień śródpolnych. Tereny te pełnią ważną funkcję przyrodniczą i krajobrazową, wspierającą ciągłość korytarzy ekologicznych oraz utrzymanie różnorodności biologicznej. Plan ogólny na terenie obszarów NATURA 2000 adaptuje istniejące zagospodarowanie terenu. W strefie otwartej znajdującej się w granicach obszaru NATURA 2000 nie dopuszcza się lokalizacji elektrowni słonecznych i biogazowni. Nie wprowadza się również nowych stref zabudowy mieszkaniowych (uwzględnia się wyłącznie istniejące, rozproszone siedliska. W granicach obszaru Natura 2000, projekt planu ogólnego wprowadza następujące strefy:

- SZ z profilem dodatkowym: teren wielkotowarowej produkcji rolnej – dot. istniejących gospodarstw rolnych, teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren usług, teren, zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód (kilkanaście stref o takim profilu)
- 1 SO, w granicach których z profilu dodatkowego wskazano teren zieleni urządzonej.
- 1SR - obejmuje istniejące gospodarstwo rybne i stawy rybne (oprócz funkcji z profilu podstawowego ustalono dla nich teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren zieleni naturalnej, teren zieleni urządzonej, teren lasu i teren wód).

W planie ogólnym gminy w obszarze NATURA 2000 wyznaczone strefy z zabudową zagrodową (SZ) oraz strefa produkcji rolnej (SR) obejmują tereny wykorzystywane na cele działalności rolniczej, obejmując istniejące gospodarstwa zagrodowe a także gospodarstwo rybne i stawy rybne. Strefa SR została wyznaczona wyłącznie na podstawie istniejącego zagospodarowania, bez rozszerzania ich zasięgu przestrzennego. Oznacza to, że nie przewiduje się lokalizacji nowych obiektów o charakterze intensywnej produkcji rolniczej ani istotnego powiększania areału gruntów przekształcanych na cele gospodarcze. Ze względu na adaptacyjny charakter dokumentu oraz brak nowych kierunków zagospodarowania przestrzennego w granicach obszarów chronionych, nie przewiduje się wystąpienia znaczącego negatywnego wpływu na cele i integralność obszarów Natura 2000. Wszystkie planowane funkcje terenów pozostają zgodne z dotychczasowym użytkowaniem i nie zmieniają struktury przestrzennej siedlisk, a ewentualne przekształcenia będą ograniczone do skali lokalnej i nie przekroczą granic istniejących terenów zainwestowanych. W konsekwencji, realizacja ustaleń projektu planu ogólnego gminy Ostrówek nie będzie powodować znaczącego negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000, zarówno w granicach gminy, jak i w jej sąsiedztwie.

Dla obszaru OSO „Dolina Tyśmienicy”, obowiązuje plan zadań ochronnych zgodnie z Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 23 grudnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Tyśmienicy PLB060004, które określają działania jakie należy podjąć w celu zachowania przedmiotu ochrony danego obszaru NATURA 2000, a także wskazują z jakiego sposobu użytkowania i zagospodarowania należy zrezygnować na danym terenie.

Realizacja inwestycji na terenach NATURA 2000, które nie są bezpośrednio związane z ochroną tego obszaru lub nie wynikają z tej ochrony, zgodnie z art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. w sprawie udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko /Dz. U. z 2024 poz. 1112, z późn. zm./ wymagają przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. Realizacja tego typu przedsięwzięć nie oznacza jednak wystąpienia znaczących oddziaływań na środowisko, lecz kwalifikuje

tego typu przedsięwzięcia do przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko m.in. w ramach postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Ocena na tym etapie ma charakter bardziej szczegółowy, ponieważ znane są wtedy dokładne parametry przedsięwzięcia. Na etapie strategicznej oceny przeprowadzanej na potrzeby planu ogólnego, możliwe jest jedynie wstępne oszacowanie wpływu na środowisko, w tym na obszary chronione, potwierdzenie lub wykluczenie potencjalnego znaczącego negatywnego oddziaływania. Dla inwestycji realizowanych w granicach obszarów NATURA 2000, wymagane będzie sporządzenie karty informacyjnej przedsięwzięcia bądź raportu oddziaływania na środowisko, stanowiących załącznik do wniosku o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przedsięwzięcia. Karta informacyjna przedsięwzięcia bądź raport o oddziaływaniu na środowisko dla planowanych przedsięwzięć stanowić będzie jeden z najbardziej efektywnych, a jednocześnie relatywnie mało kosztownych instrumentów zapobiegania powstawaniu lub - w przypadkach, kiedy nie jest to możliwe do osiągnięcia przy zastosowaniu dostępnych środków - ograniczania szkodliwych skutków w środowisku, związanych z realizacją potencjalnie uciążliwych inwestycji. Dokumenty te stanowiąc będą podstawę do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, która to jest decyzją administracyjną, wydawaną na podstawie *ustawy o udostępnianiu informacji* W procesie inwestycyjnym jest umiejscowiona przed złożeniem wniosku o pozwolenie na budowę i przed przygotowaniem projektu budowlanego.

Presje związane ze zmianą zagospodarowania, jakie wprowadza projekt dokumentu, nie powinny znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000. Należy tu wyraźnie zaznaczyć, że realizacja przedsięwzięć mogących wywołać negatywny efekt jest uzależniona od wyniku procedury oceny ich oddziaływania na środowisko oraz na obszar Natura 2000. Takie postępowanie ma gwarantować zachowanie celów i przedmiotów dla jakich powołano dane obszary „naturowe”.

Zbadanie wpływu ustaleń projektu planu ogólnego na obszar Natura 2000 wymaga także analizy w kierunku zachowania spójności tych obszarów. Należy przez to rozumieć identyfikację czynników mających wpływ na zachowanie lub odtworzenie we właściwym stanie wszystkich chronionych w ramach sieci gatunków i siedlisk przyrodniczych w całym ich naturalnym zasięgu. Ingerencja w środowisko wynikająca z realizacji ustaleń omawianego projektu dokumentu nie wpłynie negatywnie na spójność sieci Natura 2000. Ze względu na skalę zmian nie prognozuje się ingerencji w siedliska, a potencjalny wpływ na populacje zwierząt (w tym ptaków) prawdopodobnie nie wystąpi w stopniu znaczącym. W sąsiedztwie gminy Ostrówek znajdują się następujące Obszary NATURA 2000:

- specjalny obszar ochrony siedlisk Dolny Wieprz (PLH060051) – obszar oddalony od granic administracyjnych gminy Ostrówek o ok. 6,0 km obejmujący obszar 8182,3 ha, położony jest w województwie lubelskim na terenie gmin: Firlej, Jeziorzany, Michów i Kock w powiecie lubartowskim, gmin: Ryki i Ułęż w powiecie ryckim, oraz gmin: Żyrzyn, Baranów i Puławy w powiecie puławskim. Obszar położony jest w Pradolinie Wieprza i w Dolinie Środkowej Wisły, obejmując około 65-kilometrowy odcinek doliny rzeki Wieprz, w jej dolnym biegu, z licznymi starorzeczami, zastoiskami i kilkoma kompleksami stawów. Dominują tu rozległe łąki, często o dużym uwilgotnieniu, mimo przeprowadzonych dawniej melioracji. Miejscami występują płaty łągów, zarośla wierzbowych oraz bogate florystycznie ciepłolubne murawy napiaskowe. Roślinność w dolinie Wieprza cechuje się dużą różnorodnością i wyjątkowymi walorami krajobrazowymi. Rzeka płynie tu silnie meandrującym korytem o dużej naturalności. Cennym elementem są stare, dziuplaste wierzby porastające brzegi rzeki. W południowo-zachodniej części ostoi, wśród wydm i lasów, znajduje się zarastający zbiornik wodny Piskory, objęty ochroną jako rezerwat przyrody „Piskory”. Rezerwat powołano dla ochrony siedlisk wodnych, bagiennych i leśnych o dużej różnorodności biologicznej
- specjalny obszar ochrony siedlisk Ostoja Parczewska PLH060107 – obszar oddalony od granic administracyjnych gminy Ostrówek o ok. 10,0 km. Ostoja położona jest w zachodniej części Polesia Lubelskiego w pobliżu północno zachodniej granicy Pojezierza Łęczyńsko -Włodawskiego. Obejmuje cały rozległy kompleks Lasów Parczewskich wraz z przylegającymi terenami łąkowymi. Obszar ten charakteryzuje się dużą mozaikowością siedlisk, uwarunkowaną znacznym zróżnicowaniem stosunków wodnych i gleb. Rzeźba terenu jest mało urozmaicona, z rozległymi równinami i niewielkimi wzgórzami oraz płytkimi, podmokłymi obniżeniami wypełnionymi torfem. Obszar położony jest w całości w zlewni Tyśmienicy. Największe ciekі odwadniające teren to Konotopa, Ochożanka oraz Bobrówka, której dolina miejscami zachowała jeszcze naturalny charakter. W obrębie ostoi znajdują się trzy niewielkie jeziora: Obradowskie, Czarne Gościńskie i Kleszczów. Lasy Parczewskie tworzą wraz z Lasami Włodawskimi i Lasami Sobiborskimi największy kompleks leśny we wschodniej Polsce. Ma to istotne znaczenie dla populacji wilka zamieszkującej

ten teren, ponieważ stwarza dogodne warunki (głównie migracyjne) dla właściwego jej funkcjonowania.

Brak bezpośrednich połączeń, korytarzy ekologicznych powoduje, że oddziaływanie na obszary NATURA 2000 ustaleń projektowanego dokumentu jest bardzo mało prawdopodobne. Nie występują między cytowanymi obszarami pasy zadrzewień łągowych, mokradel czy ugorów, czyli układu siedlisk pozwalających na migrację zwierząt. Występują natomiast przeszkody w postaci barier migracyjnych: drogi, czy też istniejąca zabudowa. Mając na uwadze powyższe ocenia się, iż realizacja ustaleń projektu planu ogólnego nie wpłynie w jakikolwiek sposób na integralność najbliższych obszarów Natura 2000. Oddziaływania wynikające z zaplanowanego zagospodarowania nie będą zagrażały realizacji celów dla których powołano obszary chronione.

Podkreśla się, że żadne ustalenie planistyczne zawarte w projekcie planu ogólnego nie zwalnia inwestora z obowiązku uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, wydawanej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112, z późn. zm.), wraz z przeprowadzeniem oceny oddziaływania na obszar Natura 2000, jeżeli zajdzie taka potrzeba. Na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (mpzp), który będzie uszczegółowieniem ustaleń planu ogólnego, nastąpi doprecyzowanie granic, parametrów i zasad zagospodarowania stref SO, w tym ostateczne określenie powierzchni instalacji fotowoltaicznych czy też biogazowni. Etap mpzp będzie kluczowy z punktu widzenia oceny środowiskowej, ponieważ dopiero na tym poziomie możliwe będzie przeprowadzenie szczegółowych analiz przestrzennych, i przyrodniczych w odniesieniu do faktycznego zagospodarowania terenu i jego uwarunkowań przyrodniczych. Dla mpzp, w którego granicach dopuści się możliwość lokalizacji inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko, zgodnie z art. 46 ust. 1 pkt 1 ustawy ooś, obowiązkowo przeprowadza się strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko. Obejmuje ona sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko, uzgodnienie zakresu i treści tego dokumentu z właściwymi organami – w szczególności z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska (RDOŚ) oraz Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym (PPIS) – a także przeprowadzenie konsultacji społecznych, zgodnie z zasadami udziału społeczeństwa w ochronie środowiska. Celem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko na etapie planu miejscowego jest zidentyfikowanie oraz ocena potencjalnych skutków środowiskowych wynikających z ustaleń planu, w tym dopuszczenia inwestycji z zakresu odnawialnych źródeł energii oraz określenie działań minimalizujących lub kompensacyjnych. Prognoza sporządzana dla miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (mpzp) ma charakter planistyczny, gdyż odnosi się do skutków wynikających z przyjętych ustaleń planu, a nie do indywidualnych zamierzeń inwestycyjnych. Jednocześnie należy podkreślić, że jest ona znacznie bardziej szczegółowa niż prognoza sporządzana na etapie planu ogólnego, gdyż opiera się na precyzyjnie określonych granicach obszaru objętego planem, parametrach zabudowy i sposobie zagospodarowania. Na etapie mpzp możliwe jest zatem dokładniejsze rozpoznanie potencjalnych oddziaływań środowiskowych, w tym lokalnych uwarunkowań przyrodniczych, hydrologicznych, krajobrazowych i akustycznych. Umożliwia to bardziej precyzyjną identyfikację i ocenę skutków środowiskowych ustaleń planu, a także sformułowanie konkretnych działań minimalizujących, kompensacyjnych lub ochronnych, dostosowanych do faktycznych warunków przestrzennych i przyrodniczych danego obszaru. W odróżnieniu od planu ogólnego, który pełni funkcję kierunkową i strategiczną w skali całej gminy, prognoza oddziaływania na środowisko dla mpzp stanowi instrument szczegółowej weryfikacji środowiskowej – pozwala na ocenę realnego wpływu przyjętych rozwiązań przestrzennych na poszczególne komponenty środowiska oraz na formy ochrony przyrody.

Natomiast na dalszym etapie procesu inwestycyjnego, po uchwaleniu planu miejscowego, inwestor planujący realizację konkretnego przedsięwzięcia kwalifikowanego jako mogące znacząco oddziaływać na środowisko, jest zobowiązany – zgodnie z art. 72 ust. 1 pkt 1 ustawy ooś – do uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przed wystąpieniem o pozwolenie na budowę. W tym postępowaniu prowadzona jest ocena oddziaływania na środowisko konkretnej inwestycji, obejmująca m.in. analizę wariantów, identyfikację i ocenę oddziaływań rzeczywistych, sporządzenie karty oddziaływania przedsięwzięcia lub raportu o oddziaływaniu na środowisko, uzgodnienia z właściwymi organami (w tym RDOŚ, Wodami Polskimi, PPIS) oraz udział społeczeństwa.

Oznacza to, że etap planu miejscowego (mpzp) służy rozpoznaniu potencjalnych skutków środowiskowych wynikających z ustaleń planu ogólnego, natomiast etap postępowania inwestycyjnego ma charakter szczegółowy i indywidualny, odnoszący się do konkretnych przedsięwzięć, ich lokalizacji, technologii i parametrów technicznych. Takie dwustopniowe podejście – strategiczna ocena na poziomie mpzp oraz indywidualna ocena inwestycji w ramach procedury ooś – gwarantuje, że zarówno

planistyczne ustalenia przestrzenne, jak i konkretne zamierzenia inwestycyjne będą realizowane z pełnym poszanowaniem wymogów ochrony środowiska, zasad zrównoważonego rozwoju i zachowania integralności sieci Natura 2000.

Podkreśla się zatem, że etap planu miejscowego będzie momentem rzeczywistego rozstrzygnięcia środowiskowego w odniesieniu do możliwości realizacji inwestycji dopuszczonych w ramach stref planistycznych wyznaczonych w projekcie planu ogólnego, w tym inwestycji odnawialnych źródeł energii ponieważ to wówczas dostępne będą szczegółowe dane o parametrach przedsięwzięć, ich przestrzennym rozmieszczeniu oraz wynikach analiz przyrodniczych. Dopiero pozytywne wyniki ocen środowiskowych na etapie mpzp i uzgodnienia z właściwymi organami mogą stanowić podstawę do dopuszczenia lub też nie lokalizacji inwestycji znacząco negatywnie oddziałujących na środowisko, możliwych do realizacji w ramach poszczególnych stref planistycznych. Takie podejście zapewnia, że proces planistyczny i inwestycyjny na obszarze gminy Ostrówek będzie prowadzony z pełnym poszanowaniem zasad zrównoważonego rozwoju, ochrony środowiska, krajobrazu i zdrowia ludzi, zgodnie z kompetencjami właściwych organów i obowiązującymi przepisami prawa krajowego oraz unijnego.

Ochrona zabytków

Projekt Planu ogólnego obejmuje swoim zasięgiem strefy ochrony stanowisk archeologicznych objętych ochroną konserwatorską, strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej, obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz do wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków. Do rejestru zabytków nieruchomości województwa lubelskiego wpisany został: park dworski i aleja dojazdowa w Dębicy (A/775).

Zasady ochrony zabytków wpisanych do rejestru ustalone są przepisami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Ochronę obiektów zabytkowych uwzględniono poprzez przyporządkowanie ich do określonych stref, ustalenie wskaźników i parametrów zabudowy, uwzględniających istniejące zagospodarowanie nieruchomości, na której położony jest obiekt zabytkowy, jak i jego otoczenia:

- 1) Dla terenu parku dworskiego wraz z aleją dojazdową w Dębicy, wpisanego do rejestru zabytków województwa lubelskiego przyjęto strefę otwartą o profilu podstawowym – teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej i profilu dodatkowym – teren zieleni urządzonej; dla części nieruchomości zabudowanych i położonych w granicach strefy ochrony konserwatorskiej, przyjęto funkcje zgodne z istniejącym zagospodarowaniem (strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową i strefa usługowa). W odniesieniu do strefy 205SZ, zlokalizowanej na terenie parku dworskiego, wprowadzono ograniczenia zgodnie z wytycznymi organu konserwatorskiego poprzez:
 - ograniczenie maksymalnego udziału powierzchni zabudowy do 20%,
 - ustalenie maksymalnej nadziemnej intensywności zabudowy do 0,4,
 - ustalenie minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej na poziomie 50%,
 - ograniczenie maksymalnej wysokości zabudowy do 12 m.

Dla strefy 5SU, zlokalizowanej w obrębie parku dworskiego:

- wykluczono możliwość uzupełnienia zabudowy (usunięto 280OUZ);
- ograniczono maksymalną wysokość zabudowy do 9,0 m,
- ograniczono maksymalny udział powierzchni zabudowy do 4%,
- ustalono maksymalną intensywność zabudowy na poziomie 0,1,
- ustalono minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej na poziomie 80%.

Wprowadzone parametry mają charakter ochronny i zapewniają zachowanie historycznej kompozycji przestrzennej założenia parkowego, jego walorów krajobrazowych oraz czytelności historycznego układu.

- 2) Dla terenu kościoła parafialnego pw. Józefa Oblubieńca NMP i św. Jana Chrzciciela w Leszkowicach, wpisanego do ewidencji zabytków – przyjęto strefę usługową o profilu podstawowym: teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej. W obrębie strefy 2SU, obejmującej kościół parafialny, dokonano jej podziału zgodnie z zaleceniami konserwatorskimi. Dla wydzielonej części obejmującej teren kościoła w granicach muru przykościelnego:
 - wykluczono możliwość uzupełnienia zabudowy,
 - z profilu dodatkowego usunięto teren lasu oraz teren wód,
 - ograniczono maksymalną wysokość zabudowy do 13 m (nawiązując do wysokości istniejącej świątyni),

- ustalono maksymalny udział powierzchni zabudowy na poziomie 12%,
- przyjęto maksymalną intensywność zabudowy 0,2,
- ustalono minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej 50%.

Dla pozostałej części strefy 2SU:

- ograniczono maksymalną wysokość zabudowy do 11,0 m,
- ograniczono maksymalny udział powierzchni zabudowy do 10%,
- przyjęto maksymalną intensywność zabudowy 0,2,
- ustalono minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej 30%.

Wprowadzone parametry zapewniają zachowanie dominanty kompozycyjnej, jaką stanowi świątynia, oraz ochronę jej przedpola widokowego.

Z obszaru strefy 1SZ wyodrębniono część obejmującą bezpośrednie sąsiedztwo kościoła. Dla tej części z profilu dodatkowego wykluczono teren wielkotowarowej produkcji rolnej oraz ograniczono maksymalną wysokość zabudowy do 10 m. Rozwiązanie to zapobiega wprowadzeniu funkcji intensywnych lub gabarytowo dominujących w bezpośrednim sąsiedztwie obiektu zabytkowego.

- 3) Dla terenów cmentarzy, wpisanych do ewidencji zabytków (parafialnego w miejscowości Cegielnia, parafialnego w Leszkowicach) i cmentarza kolonistów niemieckich w miejscowości Zawada – przyjęto strefę cmentarzy. W bezpośrednim sąsiedztwie cmentarza parafialnego strefa 224SZ z profilu dodatkowego wykluczono teren wielkotowarowej produkcji rolnej oraz ograniczono maksymalną wysokość zabudowy do 10 m. Działania te eliminują możliwość wprowadzenia funkcji i kubatur mogących zakłócać ekspozycję oraz charakter miejsca o szczególnym znaczeniu kulturowym. Z dotychczasowej strefy 1SO wydzielono odrębną strefę cmentarzy (SC), obejmującą teren cmentarza kolonistów niemieckich. Działanie to zapewnia jednoznaczne przypisanie funkcji ochronnej oraz wyklucza możliwość niekontrolowanego przekształcenia terenu.

Szczegółowe zasady zagospodarowania obiektów i obszarów zabytkowych zostaną określone na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub ich zmian.

Ochrona strefy widokowej obiektów wpisanych do rejestru i ewidencji zabytków oraz krajobrazu kulturowego została w planie ogólnym uwzględniona poprzez odpowiednie wskaźniki i profile funkcjonalne stref planistycznych. Ustalenia te eliminują możliwość powstania dominant przestrzennych oraz wykluczają funkcje niezgodne z jej charakterem. Szczegółowe zasady zagospodarowania obiektów i obszarów zabytkowych zostaną określone na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, jednak ustalenia planu ogólnego są dostosowane do istniejącej kompozycji przestrzennej. Wskazane wskaźniki i parametry zabudowy zapewniają zachowanie ładu przestrzennego oraz harmonijną relację nowych funkcji z krajobrazem kulturowym. Projektowane strefy planistyczne nie powodują uciążliwości dla nieruchomości sąsiednich i sprzyjają ochronie wartości kulturowych poprzez uporządkowanie relacji przestrzennych i zachowanie równowagi między wymaganiami funkcjonalnymi a walorami krajobrazowymi. Przyczyniają się one do utrzymania zabytków w ich niezmienionej formie oraz do zachowania wysokich wartości widokowych najbliższego otoczenia. Zaproponowane strefy planistyczne oraz standardy urbanistyczne pozostają w pełnej zgodzie z aktualnym charakterem miejsca i umożliwiają właściwą ekspozycję obiektów zabytkowych, w tym świątyni stanowiącej dominantę kompozycyjną układu.

Uwzględnienie uwag organu konserwatorskiego doprowadziło do istotnego wzmocnienia mechanizmów ochrony zabytków oraz krajobrazu kulturowego w projekcie planu ogólnego. Wprowadzone zmiany nie mają charakteru wyłącznie formalnego, lecz w sposób realny i wymierny ograniczają możliwość przekształceń przestrzennych, które mogłyby prowadzić do degradacji wartości historycznych i kompozycyjnych obszarów objętych ochroną. W szczególności:

- ograniczenie maksymalnej wysokości zabudowy w strefach bezpośrednio sąsiadujących z obiektami zabytkowymi zapobiega powstawaniu dominant przestrzennych konkurujących z historycznymi dominantami kompozycyjnymi (kościół parafialny w Leszkowicach, założenie parkowo-dworskie w Dębicy);
- redukcja maksymalnego udziału powierzchni zabudowy oraz intensywności zabudowy ogranicza presję inwestycyjną i minimalizuje ryzyko nadmiernej urbanizacji terenów o historycznie ukształtowanym charakterze;

- zwiększenie minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej (w niektórych strefach do 80%) zapewnia zachowanie historycznej struktury zieleni oraz czytelności kompozycji przestrzennej założeń parkowych i cmentarnych;
- wykluczenie z profili dodatkowych funkcji mogących generować intensywne przekształcenia (np. wielkotowarowej produkcji rolnej) eliminuje potencjalne źródła konfliktów funkcjonalnych i krajobrazowych;
- wyodrębnienie odrębnych stref planistycznych dla obiektów sakralnych i cmentarzy wzmacnia jednoznaczność przeznaczenia terenu oraz zabezpiecza ich autonomię przestrzenną.

Wprowadzone rozwiązania mają szczególne znaczenie w kontekście ochrony:

- relacji widokowych i osi kompozycyjnych,
- historycznego układu zieleni parkowej i przykościelnej,
- przedpoli ekspozycyjnych obiektów zabytkowych;
- sylwety obiektów stanowiących dominanty krajobrazowe.

Należy podkreślić, że plan ogólny – jako dokument o charakterze strategicznym – nie ustala szczegółowych zasad konserwatorskich, jednak poprzez odpowiednie kształtowanie parametrów urbanistycznych wyznacza ramy, które w sposób systemowy ograniczają możliwość wprowadzania przekształceń sprzecznych z zasadami ochrony zabytków. Tym samym plan ogólny pełni funkcję prewencyjną – minimalizuje ryzyko wystąpienia przyszłych konfliktów przestrzennych już na poziomie struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy.

Wprowadzone korekty realizują w szczególności zasady:

- zachowania i utrwalania historycznego krajobrazu kulturowego,
- ochrony ekspozycji zabytku i jego otoczenia,
- zachowania historycznych relacji przestrzennych,
- zapewnienia pierwszeństwa wartości kulturowych przed intensyfikacją zagospodarowania.

W konsekwencji należy uznać, że projekt planu ogólnego – po uwzględnieniu uwag organu konserwatorskiego – nie tylko pozostaje w zgodzie z przepisami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, lecz również wzmacnia system ochrony dziedzictwa kulturowego poprzez wprowadzenie konkretnych, mierzalnych ograniczeń parametrów zagospodarowania. Przyjęte rozwiązania zapewniają zachowanie ładu przestrzennego, właściwą ekspozycję obiektów zabytkowych oraz utrzymanie wysokich walorów krajobrazowych ich otoczenia, przy jednoczesnym zachowaniu spójności funkcjonalno-przestrzennej całej gminy.

Środowisko ludzi

Projekt planu ogólnego będzie wpływał na warunki życia społeczności lokalnej poprzez wprowadzenie nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę. Jednocześnie zapisy projektu planu niosą za sobą dążenie do rozwoju infrastruktury technicznej oraz komunikacyjnej, co przyczyni się do poprawy warunków życia mieszkańców. Jednym z kluczowych założeń planu ogólnego jest ograniczenie niekontrolowanego rozprzestrzeniania się zabudowy, co pozwoli na bardziej zrównoważony rozwój przestrzeni. Dzięki temu unika się mieszania funkcji uciążliwych z zabudową mieszkaniową, co wpłynie pozytywnie na jakość życia w obszarach mieszkalnych. Ustalenia planu ogólnego opierają się na zasadach ochrony środowiska, racjonalnego zarządzania jego zasobami oraz kształtowania ładu przestrzennego. Ustalenia planu ogólnego odnosząc się szeroko (ramowo) do zasad ochrony środowiska i jego zasobów oraz kształtowania ładu przestrzennego dają podstawy do rozwijania terenów inwestycyjnych przy jednoczesnej dbałości o środowisko. W przypadku nowej lokalizacji funkcji usługowej należy na etapie planu miejscowego rozstrzygnąć charakter działalności, która będzie najmniej kolizyjna z zabudową mieszkaniową oraz zasady takiego zagospodarowania, aby budynki będące miejscem prowadzenia spokojniejszej działalności były lokalizowane bliżej zabudowy mieszkaniowej, a te o znacznej uciążliwości w oddaleniu.

W kontekście odnawialnych źródeł energii, w tym instalacji fotowoltaicznych i biogazowni, ustalenia planu ogólnego mają charakter kierunkowy i ramowy, nie przesądzając o ich szczegółowej lokalizacji ani parametrach technicznych. Każde potencjalne przedsięwzięcie z zakresu OZE będzie wymagało odrębnych procedur lokalizacyjnych, w tym przeprowadzenia stosownych ocen oddziaływania na środowisko, uwzględniających wpływ inwestycji na zdrowie i warunki życia ludzi. **Niemniej jednak, w odpowiedzi na uwagę Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, szczególną uwagę poświęcono**

zagadnieniu wpływu tych instalacji na warunki życia i zdrowie mieszkańców. Potencjalne oddziaływania instalacji OZE na ludzi mogą obejmować:

- oddziaływania wizualne związane ze zmianą charakteru krajobrazu i wprowadzeniem elementów infrastruktury technicznej,
- oddziaływania akustyczne (w szczególności w przypadku biogazowni oraz infrastruktury towarzyszącej),
- możliwość występowania uciążliwości zapachowych w przypadku instalacji przetwarzających biomasę,
- zwiększony ruch pojazdów związany z obsługą instalacji.

Charakter i intensywność tych oddziaływań zależą bezpośrednio od lokalizacji inwestycji względem zabudowy mieszkaniowej, zastosowanych technologii oraz przyjętych rozwiązań organizacyjnych. Właśnie z tego względu, uwzględniając uwagę RDOŚ, w skorygowanym projekcie planu ogólnego przyjęto zasadę selektywnego sytuowania instalacji OZE w strefach oddalonych od zwartej zabudowy mieszkaniowej oraz poza terenami szczególnie wrażliwymi środowiskowo. Możliwość ich realizacji wymagać będzie każdorazowo sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, w którym zostaną określone szczegółowe parametry zabudowy, odległości od terenów chronionych akustycznie oraz środki minimalizujące potencjalne uciążliwości. W celu ograniczenia ryzyka konfliktów przestrzennych i społecznych oraz ochrony jakości życia mieszkańców, w prognozie wskazuje się na konieczność uwzględnienia w dalszym planowaniu następujących zasad:

- zachowania odpowiednich odległości lokalizacyjnych elektrowni słonecznych i biogazowni od zabudowy mieszkaniowej, w sposób zapewniający dotrzymanie standardów jakości środowiska w zakresie hałasu i emisji zapachowych;
- wprowadzania pasów buforowych zieleni izolacyjnej, ograniczających oddziaływanie wizualne oraz częściowo akustyczne;
- analizowania potencjalnego wpływu inwestycji na klimat akustyczny oraz warunki sanitarne już na etapie sporządzania mpzp;
- prowadzenia konsultacji społecznych na etapie szczegółowych opracowań planistycznych, umożliwiających identyfikację lokalnych uwarunkowań i oczekiwań mieszkańców.

Podkreślenia wymaga, że plan ogólny – po wprowadzonych korektach – nie kreuje nowych terenów inwestycyjnych w bezpośrednim sąsiedztwie zwartej zabudowy mieszkaniowej ani nie zwiększa presji inwestycyjnej na obszarach zamieszkałych. Przyjęte rozwiązania stanowią realizację zasady przezorności oraz uwzględniają konstytucyjne prawo mieszkańców do życia w środowisku o odpowiedniej jakości. W konsekwencji należy uznać, że uwaga RDOŚ dotycząca ochrony interesów mieszkańców została uwzględniona poprzez:

- zawężenie zakresu stref dopuszczających OZE,
- przyjęcie zasady selektywności lokalizacji,
- wskazanie konieczności stosowania buforów przestrzennych i analiz oddziaływań na zdrowie ludzi,
- pozostawienie szczegółowej weryfikacji wpływu inwestycji na etap planów miejscowych i ewentualnych procedur oceny oddziaływania na środowisko.

Przyjęte rozwiązania pozwalają na zachowanie równowagi pomiędzy rozwojem energetyki odnawialnej a ochroną jakości życia mieszkańców gminy Ostrówek, minimalizując ryzyko konfliktów społecznych i przestrzennych.

Rozwój infrastruktury technicznej – zwłaszcza systemów wodociągowo-kanalizacyjnych, gospodarki odpadami oraz transportu, który de facto jest dopuszczony w ramach każdej ze strefy planistycznej – ma istotny wymiar społeczny. Zwiększenie dostępności infrastruktury poprawi standard życia mieszkańców i jednocześnie ograniczy zagrożenia sanitarne oraz ryzyko zanieczyszczenia środowiska. Rozwój infrastruktury komunikacyjnej, obejmujący modernizację istniejących dróg oraz zapewnienie powiązań między miejscowościami, wpłynie na poprawę mobilności, dostęp do usług publicznych oraz integrację społeczną mieszkańców gminy.

W wymiarze społecznym plan ogólny wspiera także utrzymanie funkcji rolniczej i zagrodowej na terenach wiejskich, co ma znaczenie dla zachowania lokalnego charakteru gminy, jej tożsamości kulturowej oraz zapewnienia mieszkańcom możliwości rozwoju gospodarstw rodzinnych. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska wskazał, iż dopuszczenie w profilu dodatkowym stref zabudowy zagrodowej (SZ) funkcji wielkotowarowej produkcji rolnej może – w przypadku dużej intensywności takiej działalności – prowadzić do potencjalnych konfliktów społecznych, w szczególności w zakresie uciążliwości zapachowych, zwiększonego ruchu pojazdów oraz oddziaływań akustycznych. Odnosząc się

do powyższej uwagi należy podkreślić, że gmina Ostrówek ma charakter jednoznacznie wiejski i rolniczy, a funkcja rolnicza stanowi jej podstawowy profil gospodarczy oraz element tożsamości przestrzennej i kulturowej. W strukturze użytkowania gruntów dominują tereny rolne, a zabudowa zagrodowa jest historycznie i funkcjonalnie powiązana z prowadzeniem działalności rolniczej. W tym kontekście wprowadzenie w strefach SZ profilu dodatkowego obejmującego wielkotowarową produkcję rolną stanowi odzwierciedlenie rzeczywistych uwarunkowań społeczno-gospodarczych gminy oraz umożliwia dalszy rozwój gospodarstw rolnych. Należy zauważyć, że procesy modernizacji rolnictwa oraz wzrost konkurencyjności gospodarstw często wiążą się ze zwiększeniem skali produkcji. Całkowite wykluczenie wielkotowarowej produkcji rolnej z terenów zagrodowych mogłoby prowadzić do zahamowania rozwoju lokalnej gospodarki rolnej, ograniczenia możliwości inwestycyjnych rolników oraz osłabienia funkcji produkcyjnej obszarów wiejskich. Jednocześnie plan ogólny nie przesądza o lokalizacji ani skali konkretnych przedsięwzięć. Dopuszczenie funkcji w profilu dodatkowym ma charakter ramowy i nie oznacza automatycznej możliwości realizacji intensywnej produkcji rolnej w każdym miejscu strefy. Każde zamierzenie inwestycyjne przekraczające skalę typowego gospodarstwa rodzinnego będzie podlegało:

- procedurze sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub jego zmiany,
- analizie zgodności z przepisami odrębnymi (w tym z zakresu ochrony środowiska i ochrony przed hałasem),
- w razie potrzeby – procedurze oceny oddziaływania na środowisko.

W prognozie wskazuje się, że potencjalne konflikty społeczne mogą pojawić się w sytuacji lokalizacji intensywnej produkcji rolnej w bezpośrednim sąsiedztwie zwartej zabudowy mieszkaniowej. Z tego względu dalsze planowanie miejscowe powinno uwzględniać:

- zachowanie odpowiednich odległości pomiędzy obiektami inwentarskimi a terenami mieszkaniowymi,
- stosowanie rozwiązań ograniczających emisję odorów i hałasu,
- wprowadzanie zieleni izolacyjnej,
- analizę kumulacji oddziaływań w przypadku koncentracji większych obiektów produkcyjnych.

Należy również podkreślić, że w warunkach gminy wiejskiej działalność rolnicza – w tym produkcja zwierzęca – stanowi funkcję tradycyjną i społecznie akceptowaną, a zabudowa zagrodowa z definicji jest funkcjonalnie powiązana z prowadzeniem działalności rolniczej. Potencjalne oddziaływania tej działalności są więc elementem charakterystycznym dla krajobrazu i struktury osadniczej gminy, a nie nową, obcą funkcją wprowadzoną do przestrzeni. W konsekwencji należy uznać, że uwaga RDOŚ została uwzględniona poprzez:

- identyfikację potencjalnych źródeł konfliktów społecznych,
- wskazanie konieczności ich minimalizacji na etapie planów miejscowych,
- podkreślenie selektywnego i kontrolowanego charakteru dopuszczenia funkcji wielkotowarowej produkcji rolnej.

Przyjęte rozwiązanie zapewnia równowagę pomiędzy ochroną jakości życia mieszkańców a utrzymaniem i rozwojem podstawowej funkcji gospodarczej gminy, jaką jest rolnictwo, pozostając w zgodzie z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz racjonalnego wykorzystania przestrzeni obszarów wiejskich.

Równocześnie plan dopuszcza lokalizację funkcji sprzyjających rozwojowi turystyki i rekreacji, w tym na terenach o wysokich walorach krajobrazowych, co może pozytywnie wpłynąć na rozwój społeczno-gospodarczy oraz jakość życia ludności.

Podsumowując, realizacja ustaleń projektu planu ogólnego nie powinna powodować negatywnych oddziaływań na środowisko ludzi. Przeciwnie – poprzez uporządkowanie struktury przestrzennej, właściwe rozmieszczenie funkcji oraz określenie zasad lokalizacji inwestycji mogących potencjalnie oddziaływać na otoczenie, dokument ten tworzy podstawy do kształtowania bezpiecznego, zdrowego i harmonijnego środowiska życia mieszkańców gminy Ostrówek z poszanowaniem zasad zrównoważonego rozwoju i ładu przestrzennego.

Odpady

Projekt planu ogólnego gminy Ostrówek nie wpłynie w znaczącym stopniu na gospodarkę odpadami. Jednakże wyznaczenie stref planistycznych m.in. SP- strefa gospodarcza, SU- strefa usług, SW- strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną, SJ- strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną, może mieć wpływ na gospodarkę odpadami. Rodzaj zagospodarowania terenu może w istotny sposób wpływać na ilość, rodzaj oraz system zarządzania

odpadami. W związku z tym, niezwykle istotnym jest wydzielenie odpowiednich zakładów przetwarzanie odpadów, które będą dostępne dla mieszkańców i przedsiębiorstw, będą minimalizowały uciążliwości związane z gospodarką odpadami na środowisko, będą wprowadzały różne systemy segregacji odpadów i gospodarki odpadami w systemie zamkniętym oraz minimalizowały konflikty przestrzenne i społeczne, które wynikają z uciążliwości takich obiektów tj. hałas, emisje zapachowe czy zanieczyszczenie gruntów.

Na późniejszych etapach procesu planistycznego, czyli podczas sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, konieczne będzie określenie sposobu odprowadzania ścieków bytowych, komunalnych i przemysłowych dla poszczególnych terenów. Celem tych ustaleń będzie zapewnienie ochrony gruntów przed zanieczyszczeniami.

Wyznaczenie stref planistycznych z podstawowym i dodatkowym profilem zagospodarowania może wpłynąć na lepszą organizację gospodarki odpadami, zwiększyć efektywność systemów odbioru i przetwarzania odpadów oraz zminimalizować negatywny wpływ odpadów na otoczenie i środowisko przyrodnicze.

13.2. RYZYKO WYSTĄPIENIA POWAŻNEJ AWARII

Przeznaczenie oraz sposób zagospodarowania terenów określony w projekcie planu ogólnego gminy Ostrówek nie będzie powodować ryzyka wystąpienia poważnej awarii w rozumieniu art. 3 pkt 40 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 54 z późn. zm.).

Plan ogólny ma charakter dokumentu kierunkowego i nie przesądza o lokalizacji konkretnych przedsięwzięć mogących stwarzać zagrożenie wystąpienia awarii przemysłowej. W granicach gminy Ostrówek nie zidentyfikowano zakładów o zwiększonym ani o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii (ZZR, ZDR) w rozumieniu przepisów rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 10 października 2013 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do tych kategorii (Dz. U. poz. 1479).

Przewidywane kierunki zagospodarowania terenów, w tym rozwój funkcji mieszkaniowych, usługowych, produkcyjnych i rolniczych, nie przewidują lokalizacji obiektów mogących powodować ryzyko wystąpienia awarii przemysłowych, w szczególności instalacji związanych z wytwarzaniem, magazynowaniem lub transportem dużych ilości substancji niebezpiecznych. Tereny produkcyjne i gospodarcze (strefy SP oraz SR) obejmują działalność o charakterze lokalnym, niezaliczaną do przedsięwzięć o znacznym potencjale awaryjnym.

W przypadku ewentualnych przyszłych inwestycji o podwyższonym ryzyku technologicznym (np. obiektów energetycznych lub magazynowych), szczegółowe zasady bezpieczeństwa, ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska będą określane na etapie opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub w procedurach uzyskiwania decyzji środowiskowych.

W konsekwencji realizacja ustaleń projektu planu ogólnego nie będzie powodować ryzyka wystąpienia poważnej awarii ani zwiększenia zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi oraz środowiska przyrodniczego.

14. PRAWDOPODOBIENSTWO WYSTĄPIENIA ODDZIAŁYWAŃ TRANSGRANICZNYCH I SKUMULOWANYCH

Projekt planu ogólnego gminy Ostrówek obejmuje obszar położony w odległości ok. 60 km od wschodniej granicy Polski z Ukrainą. W wyniku realizacji projektu dokumentu nie przewiduje się wystąpienia oddziaływań transgranicznych w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Ustalenia projektu planu ogólnego gminy Ostrówek mają charakter porządkujący i strategiczny – nie wprowadzają nowych przedsięwzięć o skali, rodzaju ani zasięgu mogących powodować oddziaływania wykraczające poza granice kraju. Dokument ten określa ogólne kierunki zagospodarowania przestrzennego, nie przesądza o lokalizacji inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko. W związku z powyższym, prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań transgranicznych należy uznać za znikome.

W opinii Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska wskazano, iż w Prognozie w sposób niewystarczający odniesiono się do możliwości kumulacji oddziaływań wynikających z szerokiego katalogu stref planistycznych oraz ich profili podstawowych i dodatkowych, w tym w szczególności w kontekście dopuszczenia instalacji OZE oraz funkcji produkcyjnych.

Odnosząc się do powyższej uwagi, przeprowadzono uzupełniającą analizę potencjalnych oddziaływań skumulowanych, przy uwzględnieniu specyfiki planu ogólnego jako dokumentu ramowego.

Oddziaływania skumulowane mogą występować w sytuacji, gdy na danym obszarze nakładają się skutki kilku rodzajów działalności, np.:

- zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej,
- działalności produkcyjnej lub magazynowej,
- intensywnej produkcji rolnej,
- infrastruktury komunikacyjnej,
- instalacji odnawialnych źródeł energii.

Potencjalna kumulacja może dotyczyć w szczególności:

- emisji hałasu (ruch drogowy, działalność produkcyjna, infrastruktura techniczna),
- emisji zanieczyszczeń do powietrza,
- oddziaływań zapachowych (w przypadku produkcji rolnej lub biogazowni),
- przekształceń krajobrazowych (np. jednoczesna obecność wysokiej zabudowy przemysłowej i instalacji OZE),
- presji na lokalne zasoby przyrodnicze.

Należy jednak podkreślić, że plan ogólny nie wskazuje konkretnych lokalizacji inwestycji ani ich parametrów technicznych. Profile podstawowe i dodatkowe określają jedynie dopuszczalne kierunki zagospodarowania, bez przesądzenia o ich skali, intensywności czy wzajemnym rozmieszczeniu przestrzennym. W związku z tym na etapie sporządzania planu ogólnego możliwe jest wyłącznie scenariuszowe i jakościowe wskazanie potencjalnych obszarów kumulacji oddziaływań, a nie ich precyzyjna, ilościowa ocena.

Analiza struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy pozwala wskazać, że ewentualna kumulacja oddziaływań może mieć charakter lokalny i dotyczyć przede wszystkim:

- terenów już zainwestowanych,
- obszarów koncentracji funkcji gospodarczych (strefy SP),
- rejonów wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych,
- stref, w których dopuszczono funkcje produkcyjne lub OZE.

Jednocześnie ustalenia planu ogólnego wprowadzają mechanizmy ograniczające możliwość nadmiernej koncentracji oddziaływań, w tym poprzez:

- przestrzenne rozdzielenie funkcji mieszkaniowych i gospodarczych,
- wyłączenie lokalizacji OZE z obszarów chronionych przyrodniczo oraz obszarów szczególnego zagrożenia powodzią,
- ograniczenie parametrów wysokościowych w strefach sąsiadujących z zabudową mieszkaniową,
- utrzymanie i ochronę terenów zieleni oraz korytarzy ekologicznych,
- określenie minimalnych udziałów powierzchni biologicznie czynnej.

Należy również zaznaczyć, że sam fakt dopuszczenia określonej funkcji w profilu dodatkowym nie oznacza jej jednoczesnej realizacji w całym obszarze strefy ani kumulacji wszystkich możliwych funkcji w jednym miejscu. Realna możliwość kumulacji będzie weryfikowana na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, gdzie znane będą konkretne lokalizacje i parametry inwestycji. W konsekwencji należy uznać, że na poziomie planu ogólnego dokonano identyfikacji potencjalnych kierunków oddziaływań skumulowanych w zakresie adekwatnym do charakteru dokumentu. Szczegółowa ocena kumulacji oddziaływań – w tym analiza ich zasięgu, intensywności oraz wpływu na poszczególne komponenty środowiska – możliwa będzie dopiero w odniesieniu do konkretnych rozwiązań przestrzennych przyjmowanych w planach miejscowych.

Podsumowując, realizacja projektu planu ogólnego gminy Ostrówek – po wprowadzonych korektach – nie będzie powodować znaczących oddziaływań transgranicznych ani ponadlokalnych oddziaływań skumulowanych. Ewentualne kumulacje mogą mieć charakter lokalny i będą podlegały szczegółowej analizie oraz regulacji na dalszych etapach planistycznych. Ustalenia planu ogólnego wprowadzają mechanizmy ograniczające nadmierną koncentrację funkcji potencjalnie uciążliwych, co należy uznać za działanie prewencyjne i zgodne z zasadą przeczności.

W związku z uwagą Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska zakres niniejszego rozdziału został rozszerzony o pogłębioną analizę potencjalnych oddziaływań skumulowanych wynikających z katalogu

stref planistycznych oraz ich profili podstawowych i dodatkowych, w tym w szczególności funkcji produkcyjnych, rolniczych oraz instalacji odnawialnych źródeł energii. Przeprowadzona analiza wykazała, że na poziomie planu ogólnego możliwa jest wyłącznie identyfikacja potencjalnych kierunków kumulacji oddziaływań, natomiast ich szczegółowa ocena ilościowa wymaga znajomości konkretnych parametrów inwestycji i ich rozmieszczenia przestrzennego, co nastąpi dopiero na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Tym samym należy uznać, że uwaga RDOŚ została uwzględniona w zakresie adekwatnym do charakteru i stopnia szczegółowości planu ogólnego, a przyjęte w projekcie rozwiązania planistyczne zawierają mechanizmy ograniczające możliwość nadmiernej kumulacji oddziaływań środowiskowych i przestrzennych.

15. PROPOZYCJE ROZWIĄZAŃ MAJĄCYCH NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI USTALEŃ PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO

Przeznaczenie terenu pod funkcje określone w projekcie planu ogólnego będzie miało wpływ na komponenty środowiska naturalnego tj.: wody podziemne, wody powierzchniowe, jakość powietrza, klimat, florę oraz faunę, co wynika z przeznaczenia terenów pod konkretne strefy planistyczne.

Zapobieganie i ograniczanie negatywnego wpływu na środowisko przyrodnicze i warunki życia ludzi powinno dotyczyć zarówno etapu budowy, jak i eksploatacji poszczególnych inwestycji. Ze względu na bardzo ogólny charakter dokumentu jakim jest plan ogólny, który jedynie wskazuje strefy planistyczne, które na etapie sporządzenia planu miejscowego będą uszczegółowione, trudno jest wskazać konkretne rozwiązania eliminujące, ograniczające lub kompensujące negatywne oddziaływanie na środowisko.

Projekt planu ogólnego gminy Ostrówek, jako dokument strategiczny o charakterze kierunkowym, nie stanowi bezpośredniej podstawy do realizacji inwestycji, jednak wyznacza ramy dla przyszłego zagospodarowania przestrzennego gminy. Dlatego też istotne jest wskazanie rozwiązań planistycznych i organizacyjnych, które będą sprzyjać minimalizacji potencjalnych oddziaływań na środowisko, wynikających z ewentualnej realizacji działań przewidywanych w przyszłości, na podstawie ustaleń planu ogólnego:

1. Zapobieganie oddziaływaniom poprzez rozwiązania planistyczne:

- Wprowadzenie stref otwartych (SO) z wyłączeniem zabudowy na terenach o szczególnych wartościach przyrodniczych i krajobrazowych (dolina rzeki Wieprz, kompleksy leśne, łąki) stanowi najskuteczniejszy środek ochrony przed degradacją przestrzenną i fragmentacją siedlisk. Strefy otwarte położone w obszarze NATURA 2000 objęto całkowitym zakazem zabudowy. W strefach tych przewidziano w ramach dodatkowego profilu funkcjonalnego wprowadzenie jedynie zieleni urządzonej, umożliwiając tym samym zachowanie ciągłości przyrodniczej i krajobrazowej poprzez utrzymanie pokrywy roślinnej sprzyjającej retencji wód, stabilizacji gleb i ograniczeniu procesów erozyjnych. Działania te zapobiegają ryzyku fragmentacji siedlisk i ograniczają potencjalny wpływ instalacji na gatunki chronione, w tym ptaki migrujące i nietoperze. Przyjęte w planie ogólnym rozwiązania planistyczne pełnią zatem funkcję prewencyjną, poprzez ograniczenie lokalizacji potencjalnych inwestycji jedynie do tych obszarów, które – zgodnie z aktualną wiedzą i uwarunkowaniami środowiskowymi – dają możliwość ich dalszej szczegółowej analizy bez ryzyka naruszenia kluczowych wartości przyrodniczych.
- Wskaźniki powierzchni biologicznie czynnej wprowadzone w większości stref zapewniają zachowanie funkcji retencyjnych i glebowych oraz ograniczenie powierzchni uszczelnionych, co ma istotne znaczenie dla ochrony gleb, infiltracji wód opadowych i mikroklimatu.
- Wprowadzenie stref widokowych wokół obiektów zabytkowych z zakazem zabudowy chroni krajobraz kulturowy i integralność historycznych osi kompozycyjnych.
- Lokalizacja inwestycji OZE (elektrownie słoneczne i biogazownie) została ograniczona do stref o niższej wrażliwości środowiskowej, co minimalizuje ryzyko kolizji krajobrazowych i przyrodniczych.

2. Ograniczanie potencjalnych negatywnych skutków:

- Każda przyszła inwestycja wynikająca z ustaleń projektu planu ogólnego powinna być zgodna z przepisami ochrony środowiska oraz objęta procedurą oceny oddziaływania na środowisko, jeśli może potencjalnie znacząco oddziaływać na obszary chronione, korytarze ekologiczne lub krajobraz kulturowy.

- Zaleca się stosowanie najlepszych dostępnych technologii (BAT) w procesach budowy i eksploatacji, w tym ograniczanie emisji pyłów i hałasu, minimalizowanie powierzchni uszczelnionych, stosowanie technologii niskoemisyjnych i retencjonowanie wód opadowych.
- Na terenach o wysokiej intensywności zabudowy (SW, SU, SP) zaleca się wprowadzanie zieleni izolacyjnej, szpalerów drzew i pasów buforowych wzdłuż granic inwestycji i dróg, celem ograniczenia zanieczyszczeń powietrza, hałasu i efektów wizualnych.
- W przypadku lokalizacji instalacji fotowoltaicznych należy zapewnić:
 - utrzymanie co najmniej 30% powierzchni biologicznie czynnej,
 - wprowadzenie nasadzeń kompensacyjnych i zieleni osłonowej,
 - projektowanie instalacji z użyciem paneli o niskiej refleksyjności,
 - unikanie terenów zalewowych i podmokłych.

3. Propozycje kompensacji przyrodniczej:

- W przypadku utraty siedlisk lub przekształcenia terenów zieleni zaleca się prowadzenie kompensacji przyrodniczej, obejmującej:
 - nasadzenia drzew i krzewów rodzimych gatunków,
 - odtworzenie muraw i zadrzewień śródpolnych,
 - renaturyzację fragmentów cieków i dolin,
 - rekultywację terenów poeksploatacyjnych (w strefach górnictwa) w kierunku przyrodniczo-rekreacyjnym.
- Należy wspierać działania służące zachowaniu ciągłości korytarzy ekologicznych poprzez utrzymanie powiązań między kompleksami leśnymi, dolinami rzecznyymi i terenami otwartymi. W tym celu rekomenduje się:
 - utrzymanie zieleni wzdłuż dróg i rowów melioracyjnych,
 - unikanie zabudowy na obszarach pełniących funkcję łączników przyrodniczych (SO, SN),
 - zapewnienie przepustów i przejść dla zwierząt przy nowych inwestycjach liniowych.
- W przypadku planowania inwestycji infrastrukturalnych lub produkcyjnych w pobliżu obszarów chronionych należy rozważyć kompensację przestrzenną poprzez wyznaczenie ekwiwalentnych terenów zielonych lub wprowadzenie pasów buforowych pomiędzy zabudową a obszarami przyrodniczo cennymi.

W celu zapewnienia zgodności realizacji ustaleń planu ogólnego gminy Ostrówek z zasadą zrównoważonego rozwoju, zaleca się stosowanie poniższych zasad i środków minimalizujących potencjalne oddziaływanie inwestycji na środowisko, dziedzictwo kulturowe oraz system ekologiczny gminy:

Rekomendacje do stosowania na etapie inwestycyjnym i MPZP:

a) Lokalizacja elektrowni słonecznych (instalacje fotowoltaiczne) i biogazowni

Dopuszczenie realizacji elektrowni słonecznych i biogazowni w wybranych strefach wymaga każdorazowo:

- zachowania minimum 30% powierzchni biologicznie czynnej,
- stosowania zieleni izolacyjnej i ochronnej (pasów drzew i krzewów rodzimych gatunków),
- w przypadku większych inwestycji PV konieczne jest opracowanie analizy krajobrazowej i środowiskowej oraz oceny kumulacji oddziaływań w powiązaniu z sąsiednimi strefami planistycznymi
- w przypadku biogazowni obowiązkowe zastosowanie zieleni izolacyjnej.

1) Ochrona obszarów objętych ochroną przyrodniczą

W granicach obszaru NATURA 2000 obowiązuje zakaz lokalizacji inwestycji sprzecznych z celami ochrony, w tym eksploatacji kopalni, elektrowni słonecznych o dużej powierzchni oraz obiektów rolniczych produkcji wielkotowarowej. Wszelkie działania inwestycyjne w obrębie obszaru NATURA 2000 muszą:

- zachować ciągłość biologiczną siedlisk,
- nie powodować przekształceń terenów podmokłych, łąkowych i nadrzecznych,
- nie prowadzić do obniżenia poziomu wód gruntowych ani do zwiększenia wpływu powierzchniowego.

Dla inwestycji mogących potencjalnie oddziaływać na obszar chroniony należy obowiązkowo przeprowadzić ocenę oddziaływania na środowisko z analizą wpływu na integralność tego obszaru, zgodnie z art. 59 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku

2) Ciągłość korytarzy ekologicznych i ochrona systemu przyrodniczego

W opinii Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska wskazano, że projekt planu ogólnego ingeruje w tereny korytarzy ekologicznych poprzez dopuszczenie lokalizacji farm fotowoltaicznych, podczas gdy w Prognozie jako działanie minimalizujące wskazano niedopuszczanie tego rodzaju inwestycji w ich granicach. Organ zarekomendował zastosowanie wprost wskazanych wytycznych w ustaleniach planu ogólnego. Odnosząc się do powyższej uwagi należy w pierwszej kolejności podkreślić, że korytarze ekologiczne GK PdC-3A Dolina Dolnego Wieprza oraz GK PdC-4C Dolina Bugu–Lasy Parczewskie, wyznaczone w opracowaniu z 2005 r. (aktualizacja 2010–2012), obejmują znaczną część obszaru gminy Ostrówek. Ich zasięg ma charakter szerokopasmowy i obejmuje nie tylko doliny rzeczne i kompleksy leśne, lecz także rozległe tereny użytkowane rolniczo. W konsekwencji całkowite wykluczenie możliwości lokalizacji instalacji OZE w całym zasięgu korytarzy ekologicznych prowadziłyby do objęcia restrykcją znacznej części gminy, w tym terenów o charakterze rolniczym, które historycznie i funkcjonalnie współistnieją z procesami migracji gatunków. Takie rozwiązanie należałoby uznać za nieproporcjonalne w stosunku do celu ochrony drożności ekologicznej, zwłaszcza w gminie o wyraźnie rolniczym charakterze. Należy przy tym rozróżnić:

- kluczowe elementy strukturalne korytarzy (doliny rzek, starorzecza, zadrzewienia śródpolne, kompleksy leśne),
- oraz obszary w ich zasięgu pełniące funkcję uzupełniającą (grunty orne, łąki użytkowane gospodarczo).

Plan ogólny – po wprowadzonych korektach – zapewnia ochronę kluczowych elementów systemu przyrodniczego poprzez:

- utrzymanie stref SO i SN jako obszarów bez zabudowy kubaturowej,
- wyłączenie lokalizacji OZE z obszarów objętych formami ochrony przyrody,
- wyłączenie OZE z obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, które w znacznej części pokrywają się z doliną Wieprza,
- zachowanie wysokiego udziału powierzchni biologicznie czynnej.

Instalacje fotowoltaiczne, w odróżnieniu od trwałej zabudowy przemysłowej czy infrastruktury liniowej, nie powodują nieodwracalnej fragmentacji siedlisk, o ile są lokalizowane poza kluczowymi ciągami migracyjnymi oraz realizowane bez pełnego grodzenia terenu. Ich charakter jest w dużej mierze odwracalny, a ingerencja w grunt ma ograniczony zakres technologiczny. Ewentualne ryzyko fragmentacji mogłoby wystąpić w przypadku:

- lokalizacji instalacji w bezpośrednim sąsiedztwie cieków wodnych,
- likwidacji zadrzewień śródpolnych,
- stosowania szczelnych ogrodzeń uniemożliwiających migrację małych i średnich zwierząt,
- koncentracji wielu instalacji w jednym obszarze.

Z tego względu w Prognozie wskazuje się jako warunek dalszego planowania miejscowego:

- unikanie lokalizacji farm fotowoltaicznych w bezpośrednich ciągach migracyjnych,
- zachowanie ciągłości roślinności drzewiastej i krzewiastej,
- ograniczanie grodzenia terenów,
- analizę kumulacji oddziaływań w przypadku koncentracji inwestycji.

Podkreślenia wymaga, że plan ogólny nie przesądza o lokalizacji konkretnych farm fotowoltaicznych w obrębie doliny rzek ani w kluczowych węzłach ekologicznych. Dopuszczenie funkcji OZE ma charakter kierunkowy i wymaga każdorazowej weryfikacji na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, gdzie możliwe będzie precyzyjne określenie granic inwestycji w odniesieniu do rzeczywistego przebiegu lokalnych korytarzy migracyjnych.

W kontekście zasady proporcjonalności oraz zasady zrównoważonego rozwoju należy uznać, że całkowite wykluczenie OZE z obszarów objętych szerokim zasięgiem korytarzy ekologicznych byłoby rozwiązaniem nadmiernie restrykcyjnym i ograniczającym możliwość realizacji polityki energetycznej państwa oraz celów transformacji energetycznej. Ochrona drożności ekologicznej powinna koncentrować się na zabezpieczeniu kluczowych elementów strukturalnych, a nie na całkowitym wyłączeniu rozwoju funkcji gospodarczych na obszarach rolniczych.

W konsekwencji należy uznać, że projekt planu ogólnego – przy zachowaniu wyłączeń dla terenów najcenniejszych przyrodniczo oraz przy wskazaniu warunków minimalizujących – nie prowadzi do istotnej fragmentacji korytarzy ekologicznych. Uwzględnia on zarówno konieczność zachowania ciągłości systemu przyrodniczego, jak i potrzebę racjonalnego gospodarowania przestrzenią gminy.

Szczegółowa ocena wpływu konkretnych inwestycji na drożność ekologicznej struktury przestrzeni będzie przeprowadzana na etapie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz – w razie potrzeby – w procedurach oceny oddziaływania na środowisko.

3) Ochrona krajobrazu kulturowego i ekspozycji zabytków

- dla zamierzeń w granicach rejestru/ewidencji zabytków oraz w sąsiedztwie obiektów wpisanych – obowiązek uzgodnienia z właściwym WKZ.
- w strefach otwartych (widokowych) obowiązuje zakaz zabudowy kubaturowej
- przy robotach ziemnych w strefach o potencjale archeologicznym: nadzór archeologiczny lub badania ratownicze, zgodnie z zaleceniami WKZ.
- utrzymanie limitów wysokości obiektów sąsiadujących stref (SZ/SJ/SW) – jako instrumentu ochrony skali i sylwety zabytków.

4) Zalecenia ogólne dla realizacji ustaleń planu ogólnego

- Utrzymać min. 30% powierzchni biologicznie czynnej we wszystkich strefach dopuszczających zabudowę
- Stosować planistyczną hierarchię lokalizacji inwestycji – preferować tereny już przekształcone i zurbanizowane, unikać ekspansji w kierunku obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo
- Każda inwestycja potencjalnie mogąca oddziaływać na środowisko powinna być poprzedzona analizą zgodności z celami ochrony obszarów przyrodniczych, ciągłością korytarzy ekologicznych i wartościami kulturowymi krajobrazu.
- W przypadku inwestycji liniowych lub punktowych przecinających korytarze ekologiczne, wymaga się projektowania ciągów kompensacyjnych (zielonych pasów łączących siedliska).

Zastosowane w planie ogólnym rozwiązania planistyczne – w szczególności wyznaczenie stref o różnym stopniu intensywności zabudowy, udziały powierzchni biologicznie czynnej, zakazy zabudowy w obszarach chronionych i widokowych, a także ograniczenie lokalizacji inwestycji OZE – tworzą skuteczny system ochrony środowiska i krajobrazu. Przy realizacji zaleceń w zakresie planowania, kompensacji i nadzoru środowiskowego, przewidywane oddziaływania przedsięwzięć wynikających z planu ogólnego będą miały charakter lokalny, ograniczony i odwracalny, nie zagrażając integralności ekosystemów, korytarzy ekologicznych ani wartościom krajobrazowym i kulturowym gminy Ostrówek.

Realizacja ustaleń projektu planu ogólnego gminy Ostrówek przy zastosowaniu wskazanych zasad i rozwiązań ochronnych nie powinna powodować znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko. Dokument ten, poprzez utrzymanie równowagi pomiędzy rozwojem przestrzennym a ochroną zasobów przyrodniczych, wspiera kształtowanie zrównoważonego systemu osadniczego oraz ochronę wartości przyrodniczych i krajobrazowych gminy.

16. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKCIE PLANU OGÓLNEGO

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (...), prognoza oddziaływania na środowisko powinna zawierać rozważenie rozwiązań alternatywnych wobec przyjętych w projekcie planu ogólnego. Poniżej przedstawiono ocenę możliwych wariantów alternatywnych, w tym ich wpływu na środowisko.

1. Wariant zerowy – brak sporządzenia planu ogólnego (utrzymanie stanu obecnego)

Wariant zerowy zakłada brak przyjęcia planu ogólnego, co oznaczałoby pozostanie w systemie planowania opartym wyłącznie na obowiązującym planie miejscowym, bez możliwości sporządzania jego zmian.

Ocena wpływu na środowisko:

- Brak planu ogólnego ogranicza możliwość strategicznego kształtowania polityki przestrzennej gminy, w tym ochrony środowiska w ujęciu całościowym.

Wariant ten **nie zapewnia skutecznej ochrony środowiska**, dlatego oceniany jest negatywnie.

2. Wariant alternatywny – dopuszczenie zabudowy na terenach obecnie wyznaczonych jako strefa otwarta

Jako wariant alternatywny względem przyjętego projektu można rozważyć wariant o zwiększonym stopniu urbanizacji – zakładający większy zakres przekształceń przestrzennych oraz intensywniejszy rozwój zabudowy mieszkaniowej i usługowej w obrębie terenów już zainwestowanych. Wariant ten

mógłby dopuszczać większą elastyczność w kształtowaniu funkcji terenów oraz intensywności zabudowy, co potencjalnie przyspieszałoby rozwój gospodarczy i inwestycyjny gminy.

Ocena wpływu na środowisko:

- Zwiększenie dopuszczalnej zabudowy na tych terenach wiązałoby się z ryzykiem fragmentacji siedlisk, pogorszenia stanu krajobrazu i utraty spójności funkcjonalnej przestrzeni rolniczej i przyrodniczej.
- Mogłoby także skutkować wzrostem presji na system wodny i glebowy (np. poprzez zwiększenie powierzchni uszczelnionych).

Wariant ten **potencjalnie zwiększa negatywne oddziaływania na środowisko** i jest oceniany mniej korzystnie niż przyjęte rozwiązanie.

3. Wariant przyjęty – projektowany plan ogólny

Projekt planu ogólnego w obecnym kształcie zakłada zachowanie dużej części obszaru gminy jako strefy otwartej, z dominującą funkcją rolniczą, przyrodniczą i komunikacyjną, z **zakazem zabudowy** w najbardziej cennych obszarach. Intensyfikacja zagospodarowania przestrzennego została przewidziana w lokalizacjach, gdzie możliwe jest pogodzenie rozwoju z ochroną środowiska.

Ocena wpływu na środowisko:

- Rozwiązania zawarte w planie uwzględniają uwarunkowania środowiskowe oraz ograniczenia wynikające z obecności obszarów Natura 2000.
- Plan umożliwia racjonalne zarządzanie przestrzenią, zmniejsza ryzyko presji inwestycyjnej na obszary przyrodniczo cenne i pozwala na kontrolowany rozwój infrastruktury.

Wariant ten jest oceniany jako **najbardziej zrównoważony i korzystny środowiskowo** spośród analizowanych. Projekt planu ogólnego opiera się na obowiązujących kierunkach rozwoju zawartych w studium oraz obowiązującym planie miejscowym, jednocześnie stanowiąc ulepszoną alternatywę. Dokument ten uwzględnia zarówno postulaty władz gminy, instytucji, jak i mieszkańców, proponując kompleksowe i zrównoważone podejście do rozwoju przestrzennego.

17. WSKAZANE TRUDNOŚCI PRZY OPRACOWANIU PROGNOZY WYNIKAJĄCE Z CHARAKTERU ZMIAN

Opracowanie prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu planu ogólnego gminy Ostrówek wiązało się z pewnymi **ograniczeniami i trudnościami analitycznymi**, wynikającymi z charakteru tego dokumentu oraz zakresu wprowadzanych zmian.

1. Strategiczny charakter planu ogólnego

Plan ogólny jako dokument o **ogólnym i kierunkowym charakterze** nie zawiera szczegółowych ustaleń przestrzennych, takich jak konkretne lokalizacje inwestycji czy parametry zabudowy. W związku z tym:

- Prognoza nie mogła opierać się na precyzyjnych danych dotyczących skali przyszłych oddziaływań.
- Ocena wpływu na środowisko musiała być wykonana na poziomie ogólnym, przy dużym stopniu założeń i uogólnień.

2. Brak jednoznacznych danych o przyszłym zagospodarowaniu terenów

Część ustaleń planu ogólnego odnosi się do potencjalnych możliwości zagospodarowania, które zostaną doprecyzowane dopiero w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. W związku z tym:

- Trudne było przewidzenie konkretnych skutków dla środowiska, zwłaszcza w zakresie oddziaływań skumulowanych i długoterminowych.
- Ocena musiała opierać się na scenariuszach i przewidywaniach, a nie na jednoznacznych planach działań.

3. Szeroka skala przestrzenna i zróżnicowanie obszaru

Gmina Ostrówek obejmuje tereny o **wysokiej wartości przyrodniczej i krajobrazowej**, w tym obszary w granicach sieci Natura 2000, dolinę rzeki Wieprz oraz rozległe tereny rolnicze i leśne. Taka mozaika przestrzenna:

- Utrudniała jednoznaczne wskazanie, które obszary będą w praktyce narażone na największą presję w wyniku realizacji ogólnych kierunków zagospodarowania.
- Wymagała pogłębionej analizy środowiskowej dla terenów o szczególnych walorach, mimo że plan ogólny nie przesądza ich docelowego przeznaczenia.

4. Ograniczenia danych źródłowych

W niektórych przypadkach dostępne dane środowiskowe (np. o lokalnej bioróżnorodności, migracjach gatunków, lokalnym bilansie wodnym) były **niewystarczające lub zbyt ogólne**, by możliwe było dokładne oszacowanie potencjalnych zagrożeń. W szczególności:

- Dane statystyczne i mapowe dostępne w publicznych bazach nie zawsze odpowiadają skali lokalnej, istotnej dla gminy.
- Brak aktualnych inwentaryzacji przyrodniczych dla niektórych terenów ograniczał możliwość pełnej oceny ich podatności na przekształcenia.

Mimo wskazanych trudności, prognoza oddziaływania na środowisko została opracowana w sposób zapewniający możliwie pełną ocenę wpływu przyjętych rozwiązań planistycznych na środowisko, w ramach dostępnych informacji i zgodnie z obowiązującymi przepisami. Ostateczna ocena skutków środowiskowych powinna jednak zostać doprecyzowana na etapie opracowywania dokumentów planistycznych niższego rzędu lub konkretnych inwestycji.

18. PRZEWIDYWANE METODY ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ DOKUMENTU

Analiza skutków realizacji zapisów planu ogólnego gminy w zakresie funkcji i sposobu zagospodarowania terenu będzie możliwa przede wszystkim na dalszych etapach procesu planistycznego, tj. po uchwaleniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub wydaniu decyzji o warunkach zabudowy, które będą tworzone w oparciu o ustalenia niniejszego dokumentu. Wynika to z faktu, iż plan ogólny stanowi dokument prawa miejscowego – jednak wyłącznie na jego podstawie nie mogą być wydawania pozwoleń na budowę.

Z tego względu, prognozując oddziaływanie na środowisko, wskazuje się poniższe przewidywane metody oceny skutków wdrażania planu:

Ocena zgodności dokumentów wykonawczych z ustaleniami planu ogólnego

Analiza będzie obejmować weryfikację, czy projektowane MPZP pozostają w zgodzie z kierunkami rozwoju funkcjonalno-przestrzennego określonymi w planie ogólnym, w tym z funkcjami dominującymi, ograniczeniami wynikającymi z uwarunkowań środowiskowych oraz zapisami dotyczącymi ładunku przestrzennego.

Analiza przekształceń funkcjonalnych i strukturalnych

Wraz z realizacją postanowień planu ogólnego możliwe będzie śledzenie zmian w zakresie użytkowania terenów, zwłaszcza przekształceń terenów rolnych, leśnych i niezabudowanych w kierunku zabudowy mieszkaniowej, usługowej lub przemysłowej. Analiza obejmie ocenę skutków takich zmian dla spójności ekologicznej, krajobrazu oraz wartości przyrodniczych i rolniczych.

Ocena wpływu nowego zagospodarowania na środowisko i zdrowie ludzi

Skutki będą analizowane z uwzględnieniem lokalizacji i intensywności nowej zabudowy, wpływu na istniejącą infrastrukturę techniczną i społeczną, a także oddziaływań kumulatywnych, w tym hałasu, zanieczyszczenia powietrza oraz dostępu do terenów zieleni i rekreacji.

Wykorzystanie narzędzi GIS do analizy przestrzennej

Planowane jest zastosowanie analizy geoinformacyjnej (GIS) do oceny zmian zagospodarowania w czasie, identyfikacji obszarów konfliktów przestrzennych oraz monitorowania intensywności zabudowy i presji urbanizacyjnej na obszary o wysokiej wrażliwości środowiskowej.

Analiza realizacji celów środowiskowych i klimatycznych

Ocena skutków realizacji planu ogólnego będzie także uwzględniać weryfikację, czy wdrażane rozwiązania przestrzenne przyczyniają się do adaptacji do zmian klimatu, ochrony zasobów wodnych i glebowych, ochrony bioróżnorodności oraz poprawy jakości życia mieszkańców.

Ewaluacja skutków realizacji planu

W ramach okresowej oceny wdrażania polityki przestrzennej gminy możliwe będzie dokonanie przeglądu faktycznych efektów realizacji planu ogólnego, identyfikacja rozbieżności między planem a jego wykonaniem oraz sformułowanie zaleceń do ewentualnej zmiany lub aktualizacji planu.

Zgodnie z art. 32 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym Wójt Gminy Ostrówek zobowiązany jest do przeprowadzania analiz zagospodarowania przestrzennego co najmniej raz w kadencji rady gminy. Analizy te powinny uwzględniać inne dokumenty strategiczne, takie jak raporty z realizacji programu ochrony środowiska, rejestry pozwoleń na budowę czy zestawienia rozbiórki. W monitoringu można stosować różne wskaźniki, takie jak:

- Społeczne: np. powierzchnia terenów zieleni urządzonej na mieszkańca,
- Ekonomiczne: struktura wydatków na inwestycje komunalne i ochronę środowiska,
- Ekologiczne: jakość wód, różnorodność biologiczna, powierzchnie objęte ochroną przyrodniczą.

Wyniki monitoringu powinny być publikowane w Biuletynie Informacji Publicznej, co zapewni transparentność i dostęp do informacji dla mieszkańców. Regularne przeglądy stanu technicznego infrastruktury, w tym urządzeń do odprowadzania i unieszkodliwiania ścieków, oraz kontrola gospodarki odpadami będą kluczowe dla zrównoważonego rozwoju przestrzennego gminy Ostrówek i ochrony środowiska.

19. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Przedmiotem opracowania jest prognoza oddziaływania na środowisko projektu planu ogólnego gminy Ostrówek, opracowywanego na podstawie uchwały LXVI/380/2024 z dnia 22 marca 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego gminy Ostrówek. Prognoza oddziaływania na środowisko projektu dokumentu opracowana została zgodnie z zakresem wskazanym w art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko oraz wskazanym przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie i Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lubartowie. Celem prognozy było wskazanie przewidywanego wpływu na środowisko przyrodnicze, jaki może mieć miejsce na skutek zagospodarowania terenów, zgodnie z ustaleniami projektu dokumentu.

W ramach planu ogólnego gminy uwzględniono uwarunkowania rozwoju przestrzennego wymienione w art. 13b ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, a następnie na ich podstawie, zgodnie z art. 13a ust. 4 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, określono strefy planistyczne, gminne standardy urbanistyczne oraz obszary uzupełnienia zabudowy.

W planie ogólnym sporządzonym dla gminy Ostrówek wyznaczono następujące strefy planistyczne nazwane zgodnie z przepisami Rozporządzenia:

- SZ - strefy wielofunkcyjne z zabudową zagrodową,
- SJ – strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową jednorodzinną,
- SW – strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową wielorodzinną,
- SU – strefy usługowe,
- SP – strefy gospodarcze,
- SR – strefy produkcji rolniczej,
- SN – strefy zieleni i rekreacji,
- SI – strefy infrastrukturalne,
- SG – strefy górnictwa,
- SC – strefy cmentarzy,
- SO – strefy otwarte,
- SK – strefy komunikacji

Poszczególnym strefom przypisano również profile dodatkowe. Dla wszystkich stref planistycznych, z wyjątkiem stref otwartych, stref infrastruktury, stref komunikacji i stref cmentarzy i stref górnictwa wyznaczono obowiązkowo wartości maksymalnej intensywności zabudowy, maksymalnej wysokości zabudowy, maksymalnego udziału powierzchni zabudowy. Minimalną powierzchnię ekologicznie czynną, której minimalne wartości zostały określone w w/w rozporządzeniu wyznaczono dla wszystkich stref z wyjątkiem stref otwartych, stref komunikacji, stref infrastruktury i stref górnictwa.

Na terenie gminy Ostrówek wyznaczono następujące strefy planistyczne:

- **Strefy wielofunkcyjne z zabudową zagrodową SZ** (pow. 4 248 010 m²) - obejmuje tereny przeznaczone w planach pod zabudowę zagrodową, w której dopuszczono również zabudowę jednorodziną, rekreacyjną i usługową, a także tereny przeznaczone wyłącznie pod zabudowę zagrodową, do strefy tej włączone zostały również tereny przeznaczone pod zabudowę usługową inną niż z zakresu usług publicznych, występującą w ciągach zabudowy poszczególnych wsi, stanowiącą w przeważającej części tereny już zabudowane, nie objęto tą strefą innych wydzielonych w miejscowych planach terenów przeznaczonych pod zabudowę.
- **Strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową jednorodziną SJ** (pow. 379 832 m²) – obejmuje swoim zasięgiem tereny zabudowy mieszkaniowej w miejscowościach: Ostrówek – Kolonia oraz Leszkowice. W miejscowości Leszkowice strefa obejmuje tereny przeznaczone w planie miejscowym pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną w których dopuszczono funkcją usługową, a także urządzenia i obiekty infrastruktury technicznej. Natomiast w miejscowości Ostrówek – Kolonia strefą tą objęto niewielki kwartał, o powierzchni ok. 2,4 ha, z wykształconą zabudową mieszkaniową jednorodziną.
- **Strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową wielorodzinną SW** (pow. 2 258 m²) obejmuje tereny zainwestowane w miejscowości Cegielnia (budynek 8 lokalowy), będące własnością wspólnoty mieszkaniowej.
- **Strefy usługowe SU** (pow. 203 458 m²) – obejmuje lokalizację terenów przeznaczonych w miejscowych planach pod funkcje usługowe w granicach miejscowości Leszkowice, a w przypadku pozostałych miejscowości tereny istniejących funkcjonujących usług publicznych, w tym w szczególności usług kultury, edukacji, bezpieczeństwa publicznego (obiekty OSP) oraz kultu religijnego, które znajdują się w miejscowościach: Ostrówek-Kolonia, Leszkowice, Tarkawica, Dębica, Żurawieniec, Żurawieniec-Kolonia, Zawada, Jeleń, Kamienowola, Antoniówka, a w przypadku głównego ośrodka gminnego – Ostrówka-Kolonii dodatkowo strefą usługową objęto obszar funkcjonujących usług z zakresu administracji publicznej oraz usług niepublicznych – komercyjnych, w tym będących przedmiotem wniosków do planu ogólnego.
- **Strefy gospodarcze SP** (pow. 944 138 m²) – obejmuje nieruchomości, w granicach których istnieje już zabudowa o funkcji produkcyjnej, usługowej i magazynowej, tj. w granicach miejscowości: Jeleń, Luszawa, Ostrówek-Kolonii i Ostrówek, a także obejmuje obszary, które wskazane zostały w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w miejscowości Leszkowice pod lokalizację produkcji i usług.
- **Strefy produkcji rolniczej SR** (pow. 466 860 m²) – obejmuje tereny istniejącej wysoce zorganizowanej produkcji rolniczej, związanej z gospodarką rybacką funkcjonującą w oparciu o stawy hodowlane w miejscowości Dębica.
- **Strefy zieleni i rekreacji SN** (pow. 29 128 m²) - obejmuje teren w miejscowości Leszkowice, zlokalizowany w sąsiedztwie rzeki Wieprz, który planuje się zagospodarować na funkcje związane z rekreacją i wypoczynkiem.
- **Strefy infrastrukturalne SI** (pow. 33 702 m²) – wskazana została zgodnie z dokonanymi lokalizacjami terenów komunalnej infrastruktury technicznej – gminnych ujęć wody w Ostrówku-Kolonii, Leszkowicach i Dębicy oraz oczyszczalni ścieków w Ostrówku-Kolonii i Leszkowicach.
- **Strefy górnictwa SG** (pow. 2 104 845 m²) – obejmuje nieruchomości z ustanowionymi dla eksploatacji udokumentowanych złóż kopalin terenami i obszarami górniczymi (w miejscowościach Jeleń i Leszkowice), a także w przypadku pojedynczej strefy (Kamienowola) obszar bez udokumentowanego złoża oraz bez ustanowionych aktualnie terenu i obszaru górniczego – będącej wynikiem złożenia wniosku z związku z planowaną lokalizacją kopalni piasków i żwirów.
- **Strefy cmentarzy SC** (pow. 25 704 m²) – obejmuje tereny istniejących czynnych cmentarzy w miejscowościach: Ostrówek-Kolonia i Leszkowice.
- **Strefy otwarte SO** (pow. 81 330 258 m²) – obejmuje obszary niezabudowane i nie przeznaczone pod zabudowę, stanowiących pola uprawne, łąki, w tym niezagospodarowane użytki rolne oraz lasy, jednocześnie obejmując obszary szczególnego zagrożenia powodzią od wód rzeki Wieprz i rzeki Tyśmienica oraz obszar przyrodniczy Natura 2000 w dolinie rzeki Tyśmienica.
- **Strefy komunikacji SK** (pow. 35 343 m²) – obejmuje wyłącznie teren drogi wojewódzkiej nr 815 klasy technicznej G.

Ze względu na istniejące uwarunkowania i wytyczne w/w rozporządzenia wyznaczono na terenie gminy Ostrówek obszary uzupełnienia zabudowy. Zabudowa gminy Ostrówek pozwoliła na wyznaczenie obszarów uzupełnienia zabudowy w każdej miejscowości gminy.

W niniejszej prognozie oddziaływania na środowisko został scharakteryzowany stan istniejący środowiska przyrodniczego poprzez opis elementów abiotycznych: budowę geologiczną, ukształtowanie terenu, gleby, wody gruntowe i podziemne, klimat, powietrze oraz hałas i promieniowanie

elektroenergetyczne, a także poprzez opis elementów biotycznych: szaty roślinnej, fauny, walorów krajobrazowych oraz form ochrony przyrody. Rozpoznano istniejące zagrożenia dla stanu i funkcjonowania środowiska oraz problemy ochrony środowiska. Omówiono potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji postanowień planu. W efekcie analiz scharakteryzowano przewidywane skutki wpływu ustaleń planu na środowisko, w tym na: warunki życia i zdrowie ludzi, bioróżnorodność, faunę i florę, powierzchnię ziemi i gleby, środowisko wodno-gruntowe, wody podziemne, atmosferę, klimat akustyczny, krajobraz, obiekty i obszary objęte ochroną prawną oraz gospodarkę odpadami.

Projekt stanowi kluczowy dokument w zakresie planowania przestrzennego, mający na celu określenie ram rozwoju urbanistycznego oraz zasad gospodarowania przestrzenią z uwzględnieniem ochrony środowiska i zasobów naturalnych. Opracowanie jest odpowiedzią na dynamiczne zmiany społeczno-gospodarcze, potrzeby lokalnej społeczności oraz konieczność dostosowania polityki przestrzennej miasta do wymagań współczesnych standardów zarządzania przestrzenią i przepisów prawa.

Plan ogólny został przygotowany na podstawie obowiązujących aktów prawnych i uwzględnia częściowo wcześniejsze dokumenty planistyczne, takie jak studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz obowiązujący plan miejscowy. W ramach jego ustaleń wyznaczono strefy planistyczne, które odpowiadają specyfice gminy i jego potrzebom. Dokument wprowadza rozwiązania mające na celu kontynuację istniejącego zainwestowania, w tym zabudowy mieszkaniowej, usługowej oraz produkcyjnej, a także ochronę i rozwój terenów zieleni i rekreacji. Szczególną uwagę zwrócono na zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych, takich jak dolina rzeki Wieprz, obszary leśne, łąki oraz formy objęte ochroną przyrody.

Prognoza składa się z dwóch części. Pierwsza część obejmuje szczegółową ocenę istniejących uwarunkowań środowiskowych na obszarze objętym planem ogólnym, uwzględniając podział środowiska na jego główne komponenty. W ramach tej analizy dokonano charakterystyki obecnego użytkowania terenu, warunków gruntowo-wodnych, glebowych, rzeźby terenu, istniejących form roślinności i fauny, a także lokalnego klimatu i klimatu akustycznego. Omówiono również czynniki wpływające na środowisko antropogeniczne, takie jak infrastruktura techniczna, stan zabytków oraz elementy krajobrazu kulturowego. Część ta obejmuje analizę przestrzeni w granicach administracyjnych miasta z uwzględnieniem jego specyfiki lokalnej, takich jak naturalne warunki geograficzne oraz zasoby przyrodnicze i kulturowe. W szczególności zwrócono uwagę na istniejące formy ochrony przyrody, w tym na korytarze ekologiczne oraz dolinę rzeki Wieprz, która odgrywa kluczową rolę w lokalnym ekosystemie. Zidentyfikowano potencjalne zagrożenia dla środowiska, takie jak uszczelnienie powierzchni biologicznie czynnych, fragmentacja siedlisk przyrodniczych czy ryzyko zanieczyszczenia wód i gleb w związku z realizacją przyszłych inwestycji.

Druga część prognozy odnosi się bezpośrednio do zapisów projektu planu ogólnego, analizując ich zgodność z obowiązującymi przepisami prawa ochrony środowiska, takimi jak ustawa Prawo ochrony środowiska, Prawo wodne, ustawa o ochronie przyrody oraz inne regulacje związane z zagospodarowaniem przestrzennym. W tej części przeanalizowano wpływ ustaleń planu na poszczególne elementy środowiska, w tym gospodarkę wodno-ściekową, gospodarkę odpadami, ochronę zasobów przyrodniczych i krajobrazowych oraz adaptację przestrzeni do zmian klimatycznych.

W szczególności skupiono się na wpływie projektowanych stref planistycznych na lokalne środowisko przyrodnicze i społeczne, w tym na minimalizację negatywnych skutków takich jak emisja hałasu, zanieczyszczenia powietrza czy fragmentacja terenów zielonych. Przeanalizowano również sposoby łagodzenia potencjalnych negatywnych oddziaływań, w tym zachowanie powierzchni biologicznie czynnych, ochronę terenów otwartych oraz ograniczenie intensywności zabudowy w sąsiedztwie obszarów chronionych.

W wyniku przeprowadzonej oceny stwierdzono, że realizacja planu ogólnego nie będzie powodować znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko, o ile ustalenia dokumentu będą wdrażane zgodnie z obowiązującymi przepisami i zasadami ochrony środowiska. Plan ogólny porządkuje dotychczasowe kierunki zagospodarowania, ogranicza niekontrolowane rozprzestrzenianie się zabudowy i promuje zrównoważony rozwój przestrzeni gminy.

W planie zachowano ciągłość terenów zielonych, rolniczych i leśnych, które stanowią ważne elementy lokalnego systemu przyrodniczego. Szczególną uwagę poświęcono ochronie obszarów cennych przyrodniczo. Przyjęte rozwiązania przestrzenne sprzyjają zachowaniu korytarzy ekologicznych oraz spójności systemu przyrodniczego gminy.

Prognoza dokonuje szczegółowej analizy skutków zapisów planu na środowisko przyrodnicze, społeczne i gospodarcze. Wskazano, że projektowane zmiany mogą prowadzić do ograniczonych przekształceń środowiska, takich jak uszczelnienie powierzchni biologicznie czynnych czy miejscowe zmiany w przepływie mas powietrza. Jednocześnie przyjęte rozwiązania minimalizują potencjalne negatywne skutki poprzez wprowadzenie ograniczeń w intensywności zabudowy, ochronę korytarzy ekologicznych oraz zachowanie ciągłości terenów zieleni.

Projekt planu ogólnego uwzględnia również aspekt ochrony zasobów wodnych i gospodarki ściekowej, w tym modernizację istniejących systemów kanalizacyjnych oraz rozwój infrastruktury wodociągowej, aby sprostać rosnącym potrzebom mieszkańców. Dokument wprowadza wytyczne dotyczące ochrony przed hałasem, odprowadzania wód opadowych i gospodarki odpadami, co ma na celu zapewnienie harmonijnego rozwoju z poszanowaniem środowiska.

W aspekcie społecznym prognoza podkreśla, że realizacja planu przyczyni się do poprawy warunków życia mieszkańców poprzez lepszy dostęp do infrastruktury, usług publicznych i terenów rekreacyjnych. Projekt zakłada również ochronę dziedzictwa kulturowego gminy Ostrówek, co pozwoli na zachowanie jego unikalnego charakteru i atrakcyjności turystycznej. Zapisy dokumentu są zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju, kładąc nacisk na integrację środowiska naturalnego z działalnością człowieka.

Analiza wskazuje, że realizacja zapisów planu ogólnego nie wpłynie negatywnie na integralność obszarów chronionych ani nie spowoduje znaczących zmian w ich funkcjonowaniu. Prognoza zaleca jednak dalsze monitorowanie środowiska oraz wprowadzenie środków ochronnych na etapie realizacji inwestycji. Szczególną uwagę należy zwrócić na kontrolę emisji zanieczyszczeń, ochronę wód powierzchniowych i gruntowych oraz przeciwdziałanie nadmiernemu hałasowi.

Plan ogólny zakłada niewielkie zwiększenie terenów zabudowy, które będą ściśle powiązane z istniejącym zainwestowaniem. Wyznaczone obszary inwestycyjne nie ingerują w istniejące formy ochrony przyrody, a ich realizacja będzie miała ograniczony wpływ na lokalne ekosystemy. Dodatkowo dokument zachowuje znaczną część terenów otwartych, co pozwala na utrzymanie funkcji ekologicznych i krajobrazowych gminy Ostrówek.

Podsumowując, prognoza wykazuje, że realizacja projektu planu ogólnego dla gminy Ostrówek jest zgodna z zasadami ochrony środowiska, zrównoważonego rozwoju i ładu przestrzennego. Wdrożenie planu przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców, zapewni rozwój infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, a także ochroni cenne wartości przyrodnicze i kulturowe gminy. Skutki środowiskowe realizacji zapisów planu będą głównie lokalne i ograniczone dzięki zastosowaniu odpowiednich regulacji oraz działań minimalizujących potencjalne oddziaływania. Dokument stanowi solidną podstawę do dalszego rozwoju gminy Ostrówek w sposób harmonijny i odpowiedzialny.

Biała Podlaska, dnia 3 marca 2026 roku

Inga Kulicka
Cicibór Duży 162
21-500 Biała Podlaska

**OŚWIADCZENIE OSOBY KIERUJĄCEJ ZESPOŁEM OPRACOWUJĄCYM
PROGNOZĘ ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO**

o spełnieniu wymagań, o których mowa w art. 74a ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112, z późn. zm.).

Oświadczam, iż jako autor, sporządzający prognozę oddziaływania na środowisko projektu planu ogólnego gminy Ostrówek, **spełniam wymagania, o których mowa w art. 74a ust. 2** ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112, z późn. zm.) tj. posiadam ukończone w rozumieniu przepisów o szkolnictwie wyższym jednolite studia magisterskie związane z kształceniem w obszarze nauk technicznych z dziedzin nauk technicznych z dyscypliny ochrona środowiska oraz 5-letnie doświadczenie w pracach polegających na opracowywaniu prognoz oddziaływania na środowisko.

Jestem świadoma odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

.....
Inga Kulicka
(podpis autora Prognozy)

AKTY PRAWNE:

1. Dyrektywa 2001/42/WE w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko;
2. Dyrektywa 2004/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie odpowiedzialności za środowisko w odniesieniu do zapobiegania i zaradzania szkodom wyrządzonym środowisku naturalnemu;
3. Dyrektywa 85/337/EWG w sprawie oceny wpływu wywieranego przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko;
4. Dyrektywa Rady Europy w sprawie ochrony dziko żyjących ptaków (2009/147/EW);
5. Dyrektywa Rady Europy w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (92/43/EWG);
6. Decyzja 1600/2002/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 lipca 2002 r. ustanawiająca szósty wspólnotowy program działań w zakresie środowiska naturalnego;
7. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r., poz. 1112, z późn. zm.);
8. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r., poz. 1130, z późn. zm.);
9. Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. z 2025 r., poz. 647, z późn. zm.);
10. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r., poz. 1478, z późn. zm.);
11. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2025 r., poz. 960, z późn. zm.);
12. Ustawa z 14 grudnia 2012 roku o odpadach (Dz. U. z 2023 r., poz. 1587, z późn. zm.);
13. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1292, z późn. zm.);
14. Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2025 r., poz. 567);
15. Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. 2024, poz. 82);
16. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. 2024 r., poz. 1290, z późn. zm.);
17. Ustawa z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów
18. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 maja 2004 r. w sprawie warunków, w których uznaje się, że odpady nie są niebezpieczne (Dz. U. Nr 128, poz. 1347);
19. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 listopada 2011 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. Nr 258, poz. 1550 z późn. zm.);
20. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14.06.2007. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. 2007, Nr 120, poz. 826 z późn. zm.);
21. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. 2006 r. Nr 137, poz. 984);
22. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 16, poz.87);
23. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 stycznia 2012 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U z 2012 r., poz. 81);
24. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U z 2011 r. Nr 237, poz. 1419);
25. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2012, poz. 1031);
26. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. 2003, Nr 192, poz. 1883);
27. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 czerwca 2008 r. w sprawie rodzajów działań

- naprawczych oraz warunków i sposobu ich prowadzenia (Dz. U. Nr 103, poz.664);
28. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 września 2012 r. w sprawie oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. poz. 1032);
29. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. Z 2019 r. poz.1839 z późn. zm.).

BIBLIOGRAFIA

1. Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych wg stanu na 31.XII.2024 r., Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2025;
2. Dokumentacja określająca warunki hydrogeologiczne dla ustanowienia stref ochronnych GZWP nr 407 Chełm – Zamość, Przedsiębiorstwo Geologiczne POLGEOL w Warszawie. Zakład w Lublinie, Lublin 1996;
3. Kondracki J., Geografia Regionalna Polski, PWN, Warszawa 1978;
4. Mapa hydrograficzna Polski, Wytyczne techniczne GIS, Główny Urząd Geodezji i Kartografii, Warszawa 2005;
5. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, Warszawa 2023, (Dz. U. 2023 poz. 300);
6. Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy, 2020. Warszawa
7. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego, Biuro Planowania Przestrzennego w Lublinie;
8. Raport o stanie gminy Ostrówek 2024 rok (dostępny na stronie internetowej Gminy Ostrówek);
9. Raporty o stanie środowiska województwa lubelskiego, Inspekcja Ochrony Środowiska, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie, Lublin;
10. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ostrówek;

SPIS TABEL

Tabela 1. Charakterystyka obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych w gminie Ostrówek

Tabela 2. Charakterystyka warunków podłoża budowlanego na obszarze gminy Ostrówek

Tabela 3. Wykaz obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków

Tabela 4. Wykaz stanowisk archeologicznych znajdujących się w wojewódzkiej ewidencji zabytków

Tabela 5. Klasyfikacja strefy z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia

Tabela 6. Klasyfikacja strefy z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin

Tabela 7. Cele środowiskowe JCWP

Tabela 8. Tabela 8. Obowiązujące miejscowe plany, w tym wyznaczające tereny umożliwiające realizację funkcji mieszkaniowych

SPIS RYCIN

Rycina 1. Strefy planistyczne na obszarze gminy Ostrówek

Rycina 2. Lokalizacja gminy Ostrówek na tle innych jednostek administracyjnych.

Rycina 3. Podział administracyjny gminy Ostrówek

Rycina 4. Położenie gminy Ostrówek

Rycina 5. Gmina Ostrówek na tle Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego

Rycina 6. Układ komunikacyjny na terenie gminy Ostrówek

- Rycina 7. Infrastruktura techniczna na terenie gminy Ostrówek
- Rycina 8. Utwory geologiczne na terenie gminy Ostrówek
- Rycina 9. Przydatność gruntów na terenie gminy Ostrówek do celów budowlanych
- Rycina 10. Udokumentowane złoża kopalin na terenie gminy Ostrówek
- Rycina 11. Zlewnia Wieprz od oddzielenia się Kanału Wieprz - Krzna do Tyśmienicy z lokalizacją presji poboru i zrzutu
- Rycina 12. Zlewnia JCWP Biłka z lokalizacją presji poboru i zrzutu
- Rycina 13. Zlewnia JCWP Piskornica z lokalizacją presji poboru i zrzutu
- Rycina 14. Zlewnia JCWP Tyśmienica od Brzostówki do ujścia z lokalizacją presji poboru i zrzutu
- Rycina 15. Zlewnia JCWP Przerwa z lokalizacją presji poboru i zrzutu
- Rycina 16. Sieć hydrograficzna oraz rozmieszczenie JCWP na terenie gminy Ostrówek
- Rycina 17. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi na terenie gminy Ostrówek
- Rycina 18. Położenie gminy Ostrówek na tle GZWP oraz JCWPd
- Rycina 19. Przestrzenne rozmieszczenie kompleksów glebowych na terenie gminy Ostrówek
- Rycina 20. Zagrożenie występowaniem suszy na terenie gminy Ostrówek.
- Rycina 21. Roślinność potencjalna na terenie gminy Ostrówek.
- Rycina 22. Typy siedlisk leśnych w Lasach Państwowych znajdujących się na terenie gminy Ostrówek
- Rycina 23. Położenie gminy Ostrówek na tle korytarzy ekologicznych oraz obszarów objętych ochroną przyrodniczą
- Rycina 24. Ochrona dziedzictwa kulturowego na terenie gminy Ostrówek
- Rycina 25. Stan ekologiczny JCWP na terenie gminy Ostrówek
- Rycina 26. JCWPd 75 z lokalizacją ujęć wód podziemnych
- Rycina 27. Grunty chronione i lasy ochronne na terenie gminy Ostrówek
- Rycina 28. Tereny objęte ustaleniami obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
- Rycina 29. Obszary zmeliorowane na terenie gminy Ostrówek